

TUKEVA -työkalupakki

"Mikä nauraa niin kuin aurinko, mikä itkee niin kuin kuu
Mille meidän isä salaa kuiskaa: baby I love You
Nyt tulkaa kaikki katsomaan kun vauva hymyilee
- niin tiedättepä senkin missä onni lymyilee."

P. Rasinkangas

Arvoisa lukija

TÄHÄN TUKEVA-TYÖKALUPAKKI-JULKAISUUN on koottu sosiaali- ja terveysministeriön Kaste-ohjelmaan kuuluvan Tukeva-hankkeen ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa 1.11.2008–31.10.2012 kehitettyjä ja pilotoituja lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden toimintamalleja.

Toimintamallien kehittämistyössä – niin suunnittelu- ja pilotointivaiheessa kuin juurruttamis- ja käyttöönottovaiheissakin – on ollut laajasti mukana kuntien ja kuntayhtymien työntekijöitä Pohjois-Suomen alueelta. Mallit on kehitetty asiakasrajapinnassa; ne perustuvat todellisiin tarpeisiin. Kehittämistyössä on hyödynnetty eri toimijoiden ja hallinnonalojen asiantuntemusta.

ENSISIJAJAISESTI TAVOITTEENA on ollut kehittää sellaista toimintaa, jossa palvelut kohdennetaan asiakkaiden tarpeiden mukaisesti oikea-aikaisesti matalan kynnyksen periaatteella asiakkaan osallisuutta edistäen. Tavoitteena on ollut myös vähentää eri toimijoiden päällekkäisiä toimintoja ja asiakkaan siirtämistä luukulta toiselle.

TOIMINTAMALLIT ON JAETTU JULKAISUSSA strategisen tason malleihin ja ikäkausien mukaisesti jaoteltuihin malleihin sekä ne edelleen yksilöllisen tuen ja ryhmämuotoisen tuen malleihin. Kuvauksissa on pyritty tuomaan esille tavoiteltavat vaikutukset, kohderyhmät ja toiminnan keskeiset sisällöt niin, että ne ovat hyödynnettävissä sekä lapsiperheiden palvelujen strategisen tason suunnittelussa että kuntien ja kuntayhtymien työntekijöiden työohjeina.

Toimintamallikuvauksista löytyvät myös yhteystiedot kutakin mallia kehittäneistä ja käyttöönottaneista tahoista lisätietoja varten. Liiteosioon on myös kerätty runsaasti konkreettisia ”työkaluja” eli toimintamalleihin liittyviä lomakkeita yms.

Toivomme Tukeva-työkalupakin tulevan hyödynnetyksi lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen kehittämisen ja käyttöönoton tukena sekä uusien kehittämisideoiden herättäjänä. Kehittämistyötä lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluissa on tehty Tukevassa laajasti, moniammatillisesti, ylisektorillisesti sekä ylimaakunnallisesti neljällä osahankealueella: Oulun seudulla, Oulunkaarella, Kainuussa sekä Lapin kunnissa.

TÄMÄN JULKAISUN MYÖTÄ HALUAMME KIITTÄÄ erityisesti laajaa kehittäjäjoukkoa hankkeeseen osallistuneissa kunnissa ja kuntayhtymissä. Lisäksi kiitämme hankkeen aikana saamastamme arvokkaasta vertaistuesta ja yhteistyöstä kaikkia Lasten Kaste-hankkeiden työntekijöitä, THL:n Lasten Kaste -tiimiä, muita Pohjois-Suomen Kaste-toimijoita, sosiaali- ja terveysministeriön edustajia sekä kaikkia yhteistyökumppaneitamme.

Salla Korhonen
projektijohtaja
Tukeva 1 ja 2

Julkaisija: Tukeva-hanke Oulun seutu

Kirjoittamiseen ja koontiin osallistuneet

Tukeva-koordinaatio:

Projektijohtaja Salla Korhonen

Projektsihteeri Liisa Saksio

TUKEVA Oulun seudun osahanke:

Projektipääälliköt Leena Hassi ja Irja Lampinen

Vastuuterveystenhoitajat Terttu Harju, Leena Rova

ja Paula Laurila

TUKEVA Oulunkaaren osahanke:

Projektipääällikkö Anne Leppälä-Hast

TUKEVA Kainuun osahanke:

Projektipääällikkö Maarit Rusanen

Projektityöntekijät Sirpa Huusko ja Aikku Eskelinen

TUKEVA Lapin osahanke:

Projektipääällikkö Marja-Sisko Tallavaara

Projektityöntekijät Jaana Korpivaara,

Marja Leena Nurmela ja Hanna Vuorinen

Ulkoasu: Siberia

Kirjapaino: Joutsen Media Oy

Painosmäärä: 1 000 kpl

Ilmestynyt: Lokakuussa 2012

ISBN 978-952-93-1389-1 (nid.)

ISBN 978-952-93-1390-7 (PDF)

Sisällysluettelo

STRATEGISET MALLIT JA RAKENNEMALLIT 6

Vauvatyön verkosto varhaisen vuorovaikutuksen tukena	8
Perhekeskustoiminta Kainuussa	10
Perhekeskustoiminta Oulunkaarella	12
Kotona hoidettavan lapsen ja hänen perheensä ryhmämuotoinen tuen polku	14
Perheneuvolapalveluiden jalkautuminen yläkoululle	15
Perheen voimapudas. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteensovittamisen ja yhteisen tiedottamisen malli	18
Moniammatillista työtä Tukeya-työotteella	20
Seudullinen lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyö	22

IKÄKAUSIEN MUKAISESTI JAOTELLUT MALLIT 24

Raskausajasta leikki-ikäisiin. 26

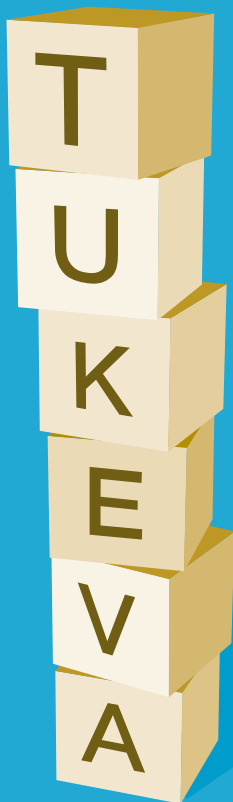
Yksilöllisen tuen toimintamallit	27
Vauvaperhetyöntekijä odottavissa ja vauvaperheissä	27
Raskausajan tuen polku	28
Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta päivähoidon.	30
Laaja 4-vuotisterveystarkastus.	31
Ryhmämuotoisen tuen mallit	34
Matkalla vanhemmuuteen. Etäteknikalla osittain toteutettu perhevalmennus	34
Vauva-vanhempi-ryhmä.	36
Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta esiopetukseen.	37
Ilmeelliset vuodet. Vanhempainkoulu käytöshäiriöisten lasten vanhemmille	38

Koululaiset ja nuoret aikuiset 40

Yksilöllisen tuen toimintamallit	41
Haastavasti käyttäytyvän nuoren tuen polku. Exit-tiimi.	41
Nuorten neuvontapalvelu. TsekPoint	44
Joustavasti toiselle asteelle ja JOPU-nuoren ohjattu polku työssäoppimisen jaksolla.	46
Vapaaehtoistyön kurssi toisen asteen opiskelijoille.	48
Ryhmämuotoisen tuen mallit	50
"Minusta pidetään huoli." Vertaistukiryhmä vanhempiensa eron kokeneille 8-12-vuotiaille lapsille	50
"Huomataks minut." Vertaistukiryhmä vanhempiensa eron kokeneille 12-15-vuotiaille nuorille.	54
FILMii. Yläkoululaisten koulutyön tukeminen elokuvamenetelmin.	57
Pakkia paniikille. Vertaistukiryhmä paniikkikohtausten ehkäisyyn	58
Vankkurit. Vertaisryhmä murrosikäisten lasten vanhemmille	60
Tunne- ja vuorovaikutustaitoja seiskoille	62
"Ettei kilahtaisi." Sosiaalisten taitojen ja suuttumuksen hallinnan harjoittelua ryhmässä.	64
Suitset stressille. Stressinhallintataitoja nuorille	66
Moniammatillisesti toiminnallisin menetelmin ohjatut vanhempainillat. Eskareiden vanhemmille Seven up ja viidesluokkalaisten vanhemmille Volkkari	68

LIITELUETTELO 70

STRATEGISET MALLIT JA RAKENNEMALLIT

Strategiset mallit ja rakennemallit -osio kokoaa yhteen palveluiden rakenteisiin ja strategiseen kehittämiseen liittyviä toimintamalleja. Osa malleista on kehitetty Tukeva-hankkeessa ja osa on muualla rakennettuja ja Tukeva-hankkeessa edelleen kehitettyjä ja pilotoituja malleja. Kaikille osiossa kuvatuille malleille on yhteistä se, että ne vaikuttavat organisaatioiden toimintaan laajasti.

TOIMINTAMALLIT

- Vauvatyön verkosto varhaisen vuorovaikutuksen tukena
- Perhekeskustoiminta
- Kotona hoidettavan lapsen ja hänen perheensä ryhmämuotoinen tuen polku
- Perheneuvolapalveluiden jalkautuminen yläkoululle
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteensovittamisen ja yhteisen tiedottamisen malli
- Moniammatillista työtä Tukeva-työotteella
- Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyö

Vauvatyön verkosto

varhaisen vuorovaikutuksen tukena

Toimintamallista hyötyvät erityisesti tukea tarvitsevat vauvaa odottavat perheet ja vauvaperheet.

Tavoitteet

Toiminnan tavoitteena on odottavien perheiden ja vauvaperheiden vuorovaikutuksen tukeminen sekä vuorovaikutushäiriöiden tunnistaminen ja hoitaminen ylisektorisen verkostomaisen työtavan avulla. Tavoitteena on tukea odottavia ja vauvaperheitä oikea-aikaisesti ja tehokkaasti ennakoivalla työotteella.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Toimintamallia toteuttavat odottavien ja vauvaperheiden kanssa töitä tekevät sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset. Muuna olevia tahoja ovat sosiaali- ja terveystoimen johto, perustasolla äitiys- ja

lastenneuvola, perhetyö, aikuismielenterveystyö, lastensuojelu, perheneuvola, aikuissosiaalityö ja päihdetyö sekä erityistasolla lastenpsykiatria, sairaanhoitaja, vauvaperhetyöntekijä, aikuismielenterveystyö, gynekologi, kätilö ja sosiaalityöntekijä.

Muutoin tarvitaan tiimien kokoon-
tumisille soveltuvat tilat, tarvittavat ohjelmat sekä tietojärjestelmä asiakastietoja, dokumentointia, ajanvarausta ja tiedottamista varten. Lisäksi verkosto vaatii toimiakseen pysyvän rakenteen, yhdessä sovitun toiminta-ajatuksen ja yhteiset pelisäännöt esim. vastuullisesta koollekutsujasta sekä ajan ja paikan tiimipalaverille.

Tarvittava erityisosaaminen

- Varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen ja hoitamiseen liittyvä asiantuntijuus
- Työparityöskentelyn ja verkostotyön taidot
- Hyvät vuorovaikutus- ja asiakastyön taidot
- Asenteeltaan oikeanlainen valmius yhteistä tekemistä kohtaan (ks. Tukeva-työote)

Vauvatyön tiimit

Perhekeskuksissa tai -asemilla toimivat vauvatyön tiimit ja erikoissairaanhoidossa toimiva erityistason vauvatyön tiimi muodostavat yhdessä vauvatyön verkoston. Verkostossa mahdollistuvat hoidon porrastus, konsultaatio ja sujuva ylisektorinen työparityöskentely.

1. PERUSTASON VAUVATIIMIT

Neuvola, perhetyö, perheneuvola, aikuismielenterveystyö, lastensuojelu, aikuissosiaalityö, päihdetyö

Perustason vauvatiimin tehtävänä on varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja lievien tai keskivaikeiden vuorovaikutushäiriöiden hoito. Jäsenet konsultoivat toinen toistaan ja saavat tukea arjen työhön. Tehtäviin kuuluvat myös työparityöskentely, laajaan verkostoon kuuluminen, yhteistyö erityistason kanssa sekä työtavan kehittäminen ja siirtäminen työyhteisöön. Tiimi kokoontuu säännöllisesti yhden tai kahden kuukauden välein.

2. ERITYISTASON TIIMI

Lastenpsykiatri, lastenpsykiatrinen sairaanhoitaja, vauvaperhetyöntekijä, aikuismielenterveystyöntekijä, gynekologi, kätilö, sosiaalityöntekijä

Erityistason tiimin tehtävinä ovat työtavan kehittäminen ja siirtäminen omaan työyhteisöön, koulutus sekä keskivaikeiden tai vaikeiden vuorovaikutushäiriöiden hoitaminen. Tehtäviin kuuluvat myös konsultaatio perustasolla ja erikoissairaanhoidon sisällä sekä vauvaperhetyö perustason kanssa. Tiimi kokoontuu kuukauden välein.

3. LAAJA VAUVAVERKOSTO

Perustason tiimit ja erityistason tiimi

Laajan vauvaverkoston tehtävänä on kouluttautua vuorovaikutushäiriöiden hoitoon ja tukemiseen, verkostossa yhdessä tekemiseen. Tehtävään kuuluu myös hoidonporrastuksen kehittäminen hoitokokemusten pohjalta. Verkoston kutsuu koolle lastenpsykiatrian vauvaperhetyöntekijä. Tiimi kokoontuu suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tapausten äärelle muutaman kerran vuodessa.

Tietoisuus siitä, että yhdessä hoidetaan samoja perheitä eikä tarvitse toimia yksin, on vähentänyt huolen määrää.

Näin lähdet liikkeelle

1. Hankitaan konsultointiapua asiantuntijoilta verkoston rakentamiseksi.
2. Järjestetään moniammatillinen koulutus lapsiperheiden parissa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Suosituksena on prosessinomainen koulutus, joka käsittelee raskauden, synnytyksen ja vastasyntyneisyyskauden vuorovaikutukseen liittyviä riskejä ja vuorovaikutushäiriöiden hoitamista.
3. Kuvataan rakenteellinen perustason ja erityistason yhteinen vauvatyön verkosto sekä perustason ja erityistason vauvatyön tiimit sekä tiimien tavoitteet, tehtävät ja toiminta-ajatus.
4. Nimetään jäsenet.
5. Sovitaan koolle kutumisesta.
6. Sovitaan jatkotapaamiset ja aikataulutus.

LIITTEET

- Liite 1: Vauvatyön verkosto Kainuussa

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Kainuun osahanke

Lisätietoja:

Kainuun maakunta -kuntayhtymä, TUKEVA Kainuun osahankkeen projektipäällikkö Maarit Rusanen, maarit.rusanen@kainuu.fi

Perhekeskustoiminta Kainuussa

Perhekeskustoiminta on tarkoitettu lapsiperheiden tueksi. Toiminta rakentuu äitiys- ja lastenneuvolan ympärille.

Tavoitteet

Asiakkaiden näkökulmasta tavoitteena on, että perhe saa palvelut helposti lähipalveluna. Tavoitteena on myös, että perheiden osallisuus ja toimijuus vahvistuvat heitä itseään koskevissa asioissa. Olennaista on, että perhe saa avun oikea-aikaisesti ja riittävän intensiivisesti.

Työntekijöiden näkökulmasta tavoitteina ovat moniammatillisen osaamisen ja verkostotyöskentelyn vahvistaminen, toiminnan tehostaminen, tiedon jakaminen, työntekijän työssä jaksaminen sekä tiimin kollegiaalinen ja työnohjauksellinen tuki. Näin ennaltaehkäisevä hyvinvointikeskeinen työote vahvistuu ja päällekkäinen työ vähenee. Silloin myös asiakas tulee aidosti kuulluksi ja autetuksi. Samalla työn vaikuttavuus lisääntyy ja työssä jaksaminen paranee.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Toiminnassa ovat mukana lapsiperheiden lähipalveluista vastaavat työntekijät, kuten perhepalvelut (äitiys- ja lastenneuvola, perheneuvola, lastensuojelu, perhetyö), aikuisten mielen-terveys- ja päihdepalvelut, varhaiskasvatus, 3. sektori ja muut tarpeelliset toimijat.

Toimintatapa vaatii kaikkien toimijoiden sitoutumista, kouluttamista ja verkostoyhteistyötä. Lisäksi tarvitaan johdon organisoitua ja ohjausta pysyvän rakenteen luomiseksi sekä yhteisen toiminta-ajatuksen ja yhteisten pelisääntöjen sopimista.

Tilojen osalta toiminta vaatii ympäristön, johon voi keskittää fyysisesti lähekkäin perhepalvelut, aikuisen mielen-terveys- ja päihdepalvelut, varhais-

kasvatuksen sekä muut tarpeelliset toimijat. Lisäksi tarvitaan tilat perheiden kohtaamista ja ryhmämuotoista toimintaa varten sekä yhteinen tietojärjestelmä asiakastietoja, ajanvarausta, dokumentointia ja tiedottamista varten.

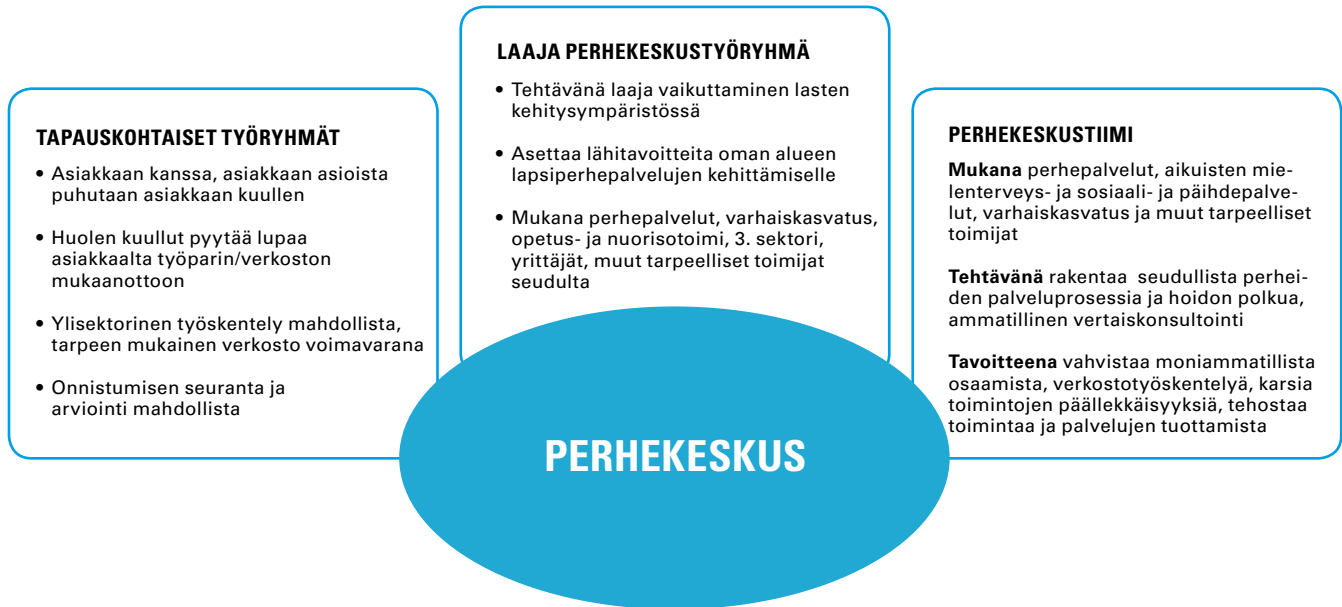
Tarvittava erityisosaaminen

- Vahva oman alan asiantuntijuus
- Kyky työskennellä ammatillisilla rajoilla työparina eri ammattikuntaan kuuluva henkilö
- Tiimityötaidot ja ammatillinen vertaiskonsultointi
- Hyvät vuorovaikutus- ja asiakastyön taidot
- Asenteeltaan oikeanlainen valmius yhteistä tekemistä kohtaan (ks. Tukeva-työote)

Perheet ovat kokeneet matalan kynnyksen työparityöskentelyn hyvin toimivaksi.

Asiakastyössä perheiden kuunteleminen on yleistynyt.

Perhekeskustyöryhmien tavoitteet

1. LAAJA PERHEKESKUSTYÖRYHMÄ

Laaja perhekeskustyöryhmä vaikuttaa laajasti lasten kehitysympäristössä. Työryhmän jäsenet valikoituvat alueellisten tarpeiden mukaan. Mukana voi olla perhepalveluiden työntekijöiden lisäksi mm. järjestötoimijoita, yrittäjiä ja paikallisia vaikuttajia. Työryhmän tavoitteena on kehittää oman alueen lapsiperheen elinympäristöä vahvistamalla eri toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista.

2. PERHEKESKUSTIIMI

Perhekeskustiimi on moniammatillinen, ylisektorinen tiimi lähellä perheiden arkea. Työryhmän jäseninä ovat perhepalvelun, aikuisen mielenterveys- ja päihdepalveluiden, varhaiskasvatuksen, 3. sektorin ja muiden tarpeellisten toimijoiden työntekijöitä. Työryhmän tehtävänä on kehittää seudullista tai alueellista perheiden tuen ja hoidon prosessia sekä vahvistaa moniammatillista osaamista ja verkostotyöskentelyä. Työryhmän tavoitteena on karsia toimintojen päällekkäisyyksiä sekä tehostaa toimintaa ja palvelujen tuottamista.

3. TAPAUKOKOHTAISET TYÖRYHMÄT

Tapauskohtaisten työryhmien jäseniä ovat asiakas, asiakkaalle tarpeellinen lähiverkosto sekä tarvittavat työntekijät. Työryhmien tehtävänä on, että huolen huomannut työntekijä kutsuu asiakkaan kanssa yhdessä työparin tai verkoston mukaan työskentelyyn. Työryhmätyöskentelyssä keskeistä on asiakkaan kuuleminen ja osallistuminen. Työskentely on prosessinomaista, yhteistä työskentelyä. Lopputulosta seurataan ja arvioidaan. Tavoite on yksinkertaisesti se, että asiakasta autetaan.

Työryhmältä saatu tuki on parantanut myös työntekijöiden omaa jaksamista.

Näin lähdet liikkeelle

1. Perustetaan alueelliset perhekeskukset ja perhekeskustiimit.
2. Nimetään jäsenet.

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Kainuun osahanke

Lisätietoja:

Kainuun maakunta -kuntayhtymä, TUKEVA Kainuun osahankkeen projektipäällikkö Maarit Rusanen, maarit.rusanen@kainuu.fi

Perhekeskustoiminta Oulunkaarella

Perhekeskustoiminta on suunnattu kaikille lapsiperheille. Perheille perhekeskus voi tarkoittaa uudistunutta palvelukäytäntöä eli perhevalmennusta, konkreettista toimitilaa eli perhetaloa tai kohtaamispaikkaa eli perhekahvilaa.

Tavoitteet

Perhekeskuksen toiminnalla tavoitellaan asiakkaan ja palvelujen tuottajien verkoston pitkäjänteistä suunnitelmallista yhteistyöprosessia. Prosessissa tavoitteellinen moniammatillinen toiminta nostetaan keskeiseksi. Pää- ja osavastuut asiakasprosessin etenemisestä ovat verkostotahojen hallinnassa. Perhekeskuksessa pyritään edistämään koko perheen hyvinvointia luomalla tilaa äitiydelle, isyydelle ja vanhemmuu-

den taitojen vahvistamiselle. Tukemalla vanhemmuutta voidaan turvata hyvää lapsuutta.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Perhekeskus rakentuu lapsi- ja perhepalvelujen moniammatillisesta verkostosta sekä kunnan, järjestöjen, seurakunnan ja muiden toimijoiden välisestä kumppanuusyhteistyöstä. Perhekeskustoiminnassa voivat olla mukana äitiys-

ja lastenneuvola, varhaiskasvatuspalvelut, koulutoimi ja perhetyön palvelut. Oulunkaarella perhekeskuksessa ovat mukana neuvola- ja varhaiskasvatuspalvelut, koulutoimi ja nuorisotoimi sekä erikoistason palvelut. Yhteistyö seurakunnan, lapsi- ja perhejärjestöjen sekä muun kolmannen sektorin kanssa pohjautuu sopimus pohjaiseen kumppanuuteen.

Perhekeskus toimii matalan kynnyksen lasten, nuorten ja lapsiperheiden monitoimijaisena, verkostomaisena tai fyysisenä perhekeskuksena. Se huolehtii tiedon jakamisesta ja vastaa asiakkaiden tuen tarpeeseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

TOIMINTAMUODOT

Perhekeskuksessa perheille, vanhemmille ja lapsille tarjotaan avoimia vertaisryhmiä, ennalta ehkäiseviä perhe- ja lapsilähtöisiä avoimia varhaiskasvatuspalveluja sekä muita toimintoja. Perhekeskus on perheiden itsensä ja ammattilaisten yhteistä toimintaa, jonka kautta edistetään perheiden hyvinvointia ja terveyttä.

TOIMITAPERIAATTEET

Perhekeskusta ohjaa varhaisen puuttumisen ja ennalta ehkäisyn toimitaperiaatteet. Olennaista on, että perheet itse voivat osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Perhekeskuksessa hyödynnetään perhelähtöisiä työkäytäntöjä: tukemalla vanhemmuutta voidaan turvata hyvää lapsuutta.

TYÖMENETELMÄT

- **Varhainen tukeminen:** lapsiperheiden ongelmien varhainen havaitseminen.

- **Asiakas- ja perhekeskeisyys:** perhe tuodaan yhä näkyvämmiin keskusteluun ja kehittämistyön ytimeen.
- **Varhainen tukeminen:** lapsiperheiden ongelmien varhainen havaitseminen.
- **Huolen puheeksi otto:** otetaan huoli puheeksi ja muutetaan puuttumiseksi ja tueksi.
- **Yhteistyö ja verkostoituminen:** perheen kokonaisuuden tavoittaminen yhteistyöllä yli kuntien ja hallintokuntien sektorirajojen sekä yhteistyössä yksityisen ja 3. sektorin kanssa.

YHDISTÄVÄ TEHTÄVÄ

Perhekeskus yhdistää ammattilaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden osaamista ja asiantuntijuutta: lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi syntyy laajassa yhteistyössä kuntien, yhteistoiminta-alueen, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten palveluntuottajien sekä lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Perhekeskus siis kokoaa yhteen paikalliset toimijat ja voimavarat.

KOORDINOINTI

Perhekeskus koordinoi alueen, kunnan tai seutukunnan lapsiperhepalvelujen ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Monitoimijaisessa verkostossa kun-

nalliset lapsi- ja perhepalvelut, järjestöt, seurakunnat ja muut tahot yhdistävät osaamista ja asiantuntijuutta.

HALLINNOLLISET TASOT

Perhekeskus on toiminnallinen rakenne, ei organisatorinen tulosityksikkö. Hallinnollisesti se sijoittuu perhepalvelujen alueelle.

1. **Ylisektorista yhteistyötä** johtaa ja koordinoi perhepalvelujohtaja yhdessä palvelualueiden perhepalveluesimiesten kanssa.
2. **Operatiivisella tasolla** seudullinen perhekeskustyöryhmä kokoaa kuntayhtymän lapsiperhetyöstä vastaavat henkilöt saman pöydän ääreen. Työryhmässä ei ole varhaiskasvatuksen, koulu- tai nuorisotoimen eikä seurakunnan tai järjestöjen vaikutusta edustusta.
3. **Palvelualueella** kokoontuvat kaikki paikalliset lapsiperhetoimijat ylisektorisesti yhteen luomaan yhteistä käsitystä alueestaan, miettimään kehittämistarpeita ja sopimaan konkreettisesta yhteistyöstä ja/tai työnjaosta.

Näin lähdet liikkeelle

1. Toimintamallin käyttöönottonen on hyvä aloittaa kokoamalla moniammatillinen työryhmä, jossa on mukana johtavia viranhaltijoita.
2. Alkuun on hyvä päättää, otetaanko malli käyttöön työtapana vai rakennetaanko se myös olemassa olevaksi tilaksi. Jos perhekes-
3. Fyysisen perhekeskuksen sijainnissa on hyvä huomioida, että rakennus on perheille helppojen kulkuyhteyksien päässä. Lisäksi on hyvä varmistaa, että tilat ovat riittävät haluttuja toimintoja varten.

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Oulunkaaren osahanke. Oulunkaaren kuntayhtymän työtapana. Fyysisenä perhekeskus on toteutunut osittaisesti Pudasjärvellä.

Lisätietoja:

Oulunkaaren kuntayhtymän neuvolapalvelujen seudullinen esimies
Anne Leppälä-Hast, anne.leppala-hast@oulunkaari.com

Kotona hoidettavan lapsen ja hänen perheensä ryhmämuotoinen tuen polku

Palvelu on tarkoitettu perheille, joissa on kotona hoidettavia lapsia.

Tavoitteet

Tavoitteena on lapsen ja perheen tukeminen arjessa siten, että palvelut vastaavat perheiden tarpeita. Aiemmin erillään toisistaan toimineet lapsiperheiden palvelut kootaan yhdeksi kokonaisuudeksi, jota koordinoi ja suunnittelee yhteistyöryhmä. Lapsiperheiden palvelut on jaettu eritasoista tukea ja sitoutumista edellyttäviin ryhmiin. Ne muodostavat jatkumon kevyistä ja avoimista matalan kynnyksen vertaistukiryhmistä asiantuntijoiden ohjaamiin säännöllisesti kokoontuviin ryhmiin.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Ryhmätoiminnan vetäjinä ovat lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja, seurakunnan lapsityönohjaaja ja sosiaaliohjaaja. Lisäksi tarvitaan tilat ryhmätoimintaa varten.

Toimintaa koordinoi yhteistyöryhmä (sosiaalityöntekijä, terveydenhoitaja, Perhetuvan ohjaaja, avoimen päiväkodin lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja, seurakunnan lapsityönohjaaja tai diakonissa sekä varhaiskasvatuksen johtaja). Varhaiskasvatuksen johtaja toimii ryhmän koollekutsujana.

LIITTEET

- Liite 2: Prosessikuvaus

Äidit ovat pitäneet tärkeänä ryhmästä saamaansa vertaistukea.

Monialainen työskentelytiimi antaa näkökulmia myös omaan asiantuntijuuteen.

Neliportainen tuen polku

1. VERTAISTUKI

Kaikkien tavoittama matalan kynnyksen palvelu, joihin perheet voivat vapaasti hakeutua (esim. seurakunnan perhekerho, MLL:n perhekahvila). Toiminta perustuu yleisesti laadittuun ohjelmaan ja vanhempien omaehtoiseen sosiaaliseen vertaistukeen.

2. OHJATTU VERTAISTUKI

Palveluihin ilmoittautumisen jälkeen muodostetaan kiinteät ryhmät, jotka kokoontuvat säännöllisesti (esim. seurakunnan lapsikerhot, avoimen päiväkodin lapsi-, perhe- ja esikkoryhmät).

3. TUKEVA-RYHMÄTOIMINTA

Ryhmään ohjaututaan asiantuntijalausunnon perusteella (esim. neuvola, sosiaalitoimi, seurakunnan diakoniatyö). Ryhmä toimii ohjatun vertaistuen tehostettuna

ryhmänä sekä tehostetun perhetuen jatkoryhmänä.

Perheelle laaditaan toiminnan alussa yksilöllinen tuen suunnitelma. Toimintaan osallistuvat varhaiskasvatus, sosiaalityö ja seurakunta. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa viikossa, neljä tuntia kerrallaan. Toimintamuotona ovat ohjattu toiminta perheille (mm. ulkoilu, retket, leipominen). Lisäksi on erikseen toimintaa äideille ja lapsille. Äitien ohjauksessa on olennaista voimavarakeskeinen työskentely.

4. TEHOSTETTU PERHETUKI

Perhetupa

Perheet ovat pääsääntöisesti lastensuojelun asiakkaita. Ryhmään ohjaututaan asiantuntijalausunnon perusteella. Toiminta perustuu alkukeskustelussa laadittuun perheen yksilölliseen suunnitelmaan.

TOIMINTA-MALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Oulun seudun osahanke

Lisätietoja:

Kempele, varhaiskasvatuksen johtaja Tuula Männikkö, tuula.mannikko@kempele.fi

Kempele, sosiaaliohjaaja Irina Pasma-Leinonen, irina.pasma-leinonen@kempele.fi

Perheneuvolapalveluiden jalkautuminen yläkoululle

Malli perhekeskeisestä työparityöskentelystä yläkoululla

Palvelu on tarkoitettu 7–9-luokkalaisille nuorille ja heidän vanhemmilleen.

Tavoitteet

Toimintamallin tavoitteena on nuoren varhainen tukeminen, vanhemmuuden vahvistaminen nuoruusiän kuohunnassa tai perheen muutostilanteessa.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Tuki toteutetaan nuorelle luonnollisessa paikassa eli koulussa ilman lähetettä tai palveluohjausta perheneuvolaan.

Perhekeskeinen työ vaatii koulussa rauhalliset tilat, jossa työpari voi tavata nuorta ja tämän vanhempia. Työsken-

telytilassa on hyvä olla fläppitaulu ja tusseja.

Ajan varaamiseen liittyvissä asioissa yhteyttä vanhempiin ja nuoreen pidetään joko Wilman tai koulun muun tietojärjestelmän tai puhelimen avulla.

Työparityö vaatii koululta koulukuraattorin, koulupsykologin tai opettajan ja perheneuvolasta erityissosiaalityöntekijän, psyko-/perheterapeutin tai psykologin. Kahden eri organisaation työntekijän yhteistyö edellyttää etukäteen sovittuja yhteisiä perheaikoja, joista koulun työntekijä voi katsoa perheen

kanssa sopivan. Perhetapaamiseen on hyvä varata aikaa 1,5 tuntia. Yhden perheen kanssa tapaamisia on yhdestä viiteen.

Tarvittava erityisosaaminen

- Työparin toisella työntekijällä erityissosiaalityöntekijän/psyko- tai perheterapeutin tai psykologin koulutus sekä kokemusta perheiden kanssa työskentelystä
- Vastaavasti toiselta työntekijällä vahva koulun käytänteiden tuntemus

Asiakkuudet tulevat kolmea eri reittiä:

1. Vanhempi ottaa yhteyttä koulukuraattoriin (tai muuhun koulun työntekijään).
2. Nuori ottaa itse yhteyttä.
3. Koulun työntekijällä nousee huoli nuoresta. Mikäli huoli on sellainen, ettei nuori itse pysty ratkaisemaan ongelmaa omilla teoillaan tai helpottamaan tilannetta, mukaan ongelmanratkaisuun tarvitaan nuorelle tärkeitä aikuisia. Yleensä nuorelle kaikkein tärkeimmät aikuiset ovat omat vanhemmat tai muu huoltaja. Nuoren hyvinvointiin vaikuttavia mutta nuoren yksin ratkaisemattomia pulmia ovat elämänmuutokset, ristiriidat tai kriisit perheessä, nuoren jaksamattomuus ja vastuunkanto aikuisille kuuluvista asioista.

1. PERHETAPAAMINEN VANHEMMAN TAI MUUN HUOLTAJAN YHTEYDENOTOSTA KOULUN TYÖNTEKIJÄÄN

Tilanne liittyy vanhemman omaan huoleen siitä, miten perheen elämänmuutos vaikuttaa nuoreen. Muutos voi olla vanhempien ero, uusperhe, toisen vanhemman vakava sairastuminen tai kuolema ja siihen liittynyt pitkittynyt suru.

Toinen vanhempien yhteydenoton syy liittyy perheen sisäisiin ristiriitoihin: vanhemmasta tuntuu, ettei oikein saa otetta nuoreen, perheen lapsilla on keskenään riitaisat välit tai vanhemman tai vanhempien ja nuoren välillä on toistuvia riitoja.

Kolmas syy vanhempien yhteydenottoon on huoli nuoren muuttuneesta käytöksestä: nuori on vetäytynyt, kaverit ovat kaikonneet ja/tai nuori on alavireinen, jaksamaton.

Koulukuraattori (tai muu koulun työntekijä) sopii vanhemman kanssa perhetapaamisen koululle. Siihen osallistuvat molemmat vanhemmat ja nuori sekä perheneuvolan jalkautuva työntekijä. Molempien vanhempien läsnäolo on erityisen tärkeää myös silloin, kun nuoren vanhemmat ovat eronneet. Tällöin yhteisen ajan löytäminen vaatii usein koulukuraattorin (tai koulun muun työntekijän) yhteydenottoa erikseen molempiin vanhempiin. Toisinaan vanhemmilla on niin hyvät välit, että nuoren tilanteesta huolestunut vanhempi voi so-

pia ajan toisen vanhemman kanssa ja ottaa tämän jälkeen yhteyttä koulukuraattoriin vapaista ajoista. Kuraattori soittaa työparille ja ilmoittaa hänelle, kenen nuoren asiassa tapaaminen järjestetään ja milloin se on, mikä on esille noussut huolenaihe ja ketkä tulevat paikan päälle. Enempää taustatietoja ei tarvita.

2. PERHETAPAAMINEN NUOREN OMASTA YHTEYDENOTOSTA KOULUKURAATTORIIN TAI MUUHUN KOULUN TYÖNTEKIJÄÄN

Tilanne liittyy siihen, että koulukuraattori huomaa, ettei nuori itse tai yksin pysty ratkaisemaan ongelmaa tai helpottamaan tilannetta vaan rinnalle tarvitaan nuorelle läheiset aikuiset. Tällaisia tilanteita ovat kotona jatkuneet ristiriidat; nuori kokee, ettei tule kuulluksi eikä huomioiduksi omassa perheessään. Nuori on ottanut perheessä aikuiselle kuuluvaa vastuuta tai hän kokee, etteivät vanhemmat tai toinen heistä välitä hänestä. Nuori on tyytymätön erotilanteen järjestelyihin, esimerkiksi asumiseen tai tapaamisiin.

Koulukuraattori selittää nuorelle, että tämä on niin hankalassa tilanteessa, että tarvitaan myös aikuisia pohtimaan, miten nuoren tarpeet voidaan paremmin huomioida. Koulukuraattori sopii nuoren kanssa, että hän ottaa yhteyttä molempiin vanhempiin ja pyytää työparia mukaan perhetapaamiseen koululle. Sen

jälkeen kuraattori kertoo vanhemmille omasta huolestaan ja pyytää vanhemmilta apua siihen, miten aikuiset yhdessä voisivat auttaa nuorta. Samalla hän sopii perhetapaamisesta, jossa perheneuvolan jalkautuva työntekijä on mukana.

3. PERHETAPAAMINEN KOULUN TYÖNTEKIJÄLLE NOUSEVASTA HUOLESTA

Tilanne liittyy nuoren käytöksen muutokseen. Nuoren olemus on väsynyt, alavireinen, aggressiivinen, vetäytyvä, tai nuori itse ilmaisee kodin ristiriidoista esimerkiksi ainekirjoituksessa.

Työntekijä ottaa asian puheeksi oppilashuoltoryhmän jäsenen, esimerkiksi koulukuraattorin, kanssa. Hän puolestaan ottaa yhteyttä kotiin, kertoo koulun huolesta vanhemmalle sekä sopii tämän kanssa kuraattorin ja nuoren tapaamisesta. Jos koulukuraattorin ja nuoren tapaamisesta tulee esille nuoren kuormittuminen asioissa, joita hän ei voi poistaa tai helpottaa ilman aikuisia, koulukuraattori käy nuoren kanssa läpi perhetapaamisten tärkeyden. Kuraattori sopii nuoren kanssa yhteydenotosta vanhempiin sekä työparin mukaan tulosta tapaamisiin. Tämän jälkeen koulukuraattori ottaa yhteyttä vanhempiin perhetapaamisesta ja jalkautuvan perheneuvolan työntekijän mukaan tulosta.

Mahtava tapa saada kaikki kunnolla mukaan tärkeässä elämänvaiheessa.

Jos nuori ei osaa itse ottaa kantaa, hän kuulee, kun työpari keskustelelee asiasta.

ALKULÄMMITTELY

1. Kätellään ja esittäytyään.
2. Keskustellaan hetken aikaa nuoren kouluvaiheesta: tiedustellaan, mitä luokkaa hän käy, mitä aineita on parhaillaan menossa, mikä aineista on nuoren mieleen ja mikä kiinnostaa nuorta.
3. Kiitetään perhettä siitä, että yhteinen aika löytyi.
4. Vahvistetaan nuoren koulutilanteessa olevia hyviä asioita painottamalla niitä.
5. Keskustellaan perheeseen kuuluvista henkilöistä. Jos vanhemmat ovat eronneet, keskustellaan molempien vanhempien perheistä.

TYÖSKENTELYVAIHE: HUOLEN-AIHEEN ESILLE NOSTAMINEN

1. Nuori tai koulukuraattori tuo esille huolenaiheen. He ovat sopineet keskenään, kumpi niin tekee, mutta tarvittaessa molemmat täydentävät asiaa.
2. Vanhempia pyydetään omalta osaltaan tuomaan keskusteluun sellaisia asioita nuoren tai perheen tilanteesta, jotka huolettavat heitä.
3. Huolenaiheet kirjataan ylös näkyville.
4. Nuori, vanhempien myötävaikutuksella, päättää, mikä esille nostetuista huolenaiheista on sellainen, joka olisi kaikkein tärkein käsitellä sillä kertaa.
5. Asian työstämiseen voidaan käyt-

tää seuraavaa asteikkoa: 0 = asia ei paina mieltä / ei vie voimia / ei häiritse lainkaan. 10 = asia on mielessä koko ajan / häiritsee unta / vie ruokahalua / vie voimat koko ajan.

6. Käydään läpi, millä tasolla ollaan nyt ja mikä olisi hyvä tilanne tai tavoite sekä nuoren että vanhempien mielestä. Työskentelyssä pyritään pukemaan mahdollisimman tarkkaan sanoiksi, millainen hyvä tilanne on.

KESKUSTELU

1. Nostetaan esille sellaiset asiat, jotka ovat tuntuneet nuoresta ja vanhemmista hyvältä ja tavoitteen suuntaiselta toiminnalta. Nämä pyritään pukemaan mahdollisimman tarkkaan sanoiksi.
2. Työpari vahvistaa nuoren oman ikätason mukaisia vahvuuksia sekä vanhemmuudessa esille nousevaa, nuoren kehitystä tukevaa toimintaa.
3. Tehdään sopimus siitä, miten jatketaan. Vaiheeseen voi liittyä erilaista palveluohjausta kuten tukipetuksen pyytämistä, koululääkärin konsultointia, suuttumuksen hallinnan (ART) ryhmää, lasten- tai nuorten eroryhmää tai lastenvalvojan tukea.

PERHETAPAAMISEN LOPUKSI

1. Varmistetaan
– ovatko tapaamisessa esille tul-

leet asiat olleet nuoren ja vanhempien kannalta tärkeitä
– onko jokin tärkeä asia jäänyt vielä käsittelemättä.

Jos jokin asia nousee esille, se kirjataan ylös ja siihen palataan seuraavalla kerralla.

2. Työpari kättelee ja kiittää sekä nuorta että vanhempia.

SEURAAVA TAPAAMINEN

Toisinaan koulukuraattori tai työparit ja nuori tapaavat sovitusti keskenään perhetapaamisten välissä. Yleensä sovitaan ainakin yksi uusi perhetapaaminen, ns. seurantatapaaminen. Tapaaminen voidaan järjestää nuoren ja perheen tilanteen monimutkaisuuden mukaan joko kahden viikon tai kuukauden päähän. Enintään perhetapaamisten välit ovat olleet kolme kuukautta. Tapaamiskertoja on ollut enintään viisi, ja koko prosessi on kestänyt enintään kuusi kuukautta.

MARKKINOINTI

Koulukuraattori (tai muu koulun työntekijä) markkinoi palvelua. Tärkeää on se, miten aikuisen mukaan tulo otetaan puheeksi nuoren kanssa sekä miten vanhemmat pyydetään mukaan yhteistyöhön. Nuorta ja vanhempia kunnioittava, syyllistämätön vuorovaikutus on yhteistyön käynnistymisen ja jatkumisen edellytys.

Näin lähdet liikkeelle

1. Sovitaan perhekeskeisen työparityön käynnistämisestä. Siihen tarvitaan rauhallinen ja viihtyisä työskentelytila koulusta. Tila ei voi olla luokkahuone.
2. Työparit varaavat kalentereista yhteiset ajat perhetapaamisille, mielellään sekä aamupäivä- että iltapäiväaikoja. Valinnanvara helpottaa työssäkäyviä vanhempia.
3. Koulukuraattori (tai muu koulun työntekijä) kuuntelee herkällä korvalla nuorilta, vanhemmilta tai koulun henkilökunnalta tulevaa viestiä siitä, milloin tarvitaan perhekeskeistä työtä ja tapaamisia.

LIITTEET

- Liite 3: Neuvolapalveluiden jalkautuminen yläkouluille -malli työparityöskentelystä

TOIMINTA-MALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahanke. Rovaseudun pilotti.

Lisätietoja:

Kehittäjäsosiaalityöntekijä Marja Leena Nurmela, marjaleena.nurmela@rovaniemi.fi
Korkalovaaran koulun oppilashuoltoryhmän koulukuraattori Anne Huhtala

Perheen voimapudas

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteensovittamisen ja yhteisen tiedottamisen malli

Toiminta on tarkoitettu 12–16-vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen, erityisesti, kun alakoulu vaihtuu yläkouluun ja yläkoulu toiselle asteelle.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut suunnitellaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa vuosittain vaihtuvan teeman mukaisesti (esim. koko kylä kasvattaa). Tarkoituksena on tiedottaa eri toiminnoista, poistaa mahdollista päällekkäisyyttä, ohjata asiakkaita soveltuvien palvelujen piiriin, ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä ja puuttua ilmeneviin ongelmiin mahdollisimman varhain. Tavoitteena on myös, että eri tahojen tarjoamat palvelut löytyvät helposti ja että nuorille ja perheille tarjotut eri toimijoiden palvelut löytyvät kootusti yhdestä tietolähteestä.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Kunnan johto sitoutuu toimintamallin järjestämiseen ja resursointiin. Ydinryhmä (eri tahojen toimijat) vastaa toimintojen yhteensovittamisesta. Kunnassa lasten ja nuorten parissa toimivat tahot (kuntatoimijat, yritykset, järjestöt, seurakunta jne.) osallistuvat ja järjestävät eri toimintoja ja palveluja.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ammattitaitoinen ja motivoitunut toimintaverkko
- Eri toimijoiden hyvä yhteistyö

Asiakaspalautteella on merkittävä rooli siinä, minkälaiset toiminnot ovat toimivia ja mitä muutoksia jotkut muut vaativat.

YDINRYHMÄ

Toiminnan järjestävä ydinryhmä muodostuu eri alojen ammattilaisista, joita ovat esim. seurakunta, nuorisotoimi ja sosiaalityö. Jokainen työntekijä tuo työhön oman erityisosaamisensa tai taitonsa ja osallistuu toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Yhteistyötä tehdään myös muiden ammattialojen edustajien kanssa.

VUOTUISET TAPAHTUMAT

Ydinryhmä koordinoi kunnassa vuosittain järjestettävät yhteiset tapahtumat.

Kevättapaaminen

Kevättapaamisessa suunnitellaan eri toimijoiden kanssa tulevia palveluja. Esimerkkeinä ovat Kävelevä kirjasto ja Päin perhettä.

Kävelevästä kirjastosta varmuutta yhteishakuun. Kävelevä kirjasto on tarkoitettu opinpolkujaan tai ammatinvalintaa pohtiville nuorille. "Ammattikirjastossa" lainakirjat ovat eri ammatteja edustavia ihmisiä. Kirjastossa nuoret lainaavat ammattilaisia kahvipöytäkeskusteluihin juttelemaan opinpoluista ja käytännön työstä. Tapahtuman tarkoituksena on antaa nuorille uudella tavalla eväitä ammatinvalintaan. Lisäksi usean alan ammattilaisilla on mahdollisuus vaihtaa keskenään kuulumisiaan ja mahdollisesti sopia uusista yhteistyökuvioista. Tilaisuus järjestetään tammikuussa ennen yhteisvalinnan alkamista, ja siitä kerätään palaute nuorilta ja "ammattikirjoilta".

Päin perhettä -vertaistukiryhmä.

Päin perhettä on vertaistukiryhmä 6. luokan oppilaiden vanhemmille. Ryhmässä keskustellaan nuoren murrosikään siirtymisestä, vanhempien parisuhteesta ja muista nuoren vanhempia mietityttäviä asioista. Ryhmässä käsiteltävät aiheet nousevat ryhmäläisten tarpeista, ja ryhmän sisältö suunnitellaan yhdessä niiden pohjalta. Ryhmän jälkeen asiakkailta kerätään palaute. Asiakaspalaute on olennainen osa myös Kävelevä kirjasto -tapahtumaa. Palaute ja kehittämisehdotukset ovat keskeisessä roolissa, kun työryhmä suunnittelee seuraavan vuoden tapahtumaa.

Syysfoorumi

Syysfoorumi järjestetään syyskuussa. Se on suunnattu kaikille vanhemmille. Erityisesti mukaan kutsutaan 6. luokan vanhemmat. 7-luokkalaisilta on kerätty toiveita koulun alussa labyrinttipäivänä. Tavoitteena on kuntalaisten äänen kuuleminen ja vanhempien vertaistuminen (toiminnalliset menetelmät foorumin työtapana). Samalla esitellään eri toimijoiden tarjoamia palveluja ja toimintoja.

PERHEPALVELUOPAS KUNTALAISILLE JA AMMATTIKÄYTTÖÖN

Sähköinen Perhepalveluopas on tarkoitettu sekä kuntalaisille että ammattilaisille, jotka tekevät töitä perheiden parissa. Oppaaseen on koottu kattavasti tietoa kunnassa olevissa lasten, nuorten ja perheiden palveluja järjestävistä toimijoista. Opas on järjestöjen, urheiluseurojen ja kunnan tiedotuskanava.

Perheen voimapudas

A.1
Kevät-
tapaaminen

A.2
Kävelevä
kirjasto

A.3
Perhepalvelu-
opas

A.4
Vanhempien
ryhmä

A.5
Laajennettu terveys- ja
hyvinvointikartoitus
(Ei kuvausta)

A.6
Syysfoorumi: Mitä
nuorellesi kuuluu?
(Ei kuvausta)

Näin lähdet liikkeelle

Nimetään kuntaan ydinryhmä, joka vastaa suunnittelusta ja kutsuu tarvittavat yhteistyötoimijat koolle.

On erityisen tärkeää, että johto on sitoutunut uusien työmuotojen juurruttamiseen.

LIITTEET

- Liite 4: Tarkennettu prosessikuvaus

TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 Oulun seudun osahanke

Lisätietoja:

Haukipudas, sosiaaliohjaaja Tiina Sorakangas, tiina.sorakangas@ouka.fi

Moniammatillista työtä Tukeva-työotteella

Tukeva-työote on tarkoitettu kaikille lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskenteleville henkilöille.

Tavoitteet

Tukeva-työote on työskentelyprosessi, jonka tavoitteena on, että asiakas tulee autetuksi. Avainsanoina ovat ennaltaehkäisevä työskentely, riittävän varhainen huolen puheeksi ottaminen, vastuullisuus, peruspalvelujen ensisijaisuus, dialogisuus, työparityöskentely ja tarpeenmukainen verkosto.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Tukeva-työote edellyttää perehtyneisyyttä työotteeseen kuuluviin työskentelymenetelmiin ja -lähtökohtiin. Se on moniammatillista työpari- ja tiimityötä. Työote on kuvattu kalenterissa, jota voi hyödyntää asiakastyössä ja oman työn tukena. Menetelmä on tarkoitettu kaikille lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskenteleville henkilöille. Sen käytön näkökulmasta yksittäisten ammattiryhmien työpanosta ei ole tarpeen määritellä.

Tarvittava erityisosaaminen

- Perehtyneisyys Tukeva-työotteen prosessiin
- Perehtyneisyys dialogisiin verkostotyön menetelmiin

Tukeva-työote

ENNALTAEHKÄISY JA VARHAINEN HUOMAAMINEN

Palvelut tarjotaan perheille ensisijaisesti peruspalveluissa perhekeskuksissa tai -asemilla. Asiakas tulee kuulluksi, ja työntekijä välittää työskentelyllään kiinnostusta ja kunnioitusta. Työntekijät käyttävät yhteisesti sovittuja havainnointi-, arviointi- ja seurantamenetelmiä. He myös tuntevat toistensa työkäytännöt.

VARHAINEN TUKEMINEN

Perhe on ylisektorillisen työskentelyn lähtökohta: koko perhettä

kuullaan ja lähiverkoston voimavarat otetaan käyttöön. Huolen huomannut työntekijä on prosessissa mukana koko ajan. Prosessin etenemistä seurataan ja arvioidaan. Työtä tehdään tarpeenmukaisina työpareina (esim. terveydenhoitaja ja aikuismielenterveystyöntekijä).

TYÖNTEKIJÄN JAKSAMINEN

Työntekijän jaksamiseen vaikuttavat hyvät johtamiskäytännöt, työntekijän osaamisen ylläpitäminen, perhekeskustyöryhmän tuki sekä moniammatillinen työnohjaus perhekeskustiimille.

**Huoli
puheeksi,**
huolen
huomannut
on mukana
prosessissa
koko ajan

Perhe lähtökohtana
» **Selvitä,**
mistä perhe huolissaan ja
mihin perhe itse motivoituu?
» **Kysy**
keitä on jo mukana?

Kokoa
tarpeen-
mukainen
verkosto,
pyydä
työpari
asiakkaan
tietäen

Tue
asiakasta
henkilö-
kohtaiseen
vastuuseen

Arvioi
verkostossa tuen
ja hoidon
tarvetta, **tee**
suunnitelma,
sovi vastuista ja
toimenpiteistä

**Seuraa
ja arvioi**
onnistumista

TUKEVA työote

peruspalvelut ensisijaisesti & Lapsen kehitysympäristössä

Kukahhan se täällä on asiantuntija?

Yhteistyö eri toimijoiden
kanssa on lisääntynyt. Tiimityö
on koettu mielekkääksi.

Työotteen myötä prosessi
ja työntekijät vastuineen
ovat hahmottuneet
asiakkaille paremmin.

Näin lähdet liikkeelle

1. Moniammatillisen tiimin
kokoaminen
2. Työntekijöiden yhteinen
sitoutuminen
3. Kouluttautuminen
4. Työprosessin sisäistäminen
5. Yhteinen kehittäminen

**TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT**

TUKEVA 1 ja 2 Kainuun osahanke. Kainuun maakunta -kuntayhtymä, perhekeskustiimit.

Lisätietoja:

Projektipäällikkö Maarit Rusanen, maarit.rusanen@kainuu.fi

Seudullinen lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyö

Toimintamalli on tarkoitettu kunnassa lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskenteleville sekä kunta- ja virkamiespäättäjille. Toiminta on suunnattu 0–29-vuotiaille lapsille ja nuorille sekä lasten vanhemmille. Tässä luvussa ohjelmatyöprosessi on kuvattu seudullisesti, useamman kunnan yhteistyönä, mutta malli sopii myös kuntakohtaiseen ohjelmatyöhön.

Tavoitteet

Lapsi- ja nuorisopoliitiikan painopiste siirtyy yhteisö- ja asiakassuuntautuneisuuteen, mikä toimii lähtökohtana poliittiselle päätöksenteolle ja tuo edellytyksiä hyvinvointipalveluiden johtamistyöhön kohdejoukkoa tukevien palveluiden kehittämiseksi ja turvaamiseksi. Esimerkiksi Oulun seudun lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman (vuoteen 2025) tavoitteiksi asetettiin lasten ja nuorten arjen tärkeimpien kehitysyhteisöjen (perheen, asuinalueen,

harrastuksien) sekä peruspalvelujen vahvistaminen ja kasvatuskumppanuus, peruspalvelujen ja niiden tukipalvelujen vahvistaminen niin, että erikoistuneiden palvelujen tarve ja kuormitus vähenevät, sekä lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi kaikessa kunnan päätöksenteossa.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Kaikissa 0–29-vuotiaille tarkoitetuissa kunnan tehtävissä ja järjestämisvastuu-

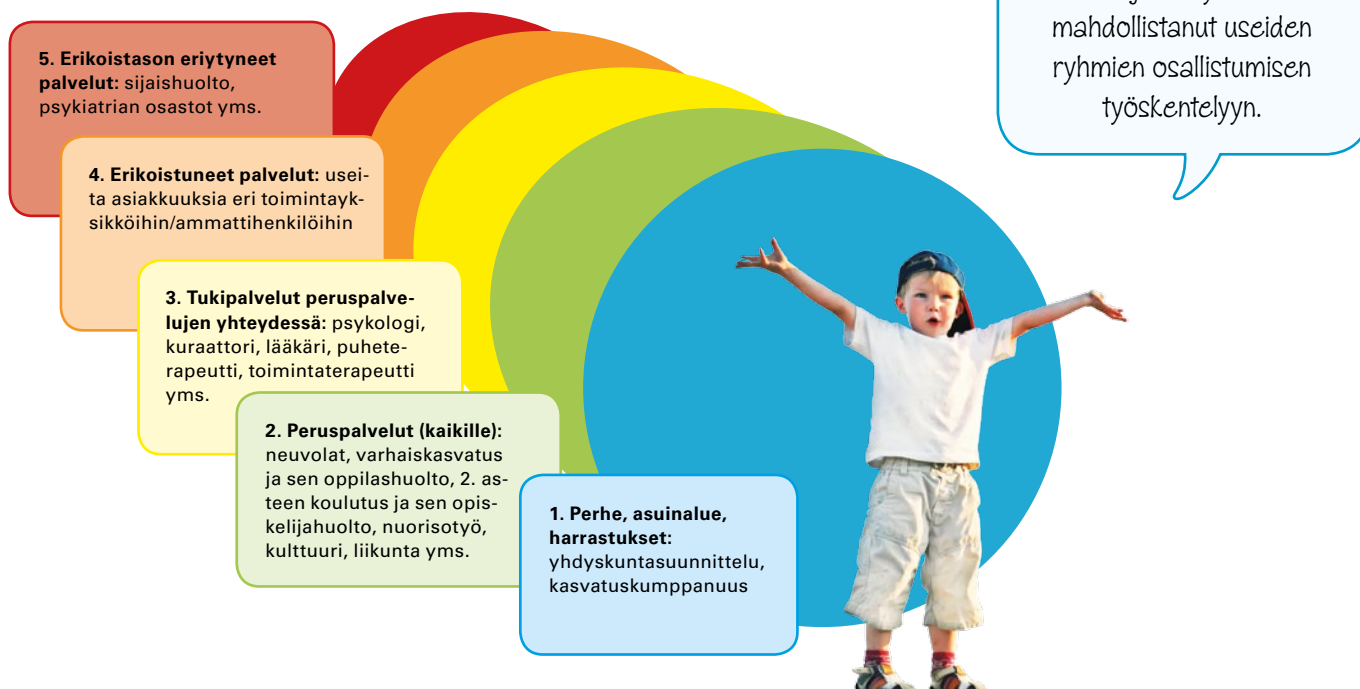
seen sisältyvässä toiminnassa mukana olevat toimijatahot.

Viisitasomalli: talouden ja toiminnan suunnittelumalli, jossa lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuki ja palvelut jäsenetään viidelle tasolle.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ylisektorinen, monialainen eri tahojen kanssa tehtävä yhteistyö
- Kunnan/kuntien päätöksentekoprosessi kiinteästi mukana ohjelmatyössä

Viisitasomalli.

Ohjelmatyön tekemiseen osallistuu laajasti eri tahojen asiantuntijoita ja kuntalaisia. Prosessi etenee vaiheittain. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointitavoitteet, indikaattorit ja palvelurakenteeseen liittyvät tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset kootaan lapsi- ja nuorisopoliittiseksi ohjelmaksi. Ohjelman avulla saadaan lähtökohta poliittiselle päätöksenteolle ja edellytyksiä hyvinvointipalveluiden johtamistyöhön kohdejoukkoa tukevien palveluiden kehittämiseksi ja turvaamiseksi.

1. OHJELMATYÖPROSESSIN KÄYNNISTYMINEN

Ohjelmatyön koordinoiva taho (esim. LNPO-projektiryhmä) laatii ohjelmatyöprosessia kuvaavan "toimintakellon", jossa eri työvaiheet jaksotetaan ja limitetään seudullisen tai kunnallisen päätöksenteon aikatauluun.

Valitaan ohjelmatyötä koordinoiva henkilö sekä ohjelmatyön asiantuntija, "sparraaja".

Nimetään ohjelmatyössä tarvittavat viisi työryhmää:

1. **LNPO-projektiryhmä** koordinoi, valmistelee ja jatkotyöstää eri tiimien käsittelemiä asioita.
2. **Ohjausryhmä** seuraa ohjelmatyön käynnistymistä ja etenemistä, vahvistaa ohjelmatyön ja kuntatyöryhmien ohjelmat ja käsittelee seutuorganisaation käsittelyyn menevät asiat.
3. **Kuntatyöryhmät** (virkamiehiä ja luottamushenkilöitä) pohtivat seudulliseen ohjelmaan esitettäviä kohteita ja järjestävät kuntalaisten kuulemista.
4. **Tutkimustyöryhmä** seuraa tai ohjaa alueella tehtävää lasten ja nuorten hyvinvointitutkimusta.
5. **Ohjelma-aluekohtaiset työryhmät** (eri tahojen asiantuntijoita, kokemusasiantuntijoita) valmistelevat ohjelma-alueille yksityiskohtaisemmat toimenpideohjelmat,

kriittiset polut, joissa etenemällä saavutetaan tavoitteet ja joihin investoimalla saavutetaan laajempia heijastevaikutuksia.

Ohjelmatyön alkamisesta tiedotetaan mm. järjestämällä seminaari.

2. HYVINVOINNIN NYKYTILAN KUVAAMINEN

Kartoitetaan alueen lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointikehitystä perehtymällä tilastoihin, keräämällä toimintaa ja taloutta kuvaavia tietoja sekä tutkimalla lasten ja nuorten kokemaa hyvinvointia. Myös kansallisen tason hyvinvointia kuvaava tieto huomioidaan.

3. SEUDULLISESTI KESKEISTEN KEHITTÄMISKOhteiden VALINTA JA YHTEISTYÖTAHOJEN KUULEMINEN

Eri yhteistyötahojen ja kuntatyöryhmien kanssa käydyissä keskusteluissa haetaan erilaisia näkemyksiä ja yhteistä tulkintaa ohjelmatyön keskeisistä, alueen lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevista asioista. Järjestetään toinen LNPO-seminaari. Ohjelmatyön ydinteemat ja linjaukset julkaistaan ohjelmatyön muistiossa, joka lähetetään eri tahoille kommentoitavaksi.

4. PÄÄTÖS OHJELMAN TEEMOIKSI

Kommenttien ja palautteen pohjalta LNPO-projektiryhmä valmistelee

1. LNPO-luonnoksen, jossa esitetään yhteisiä käsitteitä ja näkökulmia sekä keskeiset teemat tai ohjelma-alueet. Esimerkiksi Oulun seudun LNP-ohjelman yhdeksän ohjelma-alueen määrittelyssä on siirretty painopiste hallintokunnista ja ongelmista hyvinvoinnin perusteista lähtevään hyvinvoinnin edistämiseen. LNPO-luonnos (ohjelmatyön teemat ja keskeiset käsitteet ja näkökulmat) hyväksytetään seudullisessa päätöksentekoprosessissa.

5. TEEMOJEN TYÖSTÄMINEN OHJELMA-AIHIOIKSI

Ohjelma-aluekohtaiset työryhmät valmistelevat jokaiselle ohjelma-alueelle yksityiskohtaisemmat toimenpideohjelmat: kriittiset polut.

6. PÄÄTETÄÄN YHTEISET TAVOITTEET JA KRIITTISET TOIMENPIDEOHJELMAT

LNPO-projektiryhmä valmistelee ja vie 2. LNPO-luonnoksen (ohjelmatyön yhteiset tavoitteet ja ohjelma-aluekohtaiset kriittiset toimenpideohjelmat) seudulliseen päätöksentekoon.

7. YHTEISTYÖTAHOJEN KUULEMINEN

Ohjelmaluonnoksesta pyydetään kommentteja eri tahoilta ja järjestetään seminaareja. Ohjelmatyöprosessista tehdään arviointikysely ohjelmatyössä mukana olleille toimijoille ja asiantuntijoille.

8. OHJELMAN PUHTAAKSIRJOITTAMINEN

LNPO-projektiryhmä kirjoittaa ja viimeistelee ohjelma-asiakirjan.

9. PÄÄTÖS OHJELMAN SISÄLLÖSTÄ

Valmis ohjelma-asiakirja viedään seudulliseen päätöksentekoon.

Näin lähdet liikkeelle

1. Poliittinen ja/tai virkamiestason päätös ohjelmatyön tekemisestä.
2. Valitaan koordinoiva taho ja koordinoiva työntekijä.
3. Laaditaan ohjelmatyölle toimintasuunnitelma.

LIITTEET

- Liite 5: Toimintakello

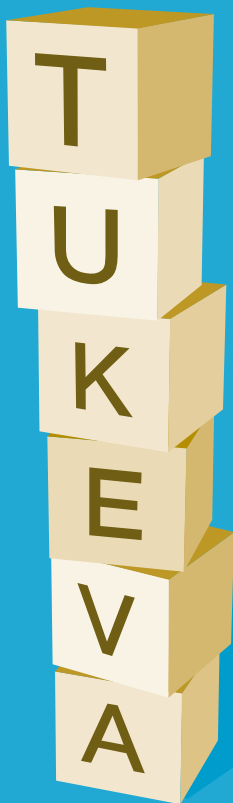
TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Oulun seudun osahanke. Oulun seudun lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma vuoteen 2025 Oulun seudun kuntien yhteistyönä (Hailuoto, Haukipudas, Kempele, Kiiminki, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Oulunsalo, Tyrnävä).

Lisätietoja:

Projektipäällikkö Leena Hassi, leena.hassi@ouka.fi, www.seutunappi.fi/lnpo

IKÄKAUSIEN MUKAISESTI JAOTELLUT MALLIT

Ikäkausien mukaisesti jaotellut mallit -osio kokoaa yhteen kohderyhmän iän perusteella yksilöllisen ja ryhmämuotoisen tuen malleja. Osa malleista on kehitetty Tukeva-hankkeessa, ja osa on muualla rakennettuja ja Tukeva-hankkeessa edelleen kehitettyjä ja pilotoituja malleja.

RASKAUSAJASTA LEIKKI-IKÄISIIN

Yksilöllisen tuen toimintamallit

Ryhmämuotoisen tuen mallit

KOULULAISET JA NUORET AIKUISET

Yksilöllisen tuen toimintamallit

Ryhmämuotoisen tuen mallit

RASKAUSAJASTA LEIKKI-IKÄISIIN

Raskausajasta leikki-ikäisiin -osiossa kuvataan lasta odottavien, vauvaikäisten sekä pienten lasten perheiden palvelujen toimintamalleja.

YKSILÖLLISEN TUEN MALLIT

Vauvaperhetyöntekijä odottavissa ja vauvaperheissä

Raskausajan tuen polku

Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta päivähoidon

Laaja 4-vuotisterveystarkastus

RYHMÄMUOTOISEN TUEN MALLIT

Matkalla vanhemmuuteen. Etäteknikalla osittain toteutettu perhevalmennus

Vauva-vanhempi-ryhmä

Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta esiopetukseen

Vanhempainkoulu käytöshäiriöisten lasten vanhemmille

Vauvaperhetyöntekijä odottavissa ja vauvaperheissä

Vauvaperhetyöntekijä tukee raskausaikana ja pikkuvauvaperheissä.

Tavoitteet

Toiminnalla tavoitellaan vauvan ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden vahvistamista ja kiintymyssuhteen kehittymistä. Lisäksi toiminnan avulla pyritään ennaltaehkäisemään vuorovaikutushäiriöiden syntyä.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Vauvaperhetyö vaatii ammattitaitoisen, varhaiseen vuorovaikutukseen perehtyneen työntekijän työpanosta. Samalla se edellyttää myös yhteistyötä koko hoitoketjun kanssa. Vauvaperhetyöntekijä

tarvitsee oman työhuoneen, auton kotikäyntejä varten sekä videokameran ja leluja. Lisäksi tarvitaan yhteinen tietojärjestelmä asiakastietoja, dokumentointia, ajanvarausta ja tiedottamista varten.

Tarvittava erityisosaaminen

- Varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen liittyvä koulutus, esim. Kiikku-koulutus ja VAVU
- Verkostotyöskentelytaidot

Toiminnan rakenne

Vauvaperhetyön on oltava osa perhepalvelujen rakennetta, jotta sitä voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti ja yhteistyössä muiden vauvaperhetoimijoiden kanssa.

TARPEENARVIO

Vauvaperhetyön tarpeen arvio tehdään omahoitajan ja lääkärin kanssa kaikille synnyttäneille, joiden lapsi käy tai on vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosastolla, sekä lisäksi synnyttäneiden vuodeosaston perheille tarpeen mukaan. Vauvaperhetyöntekijä voi olla mukana tukea tarvitsevien perheiden hoidossa jo osastolla.

TARVITTAVA TUKI

Perheen tarpeenmukainen verkosto ja tarvittava tuki on jo valmiiksi mietitty raskausaikana. Verkoston puuttuessa vauvaperhetyöntekijä kokoaa sen. Siihen kuuluu aina perheen läheisiä ja esim. työntekijä aikuismielenterveys, -sosiaali- tai perhetyöstä.

TUEN MUODOT

Vauvaperhetyöntekijä tapaa ja tukee perhettä sairaalassa ennen kotiutusta ja jatkaa työskentelyä perheen kotiympäristössä. Vauvaperhetyöntekijä tekee ensimmäisen kotikäynnin perheeseen terveydenhoitajan kanssa ja jatkaa tiivistä yhteistyötä olemassa olevan verkoston kanssa.

Vauvaperhetyöntekijä havainnoi ja tukee vauvan ja vanhempien välistä vuorovaikutusta mm. videomalla arkitilanteita sekä kannustamalla ja antamalla myönteistä palautetta onnistuneista hetkistä vauvan kanssa. Työ on monimuotoista ja lähtee jokaisen perheen omista tarpeista. Vauvaperhetyöntekijä tekee kotikäyntejä alkuun tiiviisti ja myöhemmin harvemmin. Kotona käydään pisimmillään lapsen ensimmäiseen ikävuoteen asti.

Näin lähdet liikkeelle

1. Rakennetaan perustason ja erityistason yhteistyönä odottavien ja vauvaperheiden tukemisen malli.
2. Toimintamalli edellyttää odottavien ja vauvaperheiden kanssa työskentelevien työntekijöiden kouluttamista varhaisen vuorovaikutuksen riskien tunnistamiseen sekä varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen ja häiriöiden hoitamiseen.
3. Organisaatiossa määritellään vauvaperhetyöntekijän työnkuva ja tehtävät sekä järjestetään resurssit työskentelyä varten.

TOIMINTAMALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Kainuun osahanke

Lisätietoja:

Kainuun maakunta -kuntayhtymä, projektipäällikkö Maarit Rusanen, maarit.rusanen@kainuu.fi

Raskausajan tuen polku

Toiminta on tarkoitettu lasta odottaville perheille.

Tavoitteet

Lasta odottava perhe saa yhdestä yksiköstä, moniammatillisesta hyvinvointineuvolasta, tarvitsemansa palvelut. Käytännössä toimintamallissa korostuvat ennaltaehkäisevä työote ja moniammatillisen palveluverkoston kehittäminen. Perhe-, mielenterveys- ja sosiaalityön ennaltaehkäisevä työ tulee neuvolatyön tueksi.

Palvelukokonaisuuden tavoitteena on

tunnistaa perheiden ongelmat varhain, jo ennen lapsen syntymää, ja tarjota niihin oikea-aikaista ja asiakaslähtöistä tukea moniasiantuntijaisen yhteistyön avulla.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Toimintaan tarvitaan terveydenhoitajan ja lääkärin työpanosta. Kotikäynnillä terveydenhoitajan työparina on ensisijaisesti perhetyöntekijä. Jos perhe tar-

vitsee tukea, terveydenhoitaja pyytää yhteistyötoimijat (perhetyöntekijän, perheterapeutin, mielenterveys-, sosiaali- ja päihdetyön) mukaan.

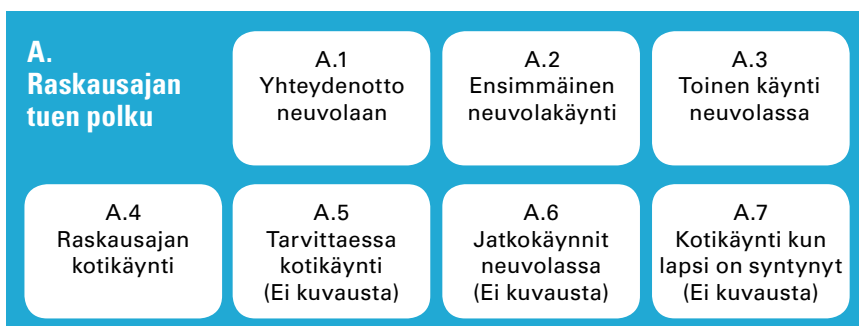
Tarvittava erityisosaaminen

- Koulutukset toimintamallin menetelmistä, mm. voimavara-lomake, AUDIT, EPDS/BDI-Beckin depressioasteikko -lomake

Kotikäynti on syventänyt perheen luottamusta ja tasavertaisuutta.

Prosessikuvaus.

Tuen polun kulku

PERHEEN HYVINVOINTIARVIO

Perheen hyvinvointiarvioinnissa käytetään voimavaramittarilomaketta (muokattu Vauvaperheen arjen voimavarat -lomakkeen pohjalta, joka löytyy teoksesta Hakulinen & Pelkonen, 2002).

Terveystenhoitaja lähettää lomakkeet perheelle ennen ensimmäistä äitiysneuvolakäyntiä. Molemmat vanhemmat täyttävät omat lomakkeet ja tuovat ne mukanaan neuvolaan ensimmäiselle neuvolakäynnille, johon varataan aikaa kaksi tuntia.

RASKAUSAJAN HYVINVOINTISUUNNITELMA

Lomakkeet käydään läpi keskustelun niiden sisällöstä. Perheen kanssa tehdään yhdessä hyvinvointisuunnitelma raskausajalle ja kirjataan se raskaudenseurantalomakkeelle tai TH-lehdelle Efficaan. Jos voimavaramittarilomakkeen pohjalta nousee esille mielenterveyteen liittyviä ongelmia, perhettä pyydetään täyttämään EPDS/BDI-Beckin depressioasteikko -lomake.

PUOLISON ROOLI

Hyvinvointineuvolan toimintaperiaatteen mukaan myös puoliso huomioidaan äitiysneuvolan ensikäynnillä siten, että häneltä mitataan verenpaine, hemoglobiini ja paino. Näin kiinnitetään huomiota puolison kokonaisvaltaiseen terveyteen. Puolison tiedot kirjataan YLEn lehdelle ja RR-seurantalomakkeelle Efficaan.

KOTIKÄYNNIN TIIMIN MÄÄRITYS

Hyvinvointisuunnitelman pohjalta määrittyy henkilö, joka lähtee ter-

veydenhoitajan mukaan kotikäynnille. Ensisijaisesti se on neuvolan perhetyöntekijä. Perheen tuen tarpeen mukaan se voi olla myös perheterapeutti, psykiatrinen sairaanhoitaja, päihdetyöntekijä tai sosiaalityöntekijä.

KOTIKÄYNNIN AJANKOHDAN MÄÄRITYS

Perheen tuen tarpeen määrittelyssä terveydenhoitaja käyttää apunaan huolen vyöhykkeiden mittaristoa. Kotikäynnin ajankohta määrittyy seuraavasti:

- **Ei huolenaihetta:** kotikäynti 18–20 rvk:lla.
- **Pieni huoli:** sovitaan kotikäynti mahdollisimman pian tai lääkärissä käynnin jälkeen.
- **Suuri huoli:** järjestetään kotikäynti heti.

TOIMENPITEET KOTIKÄYNNILLÄ

Kotikäynnillä arvioidaan perheen mahdollinen jatkotuen tarve ja tehdään toimintasuunnitelma, joka kirjataan raskaudenseurantalomakkeelle tai TH-lehdelle. Kotikäynnillä terveydenhoitaja tekee myös raskauden seurantaan liittyvät tutkimukset: mittaa verenpaineen, kuuntelee sikiön sydänäänet ja ottaa virtsanäytteen.

SUUREN HUOLEN TILANNE

Jos perheen tilanne määritellään suureksi huoleksi, toinen kotikäynti tehdään loppuraskauden (30–35 rvk) aikana. Se voi olla myös verkostokäynti kotona. Verkostokäynnin tavoitteena on arvioida, ovatko asiat perheessä edenneet suunnitellulla tai sovitulla tavalla ennen lapsen syntymää.

Toiminnan avulla isätkin on saatu mukaan.

Näin lähdet liikkeelle

1. Päätös toimintamallin käytöstä
2. Yhteistyöverkoston luominen (moniammatillisuus/ moniosaajuus)
3. Koulutus toimintamallin menetelmistä
4. Neuvola-asetuksen mukainen resurssointi
5. Täytäntöönpanon seuranta

LIITTEET

- Liite 6: Tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 7: Lasta odottavan perheen voimavarat -lomake

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Oulun seudun osahanke. Oulu, Hailuoto, Lumijoki, Haukipudas, Tyrnävä, Muhos

Lisätietoja:

Oulun kaupunki, terveydenhoitaja Marita Väättäinen, Tuira-Koskelan neuvola, marita.vaatainen@ouka.fi
Oulun kaupunki, perhetyöntekijä Ville Pakkin, Tuira-Koskelan neuvola, ville.pahkin@ouka.fi

Moniammatillinen yhteistyö

lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoitosta päivähoitoon

Toiminta on tarkoitettu päivähoitoa tarvitseville alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheille.

Perhepalveluohjaajan käynti selkeytti todella paljon ajatuksiani.

Tavoitteet

Toimintamallissa keskitytään lapsen ja perheen tukemiseen vaiheessa, jossa lapsi aloittaa päivähoiton. Tavoitteena on tukea päivähoiton aloittamista, jotta perheen arki olisi sujuvaa ja lapsi kokisi päivähoitoon siirtymisen turvallisena. Toimintamallissa toteutuvat vanhempien osallisuus sekä tarvittaessa moniammatillinen tuki perheelle. Perhe saa yhdyshenkilön, jonka kautta voi hoitaa asioita. Perheillä ei välttämättä ole tietoa erilaisista päivähoitomuodoista, minkä vuoksi oikeanlaisen informaation välittäminen on keskeistä.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Perhepalveluohjaajan, yhteistyötoimijoiden, kiertävän erityislastentarhanopettajan, perhe- ja sosiaalityöntekijän ja päiväkotien johtajien työpanos.

Toiminnan rakenne

ENSIKONTAKTI

Päivähoitohakemuksen saavuttua kuntaan päivähoiton johtaja välittää tiedon hakemuksesta perhepalveluohjaajalle. Perhepalveluohjaaja lähettää perheelle esitteen, jossa kerrotaan perhepalveluohjaajan tehtävästä ja kotikäynnistä.

KOTIKÄYNTI

Perhepalveluohjaaja ottaa yhteyttä perheeseen ja sopii kotikäynnin. Jos perhe ei halua kotikäyntiä, perhepalveluohjaaja voi keskustella päivähoiton aloitukseen liittyvistä asioista puhelimitse. Perhepalveluohjaaja voi tehdä kotikäynnin yhdessä esim. kiertävän erityislastentarhanopettajan, sosiaali- tai perhetyöntekijän kanssa, jos tarvitaan lisätukea tai tukimuoto on jo olemassa.

Kotikäynnillä kartoitetaan perheen tilannetta, apuna lomake Tervetuloa päivähoitoon -tapaaminen. Lapsen tai perheen mahdollisen tuen tarpeen määrittelyssä arvioidaan, onko tarvetta jatkopalaverille ja perhetapaamiselle. Jos tukea

tarvitaan, perhepalveluohjaaja järjestää palaverin ja kutsuu ihmiset koolle. Jos tukea ei tarvita, perhe jää odottamaan päätöstä päivähoitopaikasta.

TIEDON JAKAMINEN

Perhepalveluohjaaja osallistuu viikoittain päiväkotien johtajien työkokoukseen ja tuo tiedot tehdyistä kotikäynneistä ja lapsista johtajille. Päiväkotien johtajat saavat arvokasta tietoa, kun he suunnittelevat lapsen päivähoiton sijoituspaikkaa.

TARVITTAVAT TUKITOIMET

Siirtymävaiheessa, jossa lapsi aloittaa päivähoiton, huolehditaan niin ikään tarvittavien tukitoimien järjestäminen ja niiden jatkuminen päivähoiton aikana. Seurantapalaveri järjestetään, kun päivähoitoa on kestänyt noin kolme kuukautta.

PALAUTE

Asiakaspalautelomake jaetaan kaikille perheille, joiden luokse on tehty kotikäynti.

LIITTEET

- Liite 8: Tervetuloa päivähoitoon -tapaaminen
- Liite 9: Palautelomake vanhemmille
- Liite 10: Prosessikuvaus

TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 Oulun seudun osahanke

Lisätietoja:

Oulunsalo, päiväkodin johtaja Tuula Herranen, tuula.herranen@ouka.fi

Laaja 4-vuotisterveystarkastus

Toimintamalli on tarkoitettu laajaan terveystarkastukseen oikeutetulle lapselle ja hänen perheelleen.

Tavoitteet

Toimintamallin tavoitteena on, että lapsiperhe saa yhdestä yksiköstä tarvitsemansa palvelut. Käytännössä korostuvat ennaltaehkäisevä työote ja moniammatillisen palveluverkoston kehittäminen. Neuvolatyötä tukee perhe-, mielenterveys- ja sosiaalityön ennaltaehkäisevä työ.

Palvelukokonaisuuden tavoitteena on tunnistaa perheiden ongelmat varhain ja tarjota niihin oikea-aikaista ja asiakaslähtöistä tukea moniasiantuntijaisen yhteistyön avulla. Järjestelmällinen

tiedonkeruu toimii kehittämisen ja johtamisen työkaluna. Hyvinvointitieto on käytössä toiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa sekä työntekijällä että johdolla. Näin tiedetään, minkälainen alueen tai kunnan väestön hyvinvoinnin tila on. Tieto voidaan ottaa huomioon palvelujen suunnittelussa ja resurssoinnissa.

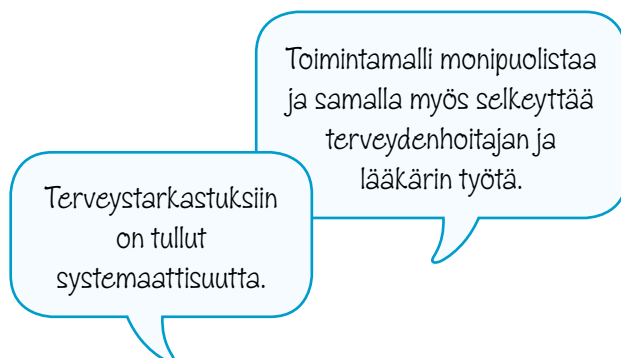
Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Ensisijaisesti toiminnassa tarvitaan terveydenhoitajan ja lääkärin työpanosta.

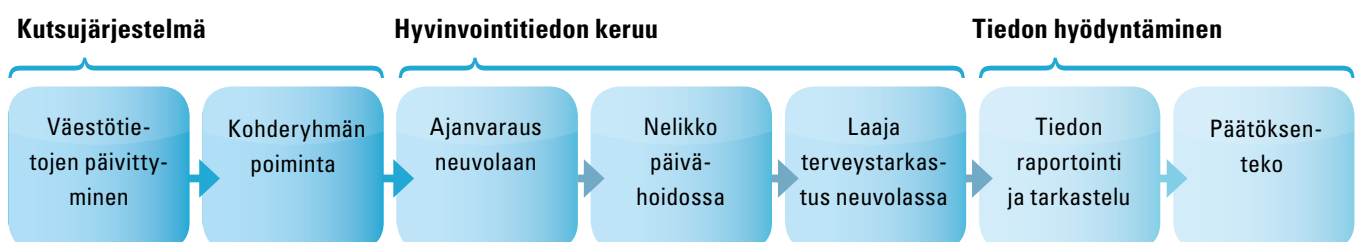
Jos lapsi on päivähoidossa, lisäksi tarvitaan lastentarhanopettajan tai omahoitajan työpanos. Jos perhe tarvitsee tukea, terveydenhoitaja pyytää mukaan yhteistyötoimijat (perhetyöntekijän, perheterapeutin, mielenterveys-, sosiaali- ja päihdetyön sekä muut terapeutit).

Tarvittava erityisosaaminen

- Koulutukset toimintamallin menetelmistä, mm. voimavara-lomake, LAPS, Lene, AUDIT

Lapsiperheen tukeminen hyvinvointitietoa hyödyntäen.

Laajan 4-vuotistarkastuksen kulku

KUTSU TERVEYSTARKASTUKSEEN

Kutsu laajaan terveystarkastukseen lähetetään vanhemmille ja lapselle pari kuukautta ennen 4-vuotissyntymäpäivää. Tarkastukseen kutsutaan molemmat vanhemmat. Kutsun mukana lähetetään lomakkeita (Neljävuotias kotona, Lapsiperheen arjen voimavarat), jotka vanhemmat palauttavat täytettyinä neuvolaan. Lomakkeet ovat saatavilla ja käytettävissä myös sähköisesti. Malliin luotu kutsujärjestelmä mahdollistaa reaaliaikaisen seurannan niistä perheistä, jotka eivät varaa neuvolaan aikaa tai eivät saavu varatulle ajalle.

VARHAISKASVATUKSEN ARVIO

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy varhaiskasvatuksen arvio lapsen kehityksestä ennen neuvolakäyntiä. Päivähoidossa lastentarhanopettaja tai omahoitaja arvioi yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa lapsen toimintaa ja hyvinvointia päivähoidon arjessa. Havainnot lapsesta ovat myös osa päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tiedot kirjataan Neljävuotias varhaiskasvatuksessa -havainnointilomakkeelle. Päivähoito lähettää lomakkeen vanhempien kanssa käydyn keskustelun jälkeen neuvolaan vanhempien kirjallisen suostumuksen kera.

LAAJA TERVEYSTARKASTUS NEUVOLASSA

Terveystarkastuksen ja lääkärin tarkastukset ovat eri päivinä. Molempien tarkastukseen kuuluvat lapsen somaattisen terveyden tutkiminen ja arviointi sekä terveysneuvonta.

Terveystarkastaja (120 min)

- Lene: tekee kaikki muut paitsi näköhavainnoista 4.1.2–4.1.5.
- LAPS-lomake (lapsen psykososiaalisen terveyden arviointi) toimii asioiden koontilistana ja mittarina. Lomaketta täyttää sekä terveydenhoitaja että lääkäri.
- AUDIT-kysely: Neuvolakäynnillä

mukana olevat vanhemmat täyttävät. AUDIT-pisteet merkitään vanhempien luvalla heidän omiin asiakastietoihinsa. Lapsen pape-reihin tulee merkintä, että AUDIT on tehty ja asiasta on keskusteltu vanhemman tai vanhempien kanssa.

- Käynnin aikana käydään läpi myös vanhempien kotona täyttämät lomakkeet Neljävuotias kotona ja Lapsiperheen arjen voimavarat sekä päiväkotilapsista varhaiskasvatuksessa täytetty Neljävuotias varhaiskasvatuksessa -lomake.
- Perheelle tarveharkintaisesti jaettava terveysneuvontamateriaali seuraavasti:
 - MLL: Isän ja äidin pikku apulainen
 - SPR: Kekseliäs taitaja
 - Ensi- ja turvakotien liitto: Pääteet lapsen silmin, D-vitam.
 - Syömään: Muksun oma lautas-malli

Lääkäri (30–40 min)

- Ennen lääkärintarkastusta on terveydenhoitajan ja lääkärin yhteinen keskusteluhetki, johon myös perhe osallistuu, ”saattaen vaihto”.
- Lene: tekee kohdat 4.1.2–4.1.5, näköhavainnot. Lisäksi lääkäri varmistaa ja tarkistaa terveydenhoitajan löydökset, jos Lenessä on ykkösiä ja kakkosia tai lapsi on kieltäytynyt.
- LAPS-lomakkeen tarkastelu, täydentäminen ja pisteiden laskeminen.

NEUVOLAKÄYNNIN JÄLKEEN

- Tarvittaessa terveydenhoitaja ja lääkäri tekevät yhteistyössä perheen kanssa lapselle hyvinvointi- ja terveyssuunnitelman, johon kirjataan arvio lapsen kasvusta ja kehityksestä, perheen hyvinvoinnista sekä mahdollisesta tuen tarpeesta. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja se, miten suunnitelmaa seurataan. Hyvinvointi- ja

terveyssuunnitelma tehdään lomakkeelle Neljävuotias neuvolassa – palaute varhaiskasvatukseen/kooste neuvolakäynnistä heti lääkärinneuvolan jälkeen, jos kaikki kunnossa, tai tarvittaessa uusintakäynnillä.

- Neuvolasta lähetetään päivähoitopaikkaan, vanhempien kirjallisen luvan kera, kirjallinen palaute (Neljävuotias neuvolassa) lapsen kasvusta ja kehityksestä. Palaute tehdään myös kotona hoidettavista lapsista samalla lomakkeella. Lomake annetaan vanhemmille.
- Hoidon ja seurannan suunnittelu tehdään yhdessä perheen tai vanhemman sekä terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa.

LAPSELLA JA PERHEELLÄ TUEN TARVE

Terveystarkastuksen kutsuu tarvittavat yhteistyötahot paikalle ja koordinoi perheelle annettavaa tukea, seuranta- ja arviointia. Perhe on mukana verkostopalaverissa.

TIETOJEN KIRJAAMINEN JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN

Terveystarkastuksen yhteydessä lapsen ja perheen hyvinvoinnista kirjataan tietoja kunnan tietojärjestelmään hyödynnettäväksi eri päätöksenteon tasoilla. Mittareina ovat pituus/paino sekä LAPS- ja AUDIT-lomakkeilla saadut pisteet. Voimavarakyselyn käsittely tilastoidaan tietojärjestelmiin merkinnällä käsitelty kyllä/ei. Lisäksi kerätään tietoa tarkastusten määrästä sekä siitä, mihin lapsi ja perhe ohjautuvat neuvolakäynnin jälkeen (seuraava käynti neuvolassa, ohjaaminen yksittäiselle työntekijälle, moniammatillinen tiimi, ohjaus varhaiskasvatukseen). Tietojen keruu ja niiden hyödyntäminen antaa kunnille mahdollisuuden kehittää ennaltaehkäiseviä lapsiperhepalveluita väestön tarpeet huomioiden.

Näin lähdet liikkeelle

1. Päätös toimintamallin käyttöönotosta
2. Yhteistyöverkoston luominen (varhaiskasvatus ja muut toimijat: moniosaisuus)
3. Koulutus toimintamallin menetelmistä
4. Neuvola-asetuksen mukainen resurssointi
5. Täytäntöönpanon seuranta

Voimavaralomakkeessa esille nostetut asiat ovat auttaneet neuvolassa käytävää keskustelua.

Meistä on hyvä, että koko perheen hyvinvointia selvitetään.

LIITTEET

- Liite 11: Neljävuotias kotona, kysely vanhemmille keskustelun pohjaksi -lomake
- Liite 12: Neljävuotias varhaiskasvatuksessa, tiedonsiirto neuvolaan -lomake
- Liite 13: Neljävuotias neuvolassa, palaute varhaiskasvatukseen / kooste neuvolakäynnistä -lomake
- Liite 14: Prosessikuvaukset

TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Oulun seudun osahanke

Lisätietoja:

Oulu (Myllyojan ja Kaijonharjun neuvolat) sekä Myllyojan, Ritaharjun, Pöllönkankaan ja Kuivasrannan päiväkodit
Vastuuterveydenhoitaja Terttu Harju, terttu.harju@ouka.fi
Kiertävä erityislastentarhanopettaja Pirjo Pylväs, pirjo.pylvas@ouka.fi

Kempeleen neuvola sekä kaikki (7) kunnalliset päiväkodit

Vastuuterveydenhoitaja Leena Rova, leena.rova@kempele.fi
Kiertävät erityislastentarhanopettajat Eila Pussila, eila.pussila@kempele.fi ja
Minnamari Törmänen, minnamari.tormanen@kempele.fi

Limingan neuvola ja kaikki (7) kunnalliset päiväkodit

Vastuuterveydenhoitaja Paula Laurila, paula.laurila@liminka.fi
Lastentarhanopettaja Laura Kinnunen, laura.kinnunen@liminka.fi

Matkalla vanhemmuuteen

Etäteknikalla osittain toteutettu perhevalmennus

Palvelu on tarkoitettu lasta odottaville vanhemmille.

Tavoitteet

Valmennuksen perustarkoitus on vanhemmuuden vahvistaminen sekä vanhempien tukeminen antoisassa ja haastavassa hoito- ja kasvatustehtävässä. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa selkeitä tietoja ja taitoja, jotka helpottavat arjen sujumista vauvan kanssa.

Etäteknikan avulla mahdollistetaan erityisosaamista sisältävä perhevalmennus pienen syntyvyyden kuntiin, joissa työntekijäresurssi ei ole yhtä laaja kuin väkimäärältään suuremmissa kunnissa. Toimintamalli tasa-arvoistaa harvaan asuttujen alueiden vanhempien mahdollisuutta saada erityistä ohjausta vanhemmuuden polulla.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Työmallin toteuttamiseen tarvitaan terveydenhoitaja tai kättilö, sosiaalityöntekijä, fysioterapeutti, perhetyöntekijä ja psykologi. Etäteknikan avulla lähetettäviksi soveltuvat parhaiten teoriapainotteiset valmennusosiot, kuten parisuh-teeseen ja vanhemmuuteen liittyvät osiot. Toimintamallin toteutusta varten tarvitaan Internet-yhteys, etälaitteisto ja videoneuvotteluohjelma sekä lähetettävään että vastaanottavaan päähän. Yhteyden ei tarvitse olla suojattu, koska toiminta ja keskustelu ovat yleisluontoisia eikä asiakasasioita käydä läpi.

Tarvittava erityisosaaminen

- Perhevalmennukseen liittyvien sisältöjen asiantuntemus
- Taito käyttää etäteknikkaa

Moniammatillinen valmennus

VALMENNUKSEN OSIOT

Valmennus koostuu viidestä osiosta, jotka toteutetaan viikon välein.

1. Me kaksi -parisuhdeilta

Vetäjä: psykologi

2. Kotiavusta ruumiin rentouteen

Perheiden palvelut

Vetäjä: perhetyöntekijä

Rentoutus, johon liittyy tietoa raskauden aiheuttamista muutoksista naisen kehoon sekä rentouttava harjoitus

Vetäjä: fysioterapeutti

3. Täältä tullaan elämä

Synnytys, kivunlievitys ja imetys
Vetäjä: äitiysneuvolan th, kättilö

4. Yhteen hiileen

Riittävän hyvä vanhemmuus

Vetäjä: sosiaalityöntekijä, perheterapeutti

5. Nyt minä olen tässä

Millainen on vastasyntynyt vauva?

Vauvanhoito ja varusteet, vauvahieronta ja vauvojen yleisimmät vaivat

Vetäjä: lastenneuvolan th

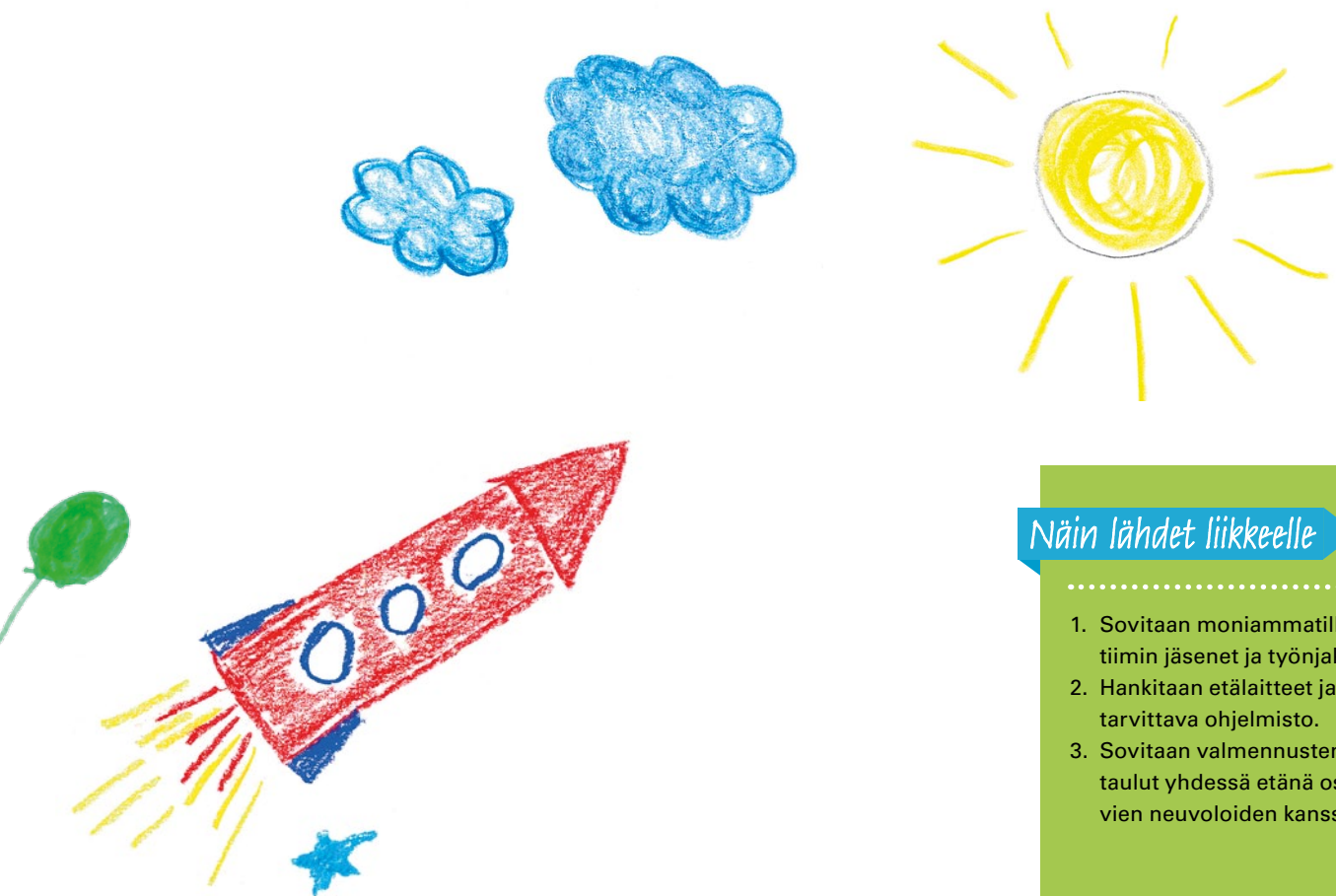
VANHEMMUUDEN VAHVISTAMINEN

Vanhemmuuden vahvistamiseen tähtäävän perhevalmennuksen kokoon-tumiskerroilla puhutaan niin isäksi ja äidiksi kasvamisesta kuin synnytyk-sestä ja imetyksestäkin. Lisäksi käy-dään läpi vauvan hoitoa ja varhaisen vuorovaikutuksen toteutumista arjes-

sa. Valmennuksen aikana perheet voi-vat halutessaan tutustua myös toisiin samassa elämäntilanteessa oleviin perheisiin.

ETÄTEKNIKAN MAHDOLLISUUDET

Neuvolassa valitaan etäteknikan avulla välitettäväksi soveltuvat osiot. Hyviä ovat luentotyyppisesti osi-ot, kuten parisuhdeilta tai vanhem-muuteen liittyvä osio. Myös muissa osioissa voidaan hyödyntää osaltaan etäteknikkaa. Esimerkiksi sopii vau-vanhoito-osiosta teoriaan perustuva luento-osa, jonka jälkeen etäpisteissä voidaan siirtyä vauvanhoitoon liitty-viin käytännön harjoituksiin.

Näin lähdet liikkeelle

1. Sovitaan moniammatillisen tiimin jäsenet ja työnjako.
2. Hankitaan etälaitteet ja niihin tarvittava ohjelmisto.
3. Sovitaan valmennusten aika-
taulut yhdessä etänä osallistu-
vien neuvoloiden kanssa.

TOIMINTA- MALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Oulunkaaren osahanke

Perhevalmennuksen sisältö on kehitetty Oulunkaaren kuntayhtymässä / Pudasjärvi

Lisätietoja:

Neuvolapalvelujen seudullinen esimies Anne Leppälä-Hast, anne.leppala-hast@oulunkaari.com

Vauva–vanhempi-ryhmä

Ryhmä on tarkoitettu perheille, joissa on n. 2–4 kk:n ikäisiä vauvoja. Suositeltava ryhmäkoko on 3–6 vauva–vanhempi-paria.

Tavoitteet

Ryhmän toimii ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta. Toiminnan tavoitteena on tukea vauvan ja vanhemman välistä vuorovaikutusta, tuoda esiin vauvan tarpeita ja vahvistaa vanhemmuutta.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Ryhmä vaatii varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen liittyvää asiantuntijuutta, esim. terveydenhoitajan työpanosta ja VAVU-koulutusta tai MLL:n Vahvuutta vanhemmuuteen -koulutusta. Sopiva tila ryhmän kokoontumiselle voi löytyä todennäköisesti neuvolasta. Tarvittavia välineitä ovat cd-soitin, vauvanuket ohjaajille, jumppamatot sekä lisäksi kahvi- tai välipalatarjoilut.

Tarvittava erityisosaaminen

- Vauva–vanhempi-ryhmäohjaajan koulutus
- Varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen liittyvä asiantuntijuus
- Teoriatietoa raskausajasta ja vauvan kehitysvaiheista

Ryhmässä

Ryhmä kokoontuu viisi kertaa (1 krt/vko) kaksi tuntia kerrallaan.

Ohjelma sisältää vauvan ja vanhemman yhteistä leikkimistä, vauvatuksen opettelua, keskustelua, kotitehtäviä ja pieniä ryhmäporinoita.

Toiminnan kannalta merkityksellisiä ovat myös vanhempien keskinäinen vertaistuki ja kahvitelu, jolloin ohjaajat huolehtivat vauvoista.

Näin lähdet liikkeelle

1. Laaditaan toiminnasta esite, joka laitetaan jakoon neuvolaan ja perheasemille.
2. Perheet ohjataan ryhmään neuvolakäyntien kautta.
3. Toiminnan edellytyksenä on kaksi kouluttautunutta ohjaajaa, sopivien tilojen löytyminen ja mahdollisuus tarjota.

Saa tukea ja turvaa uudessa elämäntilanteessa ja nimenomaan sitä vertaistukea.

Ehdottomasti suosittelen muillekin.

**TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT**

TUKEVA 1 ja 2 Kainuun osahanke. Kainuun maakunta -kuntayhtymän perhekeskuksissa.

Lisätietoja:

Kainuun osahankkeen projektipäällikkö Maarit Rusanen, maarit.rusanen@kainuu.fi

Moniammatillinen yhteistyö

lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta esiopetukseen

Palvelu on tarkoitettu esiopetusikäisille
kotihoidossa oleville lapsille ja heidän
perheilleensä.

Tärkein anti on ollut toisten
vanhempien kohtaaminen ja
yhteinen keskustelu lapsen
koulunkäynnin aloittamisesta.

Tavoitteet

Tavoitteena on lapsen kehitysyhteisö-
jen (kodin, esiopetuksen) vahvistumi-
nen ja yhteensovittaminen niin, että
siirtymä kotihoidosta esiopetukseen on
mahdollisimman joustava, sujuva ja tar-
koituksenmukainen lapsen ja perheen
kannalta. Toimintamallissa toteutuvat
vanhempien osallisuus sekä moniam-
matillinen yhteistyö. Mallissa vahvis-
tetaan yhteistyötä huoltajien kanssa jo
ennen esiopetuksen alkamista, jolloin
yhteistyö esiopetuksen alettua on par-
haimmillaan päivittäistä ja keskustelut
lapsen kasvamisesta ja oppimisesta
kuuluvat tavalliseen arkipäivään.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Esiopettajat vetävät EskariStartin, toi-
minnallisen vanhempainillan, jonka
suunnittelussa ovat mukana erityis-
opettajat. Tiedonsiirtopalaveriin osallis-
tavat terveydenhoitaja lääkäri, kiertävä
erityislastentarhanopettaja, erityisopet-
taja sekä tarvittaessa psykologi ja puhe-
terapeutti.

Tuntuu mukavalta, että
ongelmakohtiin on
vihdoinkin tartuttu.

Kotihoidosta esiopetukseen

TIEDONSIIRTOPALAVERI

Maaliskuu

Moniammatillisessa tiedonsiirtopa-
laverissa käsitellään esiopetukseen
tulevien lasten tuen tarpeita, mihin
on vanhempien kirjallinen lupa.
Tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat
neuvolan terveydenhoitaja, lääkäri,
kiertävä erityislastentarhanopettaja
ja erityisopettaja sekä tarvittaessa
psykologi ja puheterapeutti. Samal-
la toteutetaan moniammatillinen
tiedonsiirto: koulun erityisopettaja
välittää tietoa esiopetukseen siirty-
vistä lapsista tulevalle esiopettajalle.

ESKARISTARTTI, TOIMIN- NALLINEN VANHEMPAINILTA

Toukokuu

- Illan tarkoituksena on saada van-
hempien kysymykset ja tuntemuk-
set etusijalle (apuna tunnekortit).
- Tavoitteena on, että vanhemmat
tutustuvat toisiinsa. Vanhemmat
kirjoittavat lapsen nimen lapul-

le ja vievät sen kunnan karttaan
kotitalon kohdalle. Kartan avulla
vanhemmat hakeutuvat pöytään,
jossa istuvat naapurin eskarin van-
hemmat.

- Ei informaationjakotilaisuus vaan
keskustelua vanhemmille tärkeistä
asioista esim. yksin kulkemisesta,
kimppakyydeistä ja kiusaamisesta.
- Eskaripassi vanhemmille mukaan
kotona lapsen kanssa täytettäväksi.
- Vanhemmat voivat tarvittaessa
sopia henkilökohtaisen keskuste-
luajan esiopettajan kanssa.

VANHEMPIEN PALAUTE

Lokakuu

Vanhempien palaute esiopetuksen
aloittamiseen liittyvissä asioissa.

PALAUTEPALAVERI

Marraskuussa

Esiopettaja kutsuu erityisopettajan
ja neuvolan terveydenhoitajan pa-
lautepalaveriin.

LIITTEET

- Liite 15: Prosessikuvaus

TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 Oulun seudun osahanke

Lisätietoja:

Oulunsalo, päiväkodinjohtaja Tuula Herranen, tuula.herranen@ouka.fi

Ihmeelliset vuodet

Vanhempainkoulu käytöshäiriöisten lasten vanhemmille

Palvelu on tarkoitettu päiväkotij- ja alakouluikäisten käytöshäiriöisten lasten vanhemmille tai muutoin asiasta kiinnostuneille vanhemmille ja ammattikasvattajille.

Tavoitteet

Menetelmän avulla edistetään myönteisiä kasvatustavoitteita kouluissa, päiväkodeissa ja kodeissa, autetaan vanhempia ja ammattikasvattajia käsittelemään lasten käytöshäiriöitä sekä parannetaan vanhemman tai ammattikasvattajan ja lasten välistä vuorovaikutusta.

Ihmeelliset vuodet -ohjelman pitkän aikavälin tavoitteena on ennaltaehkäistä

syrtäytymistä, rikollisuutta, alkoholin ja huumeiden väärinkäyttöä sekä väkivaltaista käyttäytymistä.

Lyhyen aikavälin tavoitteina on vähentää lapsen käytösongelmia, kuten negatiivista käyttäytymistä ja tottelemattomuutta sekä lasten aggressiivista käytöstä ja häiritsevää käyttäytymistä. Vastaavasti tavoitteena on lisätä lasten prososiaalisia taitoja ja tunneälyä sekä parantaa ongelmanratkaisutaitoja ja

sosiaalisia taitoja toisten lasten ja aikuisten kanssa toimittaessa. Tavoitteena on myös kasvattaa akateemista sitoutumista ja kouluvalmiuksia.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Tehokkaimmin tavoitteet saavutetaan yhteistyössä vanhempien, päiväkotien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden (esim. psykologin) toimiessa yhdensuuntaisesti. Toimintamallin pilotissa Oulunkaarella vastuullisena vetäjänä toimivat sosiaaliohjaaja (Ihmeelliset vuodet -luokkatilanteiden hallintakoulutus), erityisvarhaisopettaja ja psykologi.

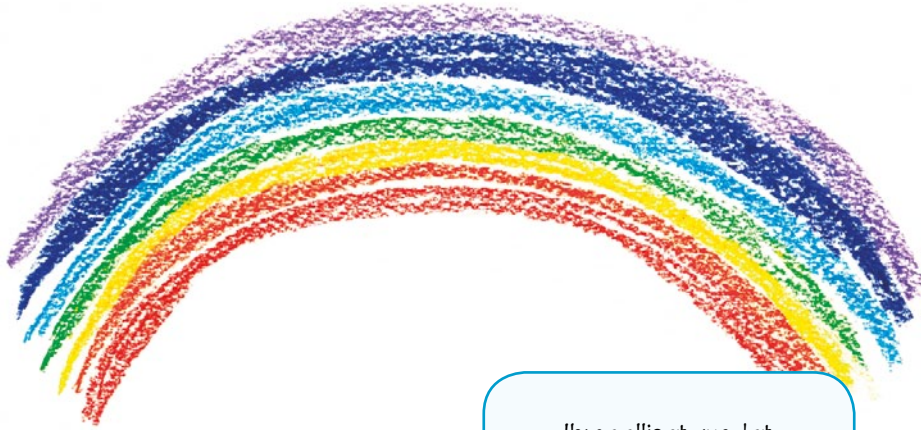
Vanhempainkoulu, jossa on järjestetty samanaikaisesti lastenhoito, on helppo pitää päiväkodilla. Oulunkaarella toimintamallin pilotoinnissa lastenhoitoon osallistuivat seurakunnan perhetyöntekijä, kuntayhtymän perhetyöntekijä sekä paikallisia nuoria.

Toimintamallin läpivieminen edellyttää Ihmeelliset vuodet -vanhempainkoulumateriaalin käyttöä. Materiaali on saatavissa osin suomenkielisenä, osin englanninkielisenä osoitteesta www.incredibleyears.com/program/materials_pp.asp

Tarvittava erityisosaaminen

- Ihmeelliset vuodet -ryhmän ohjaajakoulutus

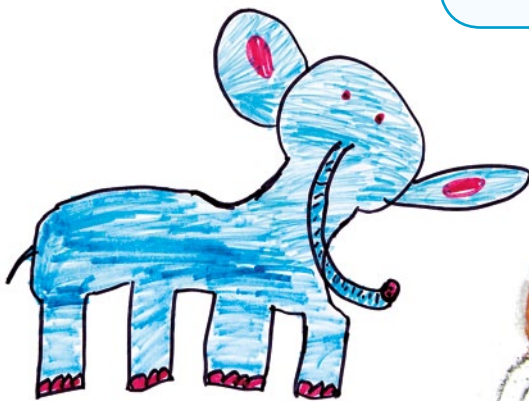

Vanhemmat ovat selvästi voimaantuneet ja saaneet uusia eväitä vanhemmuuteensa.

Ihmeelliset vuodet -menetelmä on koettu hyväksi ja toimivaksi.

Vanhempainkoulun vetäminen on ollut mielenkiintoista. Se on myös antanut uusia ideoita ja menetelmiä omaan työhön.

Vanhempainkoulussa

Vanhempainkoulu toteutetaan vertaisryhmämuotoisina. Ryhmissä autetaan käytöshäiriöisten lasten vanhempia löytämään ja hyödyntämään uusia kasvatuksellisia keinoja. Pitkäjänteisellä lapsen hyvän käytöksen palkitsemisella sekä huonon käytöksen sammuttamisella saadaan muutoksia lapsen käyttäytymiseen sekä kohennetaan lapsen itsetuntoa ja suoriutumista koulussa. Koulutuksissa korostetaan leikin tärkeyttä, erilaisten taitojen opettamista, vaikuttavaa kehumista, kannustimien käyttämistä, rajojen asettamista sekä keinoja puuttua tehokkaasti huonoon käyttäytymiseen.

Kesto: 12–13 kertaa viikoittain, n. 2 h kerrallaan

Osallistujamäärä: maks. 10 henkilöä

Näin lähdet liikkeelle

1. Hankitaan toimintamallin koulutus tai etsitään ryhmän vetäjäksi jo koulutuksen saanut henkilö.
2. Sovitaan koulutuksen pito- paikka.
3. Jos vanhempien opetusryhmän lisäksi järjestetään samanaikainen lastenhoito, sovitaan siihen tarvittavien henkilöiden määrä ja vastuut.
4. Sovitaan, keitä kouluun kutsutaan vai järjestetäänkö koulu ilmoittautumisen kautta.

TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Oulunkaaren osahanke. Oulunkaaren kuntayhtymä, li.

Lisätietoja:

Sosiaaliohjaaja Anne Smedlund, anne.smedlund@oulunkaari.com

Erityisvarhaisopettaja Pia Heikkilä, pia.heikkila@oulunkaari.com tai www.ihmeellisetvuodet.com

KOULULAISET JA NUORET AIKUISET

Koululaiset ja nuoret aikuiset -osiossa kuvataan ala- ja yläkouluikäisille, murrosikäisille sekä nuorille aikuisille suunnattujen palvelujen toimintamalleja.

YKSILÖLLISEN TUEN MALLIT

- Haastavasti käyttäytyvän nuoren tuen polku
- Nuorten neuvontapalvelu
- Joustavasti toiselle asteelle
- Vapaaehtoistyön kurssi toisen asteen opiskelijoille

RYHMÄMUOTOISEN TUEN MALLIT

- Vertaistukiryhmä vanhempiensa eron kokeneille lapsille ja nuorille
- Yläkoululaisten koulutyön tukeminen elokuvamenetelmin
- Vertaistukiryhmä paniikkikohtausten ehkäisyyn
- Vertaisryhmä murrosikäisten lasten vanhemmille
- Tunne- ja vuorovaikutustaitoja seiskoille
- Sosiaalisten taitojen ja suuttumuksen hallinnan harjoittelua ryhmässä
- Stressinhallintataitoja nuorille
- Moniammatillisesti ohjatut toiminnalliset vanhempainillat eskareiden ja viidesluokkalaisten vanhemmille

Haastavasti käyttäytyvän nuoren tuen polku

Exit-tiimi

Toiminta on tarkoitettu 12–17-vuotiaille nuorille, joilla esiintyy haastavaa käyttäytymistä kuten väkivaltaista käyttäytymistä (fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa) itseä tai muita kohtaan, huolestuttavaa päihteidenkäyttöä, itsetuhoista käytöstä, rikollisuutta, epäsosiaalista käytöstä (rajattomuutta, vetäytyvyyttä, hyväksikäytön vaaraa, kaveripiiri) tai koulunkäyntiin liittyviä ongelmia. Nuoren lisäksi toimintaan osallistuvat nuoren perhe, vanhemmat ja sisarukset.

Tavoitteet

Tavoitteena on puuttua nuoren vaikeaan elämäntilanteeseen nopeasti ja tehokkaasti, jotta tarvittava oikeanlainen ja riittävä tuki voidaan tarjota varhaisessa vaiheessa nuorelle ja hänen perheelleen. Palveluohjaus on selkeä, ja sen pääpaino on kevyemmissä palveluissa sekä kotiin annettavassa tuessa ja hoidossa. Nuoren omassa kasvuympäristössä kyetään tarkoituksenmukaisella tavalla tunnistamaan ongelmia, puuttumaan tilanteeseen sekä ehkäisemään ongelmien lisääntymistä. Tavoitteena

on myös lastensuojelulain ja mielenterveyslain sekä erikoissairaanhoidon hoitotakuukriteereiden (lasten ja nuorten hoitotakuukriteerit) mukainen toiminta. Menetelmän toivotaan vähentävän nuorten laitossijoituksia ja osastohoidon tarvetta.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Työpanoksen osalta tarvitaan tilannearviotiimi tai työpari, esim. sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja tai muu työntekijä. Koululla (esim. perusopetus, toinen

Me olemme kokeneet, että meidän ajatuksia on kuultu.

aste) toiminta vaatii opettajan, erityisopettajan, OPOn, koulukuraattorin ja rehtorin työpanosta. Lisäksi käytössä on sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut, esim. koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, perheneuvola ja aikuis-sosiaalityö. Sosiaali- ja terveyshuollon erityispalveluiden puolelta esim. avopäihdepalvelut, lasten ja nuorisopsykiatria jamielenterveystoimisto. Lisäksi

mukana voivat olla lastenkodit, sosiaalipäivystys sekä nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimi.

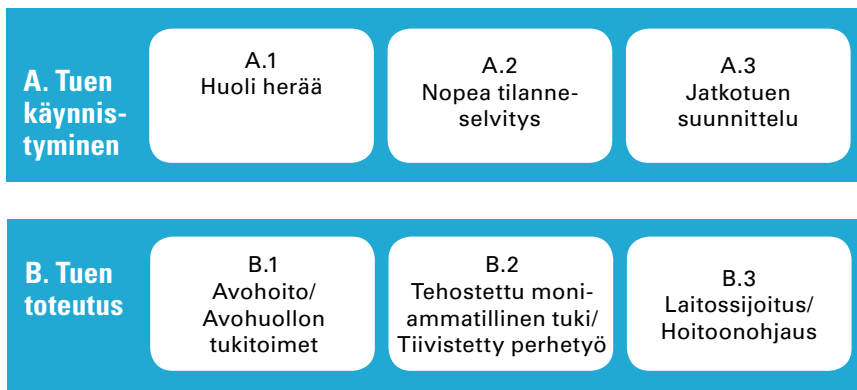
Haastattelumenetelmänä on esim. BAROfi, asiakkuuden seulontamalli, jonka puolistrukturoidut kysymyskonaisuudet on jaoteltu yhdeksään eri elämäntilanteeseen. Menetelmän tarkoituksena on saada mahdollisimman tulkintavapaata tietoa asiakashaastat-

teluista ja kolmannelta tietolähteeltä perustaksi arvioinnille. Arviointia puolestaan käytetään perusteluna palvelu- ja hoitoonohjaukselle tai asiakkuuden päättämiseksi. Haastattelu tehdään erikseen nuorelle, tämän vanhemmille (tai huoltajalle) sekä mahdolliselle kolmannelle taholle, esimerkiksi koulun edustajalle.

Tarvittava erityisosaaminen

- Tiimityöskentely
- BAROfi-haastattelumenetelmä (vaatii koulutuksen)

Haastavasti käyttäytyvän nuoren tukeminen prosessikuvaus.

Nuorten kanssa työskentely heidän omista elinympäristöissään tuottaa pitkäkestoisimman muutoksen.

Tuen polku

LÄHTÖTILANNE

Toiminta käynnistyy, kun jollakin taholla, esim. vanhemmalla, opettajalla tai poliisilla, herää huoli nuoren tilanteesta. Tahon yhteydessä lastensuojeluun tai päihde- ja mielen-terveyspalveluiden päivystyksiin. Ilmoituksen vastaanottanut työntekijä arvioi, hyötyykö kyseinen asiakasperhe selvityksen tekemisestä. Jos arvioinnin tulos on, että nuori ja perhe hyötyvät toiminnasta, työntekijä ottaa yhteyttä selvityksiä tekevään yksikköön.

Yksikön työntekijät arvioivat saamiensa taustatietojen perusteella, otetaanko kyseinen nuori asiakkaaksi. Jos nuori otetaan asiakkaaksi, aloitetaan lakisääteisen lastensuojelutarpeen selvityksen tekeminen.

LASTENSUOJELUTARPEEN SELVITYS

Lastensuojelutarpeen selvitys tehdään mahdollisimman nopeasti ja intensiivisesti strukturoidun menetelmän (BAROfi) avulla. Lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen osallistuivat nuori, hänen perheensä, selvityksen tehneen tiimin työntekijät sekä muu tarvittava verkosto.

Perhettä tavataan keskimäärin neljästä kuuteen kertaa, mutta tapaamisen määrä arvioidaan aina tarpeen mukaan tapauskohtaisesti. Tapaamisten aikana tehdään arvio perheen kokonaistilanteesta sekä jatkotuen tarpeesta. Nuori ja perhe sekä tarvittaessa muu verkosto ovat koko ajan mukana työskentelyssä. Jos lastensuojelutarpeen selvityksen aikana on tarvetta lastensuojelullisiin toimenpiteisiin, tarvittavat päätökset tekevät lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijät.

VERKOSTOPALAVERI

Kun työntekijät saavat tehtyä lastensuojelutarpeen selvityksen, he ottavat yhteyttä tarvittaviin yhteistyötahoihin ja sopivat verkostopalaverin ajan. Verkostopalaverissa käydään läpi kirjallinen yhteenveto asiakkaan ja hänen perheensä tilanteesta sekä sovitaan mahdollisesta jatkotyöskentelystä.

YHTEENVETOTAPAAMINEN

Yhteenvetotapaamisessa nuorelta ja hänen perheeltä kerätään kirjallinen palaute työskentelystä.

SEURANTA

Noin kolmen kuukauden kuluttua yhteenvetotapaamisesta ollaan yhteydessä niihin nuoriin ja heidän perheisiinsä, joiden lastensuojeluasiakkuus päättyi lastensuojelutarpeen selvitykseen. Tapauskohtaisesti arvioidaan, tehdäänkö seuranta puhelimitse vai tavataanko sitä varten.

Näin lähdet liikkeelle

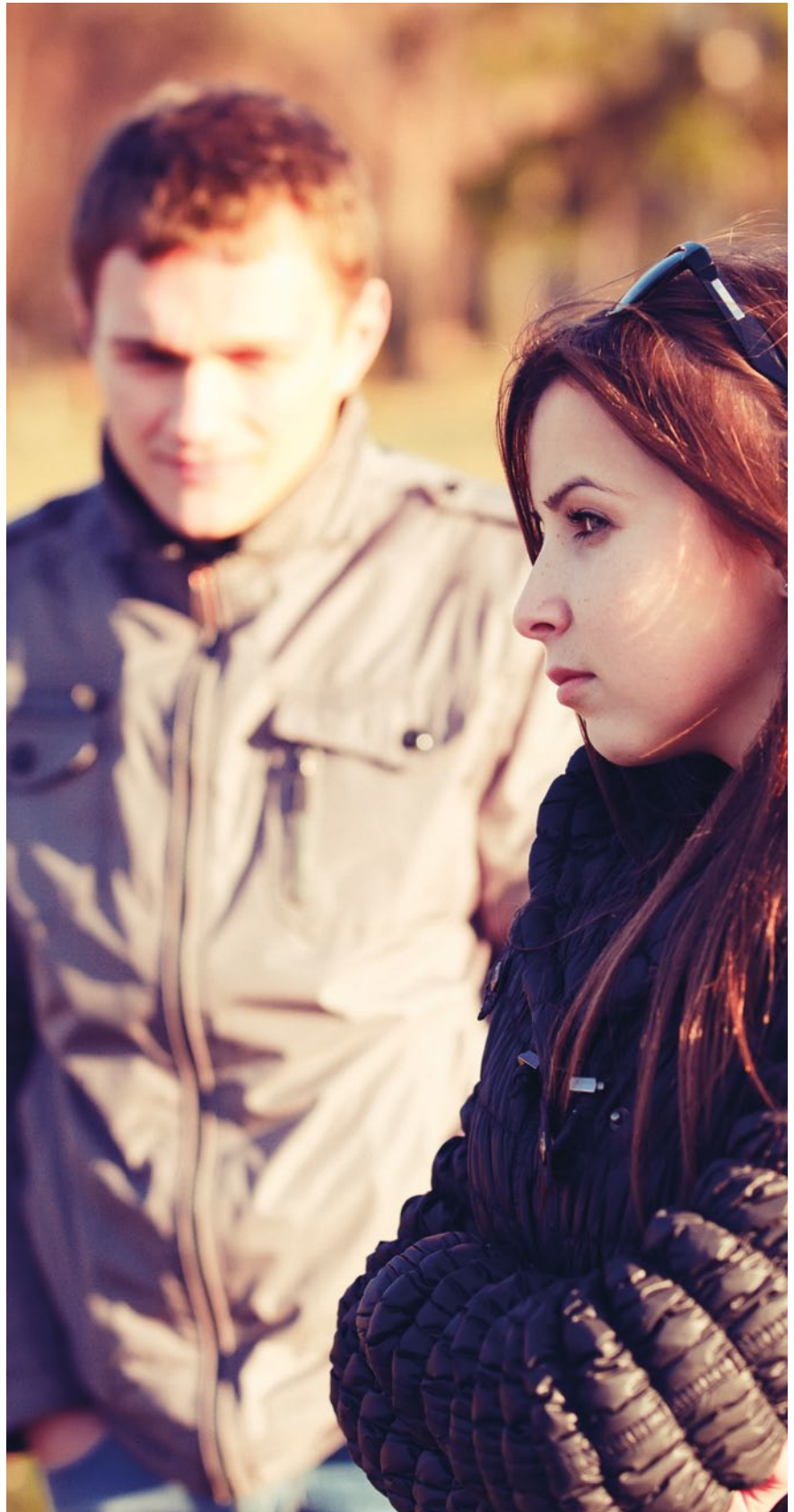
1. Toimintamallia varten perustetaan EXIT-tiimi, joka on suunnattu nuorten tukemiseen ja auttamiseen vaikeissa elämäntilanteissa nopeasti ja tehokkaasti.
2. EXIT-tiimi selvittää nuoren ja perheen kokonaistilannetta BAROfi-haastattelumenetelmää käyttäen, arvioi tuen tarvetta ja ohjaa tarvittaessa palveluihin.
EXIT-tiimi on moniammatillinen tiimi, jossa on vähintään kaksi työntekijää. Työntekijät voivat olla ammatiltaan sosiaalityöntekijöitä. Sosiaalityöntekijän lisäksi toinen työntekijä voi olla esim. lastensuojelun ohjaaja (sosionomi), päihdehuollon ohjaaja tai toimintaterapeutti.

Vanhemmat ovat kokeneet intensiivisen puuttumisen hyvänä.

Strukturoidulla tavalla tehty lastensuojelutarpeen selvitys mahdollistaa sen, että kaikki asiakkaat ovat samanarvoisessa asemassa keskenään.

LIITTEET

- Liite 16: Tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 17: Palautelomake nuorelle
- Liite 18: Palautelomake vanhemmalle

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Oulun seudun osahanke. Oulun kaupungin lastensuojelu.

Lisätietoja:

Sosiaalityöntekijä Katja Rounioja, katja.rounioja@ouka.fi

Sosiaalityöntekijä Johanna Timonen, johanna.timonen@ouka.fi

Nuoren neuvontapalvelu

TsekPoint

Toiminta on tarkoitettu tuen tarpeessa oleville 15–29-vuotiaille ja heidän vanhemmilleen. Nuoren elämäntilanne mietityttää, jos nuori on esim. keskeyttänyt opiskelut tai armeijan tai jos on huoli esim. nuoren jaksamisesta, päihteiden käytöstä tai yksinäisyydestä.

Tavoitteet

TsekPointin tavoitteena on tarjota asiakkaalle kokonaisvaltainen palvelujärjestelmä, jossa eri palvelualueet toimivat mahdollisimman hyvin yhteistyössä asiakkaan ongelmien ratkaisemiseksi. Toimintamallin tarkoituksena on nuorten kokonaisvaltainen auttaminen: elämänhallinnan, osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen.

Toimintamallilla pyritään selkiyttämään ja tehostamaan monisektorista yhteistyötä ja minimoimaan päällekkäisiä toimintoja. Uudistunut laki edellyttää viranomaisten monialaisen yhteistyöverkoston, ns. ohjaus- ja palveluverkoston, luomista jokaiseen kuntaan. Se myös tukee etsivää nuorisotyötoimintaa sekä selkiyttää siihen liittyvää tietojen luovuttamista (OKM, tiedote 2/2010).

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Pääasiallinen toimijataho voi olla esim. terveydenhoitaja tai nuorisotyöntekijä. Yhteistyöverkostoon kuuluvat opetus-toimi, sosiaali- ja terveystoimi, työpajat, TE-toimisto, poliisi, puolustusvoimat, seurakunnat, etsivä nuorisotyö jne.

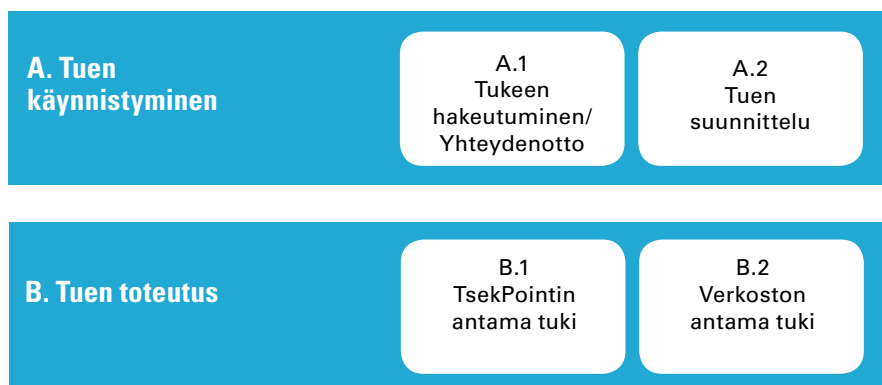
Tarvittava erityisosaaminen

- Nuoren Voimavaramittari tai muu haastattelumenetelmä. Voimavaramittari on kehitetty Tuovi Hakulisen ja Marjaana Pelkosen (2002) suunnitteleman ”Vauvaperheen arjen voimavarat” -lomakkeen pohjalta (Lastenneuvolaopas 2004) ja Kiimingin työpajalla kehitetystä mittarista.

Tsek-Point

Toiminta on koettu tarpeelliseksi ja täydentäväksi palveluksi, joka antaa nuorelle lisätukea ja turvaa haastavassa tilanteessa.

Nuoren neuvontapiste TsekPoint, prosessikuvaus.

Toiminnan myötä osa nuorista on pystynyt parantamaan elämäntapojaan.

TsekPointin palvelujärjestelmä

TOIMINNAN KITEYTYS

Toiminta perustuu nuoren tarpeista lähtevään keskusteluun, elämäntapojen ja arjenhallinnan kartoittamiseen, haitallisten elämäntapojen korjaamiseen sekä nuoren oman elämäntilanteen hahmottamisen tukemiseen.

ASIAKKUUS

Nuori ohjautuu palvelun piiriin omasta aloitteesta tai yhteistyökumppanien, esim. nuorisotoimen tai puolustusvoimien, kautta. Asiakkuus on vapaaehtoista.

TUEN TARPEEN MÄÄRITTELY

Tuen tarpeen määrittelyyn kuuluvat terveystarkastus sekä hyvinvointiarvio. Hyvinvointia kartoitetaan esim. voimavaramittarin

(lomake) avulla. Terveystarkastus tehdään tarvittaessa. Lisäksi laaditaan kirjallinen yhteenveto ja hyvinvointisuunnitelma. Voimavaramittarin antama arvio nuoren hyvinvoinnin tilasta tulostetaan nuorelle mukaan. Tuloste on graafinen esitys, josta näkyy havainnollisesti asiat, jotka nuorella on hallinnassa, ja asiat, joissa hänellä on vielä parannettavaa. Hyvinvointisuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan kanssa.

TYÖSKENTELYTAVAT

TsekPointin työskentelytapoja voivat olla parityöskentely, ryhmätoiminta, kotikäynti tarvittaessa, terveystarkastus ja nuoren tarvitsevan tuen järjestäminen.

Näin lähdet liikkeelle

1. Sovitaan toimiala, joka toimii TsekPoint-vastaavana (vastuuhenkilö), esim. nuorisotoimi.
2. Vastuuhenkilö tiedottaa toimintamallista muita kunnan palvelualoja ja kunnan muita nuorten parissa toimivia yhteistyökumppaneita.
3. Tarvittaessa vastaava työntekijä kutsuu mukaan nuoren tilanteen selvittelyyn muita ammattilaisia.

LIITTEET

- Liite 19: Tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 20: Nuoren voimavaramittari-lomake

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Oulun seudun osahanke. Kiimingissä terveydenhuollon ja nuorisotoimen yhteistyönä.

Lisätietoja:

Kiiminki, erityisnuorisotyöntekijä Pasi Karvonen, pasi.karvonen@ouka.fi

Joustavasti toiselle asteelle ja JOPO-nuoren ohjattu polku työssäoppimisen jaksolla

Toimintamalli on suunnattu joustavan perusopetusryhmän (JOPO) 7.–9. luokan oppilaille. JOPO on tarkoitettu oppilaille, joiden koulunkäynti yleisopetuksen ryhmässä on ongelmallista. He ovat esim. syrjäytymisvaarassa (sosiaaliset, mielenterveyssyyt) tai on olemassa uhka, että perusopetus jää heiltä kesken. He voivat olla myös erilaisia oppijoita tai ”kouluallergikoita”. Lisäksi JOPOn kohderyhmänä ovat oppilaat, jotka ovat potentiaalisia negatiivisia keskeyttäjiä toisella asteella.

Tavoitteet

Toimintamallin tavoitteena on tukea perusopetuksen loppuun saattamista, edistää toisen asteen koulutukseen siirtymistä ja varmistaa jatko-opiskelupaikan saaminen. Lisäksi tarkoituksena on antaa nuorille kokemuksia työpainotteisesta opiskelumuodosta, perehdyttää heitä työelämään ja kehittää elämänhallintataitoja.

Työnantajat hyötyvät nuorten antamasta työpanoksesta. Samalla yritykset lisäävät oman alansa houkuttelevuutta sekä pystyvät vaikuttamaan nuorten tulevaisuudenkuvaan ja asenteisiin työelämään ja sen toimintamalleja kohtaan.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Päätoimijana on erityisluokanopettaja, joka vastaa eri oppiaineiden opetuksesta. Tarvittaessa myös muiden aineiden opettajat osallistuvat opetukseen. Toiminnallisessa luokassa toisena aikuisena toimii ohjaajan tehtävissä JOPO-

ohjaaja. Lisäksi mukana on JOPO-tiimi, johon kuuluvat rehtori, erityisopettaja sekä JOPO-ohjaaja, erityisnuorisotyöntekijä ja kuraattori. Työvälineenä on sähköinen työssäoppimispäiväkirja.

Tarvittava erityisosaaminen

- JOPE-koulutukset (joustavat opetusjärjestelyt oppimisen ja motivaation tukena)
- Koulutukset toiminnallisiin menetelmiin

JOPO-nuoren ohjattu polku työssäoppimisen jaksolla, prosessikuvaus.

A. Valmistautuminen työssäoppimisjaksolle

A.1
Työssäoppimis-
jakson
valmistelu

A.2
Työssäoppimis-
paikkojen
hankkiminen

A.3
Nuori sopii
työssä-
oppimispaikan

B. Työssäoppimisjakson toteutus

B.1
Nuori työssä-
oppimisjaksolla

B.2
Jälkiohjaus

Keskeinen sisältö ja rakenne

LÄHTÖKOHTA

JOPO-luokan oppilas opiskelee yksilöllisen opinpolun mukaan yleisopetuksen joustavassa perusopetuksessa, jossa painottuvat toiminnalliset menetelmät. JOPO-ohjaaja vastaa JOPO-oppilaan koulutustutustumis- ja työssäoppimisjaksoista sekä avustaa tarvittaessa opetuksessa, esim. opetuksen eriytyksessä. JOPO-ryhmän toiminnassa on tarvittaessa mukana yhteistyötoimija, mm. nuorisotoimi, seurakunta, 3. sektori jne. Yhteistyökumppaneissa on paikallisia eroavaisuuksia.

TAVOITTEET

Työssäoppimisjaksojen tarkoituksena on, että nuori saisi jakson aikana tietoa ja monipuolisia kokemuksia työelämästä ja töissä pärjäämisestä. Kun nuori saa henkilökohtaista ohjausta ja tukea mm. koululta, vanhemmilta ja työnantajalta, hän saa itsetuntoa vahvistavia onnistumisen kokemuksia. Nuori myös vahvistaa vuorovaikutustaitojaan, parantaa tietoisuutta omista osaamisen ja kiinnostuksen alueistaan sekä oppii elämänhallintataitoja. Jaksot ohjaavat nuorta ammatinvalinnassa ja laajentavat nuoren oppimisympäristöä.

VALMISTELU JA SUUNNITTELU

JOPO-ohjaaja valmistelee ja suunnittelee työssäoppimis- ja koulutustutustumisjaksoja yhdessä työssäoppimispaikkojen sekä toisen asteen oppilaitosten kanssa. JOPO-opettaja, JOPO-ohjaaja ja yhteistyötoimijat järjestävät luokkaillan, johon JOPO-luokan oppilas osallistuu yhdessä huoltajien kanssa.

SOPIMUS

Ennen JOPO-oppilaan työssäoppimisjakson alkua oppilas ja JOPO-ohjaaja tai JOPO-opettaja käyvät tutustumassa työpaikkaan ja laativat yhdessä työnantajan kanssa sopimuksen työssäoppimisjaksosta. Sopimukseen kirjataan jakson työtehtävät ja oppimistavoitteet, työaika ja ruokailukäytänteet.

TYÖSSÄOPPIMISJAKSO

JOPO-opettaja ohjaa oppilasta työssäoppimisjaksolla oppimistavoitteiden osalta. JOPO-oppilaan työssäoppimisjakson aikana JOPO-ohjaaja tai JOPO-opettaja käy työpaikalla tutustumassa oppilaan työskentelyyn ja ohjaa oppilasta työssäoppimisjakson yleisiltä osilta. Työssäoppimisjakson jälkeen JOPO-opettaja järjestää kehityskeskustelun, johon JOPO-ohjaaja ja oppilas huoltajineen osallistuvat.

KOULUTTAUTUMISJAKSO

Työssäoppimisjaksoon kuuluvalla koulutustutustumisjaksolla nuori tutustuu haluamaansa koulutusalaan ja näin saa käsityksen koulutuksen sisällöstä ja siitä, millaista opiskelu on toisella asteella. Eri koulutuksiin tutustumisen kautta voidaan välttää oppilaan hakeutuminen alalle, joka ei kiinnosta häntä, ja näin madaltaa kynnystä toisen asteen jatko-opintoihin hakeutumisessa. Koulutustutustumisjaksoilla tehdään yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa: koulutustutustumisjakson ajan heidän edustajansa toimii JOPO-oppilaan ohjaajana. JOPO-ohjaaja voi tarvittaessa olla oppilaan mukana koulutustutustumisjaksolla.

JATKO-OPINNOT

Kun JOPO-oppilaan on aika siirtyä jatko-opintoihin, koulun opinto-ohjaaja on ohjaamassa häntä yhteisvalinta-asioissa ja tiedottaa myös tuloksista. Jos oppilas ei tule valituksi hakemaansa opiskelupaikkaan, opinto-ohjaaja ja JOPO-ohjaaja tai JOPO-opettaja ohjaavat oppilasta uudessa haussa. JOPO-oppilas hakee heinäkuun täydennyshaussa uutta paikkaa tai joustavassa haussa ammattistarttiin. Kun oppilas tulee valituksi hakemaansa opiskelupaikkaan, hän aloittaa opinnot. JOPO-opettaja antaa tarpeellisen tiedon oppilaasta jatko-opiskelupaikkaan, jossa järjestetään ja annetaan tarvittaessa tukea. Myös JOPO-ohjaaja jalkautuu tarvittaessa toisen asteen koulutuksen alkaessa oppilaan tueksi uuteen oppilaitokseen.

Näin lähdet liikkeelle

1. JOPO-ohjaaja tutustuu ja verkostoituu kunnassa tarjolla oleviin työssäoppimispaikkoihin (TOP) ja koulutusvaihtoehtoihin sekä tiedottaa JOPO-toiminnasta.
2. Keväällä, kun tiedetään JOPO-opetukseen tulevat oppilaat, tehdään JOPO-opettajan tai -tiimin kanssa seuraavaa lukuvuotta varten suunnitelma TOP- ja koulutuskokeiluiden nivoutumisesta muuhun opetukseen.
3. Työssäoppimis- ja koulutustutustumisjaksoista tiedottaminen.

Oppilaiden palautteen mukaan kaikkien toiveita ja ajatuksia on huomioitu työssäoppimisjakson suunnittelussa.

LIITTEET**Oulunsalon mallin omakkeet:**

- Liite 21: Tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 22: Työssäoppimissuunnitelman vanhempainosio
- Liite 23: Ohjauskeskustelu
- Liite 24: Sopimus työssäoppimisjaksosta
- Liite 25: Työssäoppimisjakson itsearviointilomake
- Liite 26: Työssäoppimisjakson arviointilomake

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 ja 2 Oulun seudun osahanke. Kempele, Kiiminki, Liminka, Oulu.

Lisätietoja:

Kempele, Veli-Matti Touru, veli-matti.touru@kempele.fi
Oulunsalo, Ninni Kontio, ninni.kontio@edu.oulunsalo.fi

Vapaaehtoistyön kurssi

toisen asteen opiskelijoille

Toiminta on tarkoitettu toisen asteen oppilaitosten opiskelijoille.

Tavoitteet

Vapaaehtoistoiminta lisää nuoren osallisuutta ja itsetuntemusta sekä antaa vinkkejä tulevaa ammatinvalintaa varten. Nuori saa opintojen teoreettisuudelle vastapainoa ja mahdollisuuden kurssisuoritukseen ilman paineita numeroarvioinnista. Samalla nuorella lisääntyy tietoisuus vapaaehtoistyön mahdollisuuksista. Hän voi itsekin paremmin osallisuuden ja yhteisöllisyyden myötä.

Kohteet, joissa opiskelijat tekevät vapaaehtoistyötä, saavat merkittävän työresurssin. Lisäksi ne saavat mahdollisuuden rekrytoida uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaansa ja tehdä toimintaansa näkyväksi uusille kohderyhmille. Opettaja kehittyy ohjaajana ja pääsee tutustumaan opiskelijoihin tavalla, joka on mahdotonta tavanomaisen tuntityöskentelyn yhteydessä suurissa ryhmissä.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Toiminnassa tarvitaan pääasiassa ohjaavan opettajan työpanosta. Hän on perehtynyt vapaaehtoistykurssin ohjaamiseen. Lisäksi toiminta vaatii vapaaehtoistyön kohteita (työpaikkoja ja järjestöjä jne.) ja ohjaajia vapaaehtoistyön työpaikoilla.

Tarvittava erityisosaaminen

- Perehtyneisyys tai koulutus vapaaehtoistykurssin ohjaamiseen

Kurssin kokonaisuus

RAKENNE

- peruskoulutusjakso 10 h: opettaja vetää
- vapaaehtoistyöskentely 25 h: nuori itse valitsee kohteensa

SISÄLTÖ

- Opettaja valmistele kurssin, jolle nuoret ilmoittautuvat.
- Noin kymmenen oppitunnin mittaisella koulutuksella nuoret saavat perusvalmiudet vapaaehtoistyön tekemiseen. Koulutusjakson päätteeksi nuoret laativat ohjaavalle opettajalle suunnitelman vapaaehtoistyön jaksolle.
- Suunnitelman hyväksymisen jälkeen nuoret siirtyvät tekemään va-

paaehtoistyötä. Vapaaehtoistyön kurssiin liittyy koululla ohjaustapaamisia opettajan kanssa, joten kurssi on myös voimavara oppilashuoltoon. Ohjauskeskusteluissa opettaja kohtaa nuoren tasolla, jolle on vaikea päästä normaalin tuntityöskentelyn yhteydessä.

- Kurssin lopussa käydään arviointikeskustelu sekä opettajan kanssa että yhdessä muiden kurssilaisten kanssa.

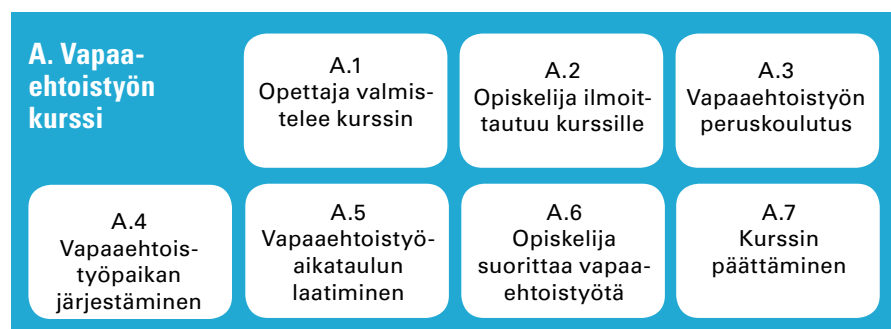
SUORITUS

Vapaaehtoistyön kurssin suorittamisesta kertyy kurssin suoritusmerkintä kuten muistakin opinnoista.

Opettajat ovat kokeneet tärkeänä kurssin kasvatuksellisen merkityksen sekä itsenäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen kannustavuuden.

Kurssia on kuvattu omaa elämää merkittävästi parempaan suuntaan muuttaneeksi kokemukseksi, jonka jälkeen tulevaisuuden suunnitelmat opiskeluvaihtoehtoihin selkiytyvät.

Vapaaehtoistyön kurssi, prosessikuvaus.

Näin lähdet liikkeelle

1. Vapaaehtoistyön kurssi resursoidaan oppilaitoksen kurssitarjontaan.
2. Kurssista tiedotetaan oppilaitoksessa, jotta oppilaat voivat valita sen omaan opinto-ohjelmaansa.

LIITTEET

- Liite 27: Tarkennettu prosessikuvaus

**TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT**

TUKEVA 1 Oulun seudun osahanke. Oulun kaupunki, Oulun Lyseon lukio ja Laanilan lukio

Lisätietoja:

Oulun kaupunki, opettaja Heli Maarit Miihkinen, helimaarit.miihkinen@eduouka.fi

"Minusta pidetään huoli."

Vertaistukiryhmä vanhempiensa eron kokeneille 8–12-vuotiaille lapsille

Ryhmä on tarkoitettu vanhempiensa eron kokeneille 8–12-vuotiaille alakouluikäisille lapsille. Ryhmän markkinoinnissa ryhmää on kutsuttu lasten eroryhmäksi. Ryhmään voidaan ottaa haastattelujen perusteella neljästä kuuteen lasta, joiden vanhempien erosta on kulunut aikaa vähintään puoli vuotta ja joilla tilanne vanhempien eron jälkeen on jonkin verran selkeytynyt sekä lapsen että perheen näkökulmasta.

Tavoitteet

Ryhmän tavoitteena on auttaa lasta sopeutumaan vanhempiensa eroon sekä rohkaista lasta puhumaan erosta ja siihen liittyvistä tunteista ja ajatuksista muiden lasten kanssa. Tavoitteena on myös vahvistaa lapsen uskoa tulevaisuuteen ja luottamusta omiin voimavaroihin.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Ryhmän suunnittelu, markkinointi, alkuhaastattelut ja käytännön järjestelyt vaativat aikaa noin 28 tuntia. Ryhmän toteutus (alkuvalmistelut, loppupurkukeskustelut ja palauteyhteenveto) puolestaan vaatii aikaa noin 28 tuntia.

Ryhmä kokoontuu rauhallisessa tilassa, jossa on tilaa liikkua ja nauttia välipalaa. Tarvittavia välineitä ovat CD-soitin ja rauhoittava musiikki, fläppipaperi ja tussit, maalarinteippi, maalaustarvikkeet, paperit, kynät, puuvärit, kartonki, Pesäpuun tunnesäätilakartta + sääkortit, Taikuri-salkun materiaali eli pikku-auto, Kasper-käärme, tiimalasi, Mattipeli ja nopat, Millan isä ja äiti eroavat -kirja, huolihuivi, ei kenenkään maa, kysymyslaatikot ja -kortit, tunnepyörä ja nallekortit tai muu vastaava tunteiden sanottamista helpottava apuväline. Välipalatarjoilu.

Ryhmän ohjaamiseen tarvitaan sosiaalityöntekijä ja/tai psykologi -työpari.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ryhmän ohjaamisen taidot
- Perehtyminen toiminnallisiin menetelmiin
- Perehtyminen Sirkku Niemelän Taikuri-hankkeessa keittämään materiaaliin
- Ymmärrys lapsuusiän kehitystehtävästä sekä vanhempien erosta prosessina ja koko perhettä koskevana elämänmuutoskriisinä

Poika ei aikaisemmin puhunut erosta käytännössä ollenkaan. Nykyään ottaa jo eron puheeksi eikä säikähdä.

Lapsi huomasi, että on muitakin eron kokeneita lapsia eikä ero kaada koko maailmaa.

Kaunis kiitos.

Erittäin hyödyllinen ryhmä lapsille.

Lasten eroryhmien rakenne ja kokoontuminen

Ryhmä kokoontuu seitsemästä kahdeksaan kertaa, kerran viikossa. Tapaamisen kesto on 1,5 tuntia.

TIEDOTTAMINEN

Ryhmää markkinoidaan koulun Wilma-tietojärjestelmän tai vastaavan kautta kaikkiin koteihin sekä koulukuraattoreiden, koulupsykologien, kouluterveydenhoitajien, perheneuvolan työntekijöiden, lastenvalvojien ja perhetyöntekijöiden kautta.

ALKUHAASTATTELU

Ennen ryhmän alkua on haastattelu, jossa ovat mukana vanhemmat tai ainakin vanhemmista se, jonka luona lapsi asuu. Haastattelussa kerätään vanhempien yhteystiedot, tiedot lapsen asumisesta, tapaamiskäytännöistä, harrastuksista, ruokavaliosta sekä mahdollisista huolenaiheista.

SITOUTUMINEN

Ryhmään osallistuminen edellyttää vanhemmilta sitoutumista lapsen kul-

jettamiseen, sillä luottamuksellisen ja avoimen ilmapiirin kehittyminen edellyttää ryhmän jäsenten säännöllistä läsnäoloa.

KOKOONPANO

Ryhmään on hyvä valita lapset siten, että ikäeroa ei ole yli kahta vuotta ja että mukana on sekä tyttö- että poikaparit ja parillinen määrä osallistujia vanhempien eroon liittyvissä kysymyksissä ja järjestelyissä.

TEEMAT

Ryhmän jokaisella kokoontumiskerralla on oma teema. Yhdessä teemat kattavat ryhmän tavoitteet. Ryhmässä käytetään toiminnallisia menetelmiä sekä Sirkku Niemelän Taikuri-hankkeessa kehittämää materiaalia.

ENSIMMÄINEN KERTA

Ryhmän ensimmäisellä kerralla on tärkeää, että molemmat vanhemmat ovat mukana ja antavat ääneen lapselle luvan puhua vanhempien eroa ja eroon liittyvistä tunteista ja

ajatuksista. Jos toinen vanhemmista ei pääse mukaan, toivotaan, että hän käy lapsen kanssa ”lupa puhua” -keskustelun ennen ryhmän alkua.

RYHMÄTAPAAMISEN KULKU

Jokainen ryhmäkerta alkaa kättelyllä ja tervetuloitovotuksella. Alussa taustalla voi kuulua rauhoittavaa musiikkia, esimerkiksi luonnon ääniä. Ensimmäisillä kerroilla tavoitteena on tutustuminen, mitä auttavat erilaiset leikit. Loppua kohden keskustelun nostamia ajatuksia vievät suurimman osan ryhmätapaamisesta. Kehykertomuksen aikana lapset nauttivat pöydälle etukäteen katettua välipalaa, mikä helpottaa keskittymistä. Ryhmän rakenne on joka kerta samanlainen: rutiinit luovat turvallisuutta ja eheyttävät lasta.

Sisällöt teemakohtaisesti

Ero voi tuntua isolta möykyltä

Aluksi kahvi- ja mehutarjoilu sekä esittäytyminen. Ryhmän tavoitteiden ja toimintatapojen esittely. Tarina Kasper-käärmeestä; vanhemmat ja lapset piirtävät oman käärmeen möykkyineen. Vanhemmat antavat lapselle luvan puhua vapaasti eroon liittyvistä tunteista ja ajatuksista. Tutustuminen tunneviivottimeen; millaista tunnetta eri kasvon ilmeet kuvaavat?

Tutustuminen

Seisten oman nimen kirjoittaminen käsin ilmaan, kädet ristissä katse kohti peukaloiden välissä olevaa V-kirjainta, toiset seuraavat perässä. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Ryhmän säännöt ja nimi. Oman nimi-kortin askarteleminen. Huolihiuvi näkyville. Keskustelua siivittää kehyskertomus Millasta, jonka vanhemmat päättävät erota. Millan alkuhämmennys. Keskustelun jälkeen huolihiuvi pois ja lasten toivoma leikki, esimerkiksi Rikkinäinen puhelin. Tunneviivottimen avulla omaa tunnetilaa vastaavan kasvokuvan näyttäminen. Ohjaajat saattavat lapset noutamaan tulleen vanhemman luokse.

Tutustuminen syvenee

Nimi + samalla kirjaimella alkava, positiivinen adjektiivi -leikki. Merkitään yhdessä ei kenenkään maa. Edellisellä kerralla askarrellut nimikortit tunnesäätilakarttaan + tätä päivää kuvaavan sääkortin valinta. Keskustelua päivän tapahtumista. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus (Millan tarina) jatkuu: perheessä on huonoja voimia ja toinen vanhemmista muuttaa pois, miltä se lapsesta tuntuu. Maalaaminen yhdelle isolle paperille kehyskertomuksen teemoista. Maalaamisen lomassa keskustellaan Millan tarinasta ja siitä, mitä kysymyksiä ja ajatuksia se nostattaa lapsessa. Huolihiuvi pois. Loppuleikkina on maalaustarvikkeiden koostaminen. Lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella.

Oman huolen konkretisointi

Huoleni nimi on ÖRKKY. Se on nyt pöydänkannen kokoinen mutta jouluna enää pikkurillin kokoinen. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Sääkortin valinta ja laittaminen tun-

nesäätilakarttaan. Keskustelukierros päivän kuulumisista. Keskustelussa tuodaan esille, että ryhmä on jo yli puolivälissä. Lämmitellään palloleikillä: Ohjaaja sanoo lapsen nimen ja heittää pallon hänelle. Lapsi toistaa oman nimensä, kertoo tykkäämistään asiasta, joka voi olla ruoka, harrastus, lemmikki yms., ja sanoo toisen lapsen nimen ja heittää pallon hänelle. Leikki jatkuu, kunnes kaikki ovat kertoneet nimensä ja sen, mistä tykkäävät. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus jatkuu: Millalla on huolia. Keskustelua Millan tarinan herättämistä ajatuksista, oman huolen konkretisointi nimeämällä ja määrittelemällä huolen koko. Huolihiuvi pois. Hedelmäsalaatti-leikki ja lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella.

Lapsella on oikeus turvalliseen arkeen

Oman turvapaikan tai esineen löytäminen. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Sääkortin valinta ja laittaminen tunnesäätilakarttaan. Keskustelukierros päivän kuulumisista ja tunteista. Nalle-kortit voivat olla esillä helpottamassa lapsen omien tunteiden kuvaamista. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus jatkuu: huolihiuvi, porot ja kyydissä keikkuvat lapset. Keskustelu tarinan herättämistä ajatuksista ja johdattelu turvapaikka-ajatteluun. Turvallinen paikka -rentoutus taustalla rauhallista musiikkia. Oman turvapaikan maalaaminen. Maalaamisen lomassa keskustelua asioista, jotka tuottavat lapselle turvallisuuden tunnetta. Tai vaihtoehtoisesti oman turvaesineen tai -asian muovaileminen vahasta. Huolihiuvi pois. Loppuleikkina pelataan hetkinen Matti-peliä. Lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella. Seuraava kerta on jo toiseksi viimeinen.

Kysymyksiä vanhemmille

Elämä jatkuu ja moni asia on saanut jo uuden muodon, mutta mieltä voi vielä askarruttaa asia, jossa avaimet ovat vanhemmilla. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Sääkortin valinta ja laittaminen tunnesäätilakarttaan. Keskustelukierros päivän kuulumisista ja tunteista. Nalle-kortit. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus

jatkuu: ei surussa ole mitään hoidettavaa, anteeksianto, ajan merkitys, Milla ja ystävyys. Keskustelua kertomuksesta, omakohtainen jakaminen. Oman puun maalaaminen, tuulenpesä. Keskustelua lasta huolettavista asioista ja kipeistä kokemuksista puun maalaamisen lomassa. Mietitään lopussa, onko joku tuulenpesä sellainen, josta voi jo luopua ja repiä roskeksi. Kysymykset vanhemmille: Lapset kirjoittavat mieltään askarruttavat kysymykset lapuille. Laput laitetaan nimettöminä kysymyslaatikkoon. Vaihtoehtoisesti voi käyttää Milla-korttien kysymyksiä. Huolihiuvi pois. Lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella. Seuraava kerta on viimeinen ja vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat mukana.

Päätöskerta: Olen rakas omille vanhemmille

Aluksi kahvi- ja mehutarjoilu sekä esittäytyminen. Vanhemmat esittelevät, kenen äiti tai isä on. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Huolihiuvi oveen. Kehyskertomus ja vertaiskokemus: mitä Millalle kuuluu? Ohjaajat kertovat, miten kehyskertomuksesta on ryhmässä keskusteltu ja miten aiheita on työstetty esimerkiksi piirtäen, maalaten ja muovaille. Keskustelua siitä, mitä ajatuksia Millan kuulumiset vanhemmissa ja lapsissa herättivät. Lasten kysymyksiin vastaaminen. Jokainen vanhempi saa vuoron perään itselleen kysymyslaatikon, josta nostaa kysymyksen, lukee sen ääneen ja vastaa siihen omasta kokemuksesta käsin. Toiset vanhemmat saavat myös vastata. Kysymyslaatikkoa kierrätetään niin kauan kuin laatikossa on lasten esittämiä kysymyksiä. Huolihiuvi pois. Telarentoutus: vanhemmat hierovat pehmeällä maalaustelalla lasta päästä varpaisiin lapsen istuessa vanhempien välissä tuolilla. Taustalla rauhallista musiikkia. Ryhmän päättäminen: todistusten ja ryhmän aikana työstettyjen materiaalien jakaminen lapsille. Vanhemmille jaetaan Annina Nivalaja ja Teea Tonttilan julkaisu "Kun elämä on revennyt" – opas nuorelle vanhempien erotilanteessa. Palautekysely sekä lapsille että vanhemmille. Loppuaplodit ja kiitokset upealle ryhmälle.

Ohjaajan on tärkeä huolehtia, että menetelmät ovat niin vaihtelevat, että jokaiselle löytyy omin tapa ilmaista itseään.

On tärkeää, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja saa henkilökohtaista myönteistä palautetta ja huomiota.

Näin lähdet liikkeelle

1. Perehdytään Suomen kasvat-
tus- ja perheneuvontaliiton
Taikuri-hankkeissa tuotettuun
materiaaliin sekä Neuvokes-
kuksen Ero lapsiperheessä
-materiaaliin.
2. Selvitetään käytössä olevat
resurssit ja tarvittaessa ote-
taan yhteyttä Rovaniemen
kaupungin perheneuvolaan.

TOIMINTA- MALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahanke. Rovaseudun pilotti. Osin hyödynnetty Sirkku Niemelän Taikuri-projektissa kehittämiä ajatuksia ja materiaalia.

Lisätietoja:

Rovaniemellä toteutettavista lasten eroryhmistä Rovaniemen kaupungin perheneuvolasta: penetoimisto@rovaniemi.fi

Taikuri-projekteista perheneuvontaliiton kotisivuilta: www.suomenkasper.fi

Kehittäjäsosiaalityöntekijä Marja Leena Nurmela, marjaleena.nurmela@rovaniemi.fi

"Huomatkaa minut."

Vertaistukiryhmä vanhempiensa eron kokeneille 12–15-vuotiaille nuorille

Ryhmä on tarkoitettu vanhempiensa eron kokeneille 12–15-vuotiaille yläkouluikaisille nuorille. Ryhmän markkinoinnissa ryhmää on kutsuttu nuorten eroryhmäksi. Ryhmään voidaan ottaa haastattelujen perusteella neljästä kahdeksaan nuorta, joiden vanhempien erosta on kulunut aikaa vähintään puoli vuotta ja joille tilanne eron jälkeen on jonkin verran selkeytynyt sekä nuoren että perheen näkökulmasta.

Tavoitteet

Tavoitteena on antaa nuorelle mahdollisuus purkaa vanhempien eroon ja omaan kasvuun liittyviä tuntemuksia, esittää ja saada vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin, tutustua vastaavassa tilanteessa oleviin ikätovereihin ja kuulla heidän kokemuksiaan sekä tiedostaa omia vahvuuksia ja selviytymiskeinoja.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Ryhmän suunnittelu, markkinointi, alkuhaastattelut ja käytännön järjestelyt

vaativat aikaa noin 35 tuntia. Ryhmän toteutus – alkuvalmistelut, loppupurkukeskustelut ja palauteyhteenveto – vaativat aikaa noin 35 tuntia.

Ryhmä kokoontuu rauhallisessa tilassa, jossa on tilaa liikua ja käydä intiimejä pari- tai pienryhmäkeskusteluja. Tarvittavat välineet ovat fläppitaulu ja -paperi, tussit, maalarinteippi, maalaustarvikkeet, paperi, kynät, puuvärit, kartongit, muistilaput, Vetskari-salkun tunne- ja roolikortit sekä Vetskari-peli, A3-verkostokartat, tunneviivoittimet tai muu vastaava sekä pehmoleluja. Välipalatarjoilu.

Ryhmän ohjaamiseen tarvitaan työpari, joista vähintään toinen on sosiaalityöntekijä tai psykologi.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ryhmän ohjaamisen taidot
- Toiminnallisten menetelmien osaaminen
- Ymmärrys nuoruusiän kehitystehtävästä sekä vanhempien erosta prosessina ja koko perhettä koskevana elämänmuutoskriisinä

Oli mukava tutustua muihin ja puhua asioista yhteisesti.

Suosittelen kyllä kaikille muille saman kokeneille.

Minä puu -maalaukset. Yksi tuulenpesä vaatii vielä käsittelemistä.

Nuorten eroryhmien rakenne ja kokoontuminen

Ryhmä kokoontuu 8–10 kertaa, kerran viikossa. Jos ryhmässä on 4–6 nuorta, tapaaminen kestää 1,5 tuntia. Jos nuoria on 7–8, tapaaminen vie 2 tuntia.

TIEDOTTAMINEN

Ryhmää markkinoidaan koulun Wilma-tietojärjestelmän tai vastaavan kautta kautta kaikkiin koteihin sekä koulukuraattoreiden, koulupsykologien, kouluterveydenhoitajien, perheneuvolan työntekijöiden, lastenvalvojien ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kautta.

ALKUHAASTATTELU

Ennen ryhmän alkua on alkuhaastattelu, jossa on mukana ryhmään haluavan nuoren lisäksi nuoren vanhemmat tai ainakin se vanhemmista, jonka luona nuori asuu. Molempien vanhempien on tärkeää tietää ryhmästä sekä antaa nuorelle lupa mennä mukaan ja puhua vapaasti ryhmässä nuorta itseään askarruttavista asioista. Vanhemmille kerrotaan, että ryhmän ohjelmaa suunnitellaan yhdessä nuorten kanssa, ja jos nuoret haluavat, vanhemmille tulee kutsu viimeiselle kerralle. Haastattelussa kerätään myös vanhempien ja nuoren yhteystiedot, tiedot nuoren asumisesta, tapaamiskäytännöistä, harrastuksista, ruokavaliosta sekä mahdolli-

sista huolenaiheista. Haastattelussa annetaan nuorelle, myös vanhempien luettavaksi, Vetskari-hankkeessa tuotettu Annina Nivalan ja Teea Tonttilan julkaisu Kun elämä on revennyt, opas nuorelle vanhempien erotilanteesta.

TEEMAT

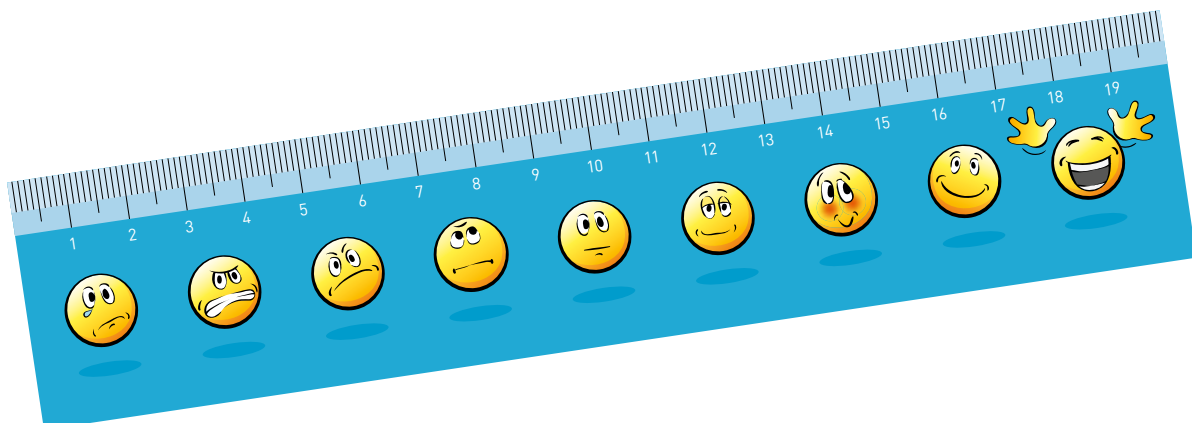
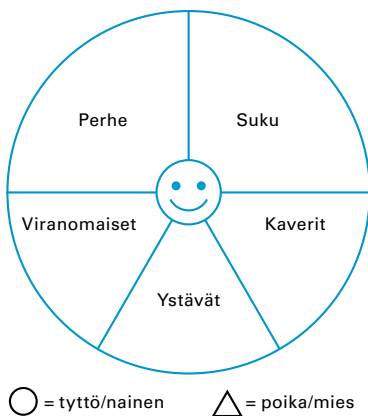
Ryhmän jokaisella kokoontumiskerralla on oma teema. Yhdessä ne kattavat ryhmän tavoitteet. Ryhmässä käytetään toiminnallisia menetelmiä, joiden avulla eroteeman käsittely nuorten kanssa on luontevaa. Nuoret jaksavat syventyä teemaan, kun sitä käsitellään nuoren kehitystasolle sopivalla tavalla.

RYHMÄTAPAAMISEN KULKU

Jokainen ryhmäkerta alkaa kättelyllä, tervetuloitotuksella, kuulumisjuttelulla ringissä istuen sekä välipalatarjoilulla. Alkujuttelu syvenee ryhmän tuttuuden ja luottamuksen vahvistumisen myötä edellisen kerran nostamien ajatusten ja tunteiden jakamiseen ja käsittelyyn. Jokainen ryhmäkerta päättyy ringissä istuen loppukeskusteluun, jossa puhutaan harjoituksista ja niiden nostamista ajatuksista, muistoista ja kysymyksistä. Tunneviivottimelta näytetään omaa tunnetilaa vastaava kasvokuva.

VERKOSTOKARTTA

aika, jota kartta kuvaa

Tunneviivotin.

Sisällöt teemakohtaisesti

Tutustuminen ja ryhmän säännöistä sopiminen

Lankakerä-esittelytymisleikki. Oman ja toisten ryhmän nuorten kotien sijainnin hahmottaminen Rovaniemen kartta -harjoituksen avulla toiminnallisesti lattialla. Parikeskustelu ryhmän säännöistä ja keskustelun purkaminen sekä sääntöjen kokoaminen fläppitaululle. Nimikortin askarteleminen tunnesäätilakarttaan.

Tutustuminen ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen

Nimi- + adjektiiviharjoitus nimien kertaamiseksi. Ryhmän sääntöjen kertaaminen. Ei kenenkään maan merkitseminen maalarinteipillä. Tunnesäätilakartta kuulumisten kartoittamiseksi. Ryhmän nimen ideoiminen aivoriihitekniikan avulla.

Tutustuminen jatkuu, hyvät luonteenpiirteet ja niiden vahvistaminen

Ei kenenkään maan merkitseminen. Tunnesäätilakartta. Lämmittely hyviin luonteenpiirteisiin -lauseen jatkamistehtävän avulla, hyvien luonteenpiirteiden kirjaaminen ylös pareittain ja vaihtokaupan käynti luonteenpiirteistä sekä itsensä esittely kolmen hyvän luonteenpiirteen kautta. Kehittämistehtävän antaminen kotiin jonkin luonteenpiirteen kehittämiseksi.

Tutustuminen omiin ja toisten ajatuksiin vanhempien erosta

Ei kenenkään maan merkitseminen. Tunnesäätilakartta. Keskustelu edellisen kerran kehittämistehtävästä. Alustus eron vaiheista ja eron vaiheet toiminnallisesti janatyöskentelyn avulla.

Ihmissuhteet ja eron tuomat muutokset sosiaaliseen verkostoon

Ei kenenkään maan merkitseminen. Tunnesäätilakartta. Orientaatio omaan sosiaaliseen verkostoon. Oman nykyisen sosiaalisen verkoston hahmottaminen toiminnallisesti lattialla: Yksi nuori kerrallaan istuu keskellä huonetta olevalle tuolille ja kokoaa ohjaajan avustamana itselleen tärkeitä ihmisiä ympärilleen siihen paikkaan ja asentoon, millaiseksi nuori tuntee suhteen juuri sillä hetkellä. Toiset nuoret, pehmoleluilla täydennettynä, asetetaan nuoren ympärille kuvaamaan nuoren verkostoa. Toinen ohjaajista kirjaa verkostokartan ylös näkyville jatkotyöskentelyä varten.

Ihmissuhteet ja eron tuomat muutokset sosiaaliseen verkostoon

Ei kenenkään maan merkitseminen. Tunnesäätilakartta. Sosiaalisen verkoston nykytilan mieleen palauttamisen keskustelemalla. Aika ennen eroa: oman, vanhempien eroa edeltäneen, sosiaalisen verkoston hahmottaminen. Harjoitus toteutetaan kuten edellisellä kerralla. Toinen ohjaaja ohjaa ja avustaa nuorta ja toinen kirjaa verkostokartan ylös näkyville jatkotyöskentelyä varten. Keskustelua ryhmän päättymisestä, myös siitä, kutsutaanko vanhemmat.

Nuoren omat voimavarat ja kuormittavat kokemukset, joista on valmis luopumaan

Ei kenenkään maan merkitseminen. Tunnesäätilakartta. Ihmissuhtedemetafora: syntymäpäiväristeily laivalla

-mielikuvaharjoitus, omat voimavarani – minä-puun maalaaminen sekä tuulenpesien kiinnittäminen oksille. Minä-puussa juuret symboloivat ympäristöstä tulevia voimavaroja: sukua, perhettä, ystäviä jne. Runko nuorta itseä ja oksisto nuoresta ulospäin näkyviä ominaisuuksia, lahjakkuuksia, persoonallisuuden piirteitä, harrastuksia jne. Tuulenpesät tarkoittavat nuoren elämässä häntä kuormittaneita tapahtumia. Ne kirjoitetaan tarttuville muistilapuille (Post-it), jotta laput voi repiä roskiin, kun kuormittanut asia on siinä vaiheessa, että sitä on käsitelty jo riittävästi ja nuori on valmis luopumaan kuormasta. Keskustelua ryhmän päättymisestä ja päätöstarjoilusta.

Päätöskerta: Avoimiin kysymyksiin vastaaminen

Ei kenenkään maan merkitseminen. Tunnesäätilakartta. Vetskari-peli. Positiivisen palautteen antaminen muista ryhmäläisistä haitaripaperilla. Kirjallinen palaute nuorilta ja loppumuistamisen jakaminen.

Näin lähdet liikkeelle

1. Perehdytään Kasvatus- ja perheneuvontaliiton Vetskari- ja Taikuri-hankkeissa tuotettuun materiaaliin sekä Neuvokeskuksen Ero lapsiperheessä -materiaaliin.
2. Selvitetään käytössä olevat resurssit.
3. Otetaan yhteyttä toimintamallin kehittäjään.

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahankkeen Rovaseudun pilotissa on osittain hyödynnetty Vetskari-projektissa tuotettua materiaalia, kuten myös Sirkku Niemelän Taikuri -projektissa kehittämiä ajatuksia

Lisätietoja:

Marja Leena Nurmela, marjaleena.nurmela@rovaniemi.fi

Vetskari ja Taikuri-projekteista perheneuvontaliiton kotisivuilta www.suomenkasper.fi

FILMii. Yläkoululaisten koulutyön tukeminen elokuvamenetelmin

Toimintamalli soveltuu yläkoulun joustavan opetuksen ryhmiin (JOPO), kun halutaan kiinnittää nuoret mielekkään tekemisen kautta muuhun arjen koulutyöhön tai aktivoida heitä koulunkäynnin siirtymävaiheessa. Toimintamalli pyrkii tukemaan oppilaita, jotka ovat vaarassa jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta. Lisäksi toimintamallia voidaan käyttää muissa yläkoulun ja lukion opetusryhmissä esimerkiksi valinnaisaineena.

Tavoitteet

Tavoitteena on lisätä nuorten vastuuntuntoa omasta arjesta ja koulun käynnistä: saada heidät kiinnittymään mielekkään tekemisen kautta arjen koulutyöhön ja näin vahvistaa heidän valmiuksiaan siirtymävaiheessa yläkoulusta toisen asteen opintoihin tai lukiosta jatko-opiskeluun. Lisäksi kurssin tarkoitus on opettaa oppilaille käytännön kautta, mitä ryhmässä toimiminen on ja kuinka monenlaista osaamista elokuvan tuotannossa tarvitaan.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Toteutukseen tarvitaan media-alan erityisosaajan (esim. mediatuottajan), nuorisotyön ja JOPO-opettajan työpanosta, elokuvan tekemiseen tarvittavia laitteita (videokamerat, valot, mikrofoni) ja ohjelmistoja (esim. leikkausohjelma). Lisäksi toimintaan voi osallistua kulttuuritoimen edustaja. Teoriaosuuden ja materiaalin työstämisen työtilaksi käy luokahuone tms. Varsinaiset kuvaukset voidaan tehdä osallistujien haluamassa paikassa ulkona, sisällä tai molemmissa.

Tarvittava erityisosaaminen

- Elokuva-alan asiantuntemus
- Kyky ohjata haastavastikin käyttäytyviä nuoria

FILMii-kurssit

Toiminta toteutetaan tiiviinä kurssinä, jonka kokonaistuntimäärä on 76 tuntia. Tuntijaon pohjana on 14 tuntia vetäjän suunnittelutyötä (opettajien ja harjoitusten suunnittelu) ja 62 työtuntia oppituntien vetämisestä ja elokuvan tekoon liittyviä harjoituksia.

RAKENNE

Toiminta koostuu teoriaopinnoista ja harjoitustöistä, joiden tuloksena opetusryhmä tekee lyhytelokuvan. Teoriaopinnoissa ja harjoitustöissä käydään läpi elokuvan teon vaiheita. Mediatuottajan opintotuntityöskentely koostuu teoriaoppitunneista (14 oppituntia), harjoitustyöoppitunneista (18 oppituntia) ja yhteisistä,

elokuvan tekoa sisältävistä oppitunneista (30 oppituntia).

HARJOITUKSET

Pääpaino on erilaisissa harjoituksissa, joiden myötä oppilaat saavat tehdä useita lyhyitä videoita ideasta valmiiksi elokuvaksi. Kurssilla harjoitellaan sitä, kuinka idea syntyy ja kuinka ideasta työstetään käsikirjoitus. Kurssilla opetellaan myös kuvakokoja ja kuvakulmia kuvakäsikirjoitusta suunniteltaessa sekä harjoitellaan kuvaustilannetta eli ohjaamista, kuvaamista, valaistamista ja äänittämistä. Lisäksi käydään läpi videon jälkituotantoprosessi eli leikkaaminen, äänityöt ja musiikin merkitys elokuvassa.

Näin lähdet liikkeelle

1. Kootaan moniammatillinen työryhmä ja sovitaan työnjaosta.
2. Hankitaan media-alan asiantuntija ostopalveluna tai selvitetään, onko koululla alan osaamista.
3. Selvitetään, tarvitaanko luokassa vetäjän apuna muita työntekijöitä, esim. koulun nuorisotyöntekijää.
4. Selvitetään, onko koululla tarvittavia välineitä ja voidaanko niitä tarvittaessa vuokrata.

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Oulunkaaren osahanke. Ii, Valtarin koulu.

Lisätietoja:

Sosiaaliohjaaja Anne Smedlund, anne.smedlund@oulunkaari.com

Mediatuottaja Janne Nyssönen, janne@krunni.fi

Pakkia paniikille

Vertaistukiryhmä paniikkikohtausten ehkäisyyn

Ryhmä on tarkoitettu ahdistuneisuudesta ja paniikkikohtauksista kärsiville nuorille. Ryhmään voidaan ottaa haastattelujen perusteella neljästä kuuteen nuorta, joiden jokapäiväistä elämää ja koulunkäyntiä paniikkikohtaukset haittaavat. Ryhmään valitulta nuorelta edellytetään koulukykyisyyttä eli kykyä, jaksamista ja halua säännöllisiin ryhmätapaamisiin sekä toisen nuoren murheiden kuuntelemiseen ja tukemiseen. Ennen ryhmän aloittamista vanhemmille pidetään keskustelutilaisuus.

Tavoitteet

Tavoitteena on auttaa nuorta tunnistamaan omaa elämää kuormittavat tekijät ja löytämään keinoja, joilla vahvistaa omaa hyvinvointia ja ehkäistä paniikki-kohtauksia.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Ryhmä kokoontuu tilassa, jossa voidaan tehdä liikunnallisia harjoitteita ja jossa on käytettävissä keittiö. Välineiksi tarvitaan fläppitaulu ja fläppipaperia, tussseja, kuvatauluja, maalaustarvikkeita,

paperia, kyniä ja tunnetilakortit. Välipalatarjoilu. Ohjaajina toimii työpari, josta toinen voi olla fysioterapeutti, terveydenhoitaja tai liikunnanohjaaja ja toinen sosiaalityöntekijä tai psykologi.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ryhmän ohjaamisen taidot
- Ymmärrystä ahdistuneisuushäiriöstä, paniikkikohtauksista ja kohtausten fysiologiasta sekä kognitiivis-behavioristisesta teoriasta

Ohjelma antaa mahdollisuuden myös toisilleen entuudesta tuntemattomien lasten ryhmän vetämiseen.

Nuoren ahdistus

Yöt vaihtuvat päiviksi, päivät yöksi,
mutta sisälläni on vain yö.
Tuska riipii kasvoni verille.
Sydämeni hakkaa, lihakset eivät tottele tahtoani,
sydäntä puristaa.
Tahdon pois, juosta, mutta jalkani eivät kannaa.
Tahdon huutaa, päästä pois tästä tuskasta.
Iltaisin valuvat kyynелеet vuolaammin,
päivisin, kun kysytään miten voit?
Vastaan hymyillen kaiken olevan hyvin.
Joka päivä on kuin edellisen toisto, kuin nauhaa
kelattaisiin edestakaisin. Ja kun sitten luulee
kaiken palautuvan ennalleen, hyväksi, tapahtuu
jotain, mikä saa sydämeni pirstoutumaan.
Sitten se alkaa taas, synkkyys, kyynелеet,
sydäntäni puristava möykky.
Tärisen kuin horkassa,
kyynелеet tulvivat ylitse pitkin kasvojani.
Tahdon pois, huudan ja anelen apua, mutta ei,
on kuin ruumiillani olisi oma tahto ...
mutta vielä joskus sisälläni, yö vaihtuu päiväksi,
sydäntäni puristava möykky väistyy,
kahleet avautuvat...

Tyttö 1995

Pakin toiminta

Ryhmä kokoontuu 10 kertaa 1,75 tuntia kerrallaan viikon tai kahden viikon välein. Ryhmäkoostumisten välissä käydään tarvittaessa keskustelua luokanvalvojan ja vanhempien kanssa.

OHJAUS

Ryhmän jäsenet ohjautuvat alkuhaastatteluun joko koulun oppilashuoltoryhmän, kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin tai koulupsykologin kautta.

TAPAAMISEN KULKU

Ryhmä alkaa aina ohjaajien kätelyllä ja tervetulotoivotuksella sekä päättyy loppufiilisten kartoitukseen.

Tapaamisen alussa käydään keskustelukierros senhetkisistä tunteista, joita kuvaamaan valitaan tunnesäätikortti. Samalla jutellaan siitä, miten koulussa menee, miten treenit ovat viikon aikana sujuneet, onko ollut paniikkikohtauksia ja jos on ollut, onko tiedostanut kohtauksen tulon ja pystynyt käyttämään tilanteessa itselle sopivia keinoja ja harjoiteltuja.

Sain ohjeita kohtaukseen.

Pakista on ollut apua. On oppinut rauhoittumaan.

LIITTEET

- Liite 28: Treenipäiväkirja

Tapaamisten sisältö ja menetelmät teemakohtaisesti

Tutustuminen

Ryhmän säännöistä sopiminen ja luottamussopimus sekä työkalupakin täyttäminen. Aluksi ryhmän ohjaajat kättelevät nuoret ja toivottavat heidät tervetulleiksi PAKKI-ryhmään. Mietitään yhdessä, mistä pakkisana tulee: paniikkikohtaus, peruutusvaihe, työkalupakki, kosintaan rukkaset. Sekä ohjaajat että nuoret valitsevat sivupöydälle asetetuista kuvatauluista omaa ryhmän aloitustilannetta kuvaavan taulun. Esittäytymiskierros ja alkufiiliset käydään läpi kuvataulun kautta. Perehtymistä paniikkikohtaukseen fysiologisenä ilmiönä teorian kautta. Keskustellaan omista kokemuksista; löytyykö yhtäläisyyttä teoriaan? Teoria aikana nautitaan pieni välipala: mehua ja hedelmiä. Palleahengitysharjoitus lattialle asetetun patjan päällä: toinen ohjaajista ohjaa harjoituksen ja toinen tekee harjoituksen itse. Jaetaan treenipäiväkirjat, joihin kukin merkitsee kotiharjoitukset. Kotitehtäväksi nuoret saavat syvähengitystekniikan harjoittelemisen. Yhteinen aika päättään joka kerta fiilisten kysymiseen ja kiitokseen.

Lisää työvälineitä

Miten vahvistan turvallisuuden tunnetta? Alkuun kuulumiskierros ringissä istuen. Apuna käytetään tunnetilakortteja esimerkiksi Pesäpuun tunnesäätikarttaa ja -kortteja. Maalataan oma turvapaikka sekä harjoitellaan turvapaikkamielikuvarentoutusta. Maalaukset jäävät kuvumaan. Ohjaajat lupaavat tuoda ne ryhmän jäsenille luokkaan.

Lisää työvälineitä

Aerobinen liikunta auttaa. Harjoitellaan flexibarin käyttöä ja lopuksi

tehdään lihasjännitysrentoutusharjoitus. Fysioterapeutti vetää harjoitukset. Kotitehtäväksi treenipäiväkirjan ja -suunnitelman täydentäminen itseä kiinnostavalla liikunnalla.

Ruokavalion merkitys ja mielikuvaharjoitukset

Eroon ahdistavista ajatuksista ja uskomuksista. Tilalle harjoittelun avulla itseä vahvistavia ajatuksia. Mielikuvakeskittymisharjoitus.

Myönteisiä ajatuksia, positiivista palautetta ja voimaa naurusta

Naurujoogaa. Mielikuvarentoutus ja positiivinen palaute -harjoitukset. Kotitehtäväksi oman treenisuunnitelman täydentäminen itseä vahvistavilla myönteisillä asioilla.

Lisää aerobista liikuntaa – ylös, ulos ja yhdessä lenkille

Lihaskäyttörentoutusharjoitus.

Ahdistusta lisäävien ajatusten ja uskomusten tunnistaminen

Ahdistamien ajatusten tilalle harjoitellaan vahvistavia ajatuksia ja askarrellaan omat voimalauseet.

Opitun kertaamista ja onnistumisen ilon jakamista

Keskustellaan päätösjuhlasta.

Opitun kertaamista, arviointia ja päätösjuhlan suunnittelua

Päätösjuhla

Yhteinen ruokailu, ystävät mukana. Juhlapuhe nuorille, adjektiivit vierailta. Kirjallinen palaute nuorilta.

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahanke. Ranuan yläkoulu.

Lisätietoja:

Koulukuraattori Eliisa Juujärvi,
Kehittäjäsosiaalityöntekijä Marja Leena Nurmela, marjaleena.nurmela@rovaniemi.fi
Fysioterapeutti Paula Petäjäjärvi
Psykologi Hanna Haapanen

Vankkurit

Vertaisryhmä murrosikäisten lasten vanhemmille

Toiminta on tarkoitettu murrosikäisten lasten vanhemmille, jotka haluavat jakaa kokemuksiaan ja keskustella vertaisryhmässä murrosikään liittyvistä haasteista sekä saada lisää iloa ja voimaa vanhemmuuteen. Erityisen tärkeäksi Vankkurit on koettu 6.-luokkalaisten lasten vanhemmille eli silloin, kun lapsi on siirtymässä alakoululta yläkoululle. Yläkouluun meno osuu lapsen elämässä haasteelliseen kehitysvaiheeseen: alkavaan murrosikään. Nuori tarvitsee haasteiden ja muutosten keskellä kaiken mahdollisen tuen. Vankkurit-toimintamalli tukee samalla koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Tavoitteet

Toiminnan tavoitteena on koota yhteen samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia. Vankkureiden avulla vanhempi löytää uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia arkeen sekä saa kannustavaa vertaistukea arjen kasvatustilanteisiin. Näin Vankkurit tuo osaltaan lisävahvuutta vanhemmuuteen. Vankkurit-toiminnan vaikutukset ovat selkeitä muutoksia vanhempien arkipäivässä, mm. uuden oppimista, ymmärrystä, avoimuutta, vuorovaikutustaitojen lisääntymistä ja rohkeutta.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Sopiva ryhmäkoko on viidestä kahdeksaan vanhempaa. Ryhmää ohjaavat nuorten kanssa työskentelevät henkilöt koulu- ja nuorisotoimesta tai sosiaali- ja terveyspalveluista. Ryhmä kokoontuu koulun ryhmätyöskentelyyn sopivissa tiloissa.

Tarvittava erityisosaaminen

- Tietoa nuoren kasvusta ja kehityksestä
- Vuorovaikutustaitoja
- Ryhmänohjaustaitoja ja -kokemusta

Vankkureiden ryhmäohjaajan tärkeimmät taidot ovat joustavuus ja kuunteleminen.

Ryhmässä opitaan uutta. Parhaimmillaan oppiminen on jakamisen, läsnäolon, hyväksynnän ja luottamuksen summa.

Vankkureissa tuli kokemus siitä, että virheistä ja haparoinneista huolimatta olen paras vanhempi lapselleni.

Sain Vankkureissa paljon voimavaroja.

Opin tapaamisissa, miten voin olla äitinä enemmän läsnä nuoren elämässä.

Vankkurissa

KOKOONTUMISEN AIHEET

Vankkureissa vanhempien on mahdollista keskustella ja pohtia yhdessä toisten vanhempien ja ohjaajan kanssa murrosikään liittyvistä haasteista. Kokoontumisten aiheina voivat olla esimerkiksi oman lapsen itsetunnon tukeminen, murrosiän mukana tuomat muutokset perheen arkeen ja oma rooli vanhempänä.

KESKUSTELU

Keskustelu ryhmässä etenee arki-lähtöisesti ja voimavarakeskeisesti. Ryhmässä jaetaan myös arkivinkke-

jä erilaisiin tilanteisiin, jotka tulevat eteen lapsen ja nuoren kanssa joko luonnollisesti kehitykseen liittyen tai ei-toivottavina tapahtumina, joista vain on yritettävä selvittää parhaalla mahdollisella tavalla.

VIERAILIJAT

Vankkurit-ryhmään voi myös kutsua vierailemaan esim. miekkarin (koulun psykiatrinen sairaanhoitaja). Vierailun myötä vanhemmat saavat tukea lapsen kasvuun liittyvissä kysymyksissä.

Näin lähdet liikkeelle

1. Ryhmän toiminta suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, jossa on yläkoululta mukana opinto-ohjaaja, kuraattori tai miekkari sekä ryhmänohjaaja.
2. Vertaisryhmää esitellään vanhempainillalla. Toiminnasta jaetaan myös esite.
3. Koulu tiedottaa ryhmän alkamisesta ja vastaa ryhmän kokoamisesta. Tavoitteena on, että Vankkurit-toimintamalli siirtyy koulun opetussuunnitelmaan pysyväksi toimintamalliksi.

**TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT**

TUKEVA 2 Kainuun osahanke. Kainuun maakunta -kuntayhtymä Kajaanissa ja Sotkamossa.

Lisätietoja:

Aikku Eskelinen, projektityöntekijä, aikku.eskelinen@kainuu.fi

Tunne- ja vuorovaikutustaitoja seiskoille

Toiminta on tarkoitettu 7.-luokkalaisille, ja se toteutetaan luokkatyöskentelynä. Toiminta ajoittuu nivelvaiheeseen, jolloin korostuu huomion kiinnittäminen luokan keskinäisen vuorovaikutuksen ja luottamuksellisen ilmapiirin rakentumiseen.

Toiminta auttaa koko luokkaa toimimaan järkevästi.

Tavoitteet

Luokkatuntien tavoitteena on luokan yhteishengen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen. Tunneilla hyödynnetään toiminnallisia harjoituksia, leikkejä ja ryhmätyöskentelyä. Niiden tavoitteena on edistää hauskaalla tavalla luokan keskinäistä tuntemista ja vuorovaikutusta sekä tarjota positiivisia vuorovaikutuksen kokemuksia. Tunneilla voidaan hyödyntää Friends-ohjelmaa, joka antaa välineitä oman ajattelun ja tunteiden hallintaan. Ohjelma perustuu vertaisoppimiseen, joka edistää myös vuorovaikutustaitojen oppimista. Tavoitteiden saavuttamisessa voi hyödyntää lisäksi KiVa Koulu -ohjelman teemaa vuorovaikutus ryhmässä.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Toiminta toteutetaan koulupäivien aikana, joten se korvaa aina jonkin muun oppiaineen tunnin. Tunnit pidetään riittävän tilavassa koululuokassa, jossa on hyvä olla liitu- tai fläppitaulu, videotykki sekä mahdollisuus ryhmätyöskentelyyn. Ohjaaminen tapahtuu työparityöskentelynä. Ohjaajina voi toimia esimerkiksi koulukuraattoreita, sosiaalityöntekijöitä, opinto-ohjaajia, kouluterveydenhoitajia tai opettajia. Esimerkkejä tarvittavasta materiaalisesta Friends-ohjelma (Aseman lapset ry), KiVa Koulu -ohjelma, Nallekortit (Pesäpuu), Vertaansa vailla -kortit (MLL), Tunnepantomiiimi-kortit (Pesäpuu), pelejä esim. Twister ja Alias, tunteisiin liittyvä satukirja esim. Rakastunut sammakko,

Luokkahenki on parantunut.

ryhmyttämisleikkien välineet eli lankarulla, sanomalehti ja sanojen muodostamispeliin muodostettavien sanojen kirjaimet.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ryhmän ohjaamisen taidot
- Perehtyneisyys toiminnallisiin menetelmiin ja KiVa Koulu -ohjelmaan
- Friends-ohjelman ohjaajakoulutus (Aseman lapset ry)

Toiminnan kesto

Toiminta alkaa heti kouluvuoden alussa. Tunteja voi järjestää keran viikossa, jolloin ohjelma on vain syyslukukaudella, tai parin viikon välein, jolloin ohjelma jatkuu kevääseen. Yksi tapaaminen kestää yhden oppitunnin eli 45 minuutin ajan.

Sisällöt teemakohtaisesti

Tutustutaan ryhmään

Tullaan tutuksi lankarullan avulla: kerrotaan oma nimi ja itseä kuvaava myönteinen adjektiivi, joka alkaa samalla kirjaimella kuin oma nimi. Lankarulla takaisin kerrotaan asia, jossa on hyvä. Leikitään läpsyä ja hedelmäsalaattia.

Aloitetaan Friends-ohjelma ja jatketaan tutustumista

Friends-tehtävä: tutustutaan toisiimme. Esine kertoo minusta -tehtävä: jokainen valitsee jonkin pienen esineen esim. kengän, korun, jonkin kynäkotelosta löytyvät esineen tms., josta keksii, miten esine kuvaa itseä. Käydään tehtävä yhteisesti piirissä läpi. Loppuun esim. Lännen nopein -leikki.

Itsetunto

Jaetaan oppilaat ryhmiin pituusjärjestyksessä. Teemaan liittyvän puuttuvan sanan lisääminen lauseeseen. Friends-tehtävä: itsetunto. Oppilaat tekevät tehtävän ensin ryhmittäin, minkä jälkeen yhteinen purku. Säännöistä sopiminen ja luottamussopimus.

Ole ylpeä itsestäsi

Nallekorttien avulla senhetkiset fiilikset piirissä. Tehdään tuijotuspiiriharjoitus, jossa katsotaan jotakuta toista henkilöä silmiin piirissä ja jos katseet kohtautuvat, molemmat tippuvat leikistä pois. Friends-tehtävä: ole ylpeä itsestäsi.

Ystävyyys

Lämmittelyksi leikki, jossa luokassa liikutaan vapaasti eri tavoin ohjaajan ohjeiden mukaan. Nallekorteista jokainen valitsee kortin, joka kuvaa omaa luokkaa ja perustelee. Friends-tehtävä: huomio ystävyyssuhteisiin.

Fiilikset

Sanallinen ja sanaton viestintä: tunnepantomiiharjoitus korttien avulla. Oppilaat saavat esittää tunnepantomii-korteissa olevaa tunnetta pareittain ja muut arvaavat. Friends-tehtävä: lasten Friendsistä: kehon vihjeet vaikeissa tilanteissa, missä jännittäminen

tuntuu? Friends-tehtävä: urheilijan rentoutusharjoitus. Luetaan satu Rakastunut sammakko.

Positiivisia ominaisuuksia itsestä ja toisesta

Kenet valitsisin -harjoitus: Ohjaaja esittää kysymyksiä, esim. kenet olet tuntenut pisimpään? Oppilaat menevät sen luo, keneen vastaus sopii, ja laittaa käden hänen olkapäälleen. Positiivisia ominaisuuksia -harjoitus: Istutaan piirissä, jonka keskelle levitetään Vertaansa vailla -kortit (MLL). Jokainen valitsee korttien joukosta kaksi ominaisuutta, jotka kuvaavat itseä. Käydään valinnat perusteluineen läpi. Sen jälkeen jokaiselle arvotaan luokkakaveri. Tehtävänä on valita yhdestä kahteen ominaisuutta, jotka kuvaavat häntä. Valinnat käydään perusteluineen läpi. Lopuksi selkään piirtämisharjoitus, jossa oppilaat piirtävät jonossa aina edellä olevan selkään kuvion, jonka jonon viimeinen on aloittanut.

Pelikerta

Pelataan Twisteriä ja Aliasta. Luokka jaetaan kahtia. Toinen puoli luokasta pelaa Twisteriä ja toinen puoli Aliasta. Puolessa välissä tuntia tehdään vaihto. Esim. syksyllä viimeisellä kerralla.

Myönteinen ajattelu kannattaa

Tehdään alkurentoutus esim. Friendsistä. Käydään läpi esimerkkitilanteita ajattelutavan vaikutuksesta tunteisiin ja toimintaan. Sisältöön voi ottaa ideoita Friendsistä. Lopuksi kirjoitetaan oma positiivisen ajattelun käyntikortti laitettavaksi lompakkoon tai kynäkoteloon. Korttiin kirjoitetaan jokin mielite-lause muistutukseksi tunnin aiheesta. Oppilas voi keksiä oman lauseen tai käyttää annettuja esimerkkilauseita.

Myönteinen ajattelu kannattaa jatkuu

Kerrataan edellisen tunnin asiaa tekemällä Friends-tehtävä: positiivinen, auttava ja voimaa antava ajattelu. Lopuksi leikitään evoluutioleikkiä, jossa kehitytään amebasta heinäsiirkaksi,

sen jälkeen kanaksi, sitten gorillaksi ja lopulta ihmiseksi.

Meidän luokka

Tehdään Kiva Koulu -ohjelmasta Meidän luokka -tehtävä pienryhmissä. Pienryhmät jaetaan syntymäpäiväjärjestyksen mukaisesti. Jokainen ryhmä arvioi kouluarvosana-asteikolla, kuinka hyvin eri väittämät heidän luokastaan pitävät paikkansa. Väittämät käydään yhteisesti läpi, lasketaan keskiarvot ja keskustellaan tuloksista.

Erilaisuuden hyväksyminen

Johdantona aiheeseen katsotaan MLL:n Muumi-videot erilaisuuden hyväksyminen ja pienempien puolustaminen. Jaetaan luokka pienryhmiin hiustenpituuden perusteella. Ryhmittäin vastataan kolmeen kysymykseen ja vastaukset kirjoitetaan muistilapuille (esim. Post it). 1. Mitä on suvaitsevaisuus? 2. Missä asioissa olemme tässä ryhmässä samanlaisia? 3. Missä asioissa olemme tässä ryhmässä erilaisia? Jokainen ryhmä käy vuorollaan esittämässä omat vastauksensa ja kiinnittämässä ne taululle. Lopuksi leikitään onko täällä ketään? -tuolileikkiä.

Millaisia me olemme intiaanien typologian mukaan

Lisätään itsetuntemusta vastaamalla luonteenpiirteitä kuvaavaan tehtävään. Luonteenpiirteiden perusteella löydetään itsessä eniten korostuva eläintyyppi: koira, puhveli, kotka tai karhu. Harjoituksen tarkoituksena on lisätä sekä itsensä että toisen arvostamista ja havaita, että yhteisössä tarvitaan kaikenlaisia ihmisiä. Lopuksi leikitään esim. lännen nopein -leikkiä.

Päätöskerta

Sananmuodostusjoukkuekilpailu. Jaetaan oppilaat pienryhmiin pelikorttien maiden mukaan. Joukkueet saavat nipun kirjaimia, joista tulee muodostaa sana. Nopein joukkue saa pisteen. Jatketaan n. 10 sanan verran. Mehu- ja keksitarjoilu. Palautteen kirjoittaminen ja loppusanat.

TOIMINTAMALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahanke. Pellon, Kolarin ja Muonion yläkoulut.

Lisätietoja:

Kehittäjätyöntekijä Hanna Vuorinen, hanna.vuorinen@poskelappi.fi

Sosiaaliohjaaja ja koulukuraattori Kullervo Linna, kullervo.linna@pello.fi

Kolarissa etsivä nuorisotyöntekijä ja koulukuraattori Johanna Pasma, johanna.pasma@kolari.fi

”Ettei kilahtaisi.”

Sosiaalisten taitojen ja suuttumuksen hallinnan harjoittelua ryhmässä

Toiminta on tarkoitettu autismikirjon lapsille ja nuorille, joilla on vaikeuksia sosiaalisissa taidoissa ja vihan hallinnassa.

Tavoitteet

Tarkoituksena on auttaa lapsia ja nuoria kehittämään sosiaalisia taitojaan niin, että he pystyvät arjen ristiriitatilanteissa toimimaan ilman väkivaltaa.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Toimintaan tarvitaan kokoontumistila, jossa on mahdollista harjoitella ja liik-

kua. Lisäksi tarvitaan kuvitetut ohjeet. PCS-kuvien tekemisessä on käytetty Boardmaker-ohjelmaa, johon tarvitaan lisenssi. Pieni palkkio, tarra tai herkku kannustaa harjoittelemaan. Erityislasten ja -nuorten kanssa tarvitaan myös muuta heille sopivaa materiaalia kuten Time Timer -kelloa ajan hahmottamiseen, sosiaalisia tarinoita kuvin sekä pelejä, joista esimerkkinä Sopua-peli.

Ryhmässä tarvitaan kaksi ohjaajaa, joista toinen on aina pääohjaaja ja toinen apuohjaaja.

Tarvittava erityisosaaminen

- Kokemusta työskentelystä autismikirjon lasten ja nuorten kanssa
- ART eli Aggression Replacement Training -menetelmän ohjaajakoulutus

VIHANHALLINTA

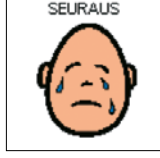

Ä

Mitä tapahtui?

K

Mitä teit?

S

Mitä siitä seurasi?

TAITO 1:

KUUNTELEMINEN

1. Katso henkilöä, joka puhuu.
2. Mieti, mitä hän sanoo.
3. Odota omaa vuoroasi.
4. Sano, mitä haluat sanoa.

Ettei kilahtaisi

Ryhmätapaamisia voi olla 10–15, vähintään kerran viikossa. Ryhmätapaamisilla harjoitellaan ART-harjoitusohjelmaa soveltaen sosiaalisia taitoja, jotta epäsosiaaliselle käytökselle olisi vaihtoehtoja, vihanhallintaa ja itsehillintää, jotta lapsi tai nuori kykenisi käyttämään sosiaalisia taitoja, sekä jonkin verran myös moraalista päättelyä, jotta nuori haluaisi käyttää oppimiaan taitoja.

TAPAAMISEN KULKU

ART-menetelmä on hyvin strukturoitu; struktuurit on tehty kuvin tai kirjoitettuna. ART soveltuu autismlukijon nuorille, sillä malli-opettaminen-harjoittelu-palautte-yleistämisen-struktuuri toistuu. Jokainen tapaaminen menee samalla kaavalla: yleiset kuulumiset, kotitehtävien keräys ja kertaus, uuden taidon määrittäminen, keskustelu, mallintaminen, rooliharjoitus, kotitehtävät ja lopuksi palkkio.

SOSIAALISTEN
TAITOJEN OPETTELU

Ohjaajat näyttävät ensin esimerkkejä taidoista (mallintaminen). Sen jälkeen keskustellaan, mitä taidot tarkoittavat. Seuraavaksi harjoitellaan taitoja yhdessä, jotta ne siirtyisivät luonnollisiin arkitilanteisiin. Kotitehtävät ja niiden arvioiminen sekä palautteen antaminen on tärkeää – ennen kaikkea nuorelle.

VIHANHALLINNAN HARJOITTELU

Vihanhallinnan harjoittelussa opetetaan vihan sijaan vastaamaan provokointiin reaktioetjulla, joka keskittyy laukaisijoihin, vihjeisiin, rauhoittajiin, muistuttajiin, sosiaalisten taitojen käyttämiseen ja itsearviointiin. Kotitehtävänä on aina sama häsläämis-päiväkirja, josta seuraavan tunnin aiheet tulevat. Päiväkirja auttaa nuorta oppimaan, mikä saa hänet vihaiseksi ja miten tilanteet tulisi hoitaa toisin.

MORAALINEN PÄÄTTELY

Moraalisessa päättelyssä nuori joutuu pohtimaan moraalisia pulmia

keskusteluryhmässä. Ryhmän muut jäsenet ovat kukin eri moraalisen päättelyn tasolla, jolloin syntyy ristiriitoja. Ristiriitojen ratkaiseminen kehittää nuoren moraalista päättelyä tasolle, jolla ryhmän muut jäsenet ovat.

Menetelmä vaatii aikaa; kokoon-tumisten välillä ei saisi olla pitkiä taukoja. Yhteistyö kodin, koulun ja muun ympäristön kanssa on ehdot-toman tärkeää, jotta kaikilla on tieto, mitä taitoa nuori harjoittelee arjessa. Vanhempien tuki harjoittelussa on erityisen tärkeää.

KUVITETUT VERSIOT

Taidoista ja kotitehtävistä on tehty selkeämmät, kuvitetut versiot, jotta niiden ymmärtäminen ja sisäistäminen olisi helpompaa. Tämä on tärkeää nuorille, joilla on vaikeuksia ymmärtää tai hahmottaa puhetta. Taidot koostuvat ennen ryhmän alkua nuorille, vanhemmille ja työyhteisölle tehdyssä kyselyssä esiin tulleista alueista, joissa nuorella esiintyy vaikeuksia.

Ryhmän taidot kasvoivat tapaamisten aikana. Mm. kaveritaidot kehittyivät.

Ryhmissä on ollut erittäin mukava tunnelma.

Näin lähdet liikkeelle

Ennen ryhmän alkua vanhemmille, nuorille ja työyhteisölle lähetetään Checklist-kyselyt, joiden pohjalta harjoiteltavat taidot määräytyvät.

TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahanke. Tornionseudun koulu.

Lisätietoja:

Kolpeneen palvelukeskus, kuntoutusohjaaja Jaana Korpivaara, jaana.korpivaara@lshp.fi

ART-menetelmää on käytetty perusmuodossaan lasten ja nuorten ryhmissä muissakin Lapin kouluissa.

ART-menetelmä on alun perin kehitetty USAssa ja myöhemmin Euroopassa – meitä lähinnä Ruotsissa.

Menetelmän isä Arnold P. Goldstein hahmotteli sen pääpiirteissään 1980-luvulla yhdessä Barry Glickin kanssa.

PCS-kuvat / The Picture Communication Symbols © 1981-2012 Mayer-Johnson Inc., Solana Beach, CA. USA. All rights reserved worldwide. Used with permission. www.mayer-johnson.com

Lisätietoa: www.suomenart.com, www.nuortenystavat.fi

Suitset stressille

Stressinhallintataitoja nuorille

Toimintamalli on tarkoitettu yläkoulu- ja lukioikäisille nuorille. Osa toiminnasta on tarkoitettu kaikille ennaltaehkäisevänä toimintana ja osa kohdennetusti masennuksen riskiryhmässä oleville. Kaikille nuorille tarkoitettuja stressinhallinnan oppitunteja on pidetty 8.-luokkalaisille ja lukion 2.-luokkalaisille.

Kohdennettuna toimintana on Maestro-kurssi (masennuksen ehkäisyä stressinhallintaa oppimalla), jota voidaan suositella 14–18-vuotiaille nuorille, jotka saavat mielialakyselystä lievän masennusoireilun mukaiset pisteet (5–15p R-BDI-kyselyssä), tai myös muille nuorille, joilla on lisääntynyttä tai kuormittavaa stressiä.

Tavoitteet

Tavoitteena on lisätä ja vahvistaa nuorten omia stressinhallintataitoja.

Yläkoululaisten kaikille tarkoitettujen stressinhallinnan oppituntien tavoitteena on oppia, mitä stressi on, sekä oppia löytämään keinoja stressin hallitsemiseksi, ymmärtää unen ja levon merkitys osana hyvinvointia ja stressinhallintaa sekä oppia kiinnittämään huomiota omaan ajattelutapaan stressaavissa tilanteissa.

Lukiolaisilla oppituntien tavoitteena on erityisesti opiskelustressiin liittyvien stressitekijöiden ja hallintakeinojen löytäminen sekä oman ajankäytön kartoittaminen ja ajankäytön suunnittelun harjoittelemineen.

Maestro-kurssin tavoitteena on toimia kohdennettuna stressinhallintakurssina. Aiheeseen paneudutaan syvällisemmin ja perusteellisemmin niiden kanssa, joilla on riskitekijöitä sairastua masennukseen. Kurssilla nuori

oppii taitoja muuttaa omia toimintamalleja siten, että stressi ja depressioalttius erilaisissa elämän muutostilanteissa lieviytyvät.

Maestro-kurssi on lähtöisin USA:sta. Suomeen se on tullut vantaalaisen Saateenvarjo-projektin (2005–2009) myötä. Tuolloin kurssi on käännetty ja sovellettu suomalaisiin olosuhteisiin.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Kaikille tarkoitettut tunnit toteutetaan luokkatyöskentelynä, ja ne korvaavat jonkin muun oppiaineen tunnit. Sopiva tunti voi olla esimerkiksi terveystiedon tunti. Tunnit pidetään luokkatilassa, jossa on hyvä olla liitu- tai fläppitaulu sekä videotykki. Kaikille tarkoitetuilla tunnilla ohjaajana voi olla opettaja tai työpari, joista toinen voi olla esimerkiksi opettaja ja toinen kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, opinto-ohjaaja tai sosiaalityöntekijä.

Maestro-kurssilla ohjaajina toimii kaksi koulutettua oppilashuollon työntekijää: kouluterveydenhoitaja, -psykologi tai -kuraattori.

Kaikille tarkoitetuilla tunneilla ohjaaja valmistelee Power Pointille opetusmateriaalin, jonka tekemisessä voi hyödyntää Maestro-kurssin materiaalia, Jaana Markkasen pro gradu -työtä ”Seitsemäsluokkalaisten stressi- ja voimavarojen eläytymistarinoiden valossa”, internetsivuja Terve koululainen (www.tervekoululainen.fi) ja Tukiverkon (www.tukiverkko.fi).

Maestro-kurssilla käytetään strukturoiduja työkirjoja. Työtilan on hyvä olla rauhallinen, ja siellä tulee olla liitu- tai fläppitaulu.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ryhmän ohjaamisen taidot
- Perehtyneisyyttä stressinhallintaan
- Maestro-ohjaajakoulutus

Lukiolaisten stressin on pystynyt aistimaan tunneilla.

Haasteena voi olla nuoren sitoutuminen kurssille.

Hyvä keino vastata terveystarkastuksissa saatuihin pisteisiin.

Tuntien teemat ja sisältö

8. LUOKKA

8.-luokkalaisille järjestetään kolme oppituntia, jotka kestävät 45 minuuttia kerrallaan.

Koululaisen stressitekijät

Tavoite: Oppia ymmärtämään, mitä stressi on ja mitä oireita stressi voi aiheuttaa, sekä oppia yläkouluikäisillä esiintyviä stressitekijöitä. Mitä stressi on, mitä oireita stressi aiheuttaa ja koululaisen stressitekijät -diasarja. Koululaisen stressitekijät -kyselyn teettäminen stressinhallintatunnin valmistelua varten. Jaetaan oppilaille unipäiväkirjat kotiläksyksi.

Uni ja lepo**osana stressinhallintaa**

Tavoite: Oppia unen ja levon rooli osana hyvinvointia ja stressinhallintaa. Käsitellään unen suositukset, unen puutteen vaikutukset ja unen tarpeen tunnistaminen. Tehdään kotiläksynä olleen unipäiväkirjan pohjalta tehtäviä. Yhteinen keskustelu tehtävien pohjalta: Paljonko nukuitte yössä arkena? Viikonloppuna? Toteutuivatko suositukset? Miksi ei? Mitä voi tehdä?

Stressinhallinta

Tavoite: Oppia löytämään keinoja stressin hallitsemiseksi. Oppia kiinnittämään huomiota omaan ajattelutapaan stressaavissa tilanteissa. Käsitellään stressinhallinnan johdatukseksi Power Point, jossa on hyvinvoinnin ABC stressinhallinnan ABC:na: Oppilailta kysytään, mistä asioista hyvinvointi koostuu. Vastaukset kirjataan Power Pointille. Pohditaan yhteisesti, millaisiin stressitilanteisiin itse voi vaikuttaa ja millaisiin ei. Esimerkkinä kiire ja koulupäivän pituus. Mitä tehdä, jos stressaavaa tilannetta ei voi muuttaa tai se on vaikeaa: oman ajattelutavan muuttaminen. Esimerkkitalanteiden läpikäyminen.

LUKION 2. LUOKKA

Lukiolaisille tunteja järjestetään kaksi, jotka kestävät 45–60 minuuttia kerrallaan.

Johdatus**stressinhallintaan (45 min)**

Stressiin liittyvien hauskojen piirroskuvien näyttäminen johdatukseksi aiheeseen. Opiskelijan stressi. Näkykö voimavaratankissasi pohja? Mikä aiheuttaa stressiä? Opiskelijat luettelevat, ohjaaja kirjoittaa taululle, keskustelu. Miten tunnistat itsessäni alkavan stressin? Kotitehtävä: ajan käytön viikkokalenteri. Rentoutusharjoitus.

Lukiolaisen**stressinhallintakeinoja (60 min)**

Hyvinvoinnin ABC stressinhallinnan ABC:na: mistä asioista hyvinvointi koostuu? Lukiolaiset luettelevat, ohjaaja kirjoittaa Power Pointiin. Käsitellään stressinhallintaa, pohjana Power Point, keskustelua. Kotitehtävän läpikäynti: ajankäytön viikkokalenteri käydään läpi niin, että jokainen merkitsee + (plussa), jos aikaa pitäisi lisätä asialle, - (miinus), jos sitä pitäisi vähentää, ja OK, jos asia on kunnossa. Tämän jälkeen kalenteri toimii keskustelun pohjana. Teemoina mm. nukkuminen, läksyjen tekeminen, harrastusten ja koulun yhteensovittaminen, työn ja koulun yhteensovittaminen sekä ruutuaika.

MAESTRO-KURSSIN TEEMAT

Maestro-kurssilla tapaamisia on yhteensä kahdeksan, kerran viikossa 90 minuuttia kerrallaan, sekä mahdollisen jatkotapaaminen puolen vuoden päästä kurssin loppumisesta. Maestro-kurssille voi osallistua neljästä seitsemään nuorta, ja sinne ohjaututaan mielialakyselyn ja oppilashuoltoryhmän kautta.

Mitä stressi on?

Kurssin esittely, tutustuminen, mitä stressi on, mitä masennus on, omat tavoitteet, mielialapäiväkirja.

Stressin kanssa pärjääminen

Tämän ryhmän pelisäännöt, kielteisten ajatusten tunnistaminen, ajatuksia ryhmästä, mielialakysely.

Stressaavat tilanteet ja ajattelu

Kielteisiä ajatuksia laukaisevien tapahtumien tunnistaminen, myönteisen ajattelun lisääminen, omien tavoitteiden kertaaminen.

Kielteisen ajattelun tarkkailu

Epärealististen ajatusten tunnistaminen, epärealistisen ajattelun muuttaminen todenmukaiseksi.

Toisia koskeva kielteinen ajattelu

Ajatusten taustalla olevien kielteisten uskomusten tunnistaminen, muita koskevat kielteiset ajatukset.

Aktivoiviin tapahtumiin suhtautuminen

ABC-harjoituksia, mistä epärealistiset uskomukset tulevat, ongelmanratkaisumenetelmä kielteisiä ajatuksia aktivoivien tapahtumien käsittelyssä.

Epärealististen ajatusten pysäyttämistekniikat

Pysäyttämistekniikat, ABC:n käyttö omassa elämässä, merkit ja muistutukset.

Stressaavat tilanteet, masennuksen ehkäisy, viikoittaisten tapaamisten päätös "Hätäsuunnitelmat"

Saavutuksista kiinnipitäminen, kyse-lylomakkeet.

Jatkotapaaminen: jämäkkyys

Johdatus keskustelutyyleihin, jämäkkyystekniikat.

TOIMINTA-MALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahanke. Pellon yläkoulu ja lukio.

Lisätietoja:

Pellon vs. kouluterveydenhoitaja Maija-Liisa Rautio, maija-liisa.rautio@pello.fi

Kehittäjätyöntekijä Hanna Vuorinen, hanna.vuorinen@poskelappi.fi

Liikunnan ja terveydentiedon opettaja Markku Taivainen, markku.taivainen@pello.fi

Moniammatillisesti toiminnallisin menetelmin ohjatut vanhempainillat

Eskareiden vanhemmille Seven up ja
viidesluokkalaisten vanhemmille Volkkari

Seven up on tarkoitettu esikouluikäisten lasten vanhemmille,
Volkkari puolestaan viidesluokkalaisten lasten vanhemmille.

Tavoitteet

Moniammatillisten toiminnallisin menetelmin ohjattujen vanhempainiltojen avulla pyritään vahvistamaan ja tukemaan vanhemmuutta. Vanhempainilloissa korostuu vanhempien aktiivinen toimijan rooli (tehtävännäkö ja materiaali). Illan aikana keskustellaan lapsen kehityksestä sekä kodin, koulun ja harrastustoiminnan mahdollisuuksista tukea lasta.

Vanhempainiltojen tavoitteena on myös antaa vanhemmille kokemus vertaistuesta ja mahdollisuus yhteisöllisyyden kokemiseen ja verkostoitumiseen samassa elämäntilanteessa olevien

kanssa. Vanhemmuutta tukemalla ja vanhempien aktiivisen toimijan roolin avulla kuullaan vanhemman ääntä entistä paremmin. Vanhemmuuden vahvistuessa lastenkin hyvinvointi paranee.

Samalla lasten ja nuorten kanssa toimivat työntekijät tutustuvat paremmin vanhempiin ja vanhempien kautta myös lapsiin ja nuoriin. Parempi tunteminen auttaa lasten ja nuorten kanssa tehtävän työn suuntaamista ja kehittämistä.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Seven up: luokanopettajat alkuopetuksesta sekä koulun esiopetuksesta, kaksi

lastentarhanopettajaa päivähoiton esiopetuksesta, kiertävä erityislastentarhanopettaja, erityisopettaja, kouluvastaaja, psykologi, sosiaalityöntekijä, nuoris- ja kulttuurisihteeri.

Volkkari: luokanopettajat, erityisopettaja, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, psykologi, sosiaalityöntekijä, seurakunnan nuoris-ohjaaja, nuorisotyöntekijä. Lisäksi molemmissa tarvitaan toiminnallisia ryhmätyömenetelmiä sekä välineitä.

Tarvittava erityisosaaminen

- Toiminnallisten ryhmäohjaustaitojen koulutus

Ohjatut vanhempainillat

SEVEN UP

Eskarilaisten vanhemmille järjestetään kaksi vanhempainiltaa. Niiden sisältöinä ovat kouluvalmiusasiat, ekaluokkalaisen perheen arki, erityisopetus, oppilashuolto, aamupäivä- ja iltapäivätoiminta sekä eskari-ikäisten kehitysvaiheet yleisesti. Toiminnallisessa ryhmäohjauksessa vanhemmat pääsevät mukaan osallistumaan erilaisten tehtävänäntöjen ja materiaalien avulla. Vanhemmat saavat myös mahdollisuuden keskustella tärkeistä aiheista ajatuksia ja kokemuksia vaihtaen. Myös tutustumiseen ja ilmapiirin luomiseen panostetaan.

Ensimmäisessä illassa kerätään vanhempien toiveita jatkoaiheista. Toisen kerran ohjaajat määräytyvät toiveteemojen mukaan. Toisella kerralla esitellään esiopetusryhmien lapsilta kerättyjä mielikuvia kouluun liittyen: mukavia ja jännittäviä asioita sekä ajatuksia siitä, millaisia koulu-

laisia he aikovat olla. Näin tuodaan myös lasten ääni kuuluville. Ohjaajat keräävät toiminnasta palautetta, jota käytetään seuraavien Seven up -iltojen suunnittelussa.

VOLKKARI

Volkkarin toimintamalli pitää sisällään kaksi vanhempainiltaa viidesluokkalaisten lasten vanhemmille. Ajan kohtana on 5. luokan kevätlukukausi. Tuutorointi ohjaajien välillä (seuraavana vuonna vuorossa olevat ohjaajat voivat seurata toteutusta) on "saat- taen vaihtamista". Kutsu vanhemmille lähetetään vaikkapa sähköisen reissuvihkon kautta tai paperikutsuna oppilaan mukana. Normaalin kutsu- käytännön lisäksi Volkkarista voidaan kertoa esimerkiksi sosiaalitoimen ja kuraattorin kautta.

Vanhempainiltojen sisältönä voi olla esimerkiksi 5.-luokkalaisten kehitysvaiheet ja se, mikä muuttuu ar-

jessa. Toiminnallisessa ryhmäohjauksessa vanhemmat pääsevät mukaan osallistumaan erilaisten tehtävänäntöjen ja materiaalien avulla. Vanhemmat saavat myös mahdollisuuden keskustella tärkeistä aiheista ajatuksia ja kokemuksia vaihtaen. Myös tutustumiseen ja ilmapiirin luomiseen panostetaan.

Ensimmäisessä illassa kerätään vanhempien toiveita jatkoaiheista. Vanhempainiltojen välissä oppilaat tekevät erilaisia koulutöitä, jotka käsittelevät vanhemmuutta. Heidän ajatuksensa esitellään toisessa vanhempainillassa. Näin saadaan myös lasten ääni kuuluville.

Vanhempien kehittämiin arjen vinkkeihin yhdistetään työntekijöiden havaintoja nuoren maailmasta ja tietoa murrosiän kehityksestä yleisellä tasolla. Samalla tiedotetaan harrastusmahdollisuuksista.

Vanhemmat saivat tietoa ja uusia näkökulmia mm. erityisopetukseen.

Ajatusten jakaminen ja omien näkemysten esille tuominen on vanhemmille selkeästi tärkeää.

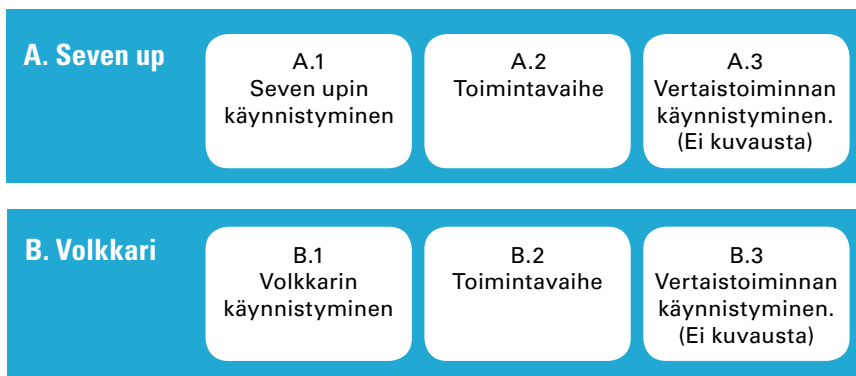
Näin lähdet liikkeelle

1. Vanhempainillan koordinoimista vastaava kutsuu suunnitteluryhmän koolle.
2. Ryhmä hyödyntää aikaisemmista illoista kerättyä palautetta vanhemmilta ja työntekijöiltä.
3. Tarvittaessa järjestetään koulutusta toiminnallisista ryhmäohjausmenetelmistä.
4. Hankitaan tarvittavat "työkalut".
5. Sovitaan vanhempainiltojen vetovastuu.

LIITTEET

- Liite 29: Tarkennettu prosessikuvaus

Moniammatilliset ja toiminnalliset vanhempainillat, prosessikuvaus.

TOIMINTA-
MALLIA ON
KEHITTÄNYT

TUKEVA 1 Oulun seudun osahanke. Liminka.

Lisätietoja:

Liminka, aluepäiväkodin johtaja Sari Kärkkäinen, sari.karkkainen@liminka.fi

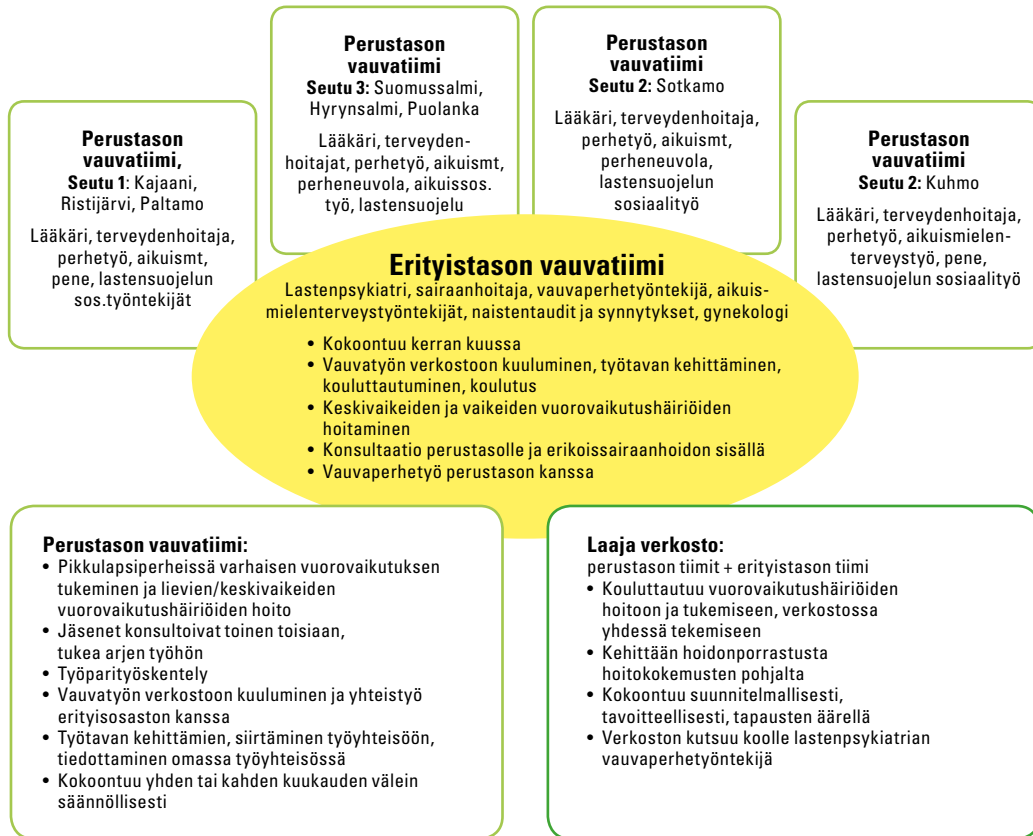
LIITELUETTELO

- Liite 1: Vauvatyön verkosto Kainuussa
- Liite 2: Kotona hoidettavan lapsen ja hänen perheensä ryhmämuotoinen tuen polku, prosessikuvaus
- Liite 3: Neuvolapalveluiden jalkautuminen yläkouluille -malli työparityöskentelystä
- Liite 4: Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteensovittamisen ja yhteisen tiedottamisen malli, tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 5: Seudullinen lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyö, toimintakello
- Liite 6: Raskausajan tuen polku, tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 7: Lasta odottavan perheen voimavarat -lomake
- Liite 8: Tervetuloa päivähoitoon -tapaaminen
- Liite 9: Palautelomake vanhemmille
- Liite 10: Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta päivähoitoon, prosessikuvaus
- Liite 11: Neljävuotias kotona, kysely vanhemmille keskustelun pohjaksi -lomake
- Liite 12: Neljävuotias varhaiskasvatuksessa, tiedonsiirto neuvolaan -lomake
- Liite 13: Neljävuotias neuvolassa, palaute varhaiskasvatukseen / kooste neuvolakäynnistä -lomake
- Liite 14: Laaja 4-vuotisterveystarkastus, prosessikuvaukset
- Liite 15: Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta esiopetukseen, prosessikuvaus
- Liite 16: Haastavasti käyttäytyvän nuoren tukeminen, tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 17: Palautelomake nuorelle
- Liite 18: Palautelomake vanhemmalle
- Liite 19: Nuoren neuvontapiste TsekPoint, tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 20: Nuoren voimavaramittari -lomake
- Liite 21: JOPO-nuoren ohjattu polku työssäoppimisen jaksolla, tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 22: Työssäoppimissuunnitelman vanhempainosio
- Liite 23: Ohjauskeskustelu
- Liite 24: Sopimus työssäoppimisjaksosta
- Liite 25: Työssäoppimisjakson itsearviointilomake
- Liite 26: Työssäoppimisjakson arviointilomake
- Liite 27: Vapaaehtoistyön kurssi, tarkennettu prosessikuvaus
- Liite 28: Treenipäiväkirja
- Liite 29: Moniammatilliset ja toiminnalliset vanhempainillat, tarkennettu prosessikuvaus

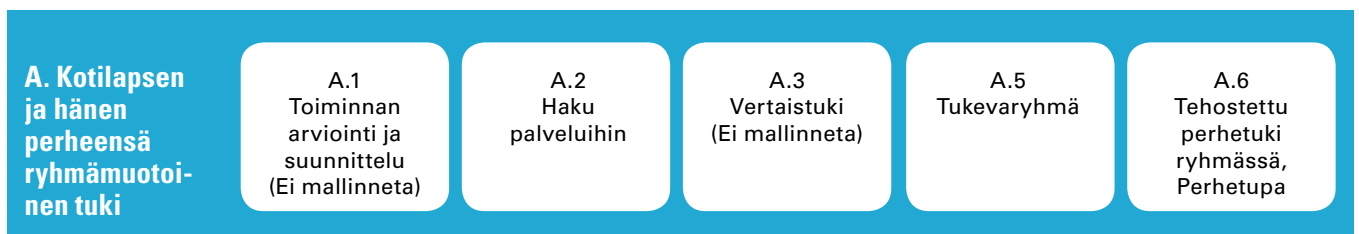
LIITE 1

• Vauvatyön verkosto Kainuussa

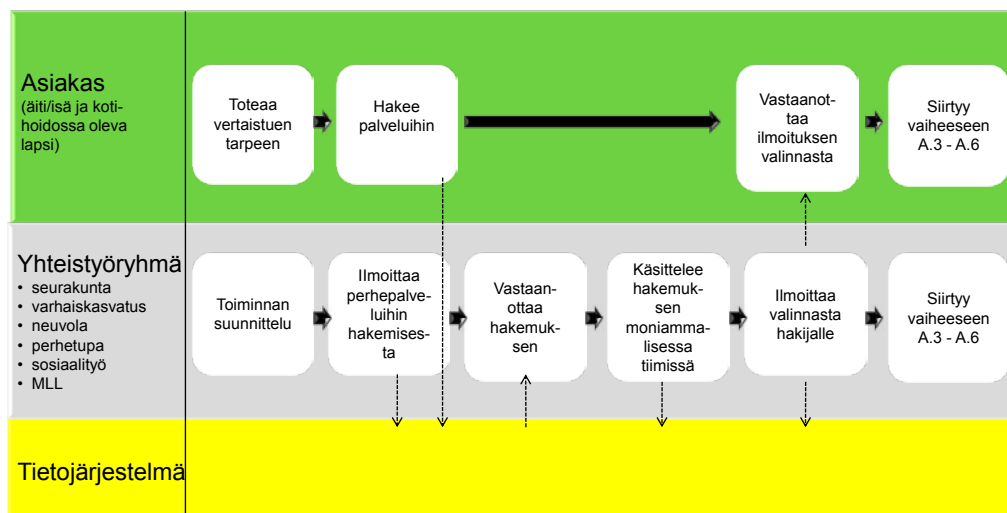

LIITE 2

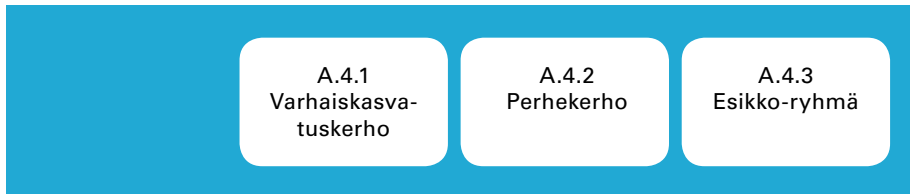
• Kotona hoidettavan lapsen ja hänen perheensä ryhmämuotoinen tuen polku, prosessikuvaus

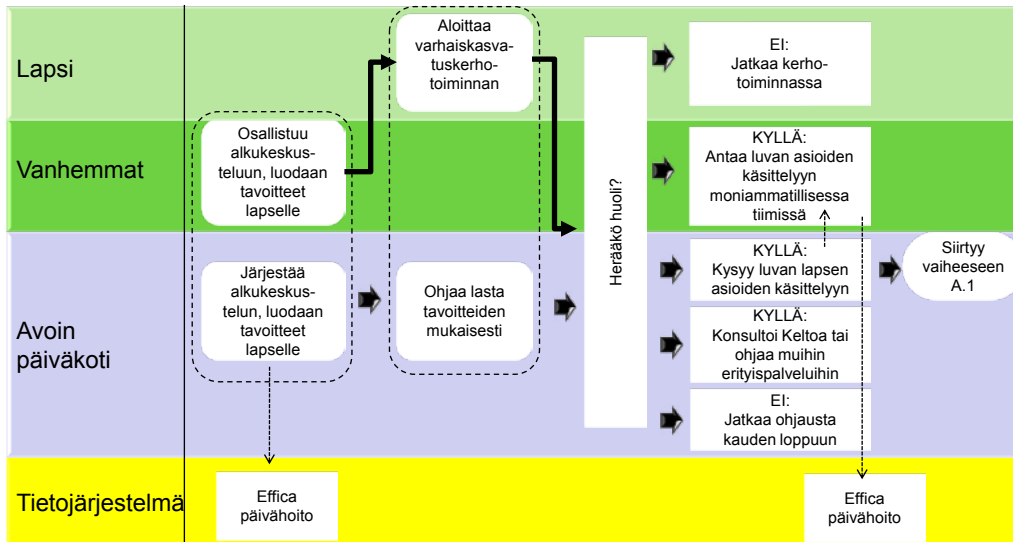
A.2. Haku palveluihin

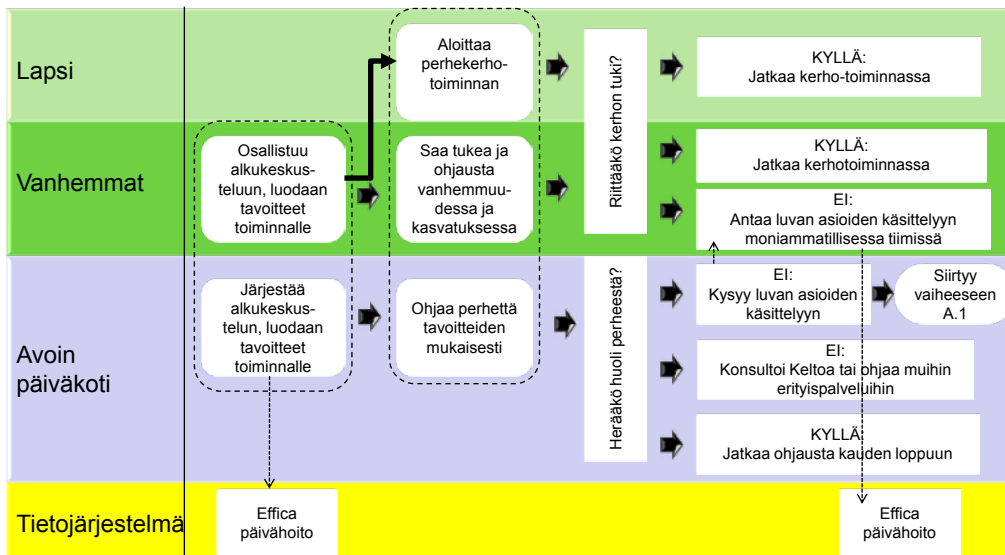
A.4 Ohjattu vertaistuki

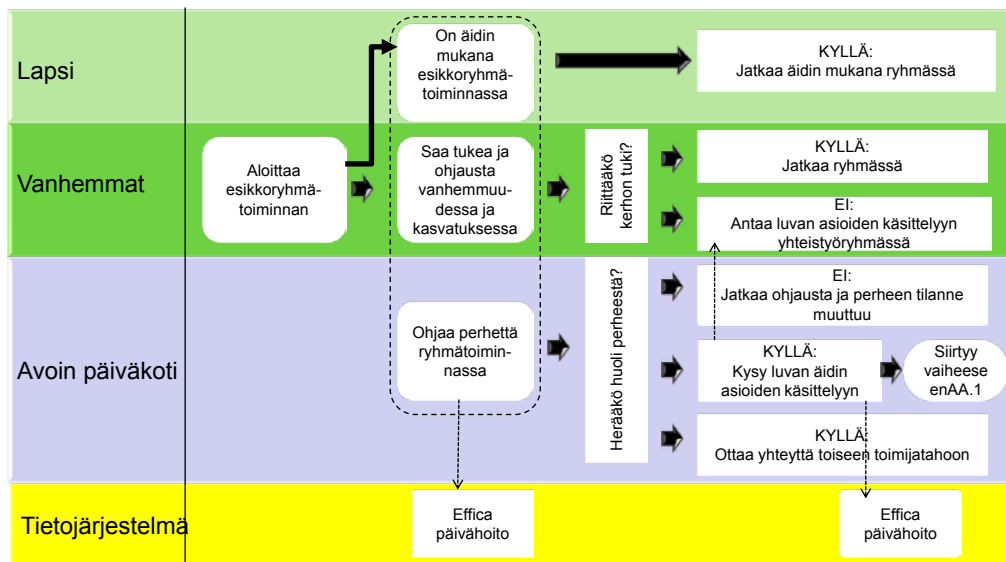
A.4.1 Varhaiskasvatuskerho

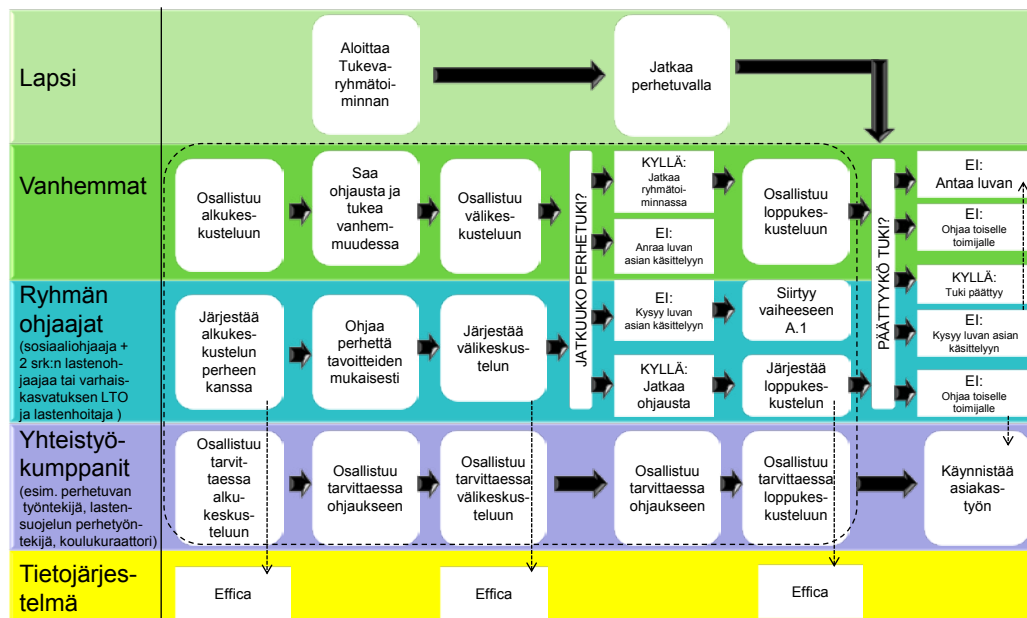
A.4.2 Perhekerho

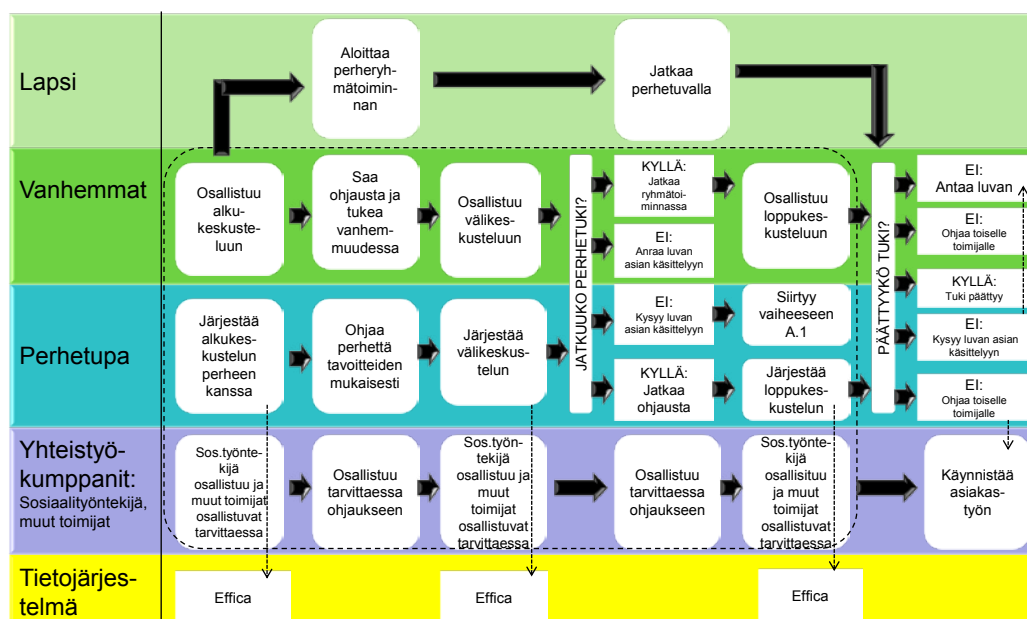
A.4.3 Esikkoryhmä

A.5 Tukeva-ryhmä

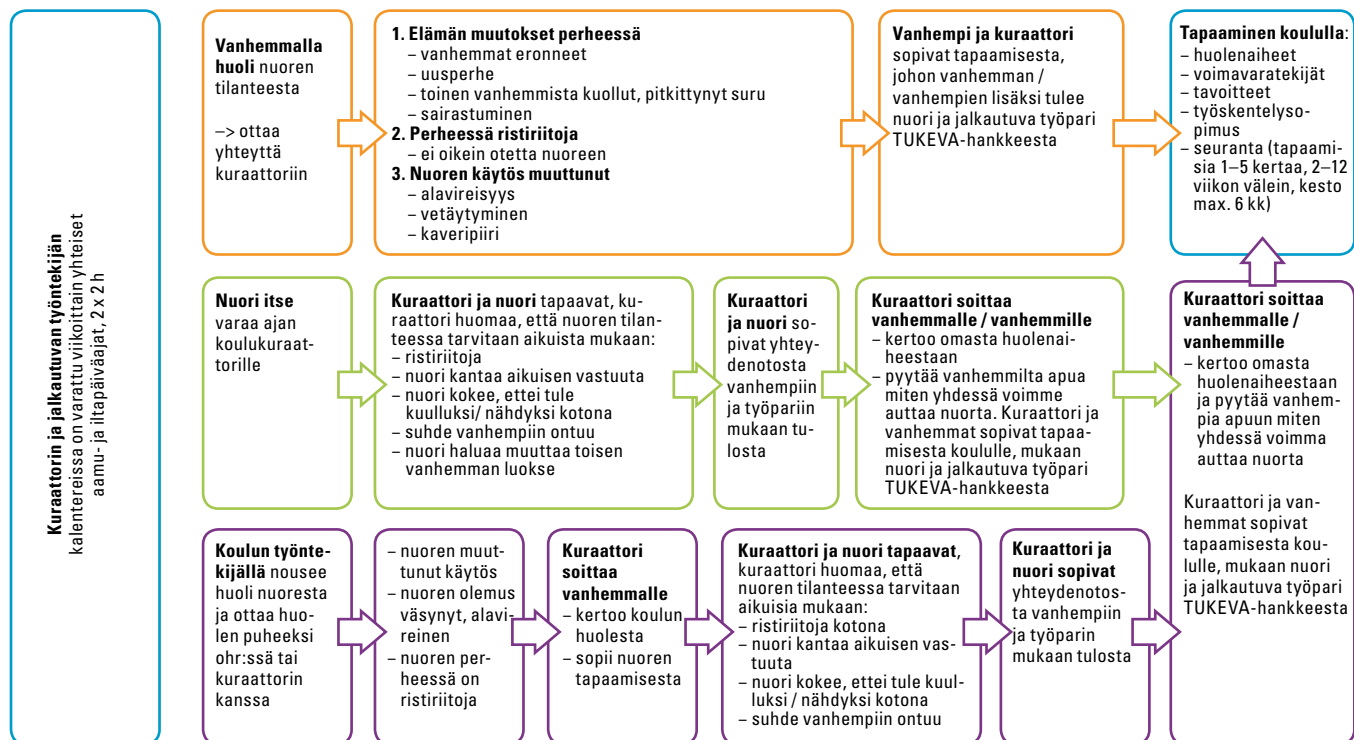

A.6 Tehostettu perheryhmä

LIITE 3

• Perheneuvolapalveluiden jalkautuminen yläkoululle -malli työparityöskentelystä

LIITE 4

- Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteensovittamisen ja yhteisen tiedottamisen malli, takennettu prosessikuvaus

Perheen voimapudas

A.1
Kevät-
tapaaminen

A.2
Kävelevä
kirjasto

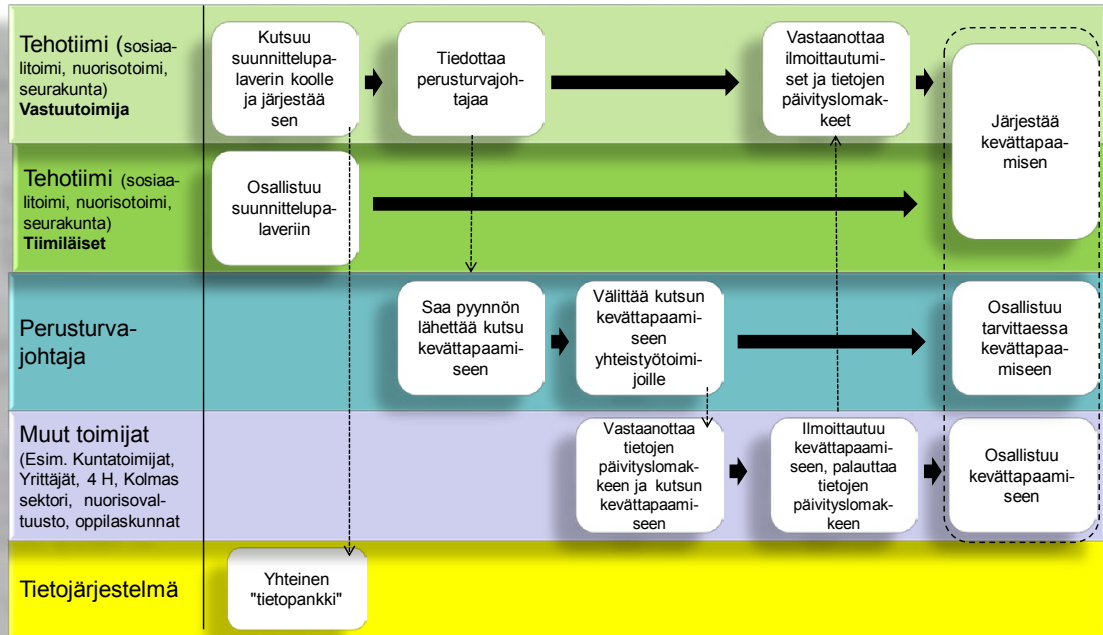
A.3
Perhepalvelu-
opas

A.4
Vanhempien
ryhmä

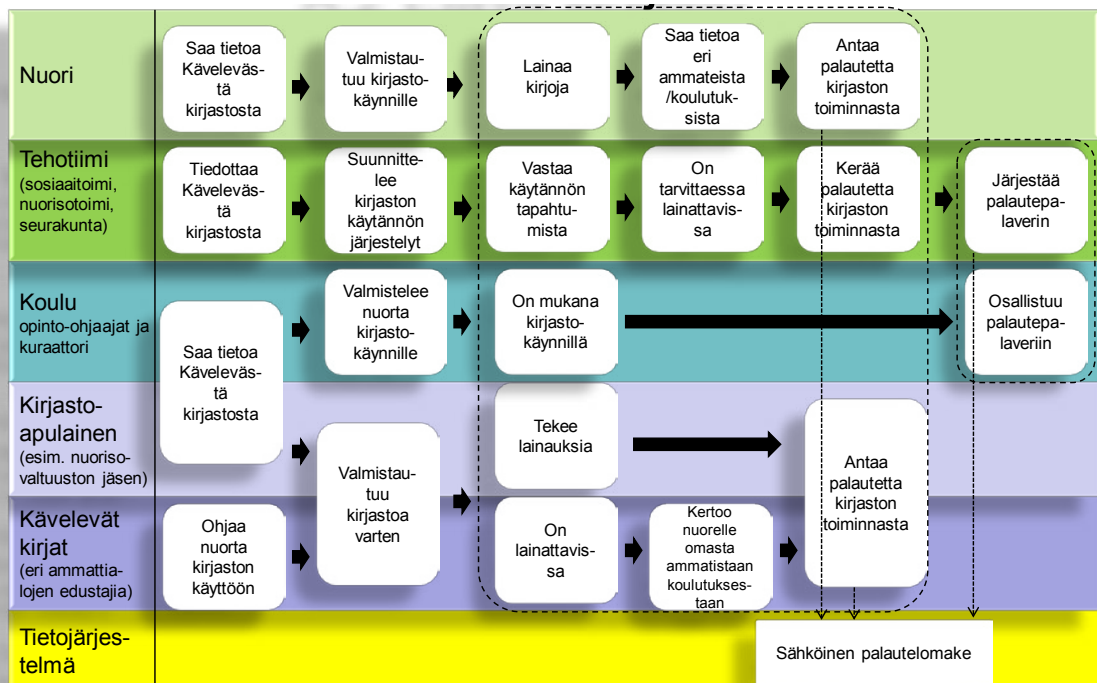
A.5
Laajennettu
terveys- ja hyvin-
vointikartoitus
(Ei kuvausta)

A.6
Syysfoorumi:
Mitä nuorellesi
kuuluu?
(Ei kuvausta)

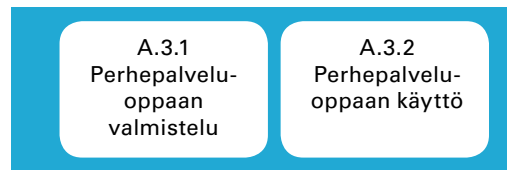
A.1 Kevättapaaminen

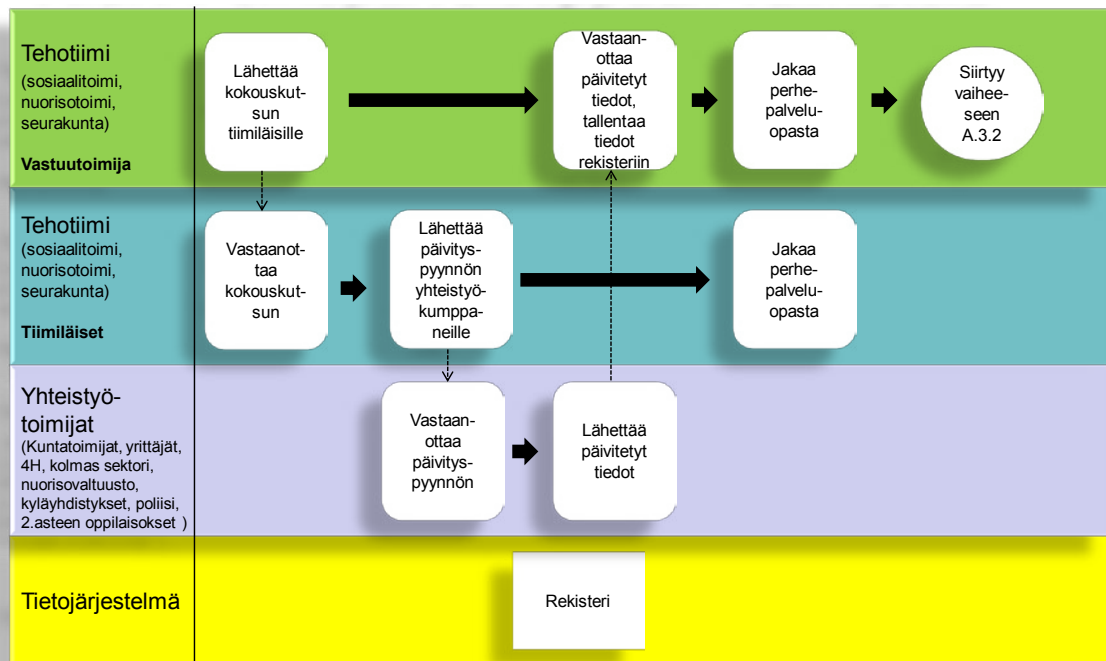
A.2 Kävelevä kirjasto

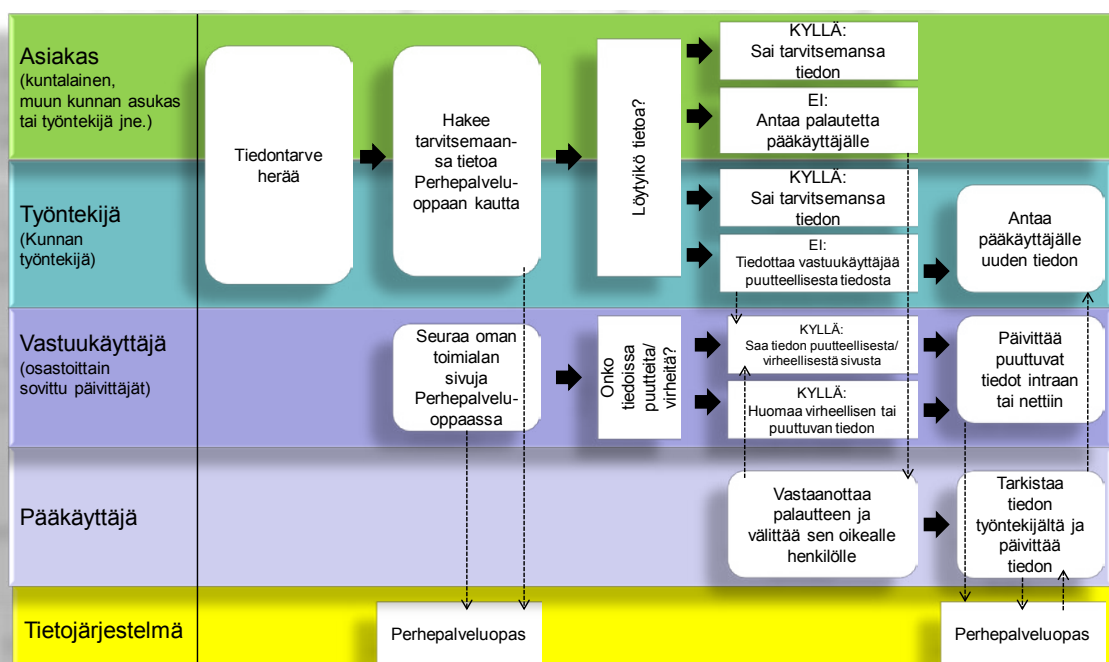
A.3 Perhepalveluopas

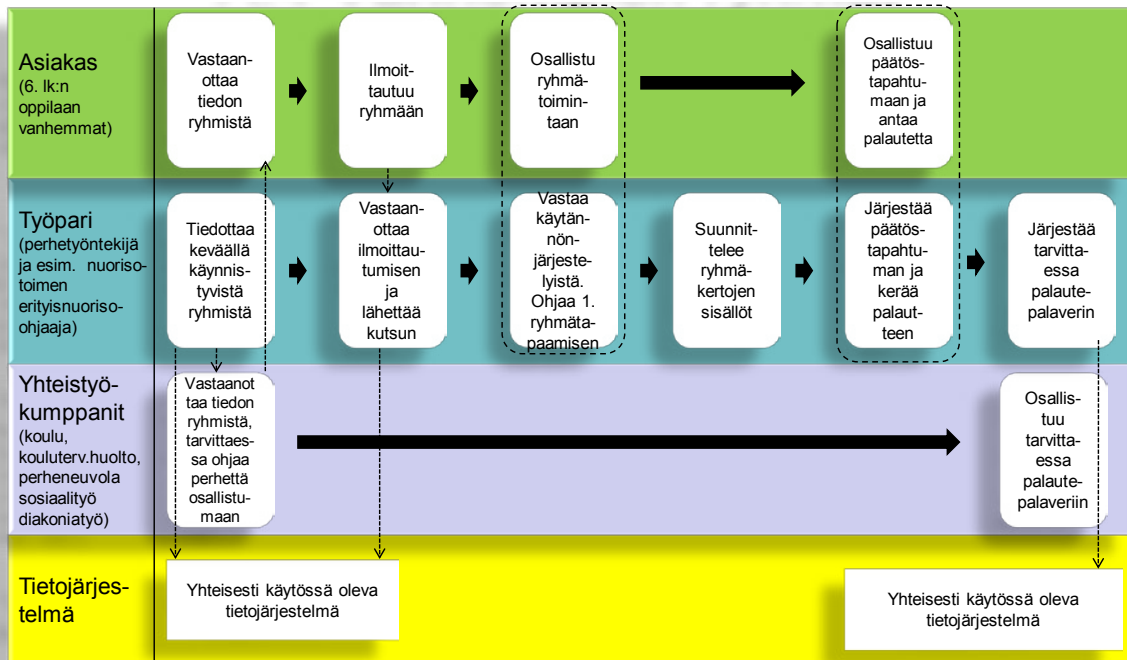
A.3.1 Perhepalveluoppaan valmistelu

A.3.2 Perhepalveluoppaan käyttö

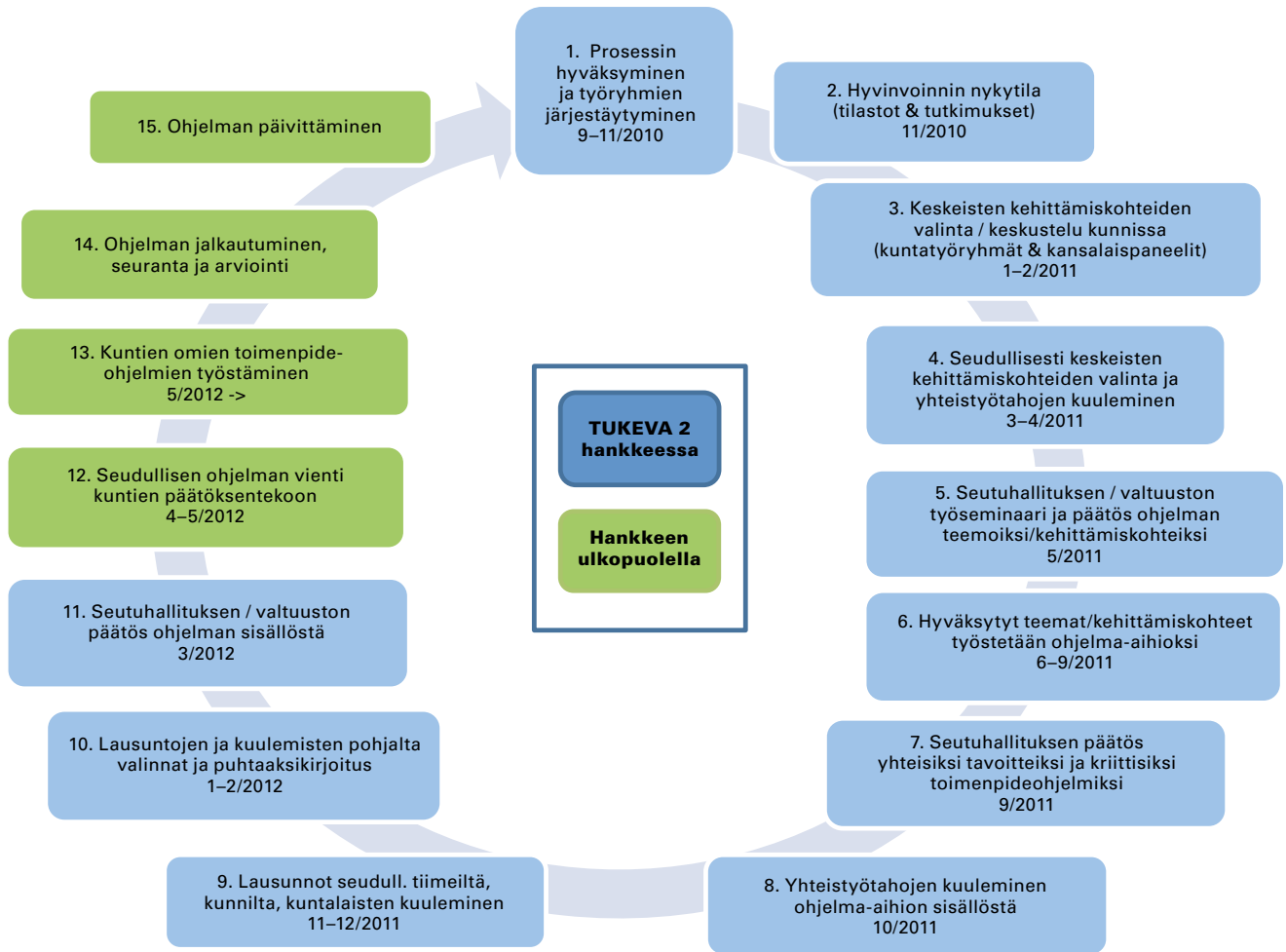

A.4 Vanhempien ryhmät

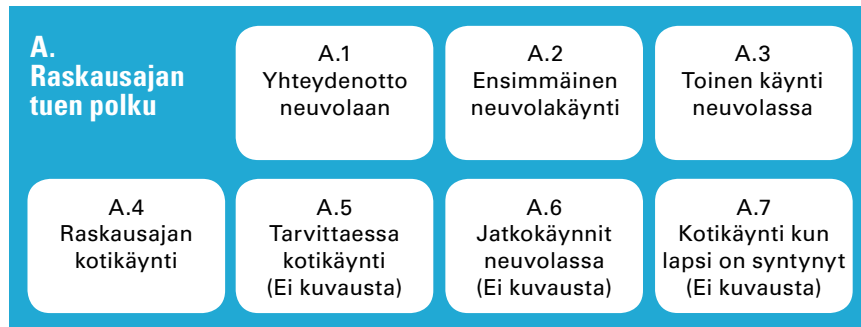
LIITE 5

• Seudullinen lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelmatyö, toimintakello

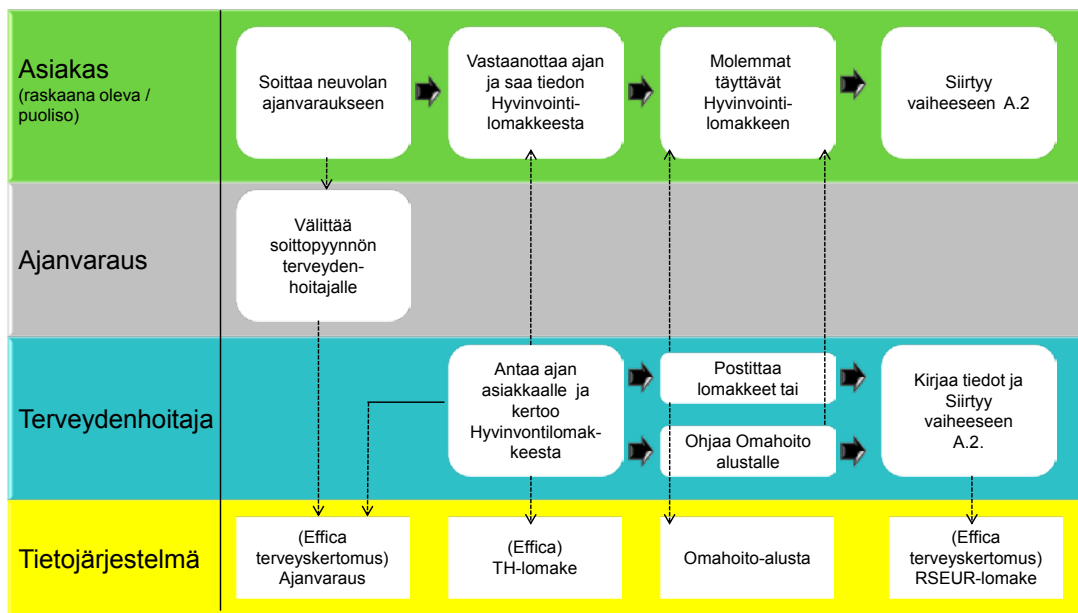

LIITE 6

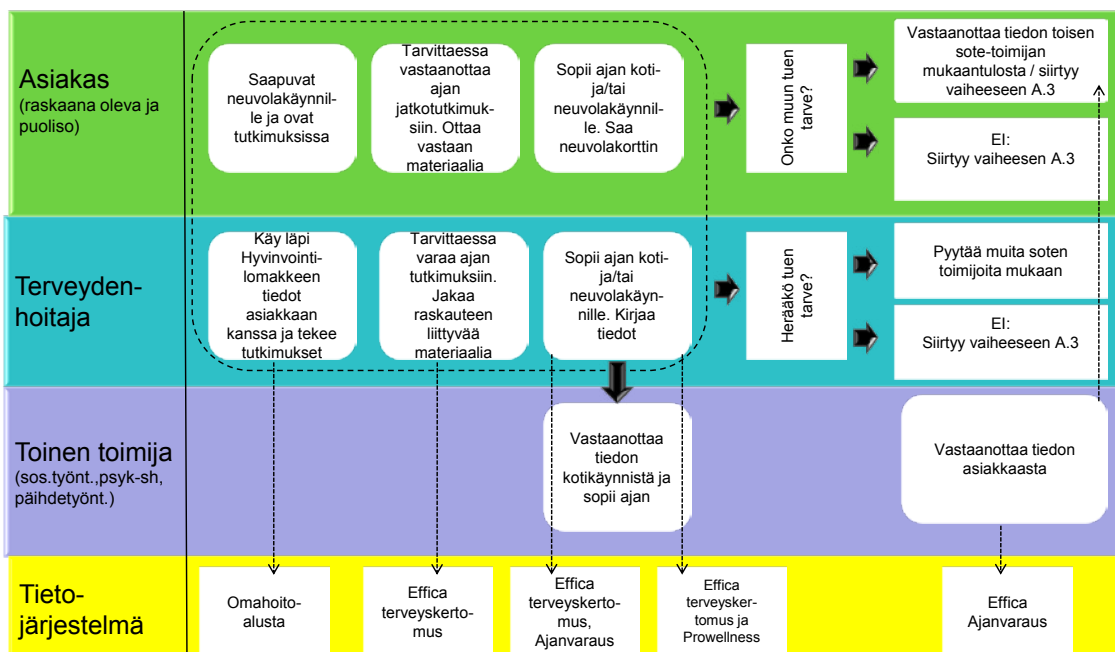
- Raskausajan tuen polku, tarkennettu prosessikuvaus

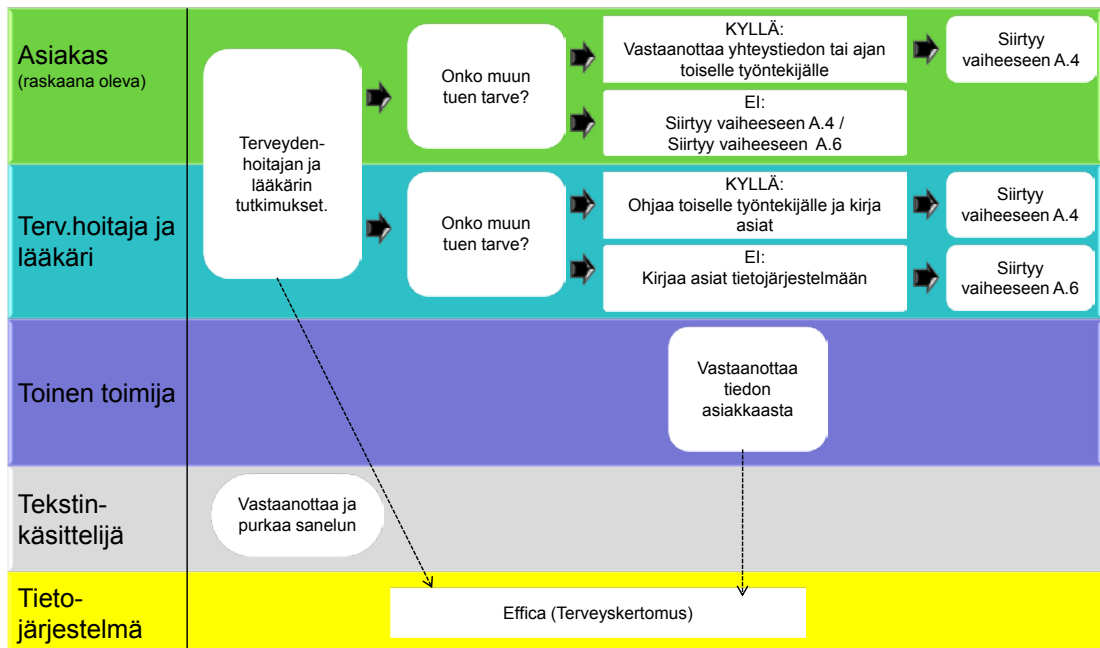
A.1. Yhteydenotto neuvolaan

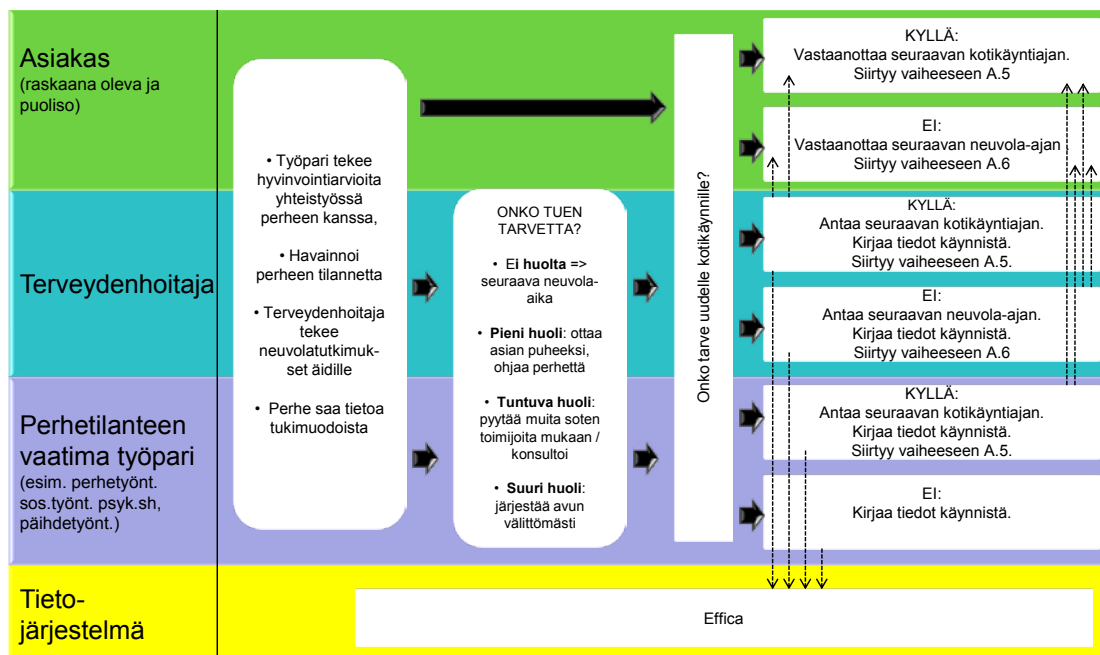
A.2. Ensimmäinen käynti neuvolassa

A.3. Toinen käynti neuvolassa

A.4. Raskausajan kotikäynti

LIITE 7

• Lasta odottavan perheen voimavarat -lomake

VOIMAVARAKYSELY LASTA ODOTTAVALLE PERHEELLE

TERVEYS JA ELÄMÄNTAVAT					
		Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
1.	Tunnen itseni terveeksi	1	2	3	4
2.	Mielialani on useimmiten valoisa ja hyvä mutta tiedän että ristiriitaiset tunteet kuuluvat raskausaikaan	1	2	3	4
3.	Suhtaudun luottavaisesti raskauden tuomiin fyysisiin muutoksiin ja tulevaan synnytykseen	1	2	3	4
4.	Pyrin noudattamaan säännöllistä ateriarhythmiä	1	2	3	4
5.	Olen useimmiten toimelias ja vireä, nukun riittävästi	1	2	3	4
6.	Olen tietoinen että alkoholi, lääkkeet, huumeet ja tupakka ovat haitallisia terveydelle sekä sikiön kehitykselle	1	2	3	4
7.	Oma tai kenenkään läheisen päihteiden käyttö ei aiheuta minulle huolta	1	2	3	4
8.	Oma tai kenenkään läheisen netti- tai peliriippuvuus ei aiheuta minulle huolta	1	2	3	4
PARISUHDE					
9.	Osoitamme toisillemme hellyyttä ja pystymme puhumaan tunteistamme	1	2	3	4
10.	Fyysinen väkivalta ei kuulu suhteeseemme	1	2	3	4
11.	Henkinen väkivalta ei kuulu suhteeseemme	1	2	3	4
12.	Tiedän, että seksuaalielämämme voi lapsen syntymän myötä tulla muutoksia	1	2	3	4
13.	Pystymme puhumaan seksuaalielämästämme	1	2	3	4
14.	Järjestämme aikaa yhdessäololle ja yhteisille harrastuksille	1	2	3	4
15.	Sallimme toisillemme myös yksityisyyttä ja omaa aikaa	1	2	3	4
16.	Tiedän, että parisuhteen toimivuus on tärkeää koko perheen hyvinvoinnille	1	2	3	4
VANHEMMUUS JA PERHE					
17.	Lapsen odotus ja syntymä tuntuvat luonnollisilta elämänmuutoksilta ristiriitoinen	1	2	3	4
18.	Tiedän, että tunnesuhde lapseen kehittyy vähitellen lapsen odotuksen, syntymän ja hoitamisen myötä	1	2	3	4
19.	Tiedän, että voin oppia toimimaan vanhempana toisin kuin omat vanhempani ovat toimineet	1	2	3	4
20.	Pyrimme puolisoni kanssa löytämään yhteisen näkemyksen lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa	1	2	3	4
21.	Luotan että opin hoitamaan lastani	1	2	3	4
22.	Meillä on riittävät taidot kotitöiden tekemiseen	1	2	3	4
23.	Tiedän, että lapsen syntymä muuttaa ajankäyttöä ja pyrimme joustavaan molempia tyydyttävään työnjakoon	1	2	3	4
24.	Uskon sopeutuvani hyvin lapsen syntymän aiheuttamaan elämän muutokseen	1	2	3	4
25.	Uskon perheen muiden lasten suhtautuvan vauvan tuloon myönteisesti	1	2	3	4
26.	Minusta pidettiin lapsena hyvää huolta ja lapsuuden kotini oli turvallinen	1	2	3	4
27.	Lapsuudessa tai myöhemmin koettu vaikea elämäkokemus ei aiheuta minulle huolta	1	2	3	4

VOIMAVARAKYSELY LASTA ODOTTAVALLE PERHEELLE

SOSIAALINEN TUKI					
28.	Tiedän että tarvittessani saan tukea ja apua omilta tai puolisoni sukulaisilta	1	2	3	4
29.	Tunnen jonkun odottavan perheen tai lapsiperheen, jonka kanssa voin vaihtaa kokemuksia	1	2	3	4
30.	Tiedän että monissa asioissa voin kääntyä neuvolan puoleen	1	2	3	4
31.	Tiedän mistä saan lisätietoa lapsen hoitoon ja vanhemmuuteen liittyvistä asioista ja palveluista	1	2	3	4
TALOUDELLINEN TILANNE, TYÖ JA ASUMINEN					
32.	Taloudellinen tilanteemme ei huolestuta minua	1	2	3	4
33.	Olen tyytyväinen nykyiseen asuinympäristöömme.	1	2	3	4
34.	Työttömyys tai sen uhka ei kuormita perhettämme	1	2	3	4
35.	Oma tai puolisoni työ /opiskelu ei rasita liikaa perhe-elämäämme	1	2	3	4
36.	Pyrin tarvittaessa löytämään uusia tapoja työn (tai opiskelun) ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi lapsen synnyttyä	1	2	3	4

MUUT MINULLE /PERHEELLEMME VOIMIA ANTAVAT TEKIJÄT: (esim ystävät, sukulaiset, harrastukset, päivähoito, mielenterveyspalvelut, perhetyö, sosiaalityö, Redi 64, A-klinikka, seurakunta ym....)

MUUT ELÄMÄNTILANNETTAMME KUORMITTAVAT TEKIJÄT:

(Lomake muokattu Tuovi Hakulisen ja Marjaana Pelkosen (2002) suunnitteleman ”Vauvaperheen arjen voimavarat” lomakkeen pohjalta (Lastenneuvolaopas 2004)

LASTA ODOTTAVAN PERHEEN ARJEN VOIMAVARAT

Hyvät vanhemmat !

Lasta odottavan perheen elämään sisältyy monenlaisia ilonaiheita, mutta välillä arki voi olla myös melko rankkaa. Vanhemmat voivat hyötyä siitä, että he pysähtyvät pohtimaan omaa elämäänsä ja keskustelemaan siitä yhdessä.

Tähän lomakkeeseen on koottu lasta odottaville perheille keskeisiä asioita, jotka voivat olla perheelle voiman lähteitä tai arkea kuormittavia. Lomakkeen avulla voit tarkastella tekijöitä, jotka sinun tai perheesi elämässä tällä hetkellä **antavat voimia** (lomakkeen vaihtoehdot täysin tai osittain samaa mieltä) tai **kuormittavat arkea** (täysin tai osittain eri mieltä). Tunnistaessasi näitä tekijöitä sinun on helpompi miettiä mahdollisesti tarvittavia muutoksia suhtautumis- ja toimintatavoissasi.

Voimavarakyselyn avulla voimme yhdessä luottamuksellisesti keskustella perheenne elämäntilanteesta ja miettiä, millaista tukea perheenne mahdollisesti tarvitsee.

Tämä lomake on tarkoitettu sekä raskaana olevalle, että hänen puolisolleen. Tarkoituksena on, että molemmat täyttävät lomakkeen itsenäisesti omasta näkökulmastaan. Mikäli olet yksinhuoltaja, täytä lomake soveltuvien osien.

Aika ja paikka

Asiakkaan allekirjoitus ja nimen selvennys

Tervetuloa neuvolaan!

LIITE 8

- Tervetuloa päivähoitoon -tapaaminen

"Tervetuloa päivähoitoon – tapaaminen"

Perhe: _____

Osoite: _____

Kotikäynnin pvm ____/ ____ 2010 klo ____ - ____

Päivähoitohakemustietoja:

Lapsen nimi: _____

Syntymäpäiväni: _____

Keitä teidän perheeseen kuuluu?

Muita tärkeitä ihmisiä: _____

Ensisijainen hoitopaikkatoive:

Lapsen neuvolan terveydenhoitajana toimii: _____

Milloin olette viimeksi käyneet: _____

Onko lapsen kasvua ja kehitystä tutkittu aikaisemmin (esim. OYS, perheneuvola):

Lapsen ja perheen aiemmat päivähoitokokemukset:

Perheen ajatuksia päivähoitoon liittyen:

- millaisia asioita ajattelette, että päivähoito tuo mukanaan?
- **mitkä ovat perheenne tärkeitä asioita, jotka meidän tulisi ottaa huomioon?**

Millaisia leikkejä lapsi leikkii kotona? Kaverisuhteet?

Vanhempien ajatuksia arjen sujumisesta kotona:

Vahvista ja vanhemman omia voimavaroja. Tarvittaessa pysähdy kuuntelemaan vanhemman huolenaiheita.

Perushoitotilanteiden sujuminen kotona:

- miltä tavallinen ruokailutilanne näyttää kotona?
- miten lapsen wc -toimet sujuvat?
- millaiset ovat lapsen nukkumistarpeet ja -käytännöt?
- oletko jostakin huolissasi lapseesi liittyen?

MUUTA

Muuta tärkeää tietoa lapsestamme?

- oletko jostakin huolissasi lapseesi liittyen? esim. mahdolliset pelot/tuen tarpeet, muutokset perhetilanteessa, elämäkatsomus

Vanhempien toiveita päivähoidolle:

- esim. - miten toivoisitte lapsenne vastaanoton tapahtuvan?
- mitä toivotte lapsenne päivästä kerrottavan?
 - toiveita ja ideoita toiminnalle

Saako kasvattaja tarvittaessa ottaa yhteyttä asiantuntijoihin lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa? Yhteistyötahoja ovat esim. neuvola, erityislastentarhanopettaja, puheterapeutti yms.

☐ Kyllä, aina ennen yhteydenottoa
keskustellaan vanhempien kanssa

☐ Ei

Keskustelussa mukana

Päiväys __/__/20__

Onko tarve tuen arvioinnille? _____ kyllä _____ ei

Pyydetään perhetapaamiseen mukaan seuraavat henkilöt:

Tukeva-hanke, lapset ja nuoret
Oulunsalo

PALAUTELOMAKE VANHEMMILLE

Perhepalveluohjaaja on tehnyt luoksenne kotikäynnin. Pyydämme teitä täyttämään asiakaspalautelomakkeen ja palauttamaan sen viikon kuluessa oheisessa kirjekuoressa.

Palautteen tarkoituksena on selvittää miten olette kokeneet perhepalveluohjaajan yhteydenoton ja millä tavoin olette hyötäneet kotikäynnistä.

Ole hyvä ja vastaa alla oleviin kysymyksiin. Tarvittaessa voit kirjoittaa vapaamuotoisesti kehittämisideoita lomakkeen taakse. Palaute on meille tärkeää.

Päivämäärä: __/__/2010

Olen: äiti

isä

	samaa mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Koen, että minulle on ollut hyötyä perhepalveluohjaajan kotikäynnistä			
Koen, että sain tukea lapseni siirtyessä kotihoidosta päivähoidoon			
Saamani tuki oli riittävä			
Koen, että toiveeni ja ajatukseni otettiin huomioon keskustelussa			
Koen, että perhepalveluohjaaja ymmärsi tilanteemme			
Perhepalveluohjaajan käynti helpotti lapsen hoidon aloitusta			
Yhteistyö sujui perhepalveluohjaajan kanssa			
Koen, että perhepalveluohjaajan käynti oli tarpeellinen			

Anna palautetta asioitanne hoitaneelle työntekijälle.

Mitä olisimme voineet tehdä toisin?

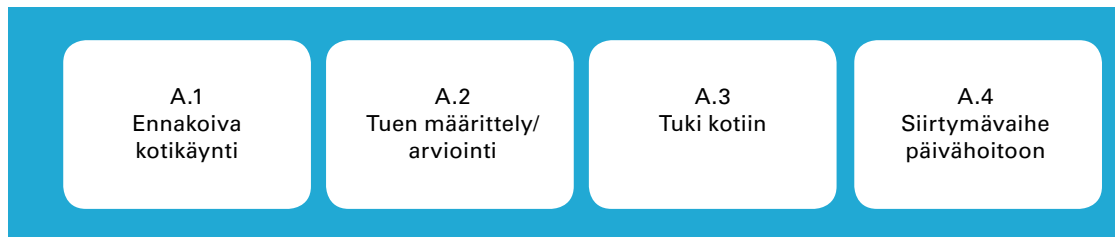
KIITOS!

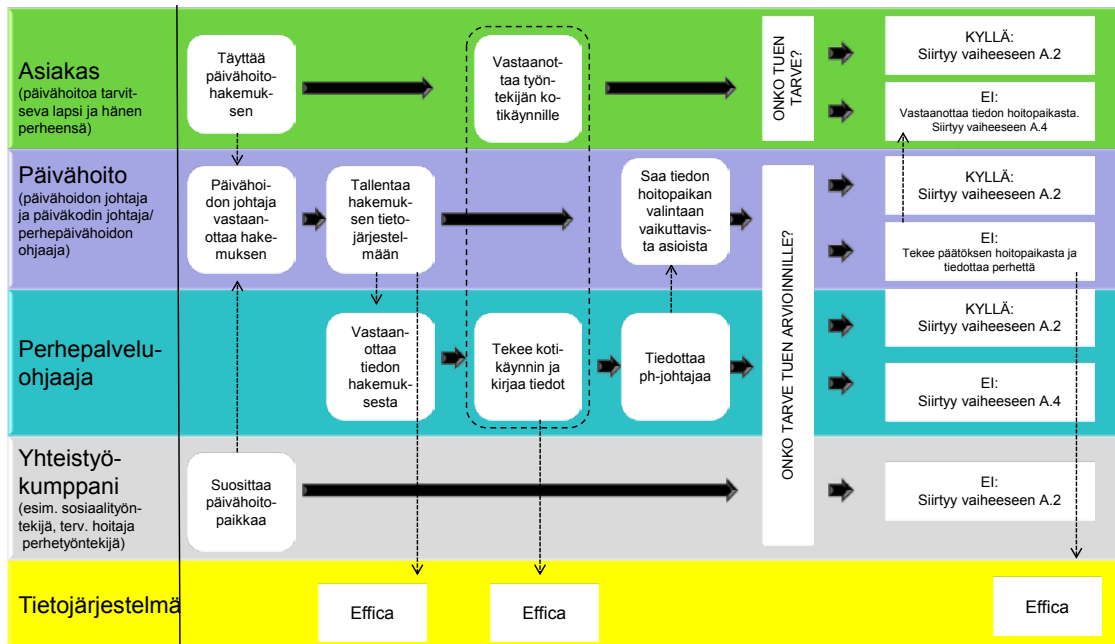
T U K E V A

LIITE 10

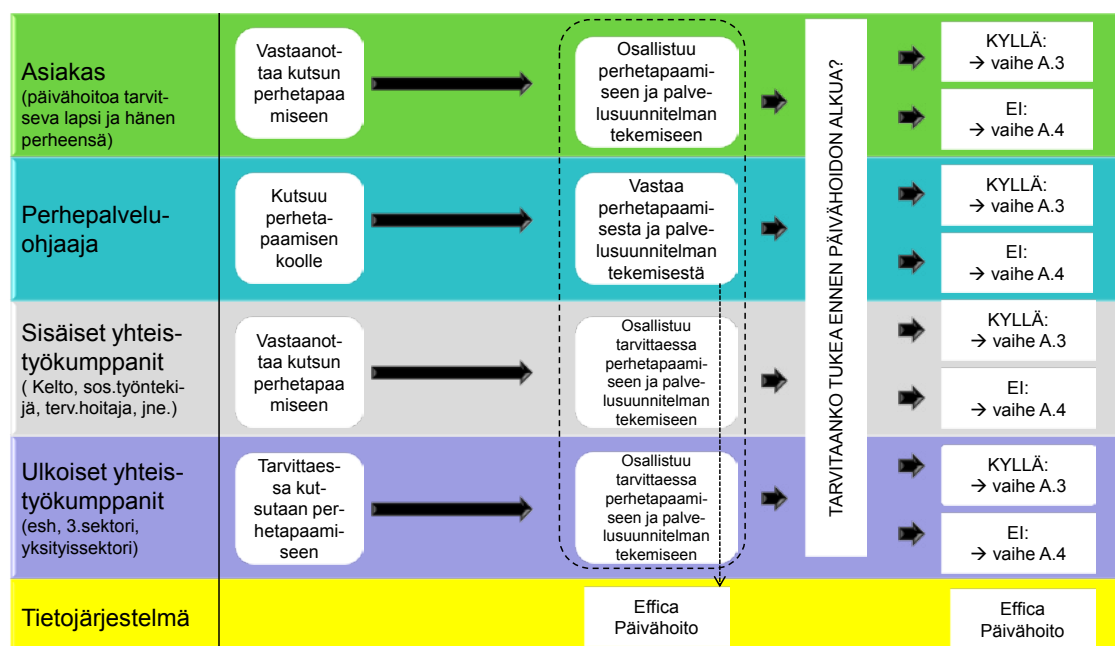
- Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta päivähoitoon, prosessikuvaus

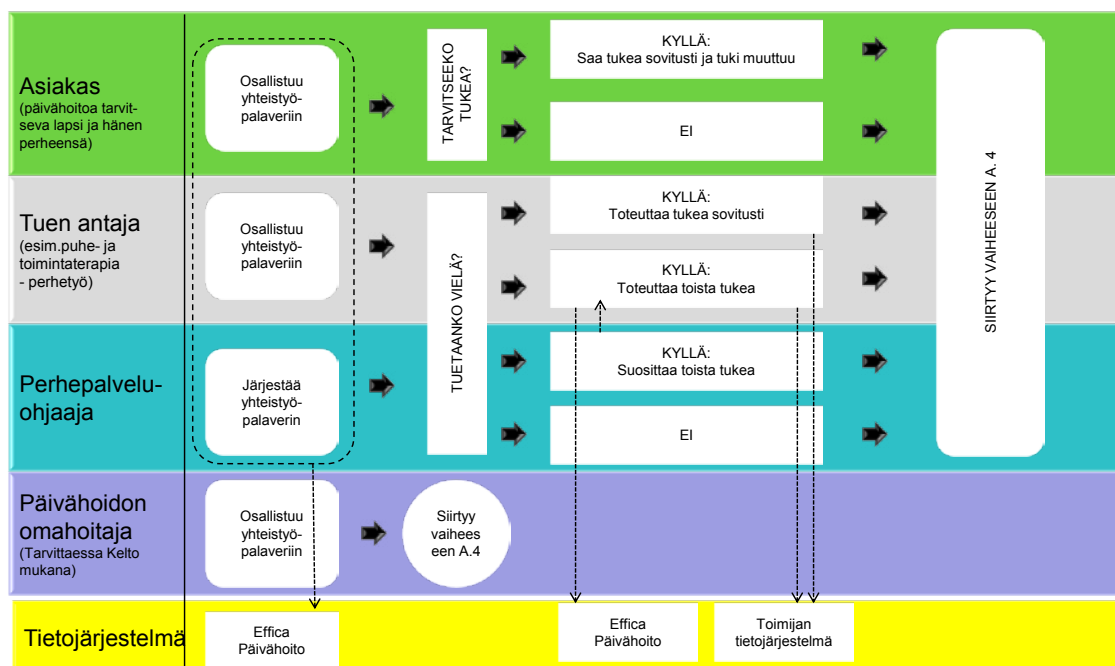
A.. Ennakoiva kotikäynti

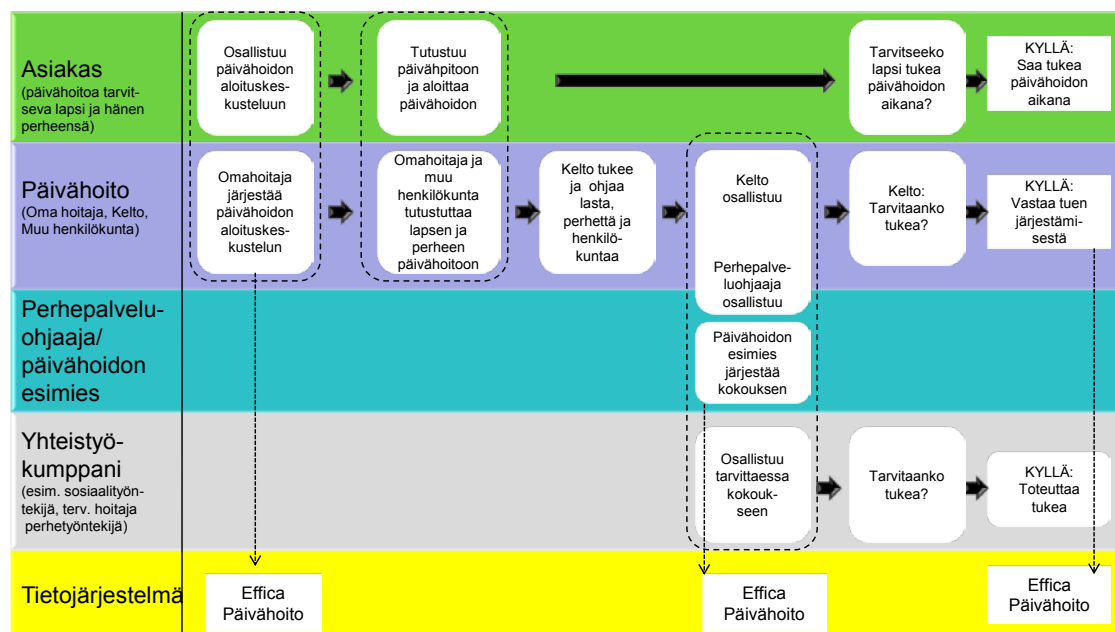
A.2 Tarvittavan tuen määrittely ja järjestäminen

A.3 Tuki kotihoidon aikana

A.4 Päivähoidon aloitus

Luottamuksellinen

NELJÄVUOTIAS KOTONA**KYSELY VANHEMMILLE KESKUSTELUN POHJAKSI**

Lapsen nimi		Syntymäaika
Nimi ja syntymäaika	Äiti/huoltaja	Isä/huoltaja
Puhelin		
Ammatti		
Työpaikka		
Perhesuhde ☐ Avioliitto ☐ Avoliitto ☐ Eronnut ☐ Muu, mikä?		

Päivähoitopaikka / oma hoitaja	Neuvola / terveydenhoitaja
--------------------------------	----------------------------

Onko lapsellanne jokin pitkäaikainen sairaus tai vaiva? Mikä? _____

Missä hoidetaan? _____

Lääkehoito? _____

Onko lapsellanne kasvuun ja/tai kehitykseen liittyviä hoito- tai tukimuotoja?

PÄIVITTÄISET TOIMINNOT**kyllä opettelee ei vielä**

Pukee/riisuu itse	☐	☐	☐
Syö itsenäisesti	☐	☐	☐
Syö monipuolisesti	☐	☐	☐
Käy omatoimisesti WC:ssä	☐	☐	☐
Harjaa hampaat aikuisen avustuksella säännöllisesti	☐	☐	☐
Sujuvatko iltatoimet yleensä hyvin?	kyllä ☐	ei ☐	
Nukkuuko lapsenne riittävästi (10-12 t)	kyllä ☐	ei ☐	

Kuinka kauan päivässä lapsenne viettää aikaa TV:n, tietokoneen tai pelikonsolin ääressä? _____

KÄDEN- JA LIIKUNNALLISET TAIDOT**kyllä ei**

Piirtelee	☐	☐
Leikkaa saksilla	☐	☐
Rakentelee palikoilla	☐	☐
Juoksee sujuvasti	☐	☐
Pyöriilee	☐	☐
On kokeillut hiihtoa	☐	☐
On kokeillut luistelua	☐	☐
Liikkuu mielellään	☐	☐

Lisätietoja: _____

SOSIAALISET / VUOROVAIKUTUSTAITO**kyllä****ei**

Suhtautuu aikuisiin luottavaisesti

☐☐

Uusissa tilanteissa tutustuu helposti

☐☐

Leikkii toisten lasten kanssa

☐☐

Keskittyy kuuntelemaan satuja

☐☐

Suhtautuu toisiin lapsiin myötätuntoisesti

☐☐

Ajautuu helposti ristiriitaan toisten lasten kanssa

☐☐

Kestää pettymyksiä

☐☐

Toimii sovittujen sääntöjen mukaan

☐☐

Uudet asiat vaativat hyvän valmistelun

☐☐

Lisätietoja: _____

KIELELLISET TAITOT**kyllä****ei**

Vanhempi, huoltaja saa selvää puheesta

☐☐

Muut saavat selvää puheesta

☐☐

Ymmärtää tavanomaisia ohjeita ja kehoituksia

☐☐

Osaa kertoa päivän tapahtumista

☐☐

Äännevirheitä, mitä? _____

☐☐

Lisätietoja: _____

LAPSEN OMINAISUUDET, TEMPERAMENTTI

Millaisia luonteenpiirteitä lapsellanne on?

Mikä lapsessanne erityisesti ilahduttaa?

HUOLTAJIEN SUOSTUMUSMikäli lapsenne on päivähoidossa, palautelomakkeen **Neljävuotias neuvolassa** – saa lähettää varhaiskasvatukseen

kyllä

ei

☐☐

Päiväkodin nimi: _____

Aika ja paikka: _____

Huoltajien allekirjoitukset

Lapsiperheiden hyvinvointihanke

Luottamuksellinen

NELJÄVUOTIAS VARHAISKASVATUKSESSA**TIEDONSIIRTO NEUVOLAAN**

Päivämäärä ____ / ____ 20____

LAPSEN HENKIÖ TIEDOT	Lapsen nimi	Syntymäaika
	Päivähoitopaikka / ryhmä	Milloin tullut ryhmään
	Lastentarhanopettaja / omahoitaja	Puhelin / Sähköposti

PÄIVITTÄISTOIMINNOT

Kyllä

Opettelee

Ei vielä

1. Pukee ja riisuu itse

☐☐☐

2. Syö siististi

☐☐☐

3. Käy omatoimisesti WC:ssä

☐☐☐

Nukkuu päivittäin

Satunnaisesti

Ei koskaan

4. Päivälepo

☐☐☐

Lisätietoja: _____

LIIKKUMISEN JA HAHMOTTAMISEN KEHITYS

Kyllä

Vaihtelevasti

Ei vielä

1. Juoksee sujuvasti

☐☐☐

2. Kävelee kapealla penkillä / narua pitkin

☐☐☐

3. Hyppää tasajalkahyppyä

☐☐☐

4. Seisoo yhdellä jalalla, oikea / vasen

☐☐☐

5. Kävelee portaita ylös ja alas vuorotahtiin

☐☐☐

6. Kiipeilee

☐☐☐

7. Hahmottaa hoitopaikan päivärytmin

☐☐☐

8. Siirtyminen toiminnasta toiseen onnistuu

☐☐☐

9. Kätisyys

Oikea ☐Vasen ☐Vaihtaan ☐

10. Piirtää tunnistettavia asioita

Kyllä ☐Opettelee ☐Ei vielä ☐

11. Leikkaa saksilla

☐☐☐

12. Kokoa palapelejä

☐☐☐

13. Tunnistaa ja nimeää kehonosia, mitä? _____

Lisätietoja: _____

**TUNNE-ELÄMÄN KEHITYS, SOSIAALISET
TAIDOT JA LEIKKI**

	Kyllä	Vaihtelevasti	Ei vielä
1. Tulee päivähoitoon mielellään	☐	☐	☐
2. Hakeutuu toisten lasten seuraan	☐	☐	☐
3. Ymmärtää sääntöjä	☐	☐	☐
4. Uskaltaa näyttää tunteensa	☐	☐	☐
5. Hakee tarvittaessa aikuisen lohdutusta/tukea	☐	☐	☐
6. Kestää pettymyksiä	☐	☐	☐
7. Keskittyy leikkiin	☐	☐	☐
8. Leikkii toisten lasten kanssa vastavuoroisesti	☐	☐	☐

Lisätietoja: _____

KIELI JA KOMMUNIKAATIO

	Yleensä aina	Vaihtelevasti	Ei vielä
1. Ottaa katsekontaktin vuorovaikutuksessa	☐	☐	☐
2. Osaa kuunnella vastavuoroisesti	☐	☐	☐
3. Toimii kaksiosaisten ohjeiden mukaan	☐	☐	☐
4. On kiinnostunut saduista ja kertomuksista	☐	☐	☐
5. Puhe on selkeää ja ymmärrettävää Huomioita puheesta, esim. äännevirheet	☐	☐	☐
6. Käyttää puheessa taivutusmuotoja oikein	☐	☐	☐
7. Ymmärtää lukumäärien 1-4 vastaavuudet	☐	☐	☐
8. Tunnistaa ja nimeää perusvärit	☐	☐	☐
9. Osaa kertoa pieniä tarinoita / osaa kertoa tapahtuneista asioista	☐	☐	☐

Lisätietoja: _____

Lapsen kasvuun / kehitykseen liittyvät hoito- ja tukimuodot: _____

HUOLTAJIEN SUOSTUMUS:

Lomakkeen saa lähettää neuvolaan

Kyllä ☐ Neuvolan nimi: _____ Ei ☐

Varhaiskasvatus ja neuvola saavat keskustella lapseni asioista liittyen 4-vuotistarkastukseen

Kyllä ☐ Ei ☐

Aika ja paikka: _____

Huoltajien allekirjoitukset

Lastentarhanopettajan allekirjoitus

LIITE 13

- Neljävuotias neuvolassa, palaute varhaiskasvatukseen / kooste neuvolakäynnistä -lomake

Lapsiperheiden hyvinvointihanke

Luottamuksellinen
Liite 4

NELJÄVUOTIAS NEUVOLASSA

PALAUTE VARHAISKASVATUKSEEN / KOOSTE NEUVOLAKÄYNNISTÄ

Lapsen nimi _____ synt.aika. _____

Päiväkoti _____ LTO _____

Neuvola _____ Th _____ /Nalääk. _____

Leikki-ikäisen lapsen neurologinen arvio (Lene -tutkimus)

Kokonaisarvio	0	1	2	K
Näköhavainto				
Karkeamotoriikka				
Vuorovaikutustaidot				
Tarkkaavaisuus ja motivoituminen				
Puheen tuottaminen				
Puheen ymmärtäminen ja käsitteet				
Kuullun hahmottaminen				
Silmä - käsi yhteistyö				

0 = iänmukainen

1 = lievästi poikkeava

2 = selvästi poikkeava

K = kieltäytyi

Aika ja paikka _____

Terveydenhoitaja _____ /Lääkäri _____

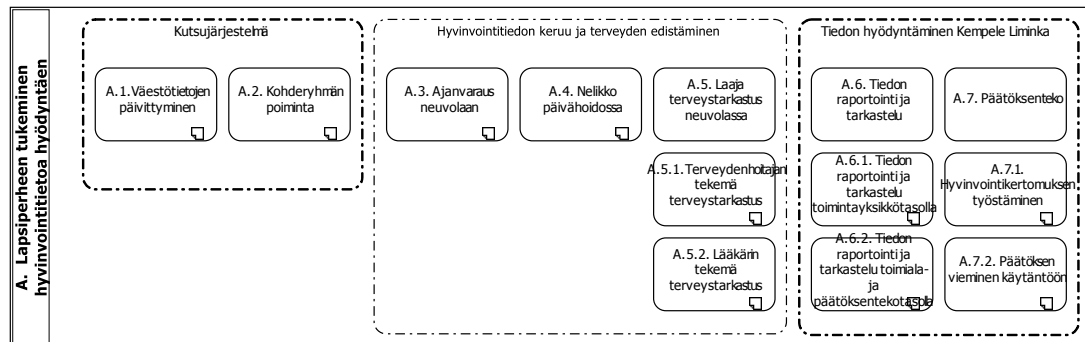
Hyvinvointi- ja terveyssuunnitelma (esim. kasvu, ruokavalio, seuranta, verkosto, jatkotutkimuksiin ohjaus, psykososiaalisen terveyden arvio)

Huoltajien allekirjoitukset

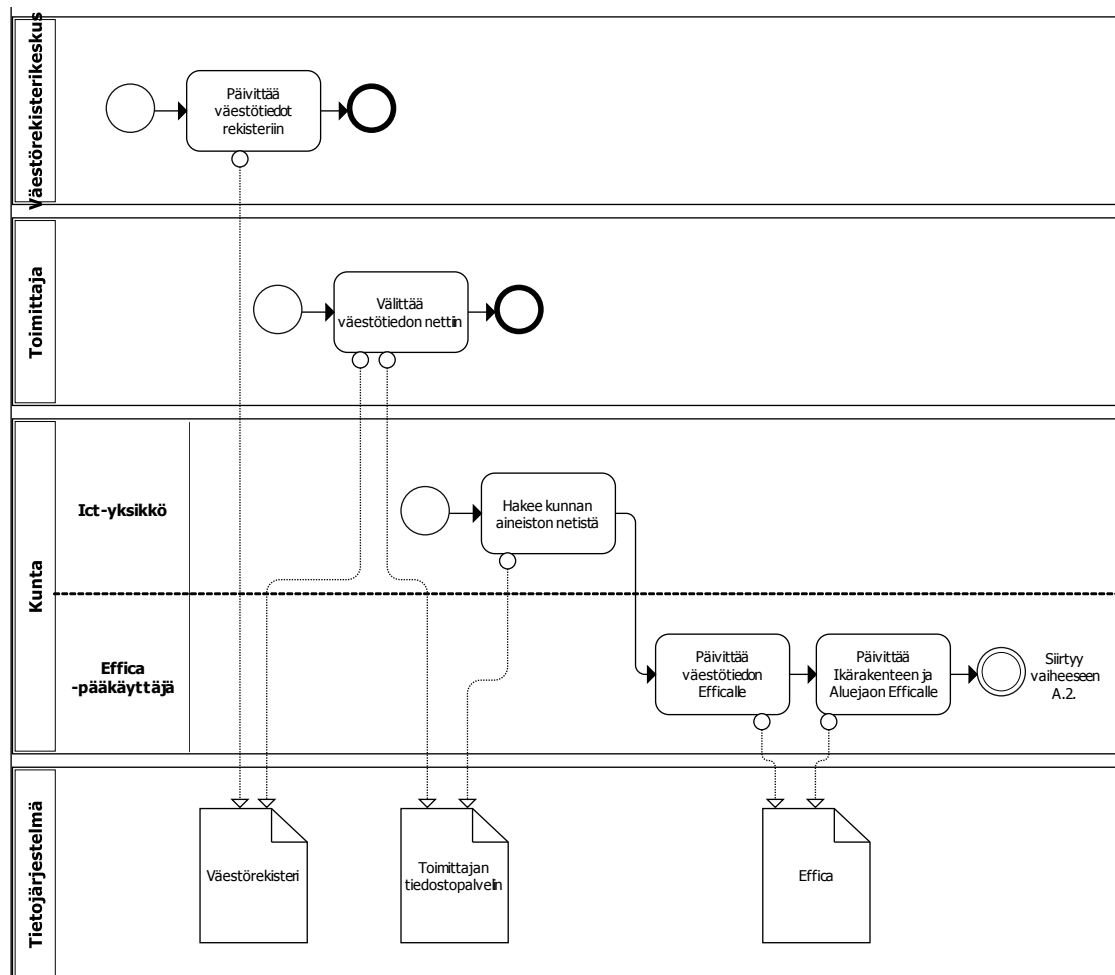
LIITE 14

- Laaja 4-vuotisterveystarkastus, prosessikuvaus

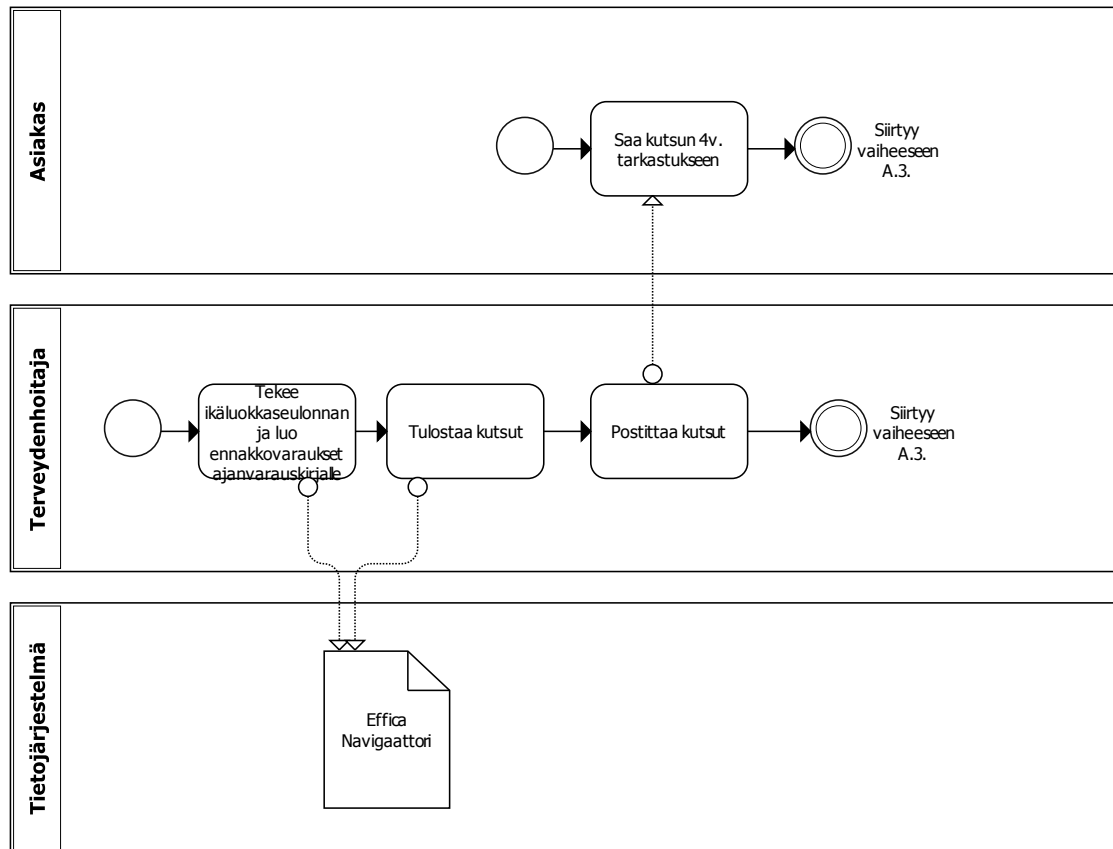
Hyvinvointiarviointijärjestelmän prosessikuvaus

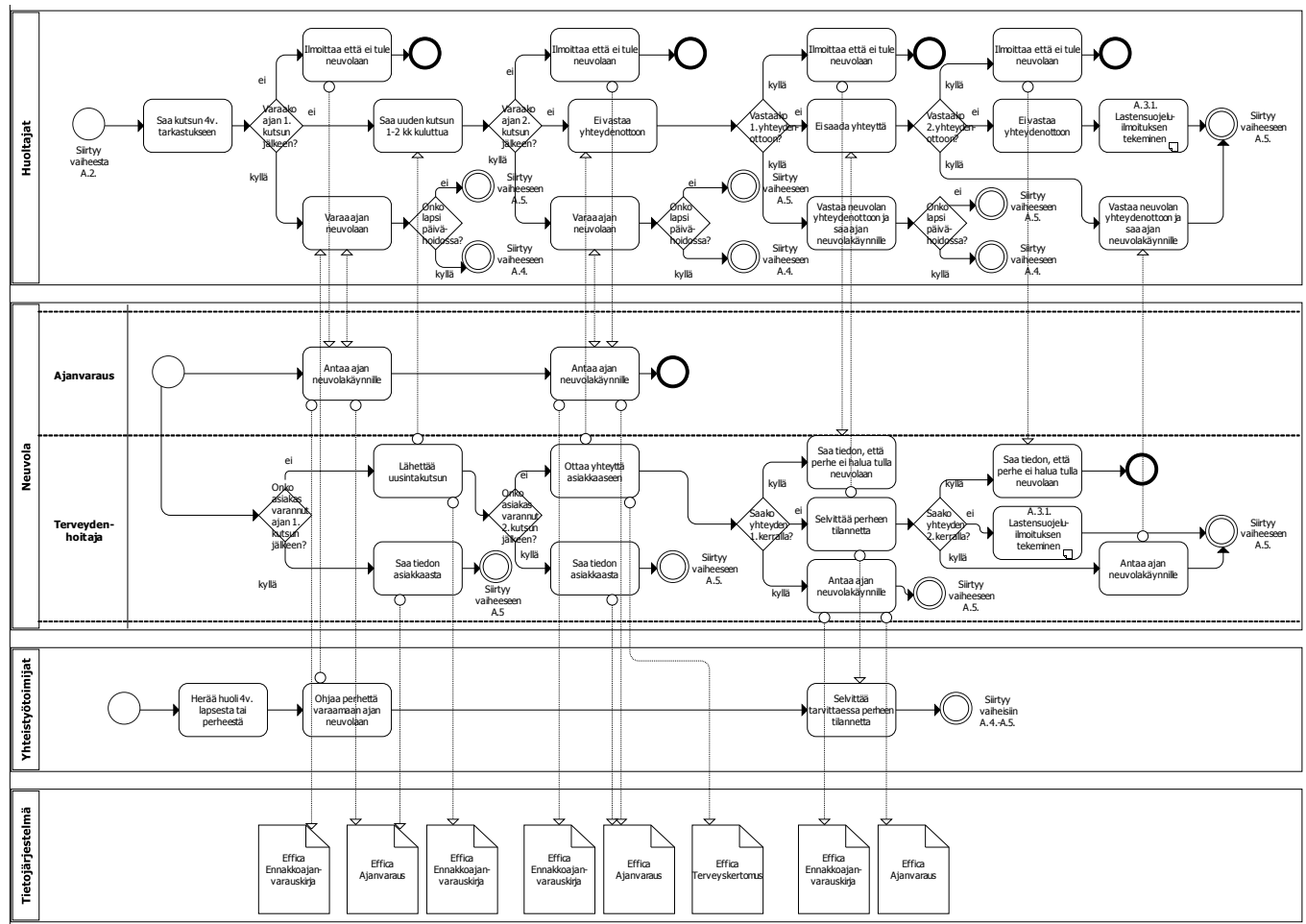
A.1. Väestötietojen päivittyminen

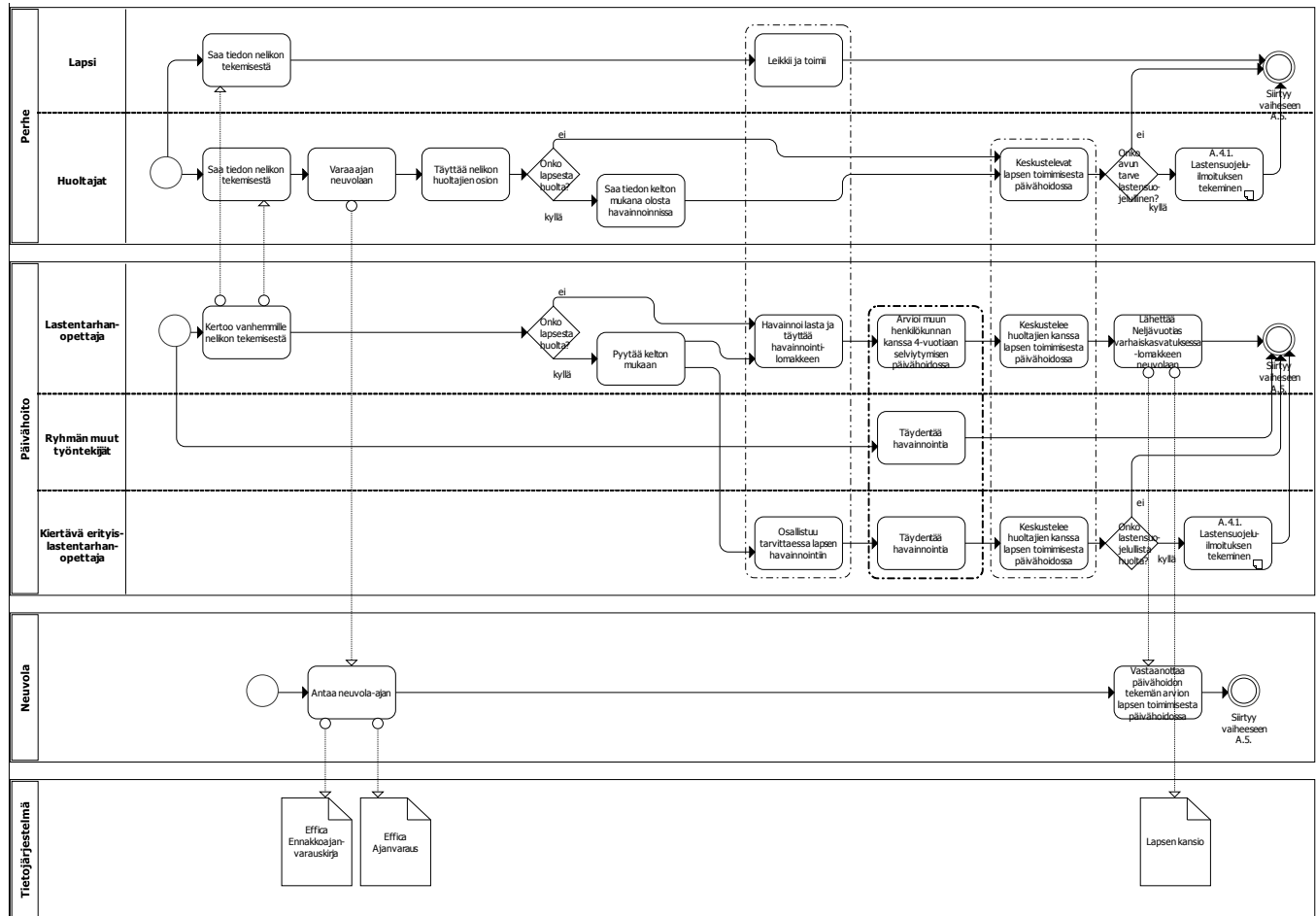
A.2. Kohderyhmän poiminta

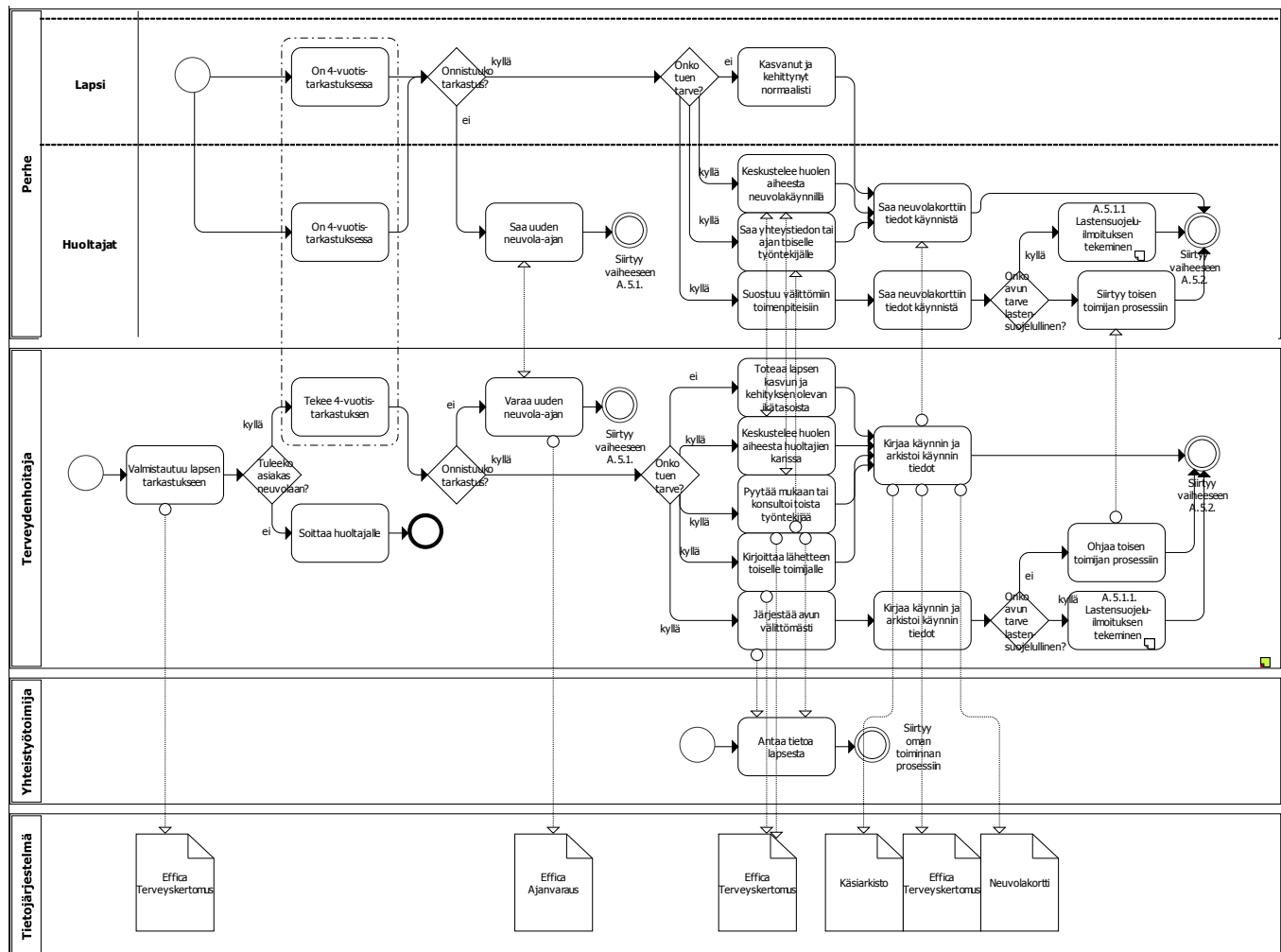
A.3. Ajanvaraus neuvolaan

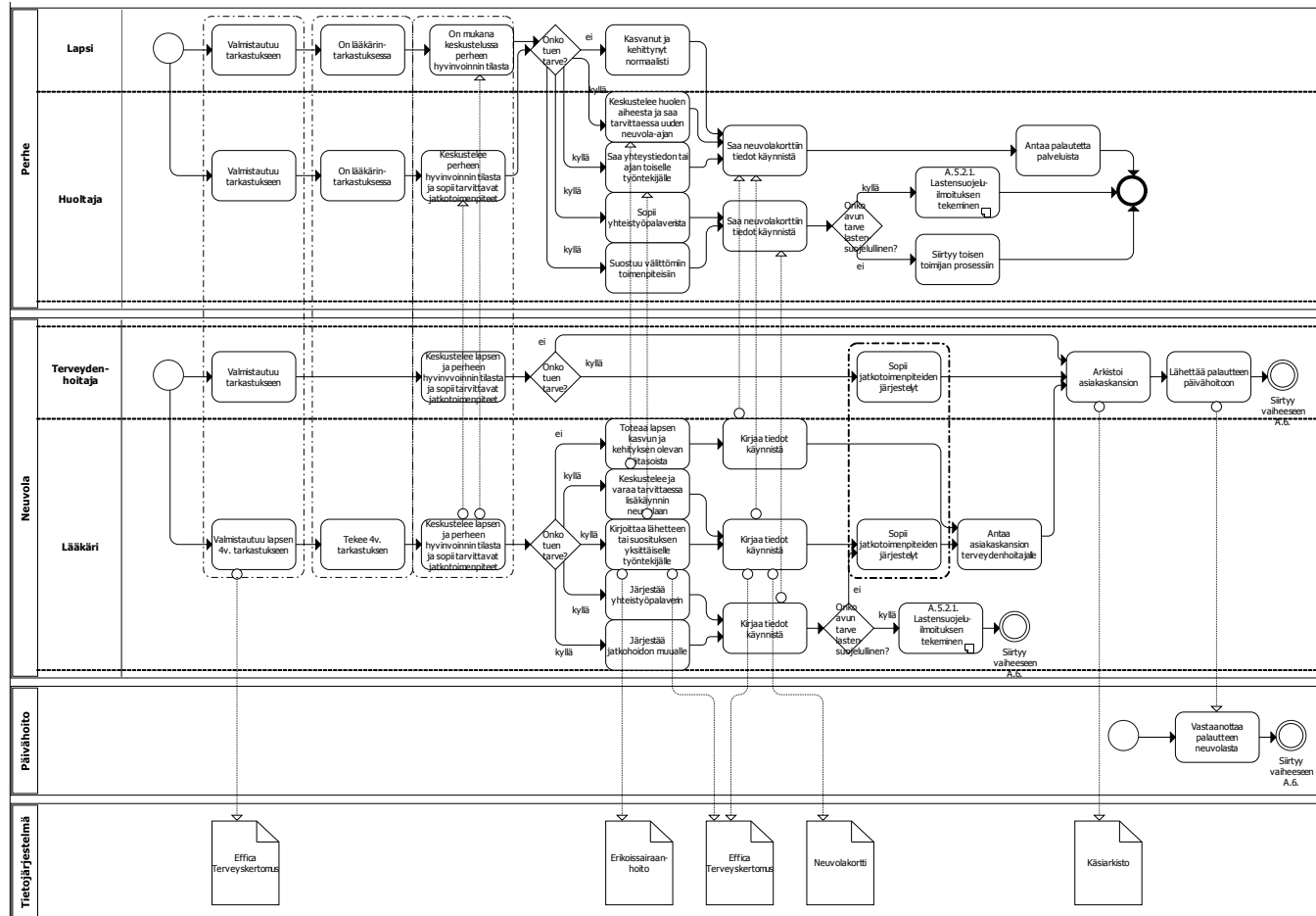
A.4. Nelikko päivähoitossa

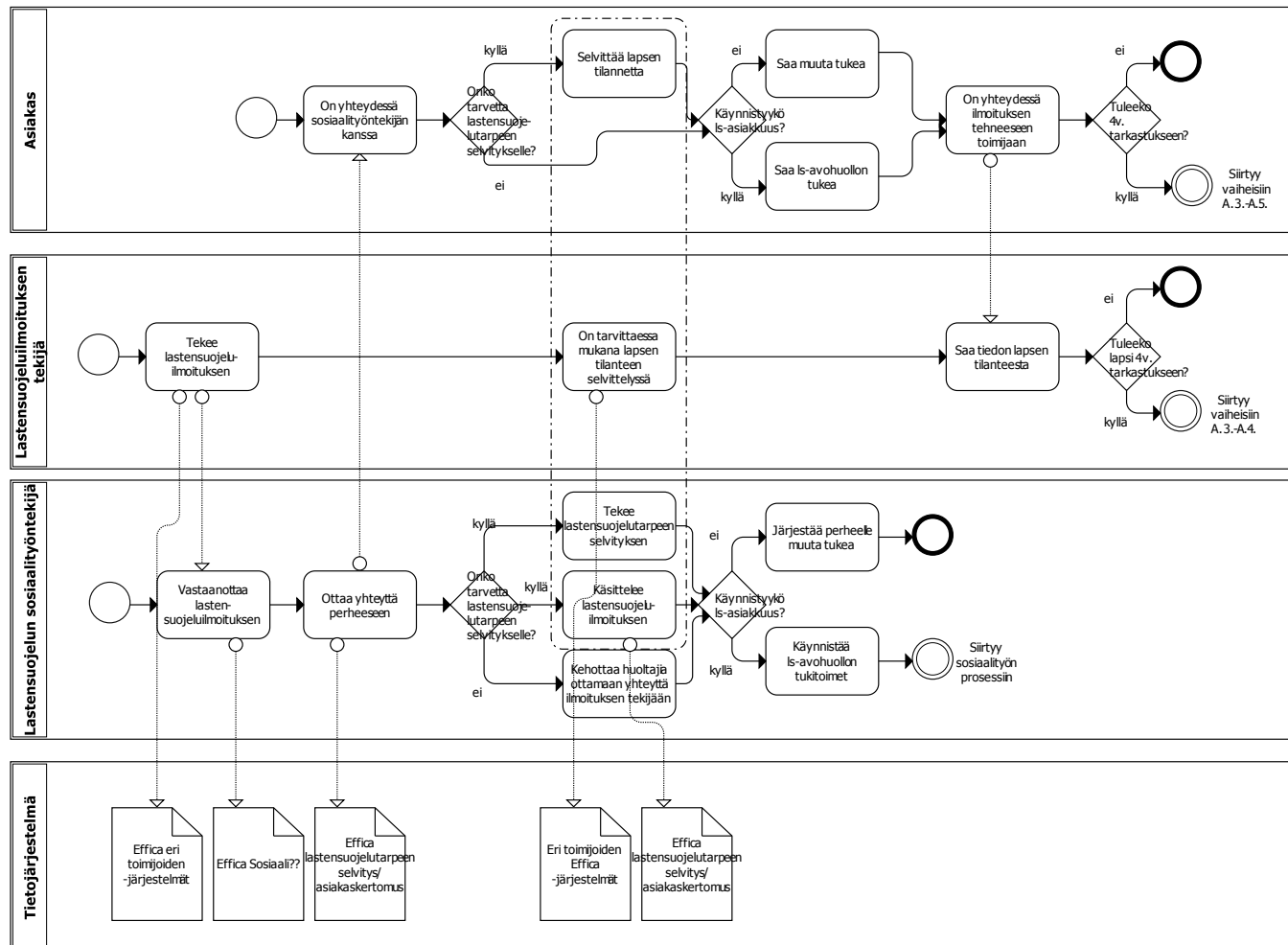
A.5.1. Terveystarkastajan tekemä terveystarkastus

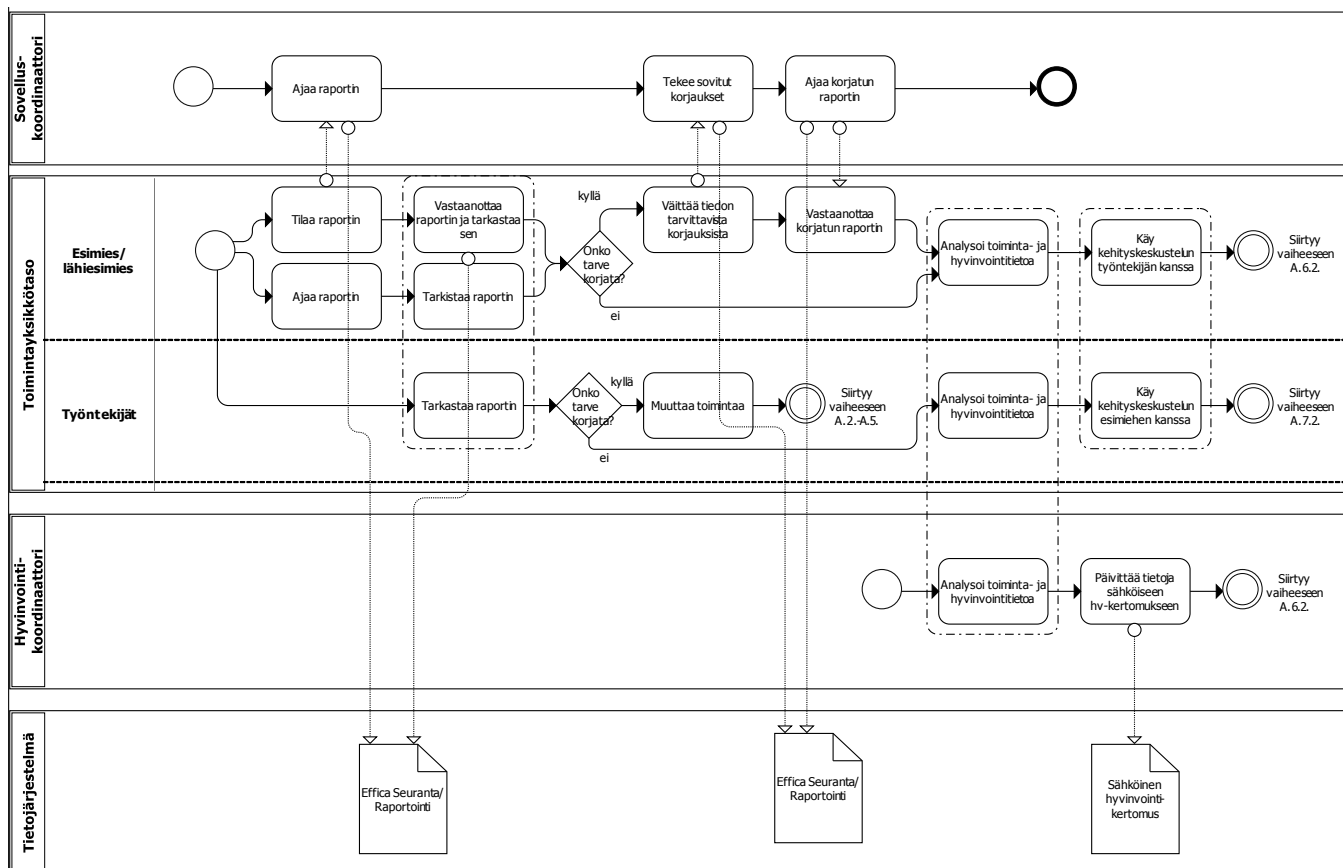
A.5.2. Lääkärin tekemä terveystarkastus

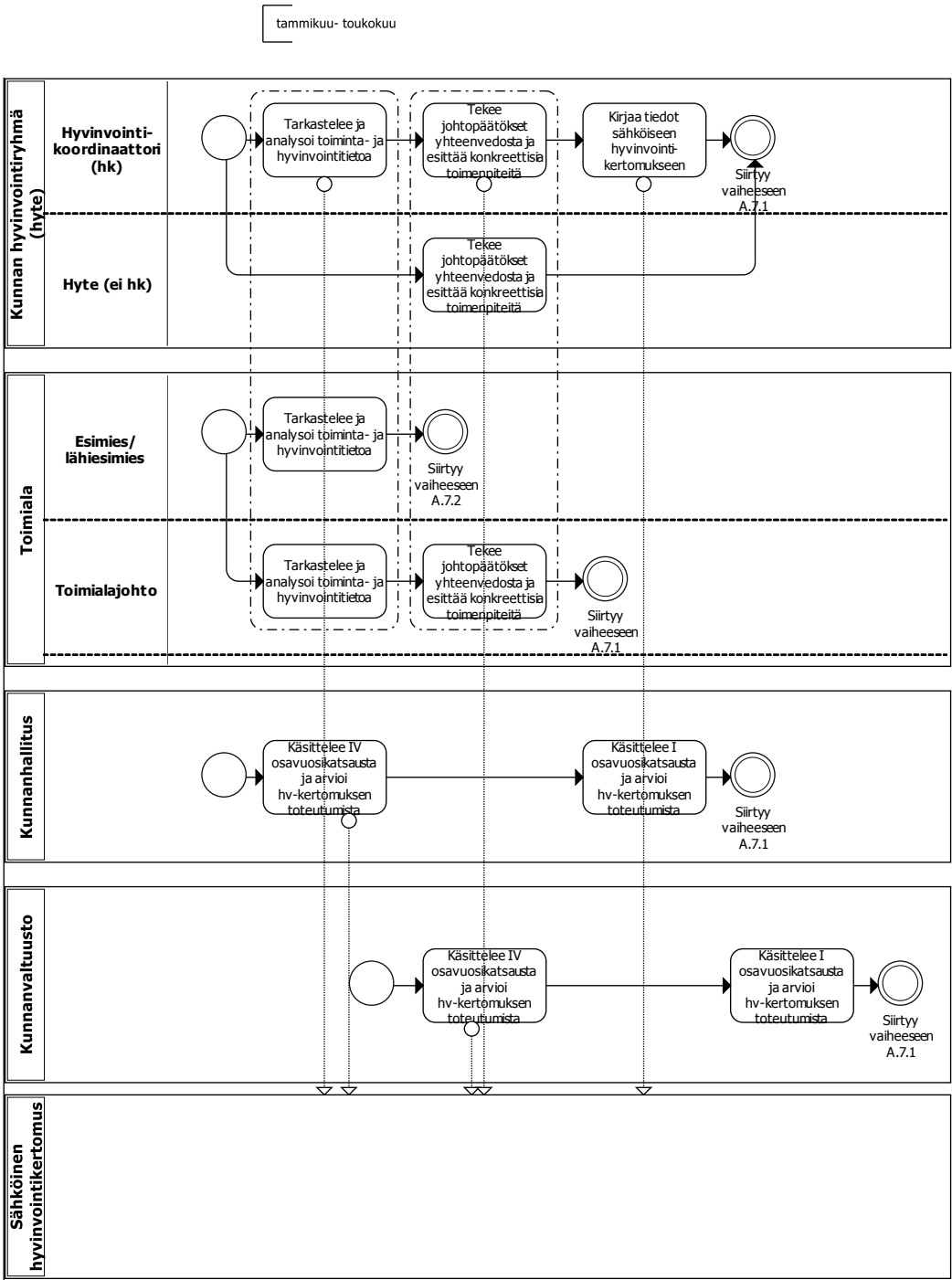
Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

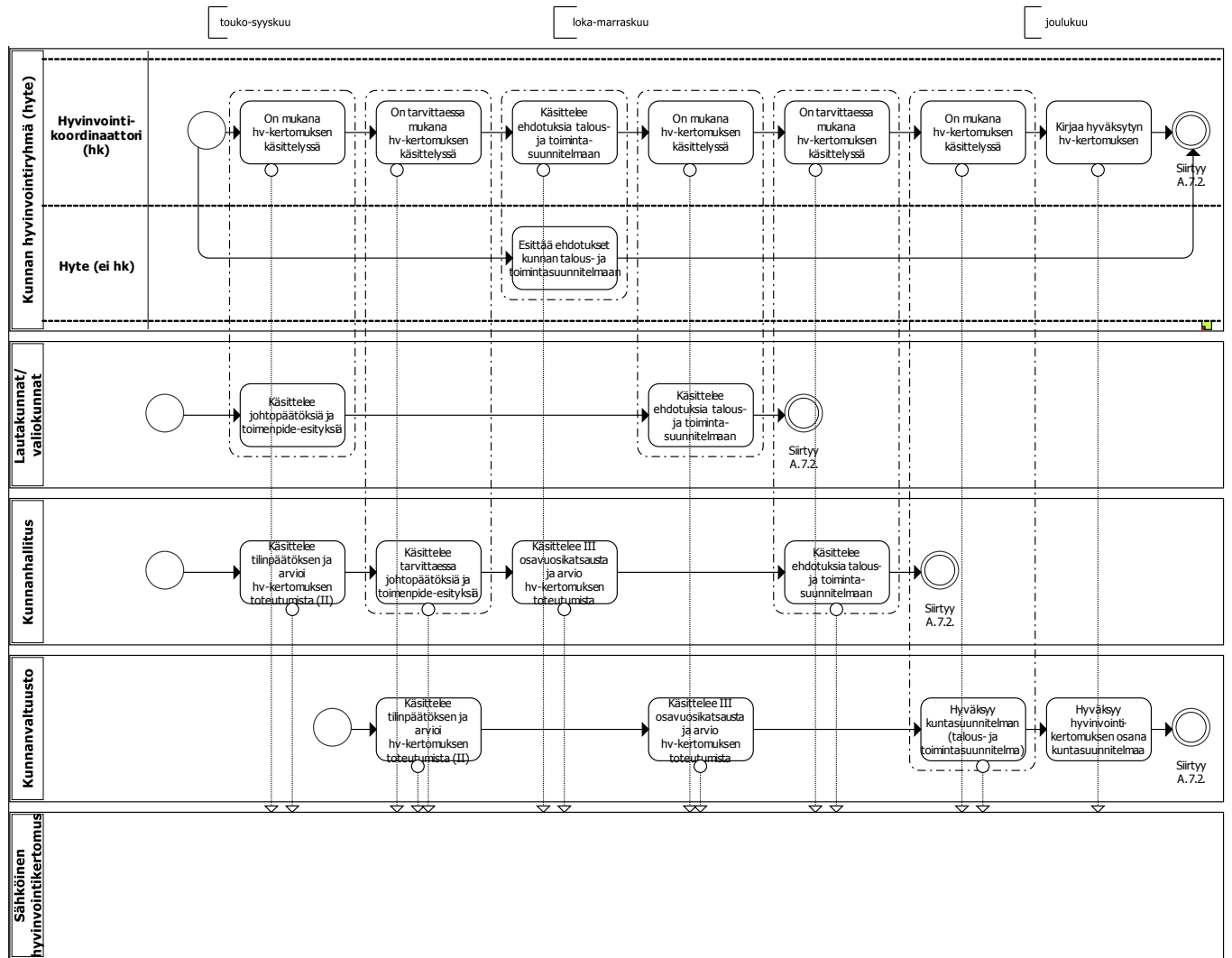
A.6.1 Tiedon raportointi ja tarkastelu toimintayksikötasolla

A.6.2. Tiedon raportointi ja tarkastelu toimiala- ja päätöksentekotasolla

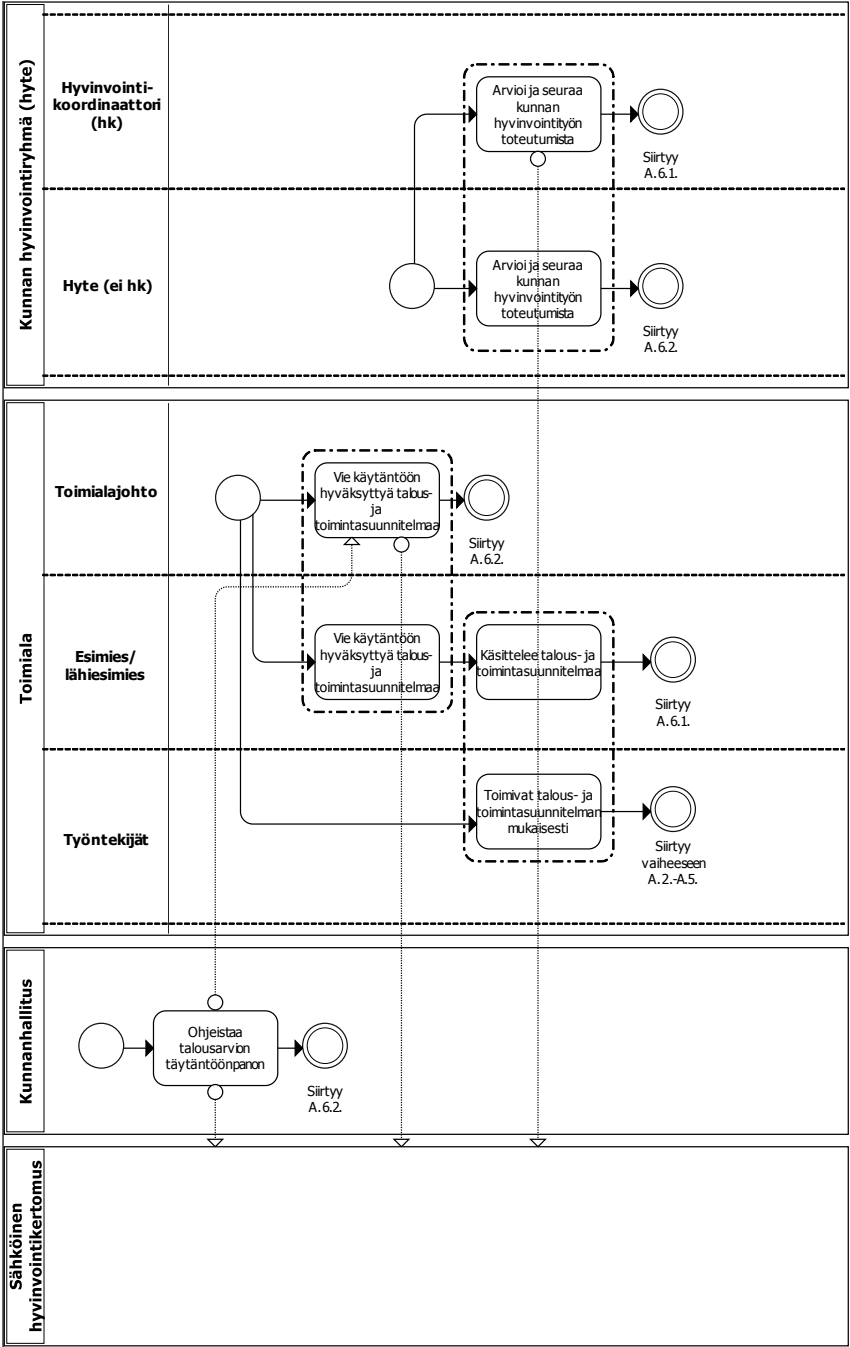

A.7.1. Hyvinvointikertomuksen työstäminen

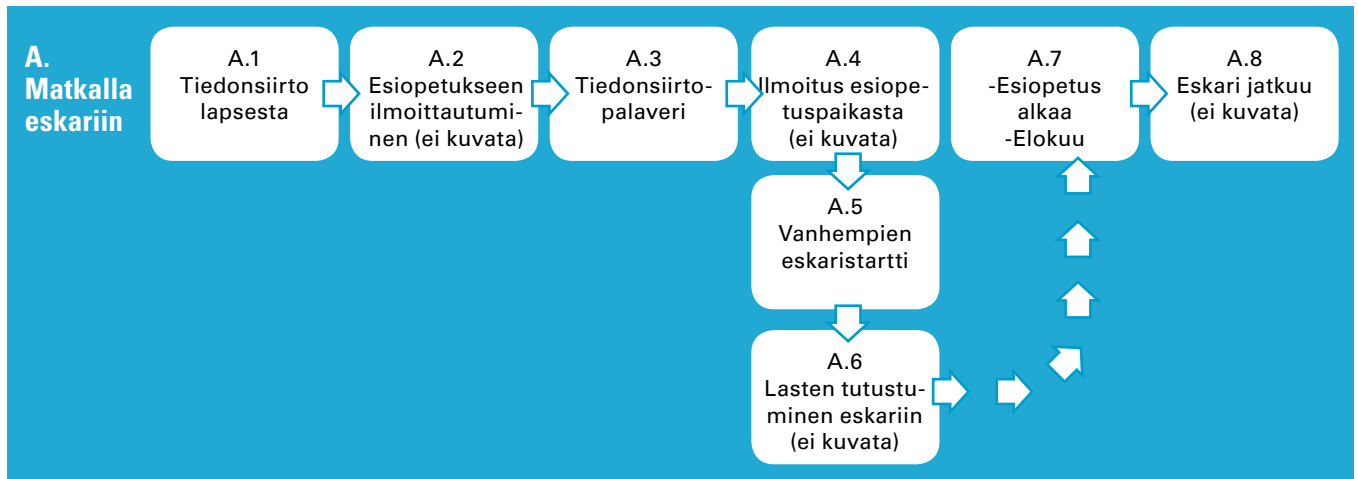
A.7.2. Päätöksen vieminen käytäntöön

tammi-helmikuu

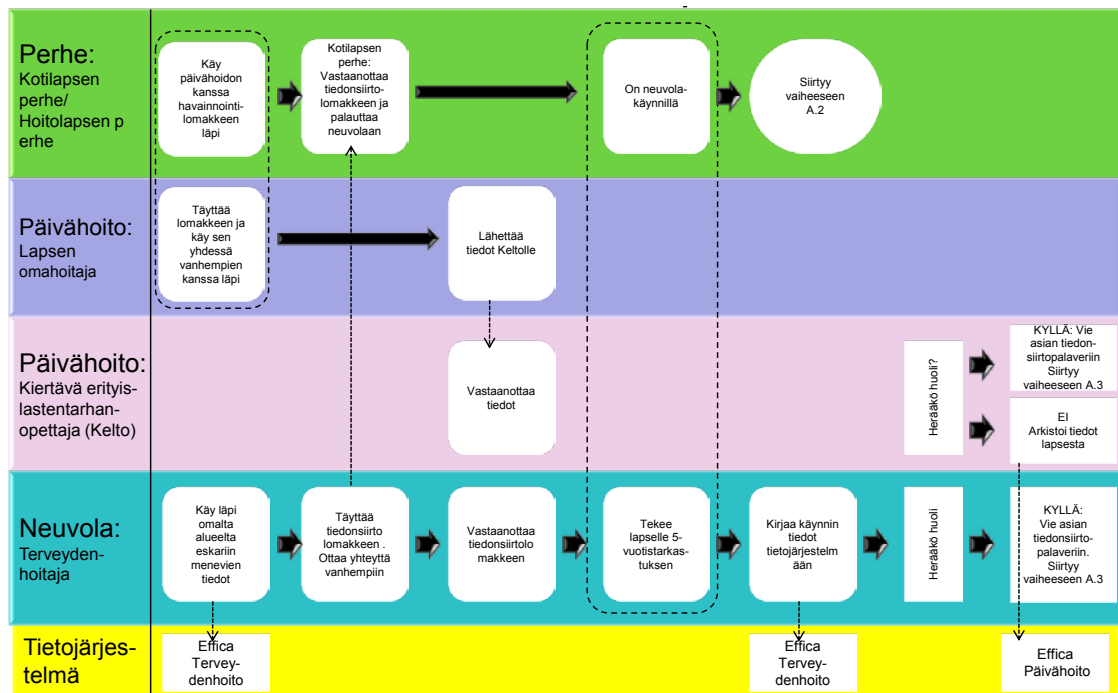

LIITE 15

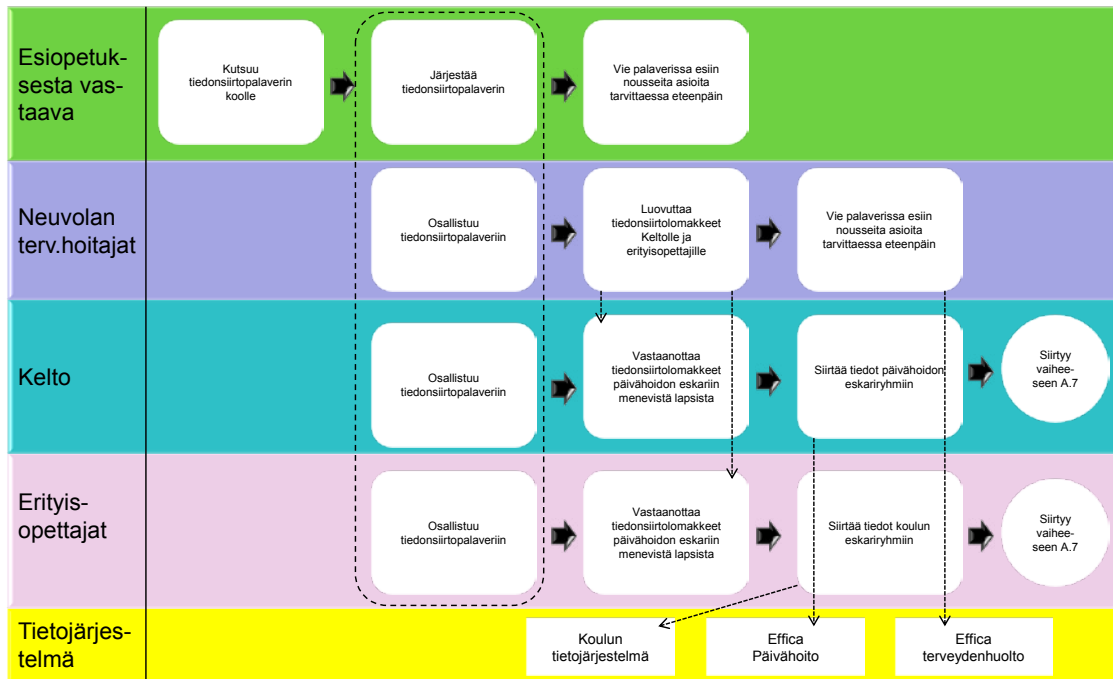
- Moniammatillinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena siirryttäessä kotihoidosta esiopetukseen, prosessikuvaus

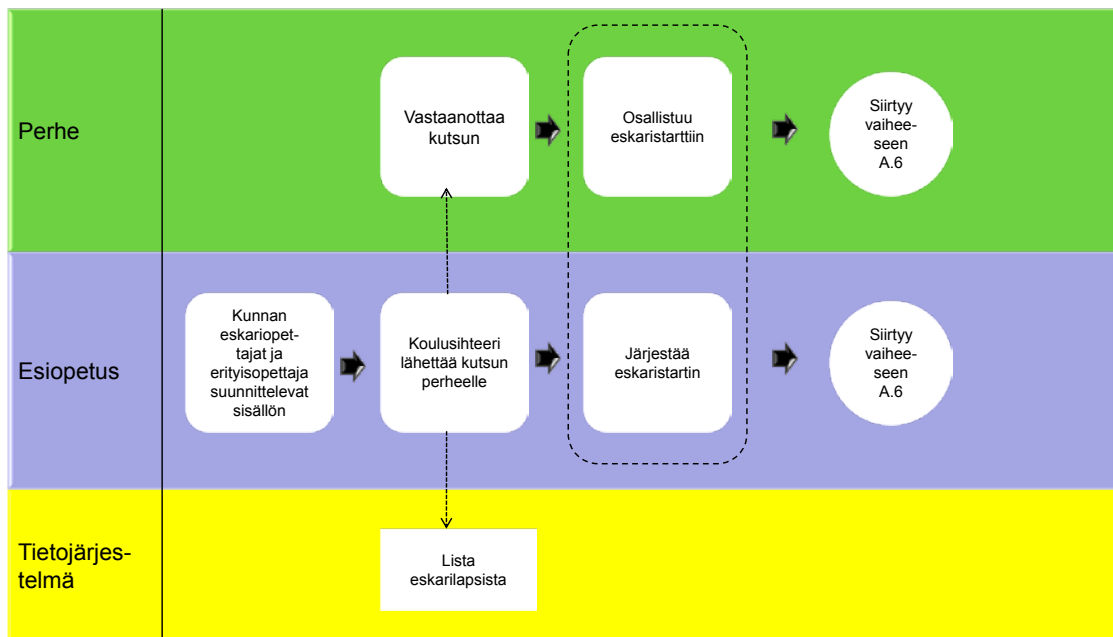
A.1 Tiedonsiirto lapsesta

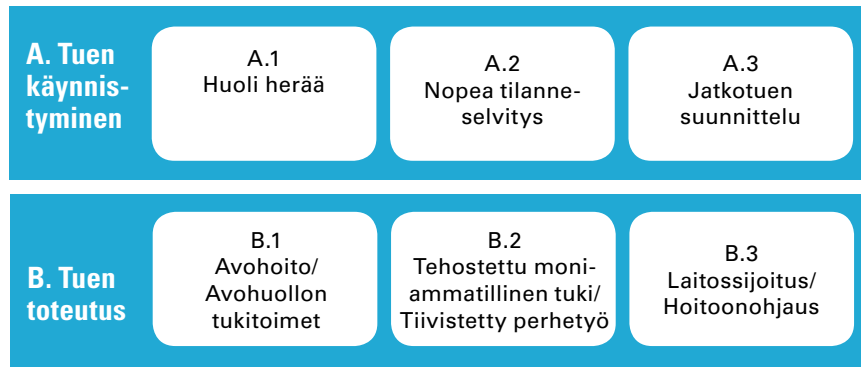
A.3 Tiedonsiirtopalaveri

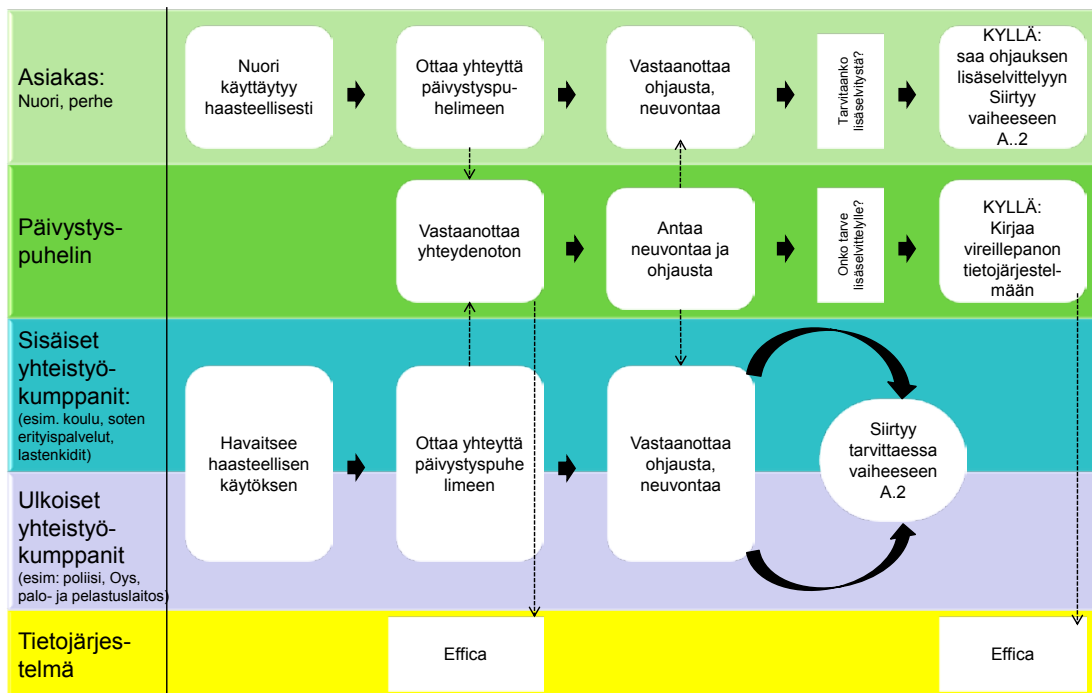
A.5 Vanhempien eskaristartti

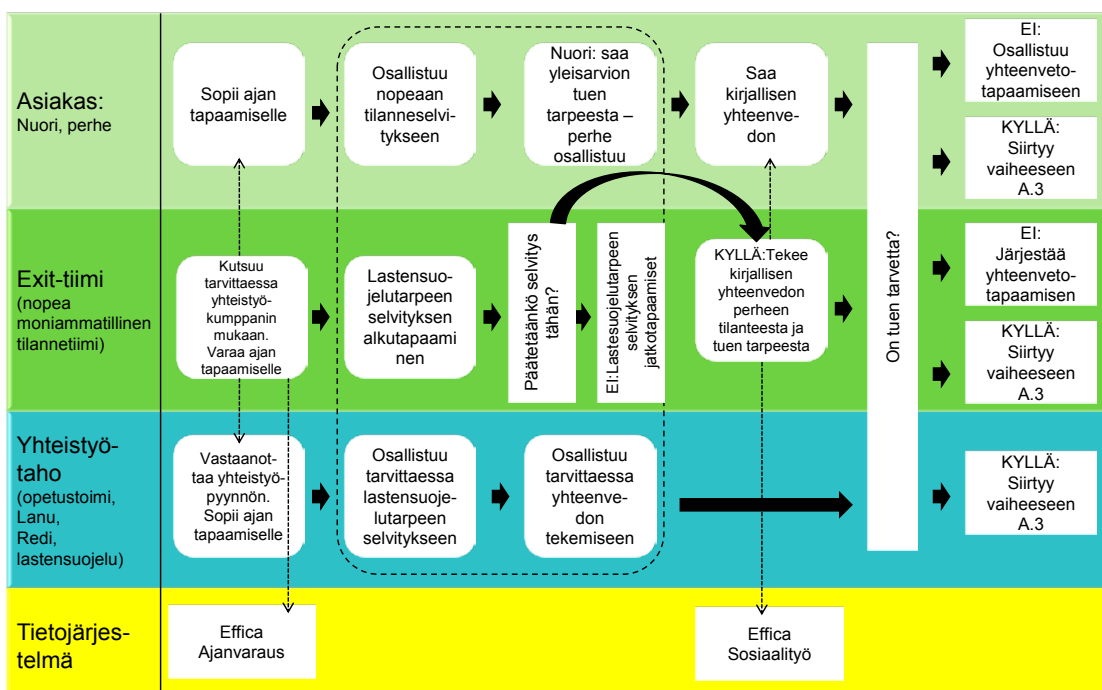
- Haastavasti käyttäytyvän nuoren tukeminen, tarkennettu prosessikuvaus

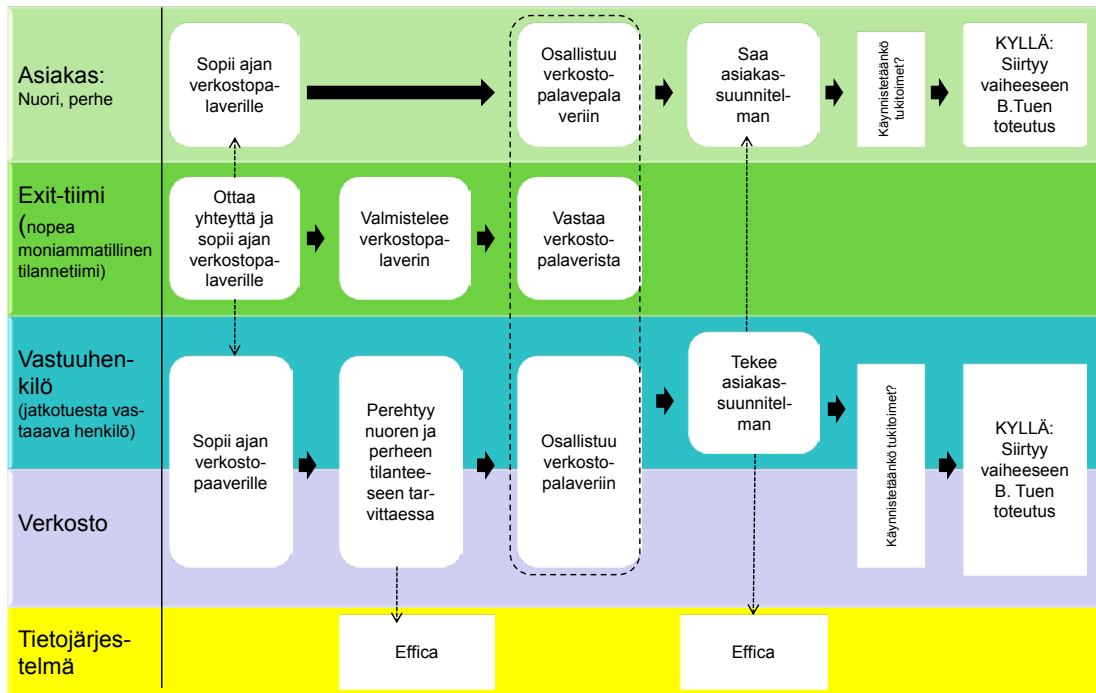
A.1 Huoli herää

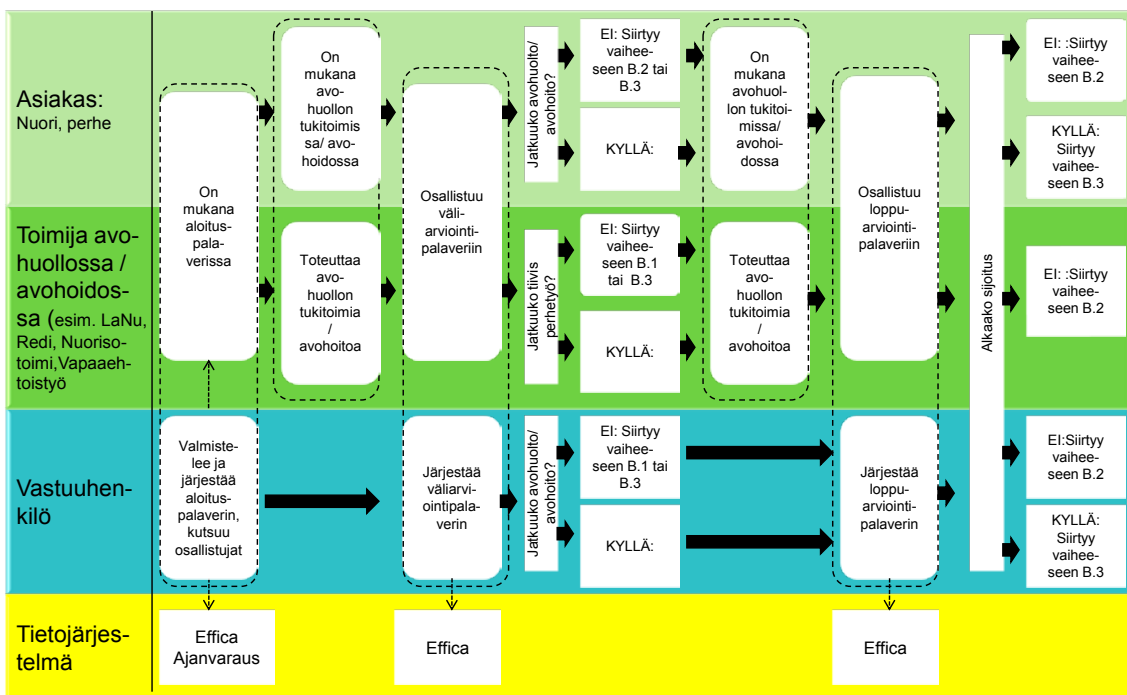
A.2 Nopea tilanneselvitys

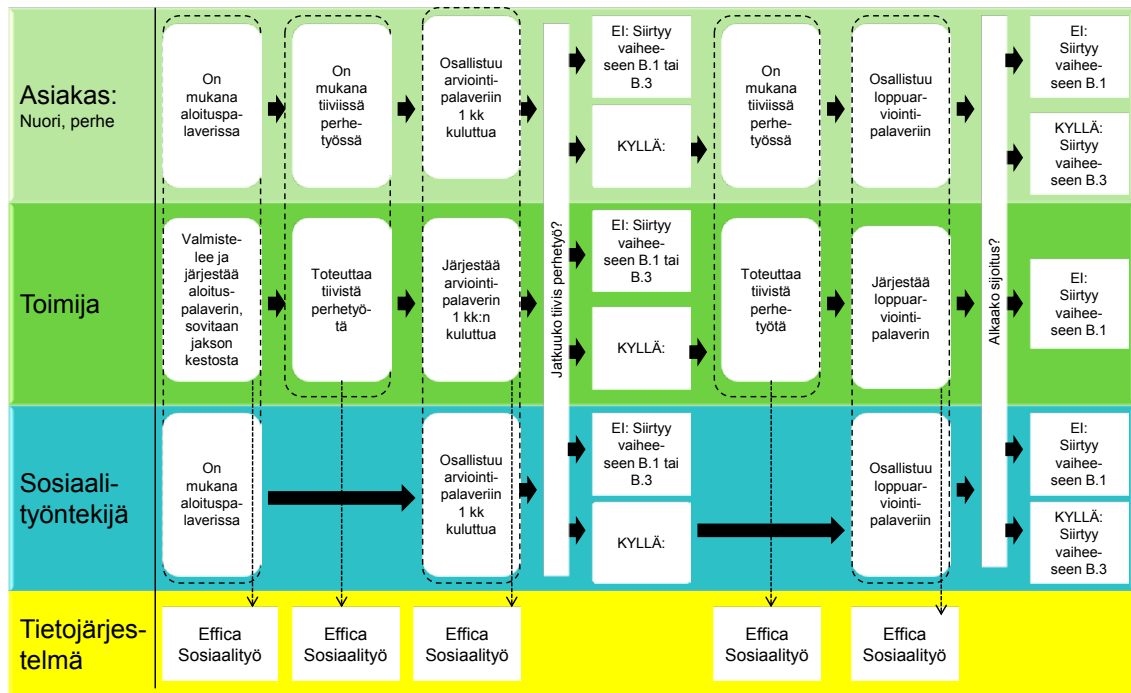
A.3 Jatkotuen suunnittelu

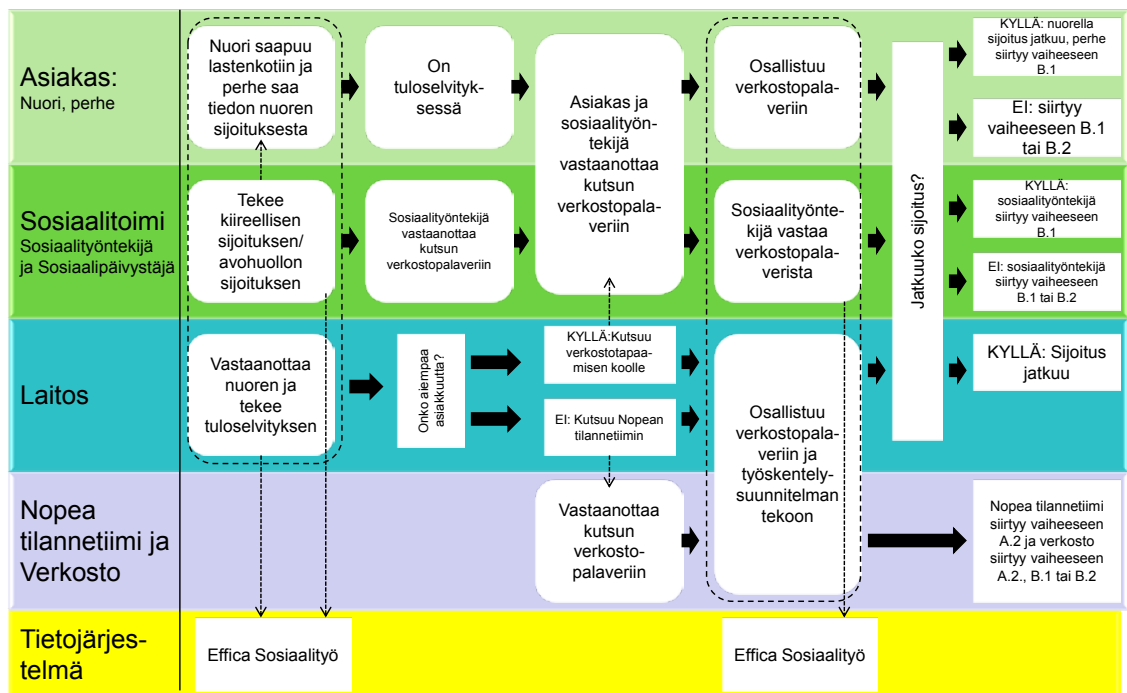
B.1. Avohoito/avohuolto

B.2 Tehostettu avohoito/avohuollon tuki

B.3 Laitossijoitus/osastohoito

Tukeva-hanke, nuorten osio
Oulun seutu
Lastensuojelu

PALAUTELOMAKE NUORELLE

Päivämäärä: _____ **Ikä:** _____ **Olen:** tyttö poika

Oloni on nyt seuraavanlainen:

	kyllä	joskus	ei
Tiedän, miksi olen asiakkaana			
Tiedän, kuka on työntekijäni			
Tapaamisista on sovittu minun kanssani			
Olen saanut päättää tapaamisajat			
Olen saanut päättää tapaamispaikat			
Tapaamisissa puhuttiin oikeista asioista / tehtiin oikeita asioita			
Koen, että ajatuksiani ja mielipiteitäni on kuultu			
Koen, että työntekijät ymmärsivät tilanteeni			
Työntekijät auttoivat minua ja perhettäni			
Työskentelyn aikana tilanteeni parani			
Minun on ollut vaikea puhua työntekijöille			
Yhteistyö asioitani hoitaneiden henkilöiden kesken sujui			
Minulle on kerrottu, että saan lukea itseäni koskevat asiapaperit			

Anna palautetta asioitasi hoitaneille työntekijöille.

Mikä oli mukavaa ja mikä tylsää?

Mitä olisimme voineet tehdä toisin?

Anna arvosana työskentelylle asteikolla 4-10
(4=turhaa, huonoa, ei auttanut lainkaan, 10=auttoi paljon, olen tyytyväinen)

arvosana: _____

KIITOS!

Tukeva-hanke, nuorten osio
Oulun seutu
Lastensuojelu

PALAUTELOMAKE VANHEMMALLE

Päivämäärä: _____ **Olen:** äiti isä muu, mikä _____

	kyllä	joskus	ei
Tiedän, miksi olemme asiakkuudessa			
Tiedän, kuka on työntekijämme			
Olen saanut päättää tapaamisajat			
Olen saanut päättää tapaamispaikat			
Tapaamisissa puhuttiin oikeista asioista / tehtiin oikeita asioita			
Koen, että ajatuksiani ja mielipiteitäni on kuultu			
Koen, että työntekijät ymmärsivät tilanteemme			
Työntekijät auttoivat minua ja perhettäni			
Työskentelyn aikana tilanteemme parani			
Minun on ollut vaikea puhua työntekijöille			
Yhteistyö asioitamme hoitaneiden henkilöiden kesken sujui			
Minulle on kerrottu, että saan lukea lastani koskevat asiapaperit			

Anna palautetta asioitanne hoitaneille työntekijöille.

Mistä oli hyötyä?

Mitä olisimme voineet tehdä toisin?

Kuvaile oloasi nyt _____

Anna arvosana työskentelylle asteikolla 4-10
(4=turhaa, huonoa, ei auttanut lainkaan, 10=auttoi paljon, olen tyytyväinen)

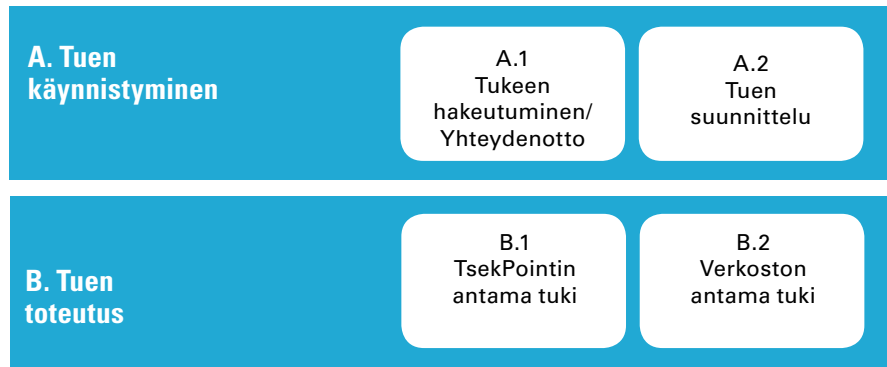
arvosana: _____

KIITOS!

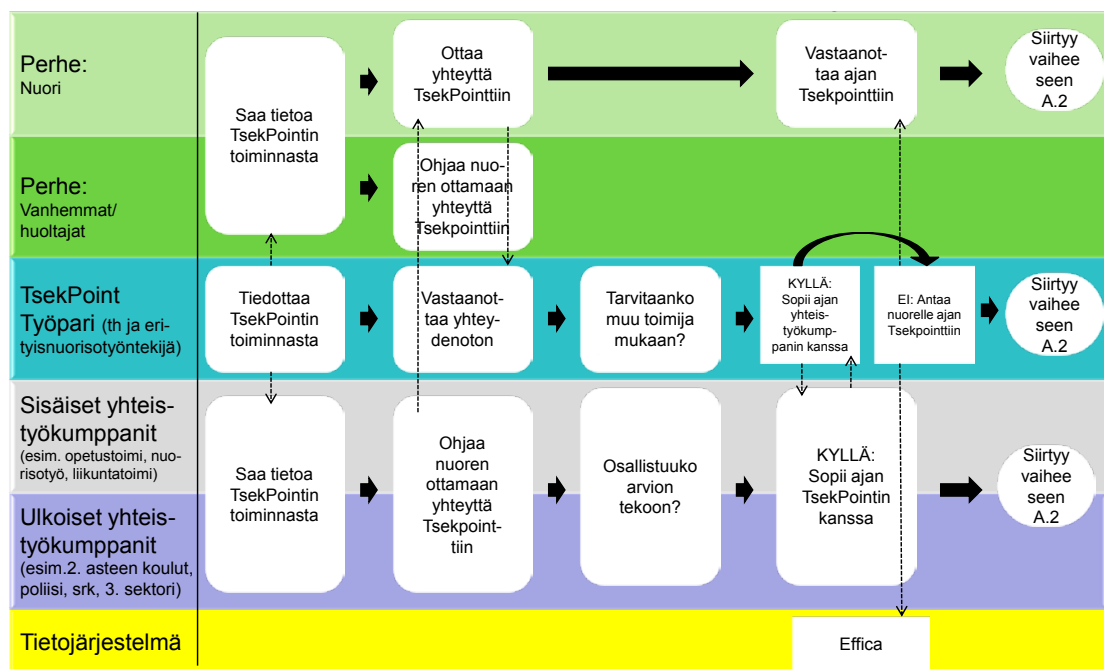

LIITE 19

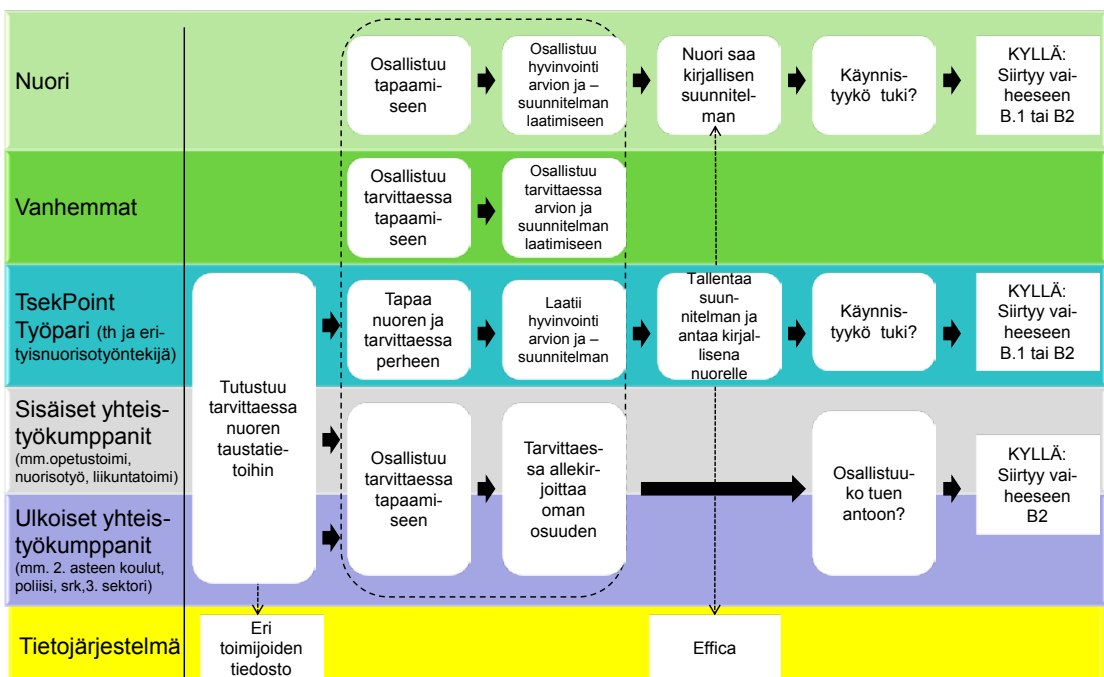
- Nuoren neuvontapiste TsekPoint, tarkennettu prosessikuvaus

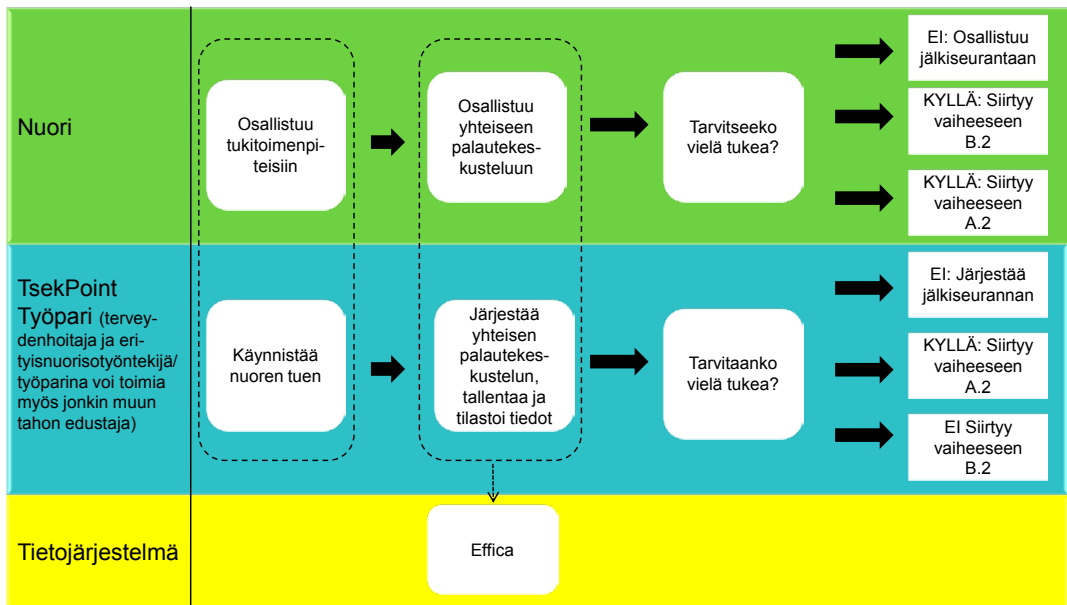
A.1 Tukeen hakeutuminen / Yhteydenotto

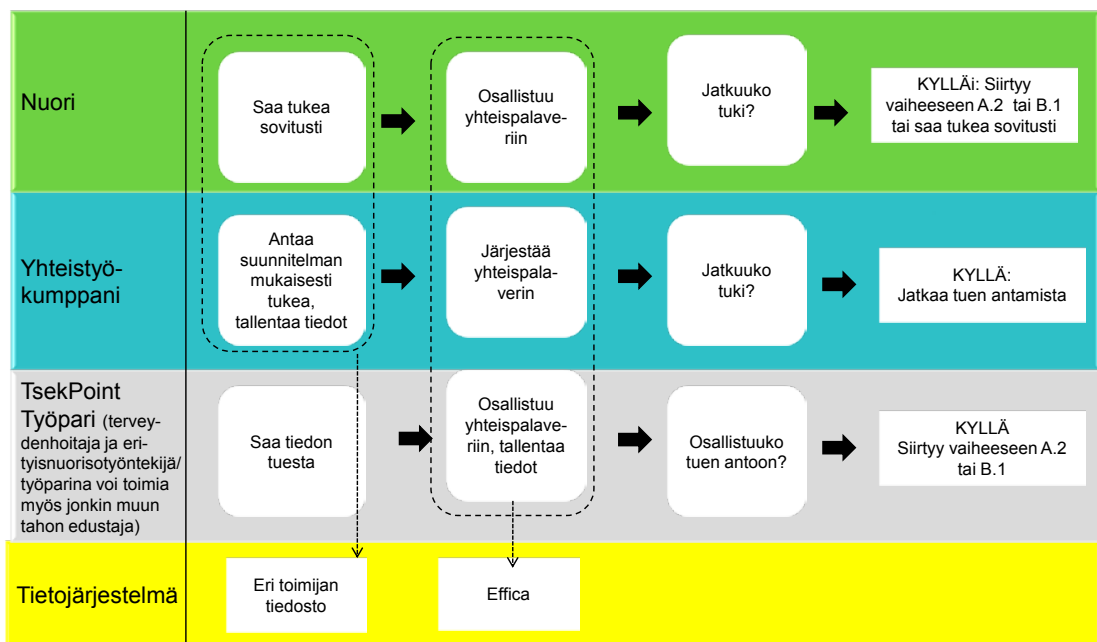
A.2 Tuen suunnittelu

B.1 Yleinen tuki

B.2 Tehostettu tuki

NUOREN VOIMAVARAMITTARI

nimi _____ päiväys _____

NUOREN VOIMAVARAMITTARIN tarkoituksena on selvittää tällä hetkellä oleva fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset voimavarasi. Toisin sanoen, minkälaiseksi koet itsesi ja jaksamisesi tällä hetkellä.

Yhdessä keskustellen käymme läpi vastauksesi ja niiden pohjalta mietimme yhdessä, millä keinoilla voisimme lisätä voimavarojasi.

Ole hyvä ja vastaa rehellisesti alla oleviin kysymyksiin. Vastauksesi jää vain meidän tietoon, ettei anna lupaa luovuttaa tietoja muille viranomaisille.

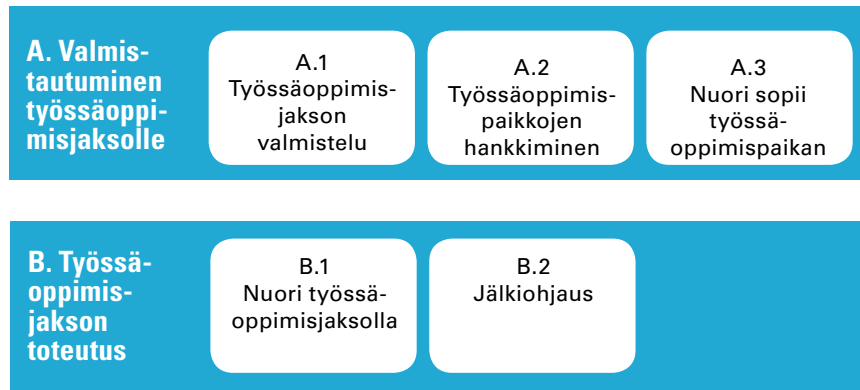
Oloni on tällä hetkellä seuraavanlainen:

☐
☐
☐
☐
☐

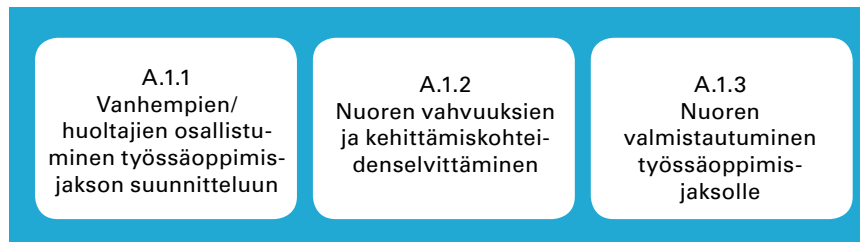
TERVEYS JA ELÄMÄNTAVAT					
		Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
1.	Tunnen itseni terveeksi (yleinen terveydentila tällä hetkellä)	2	1	-1	-2
2.	Olen yleensä positiivinen (positiivinen= iloinen, elämänmyönteinen, tyytyväinen / alavireinen= haluton, väsynyt, pessimistinen, pettynyt)	2	1	-1	-2
3.	Minulla ei ole pitkäaikaissairautta (diagnostisoitu sairaus / lääkitys, esim. astma, diabetes, epilepsia)	2	1	-1	-2
4.	Noudatan terveellisiä ruokatottumuksia (terveelliset ruokatottumukset: säännölliset ruoka-ajat, väh. 4 ateriaa päivässä, monipuolinen kotiruoka, epäterveelliset ruokatottumukset: epäsäännölliset ruoka-ajat, ruokailujen jättäminen, aterian korvaaminen energiajuomilla tai -patukoilla, epäterveelliset ruuat)	2	1	-1	-2
5.	Nukun joka yö riittävästi (vähintään 8h yhtäjaksoinen uni)	2	1	-1	-2
6.	Fyysinen kuntoni on hyvä (kestävyys, lihaskunto ja muut fyysisen kunnon osa-alueet)	2	1	-1	-2
7.	Minulla on liikunnalliset elämäntavat	2	1	-1	-2
8.	Pidän päivittäin hyvää huolta hygieniastani ja siisteydestäni (kaikkien kehon osien päivittäinen peseminen ja puhtaat vaatteet)	2	1	-1	-2
9.	En ole käyttänyt / käytä alkoholia (viina, olut, siideri, viini ja muut päihdyttävät aineet)	2	1	-1	-2
10.	En ole käyttänyt / käytä huumausaineita (cannabis-tuotteet, muut huumeet, imppaus, lääkkeiden väärinkäyttö, sekakäyttö yms.)	2	1	-1	-2
11.	En ole käyttänyt / käytä tupakkatuotteita (savukkeet, sätkät, piippu, sikarit, nuuska)	2	1	-1	-2
13.	Kenenkään perheenjäsenen päihteiden käyttö ei aiheuta minulle huolta	2	1	-1	-2

LIITE 21

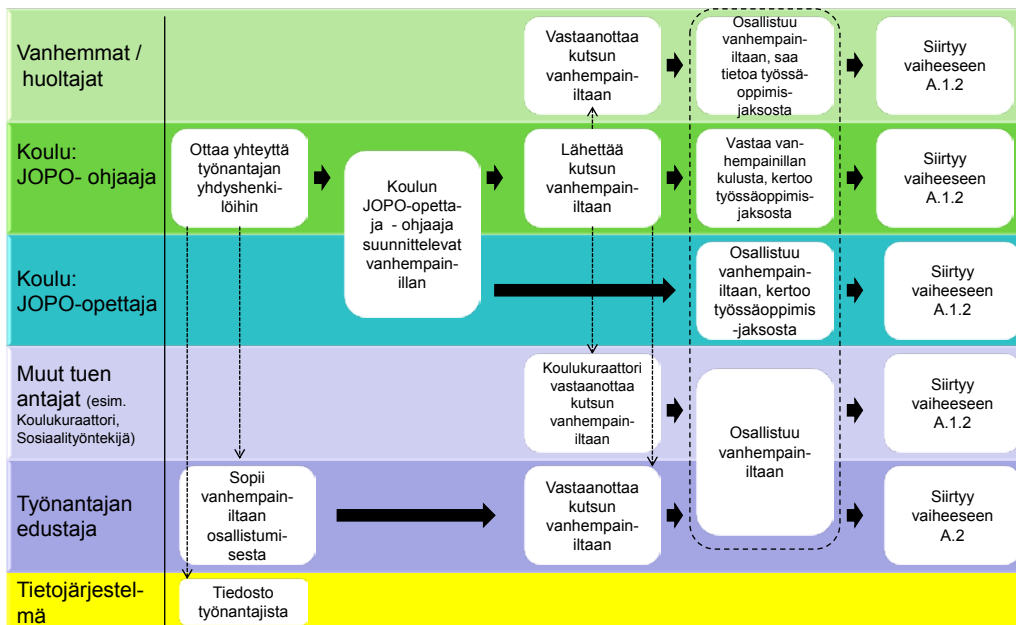
- JOPO-nuoren ohjattu polku työssäoppimisen jaksolla, tarkennettu prosessikuvaus

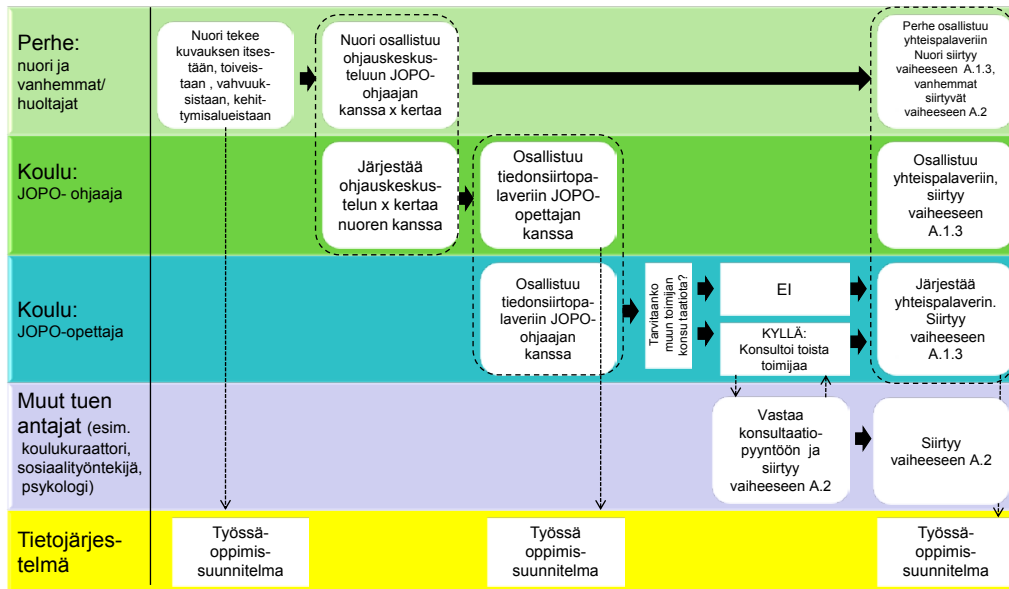
A.1 Työssäoppimisjaksonvalmistelu

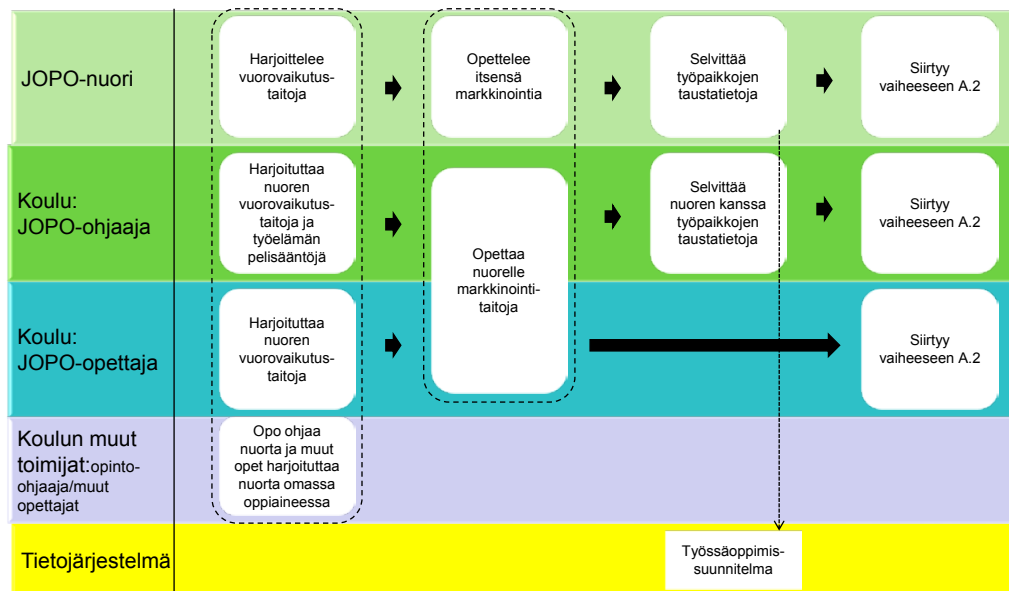
A.1.1 Vanhempien / huoltajien osallistuminen työssäoppimisjaksonsuunnitteluun

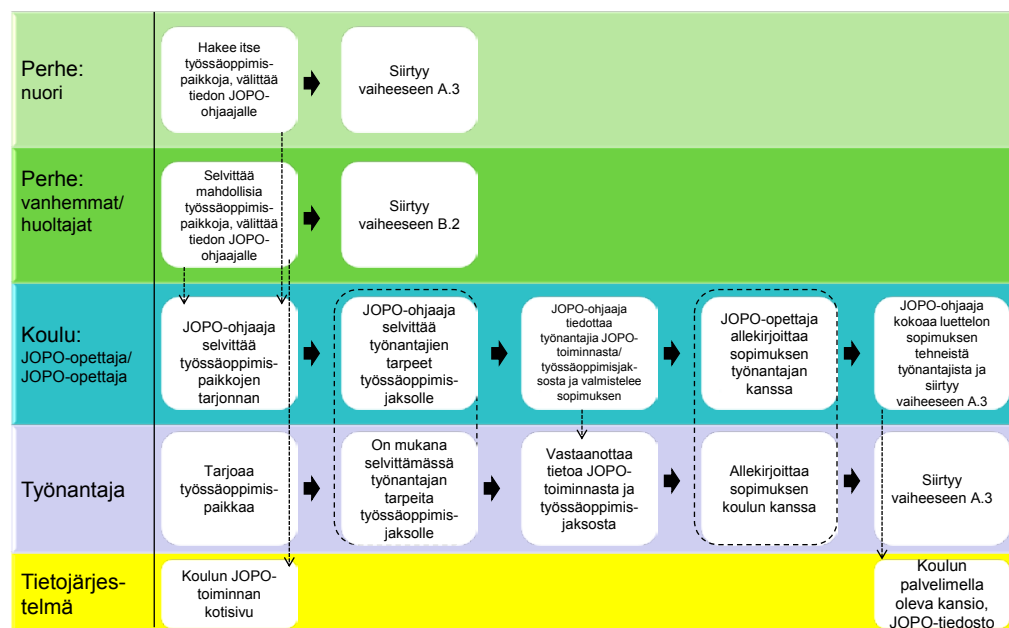
A.1.2 Nuoren vahvuuksien ja kehittämiskohteiden selvittäminen

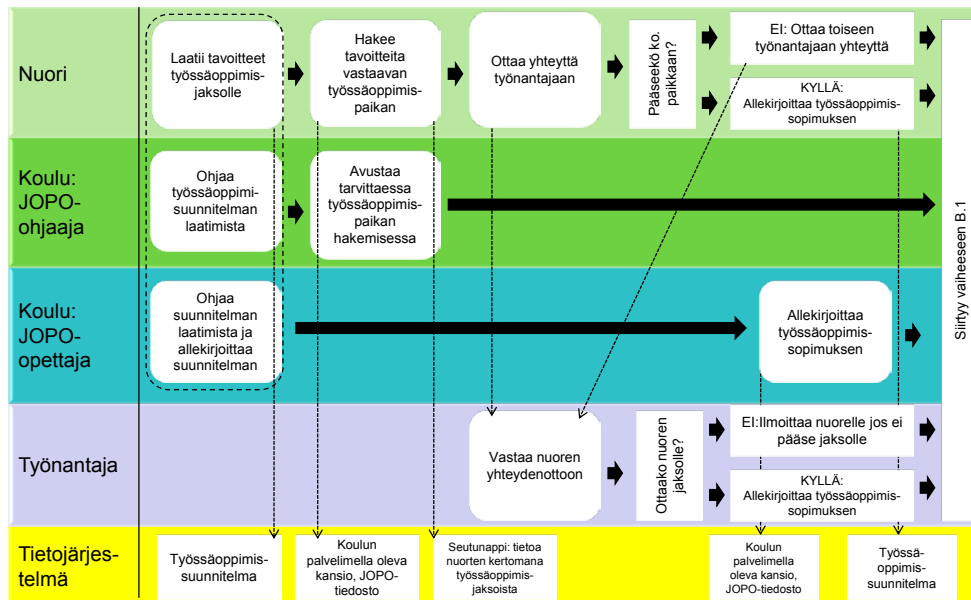
A.1.3 Nuoren valmistautuminen työssäoppimisjaksolle

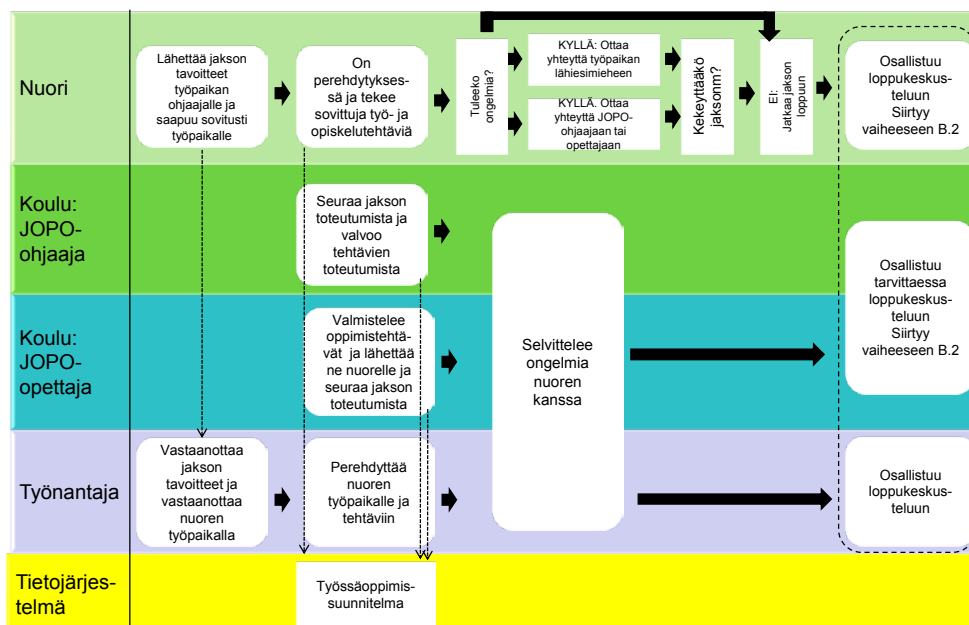
A.2 Työssäoppimispaikkojen hankkiminen

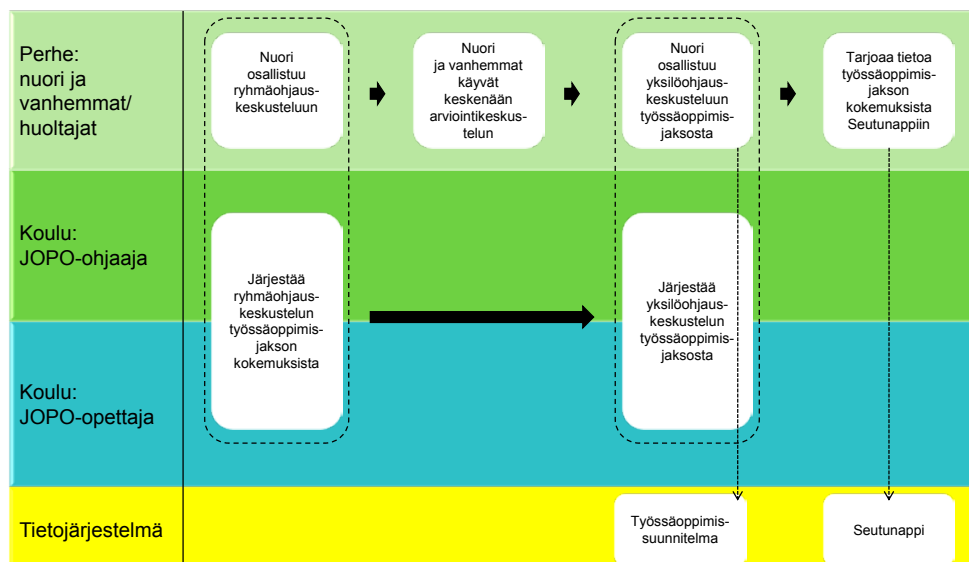
A.3 Nuori sopii työssäoppimispaikan

B.1 Nuori työssäoppimisjaksolla

B.2 Jälkiohjaus

LIITE 22

- Työssäoppimissuunnitelman vanhempainosio

Työssäoppimissuunnitelman vanhempainosio		JOPO
Oppilas	Nimi:	
Huoltaja / huoltajat	Nimi:	
	Nimi:	
Lapsen vahvuudet		
Lapsen harrastukset ja taidot		
Lapsen toiveita ja haaveita		
Huoltajan/ huoltajien toiveita ja haaveita		

Millaisia töitä
lapsenne voisi
tehdä työssäoppi-
misjaksolla?

Mitä odotatte
lapsenne oppivan
ja saavan
työssäoppimisjak-
solta?

Millaisessa
ammatissa näkisitte
lapsenne
tulevaisuudessa?

Päivämäärä

Allekirjoitukset

Ohjauskeskustelu		JOPO
Oppilas	Nimi:	
Vahvuudet		
Harrastukset ja taidot		
Kehittämiskohteita		
Toiveita ja haaveita		

Millaisia töitä voisit
tehdä työssäoppi-
misjaksolla?

Mitä odotat oppivasi
ja saavasi
työssäoppimisjak-
solta?

Millaisessa
ammatissa näkisit
itsesi tulevaisuu-
dessa?

Oletko mielestäsi
hoitanut koulutyöt ja
muut asiat niin, että
voit lähteä jaksolle?

Oletko mielestäsi
siinä kunnossa, että
voit mennä töihin ja
hoidat työsi
kunnolla?

Päivämäärä

Allekirjoitus

LIITE 24

• Sopimus työssäoppimisjaksosta

Sopimus työssäoppimisjaksosta		JOPO
Oppilas	Nimi:	Puhelin:
Koulu ja yhteyshenkilö	Koulun nimi:	Osoite:
	Yhteyshenkilö:	
	Sähköposti:	Puhelin:
Työssäoppimisjakson ajankohta	____/____ - ____/____ 20____	
Työssäoppi-mispaikka	Työpaikan nimi:	Osoite:
	Vastuuhenkilö:	
	Sähköposti:	Puhelin:
Työtehtävät		
Työaika	Päivittäinen työaika: klo ____ - ____	
Ruokailu	☐ työnantaja tarjoaa ruuan / lounassetelin ☐ syö koululla ☐ ruokailu järjestetään jotenkin muuten, miten? _____	
Muuta huomioitavaa	Muuta (esim. kielitaito, vaatetus, kengät, allergiat, hygieniapassi, salmonellatodistus jne.):	
Päiväys ja allekirjoitukset	____/____ 20____ _____ Työnantajan edustaja _____ Koulun edustaja	

Oppilaat **eivät ole** pääsääntöisesti työsuhteessa työnantajaan työssäoppimisjakson aikana. He noudattavat työpaikan järjestyssääntöjä ja turvallisuusohjeita. Viikoittainen työaika on *kuusi tuntia päivässä, kolmena päivänä viikossa*. Työssäoppimisjakson ajalta **ei makseta palkkaa**. Oppilaat ovat vakuutettuja koko työssäoppimisjakson ajan.

SOPIMUS TEHDÄÄN ALLEKIRJOITUKSINEEN KAHTENA KAPPALEENA, JOISTA TOINEN JÄÄ TYÖNANTAJALLE JA TOINEN PALAUTETAAN KOULULLE.

LIITE 25

- Työssäoppimisjakson itsearviointilomake

Työssäoppimisjakson itsearviointilomake		JOPO																																
Oppilas	Nimi:																																	
Työssäoppimispaikka	Työpaikan nimi:	Osoite:																																
	Vastuuhenkilö:																																	
	Sähköposti:	Puhelin:																																
Työssäoppimisjakson ajankohta ja poissaolot	Oppilas on ollut työssäoppimisjaksolla ____ / ____ - ____ / ____ 20____ yhteensä ____ päivää. Tänä aikana poissaoloja on yhteensä ____ tuntia.																																	
Arviointi	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>aina</th> <th>usein</th> <th>harvoin</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Noudatin annettuja työaikoja.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>2. Noudatin työpaikan sääntöjä.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>3. Noudatin saamiani ohjeita.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>4. Saatoen loppuun saamani työtehtävät.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>5. Tein työni mahdollisimman hyvin ja nopeasti.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>6. Toimin oma-aloitteisesti.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>7. Tulin hyvin toimeen työpaikan ihmisten kanssa.</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table> Missä onnistuin hyvin? _____ _____ _____ _____ _____ Mitä työelämässä tarvittavia valmiuksia minun pitäisi harjoitella? _____ _____ _____ _____ _____			aina	usein	harvoin	1. Noudatin annettuja työaikoja.	☐	☐	☐	2. Noudatin työpaikan sääntöjä.	☐	☐	☐	3. Noudatin saamiani ohjeita.	☐	☐	☐	4. Saatoen loppuun saamani työtehtävät.	☐	☐	☐	5. Tein työni mahdollisimman hyvin ja nopeasti.	☐	☐	☐	6. Toimin oma-aloitteisesti.	☐	☐	☐	7. Tulin hyvin toimeen työpaikan ihmisten kanssa.	☐	☐	☐
	aina	usein	harvoin																															
1. Noudatin annettuja työaikoja.	☐	☐	☐																															
2. Noudatin työpaikan sääntöjä.	☐	☐	☐																															
3. Noudatin saamiani ohjeita.	☐	☐	☐																															
4. Saatoen loppuun saamani työtehtävät.	☐	☐	☐																															
5. Tein työni mahdollisimman hyvin ja nopeasti.	☐	☐	☐																															
6. Toimin oma-aloitteisesti.	☐	☐	☐																															
7. Tulin hyvin toimeen työpaikan ihmisten kanssa.	☐	☐	☐																															
Päiväys ja allekirjoitus	____ / ____ 20____ Oppilas																																	

LIITE 26

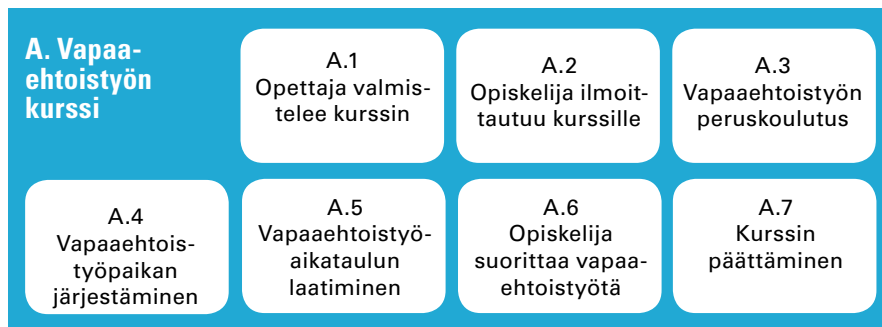
- Työssäoppimisjakson arviointilomake

Työssäoppimisjakson arviointilomake					JOPO
Oppilas	Nimi:				
Työssäoppimispaikka	Työpaikan nimi:		Osoite:		
	Vastuuhenkilö:				
	Sähköposti:		Puhelin:		
Työssäoppimisjakson ajankohta ja poissaolot	Oppilas on ollut työssäoppimisjaksolla ____ / ____ - ____ / ____ 20____ yhteensä ____ päivää. Tänä aikana poissaoloja on yhteensä ____ tuntia.				
Arviointi		kiitettävä	hyvä	tydyttävä	vaikea arvioida
	Käyttäytyminen	☐	☐	☐	☐
	Täsmällisyys	☐	☐	☐	☐
	- annettujen työaikojen noudattaminen				
	Ahkeruus	☐	☐	☐	☐
	Oma-aloitteisuus	☐	☐	☐	☐
	Ohjeiden noudattaminen	☐	☐	☐	☐
	Sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐
	Työskentelytaidot	☐	☐	☐	☐
	Sanallinen arviointi: _____				

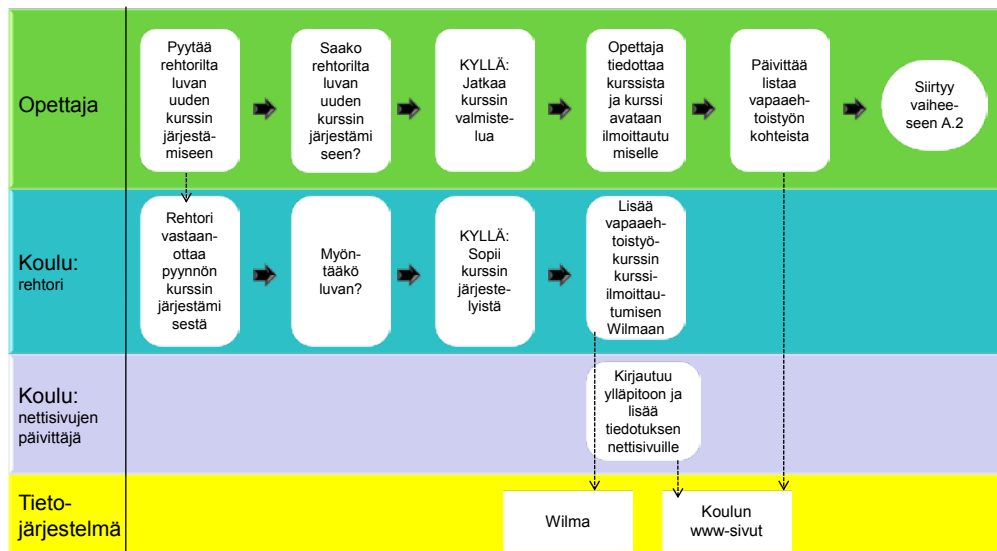
Päiväys ja allekirjoitus	____ / ____ 20____ Työnantajan edustaja				

LIITE 27

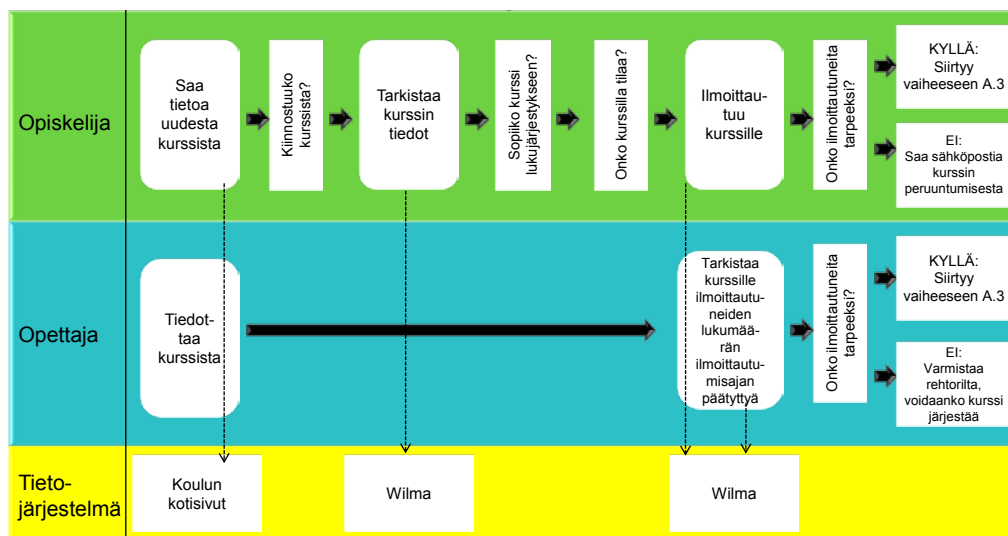
- Vapaaehtoistyön kurssi toisen asteen opiskelijoille, tarkennettu prosessikuvaus

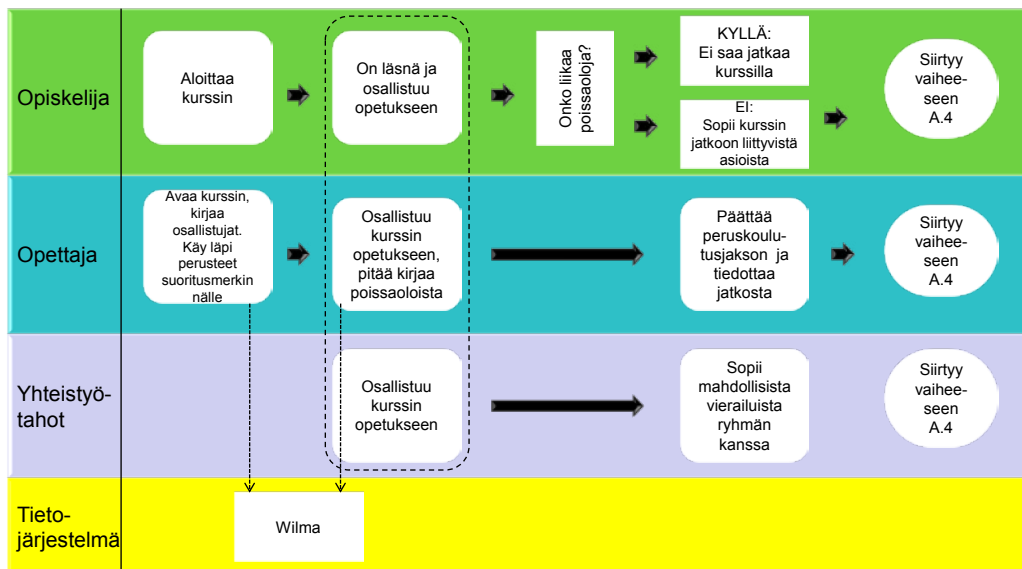
A.1. Opettaja valmistelee kurssin

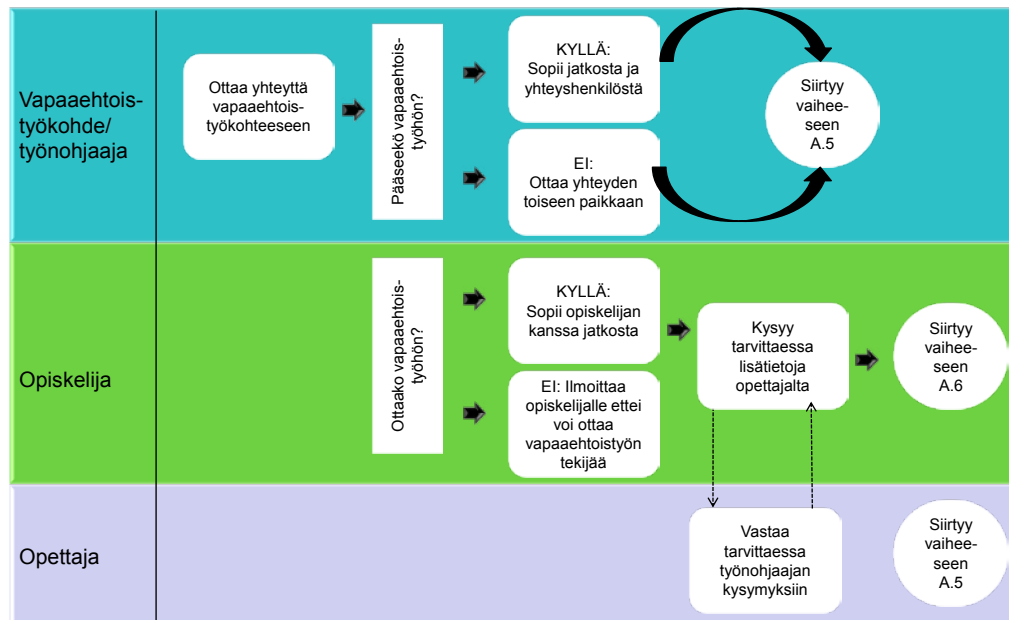
A.2 Opiskelija ilmoittautuu vapaaehtoistyökurssille

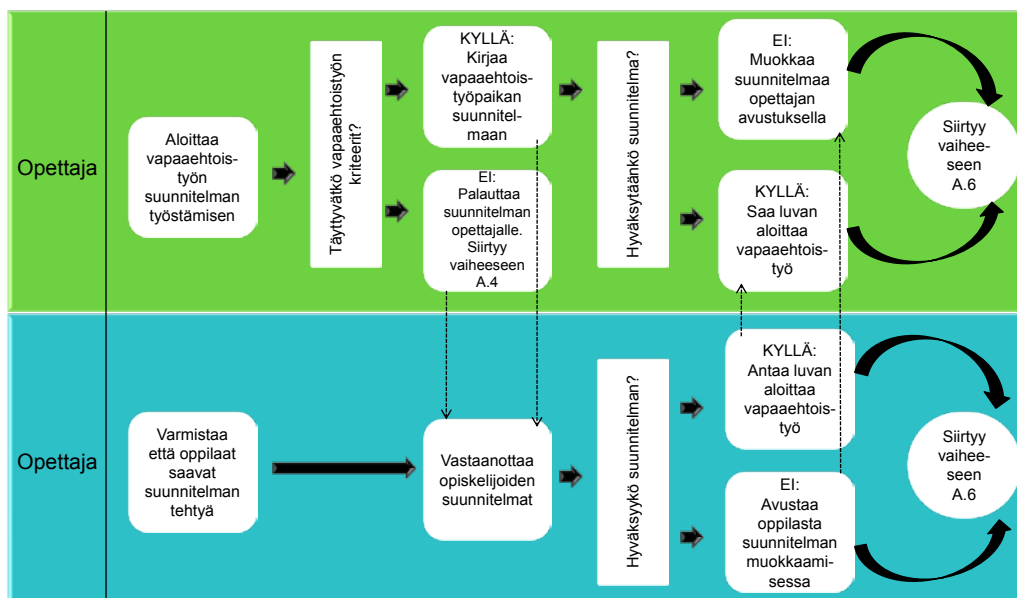
A.3. Vapaaehtoistyön peruskoulutus

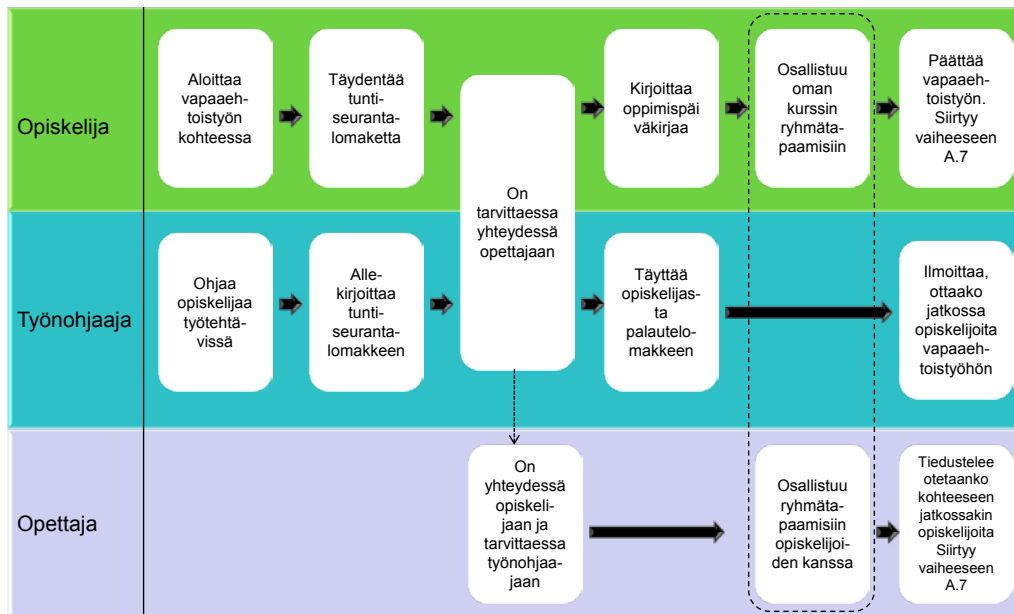
A.4 Vapaaehtoistyöpaikan järjestäminen

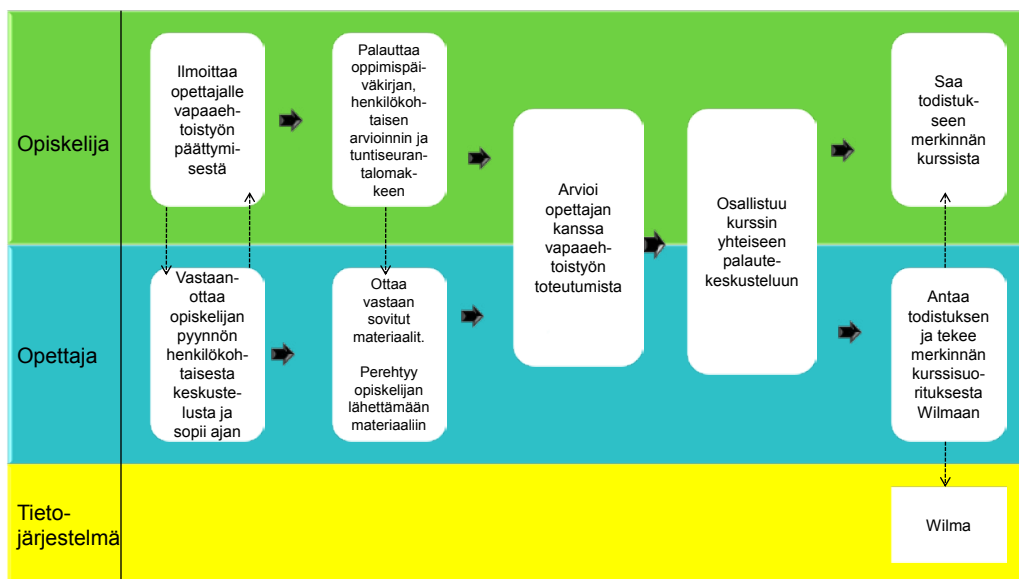
A.5 Vapaaehtoistyön suunnitelman laatiminen

A.6 Opiskelija tekee vapaaehtoistyötä

A.7 Kurssin päättäminen

TREENIPÄIVÄKIRJA

PAKKI-RYHMÄ

Treenaajan nimi: _____

Oma tavoitteeni ryhmän aikana on:

Mitä oman tavoitteen saavuttaminen edellyttää minulta?:

Oma tavoitteeni ryhmän aikana on oppia seuraava taito / taidot:

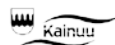
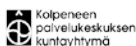
Mitä taidon / taitojen oppiminen edellyttää minulta?:

Ketkä voivat toimia kannustajina?

Miten kiitän / muistan kannustajia?

Oma voimallauseeni: _____

TSEMPPIÄ =)

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Lapin toimintayksikkö

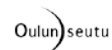
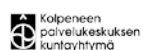

Lapsiperheiden hyvinvointihanke

TREENIPÄVÄKIRJA

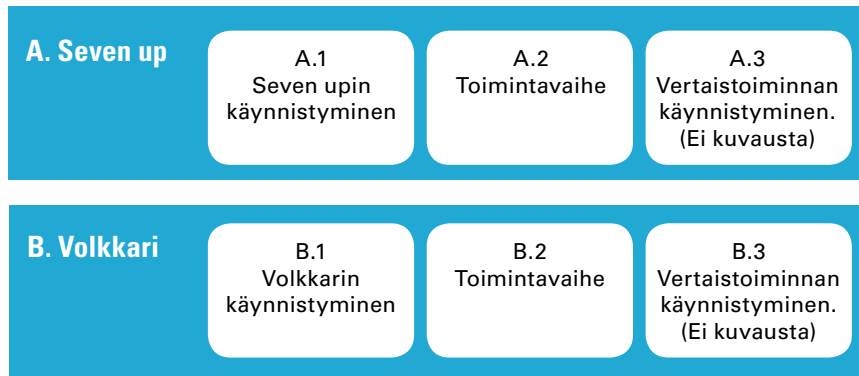
päiväys	voima- lauseet	hengitys- harjoitukset	mielikuva- harjoitukset	rentoutus- harjoitukset	liikunta- harjoitukset	unen määrä	ruokailu juomat	mukavat asiat
10.2.								
11.2.								
12.2.								
13.2.								
14.2.								
15.2.								
16.2.								
17.2.								
18.2.								
19.2.								
20.2.								

Päiväkirja jatkuu niin kauan kuin ryhmä toimii. Päiväkirjaan on vahvennettuna merkitty ryhmän kokoontumispäivä

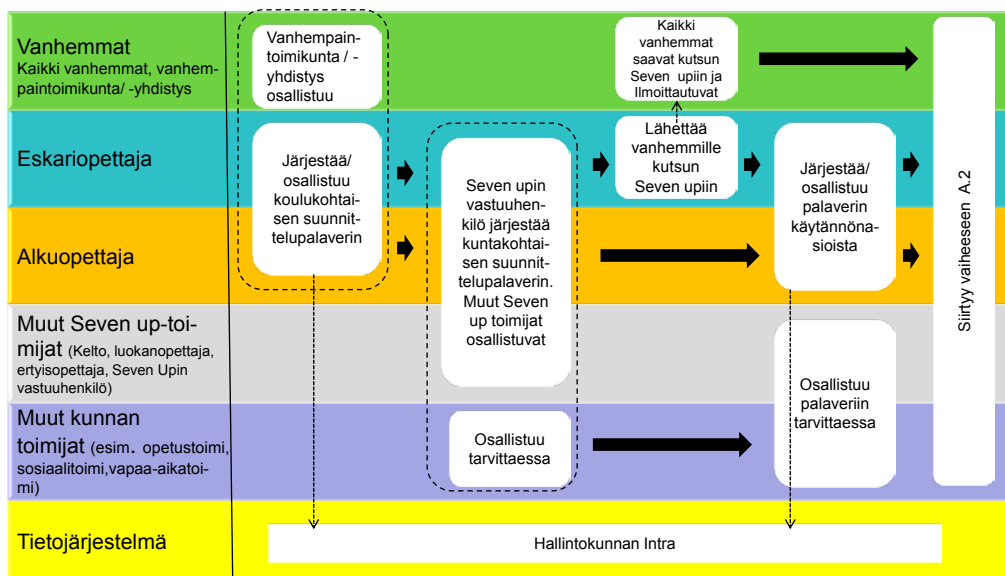

LIITE 29

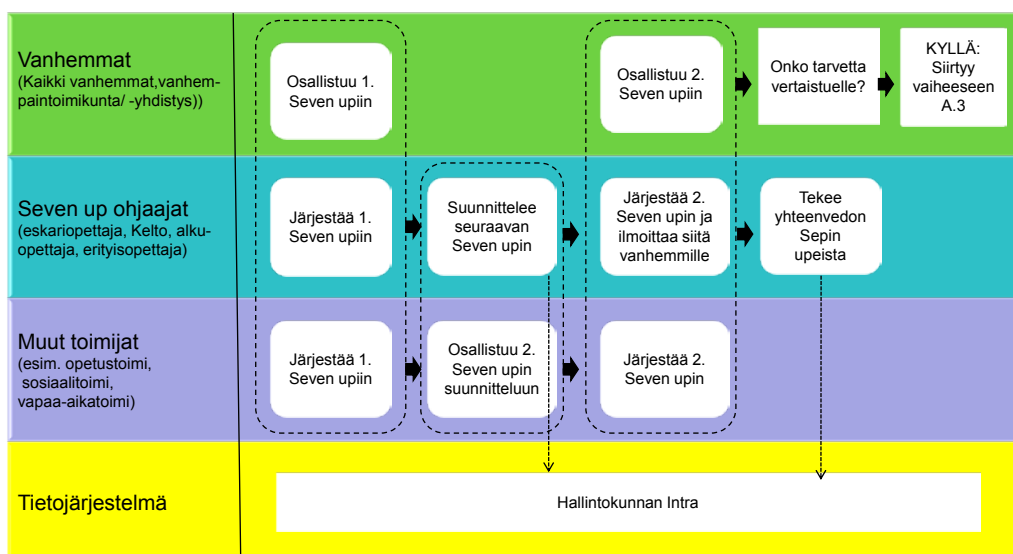
- Moniammatilliset ja toiminnalliset vanhempainillat, tarkennettu prosessikuvaus

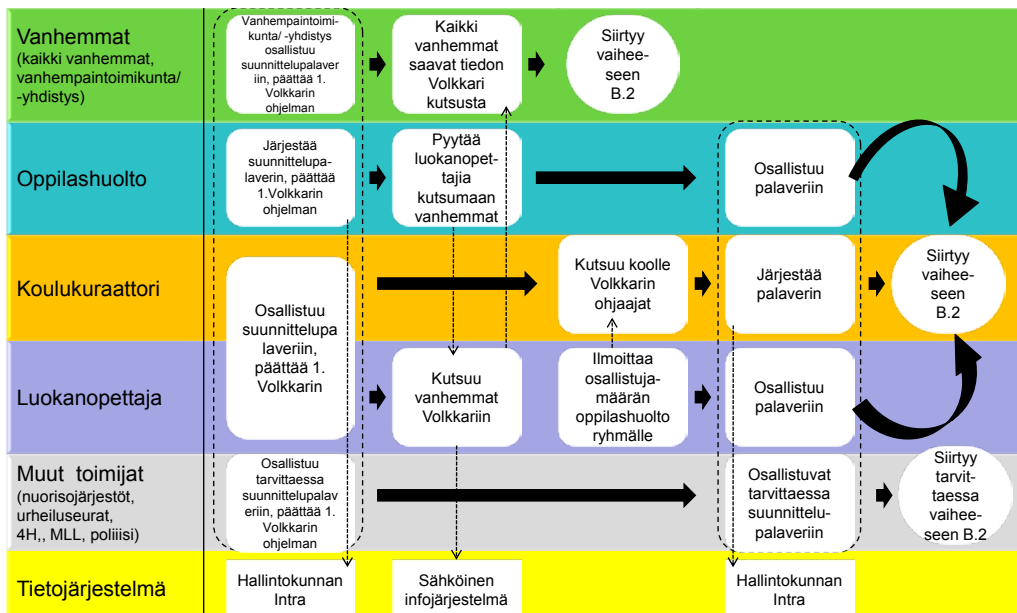
A.1 Seven upinkäynnistyminen

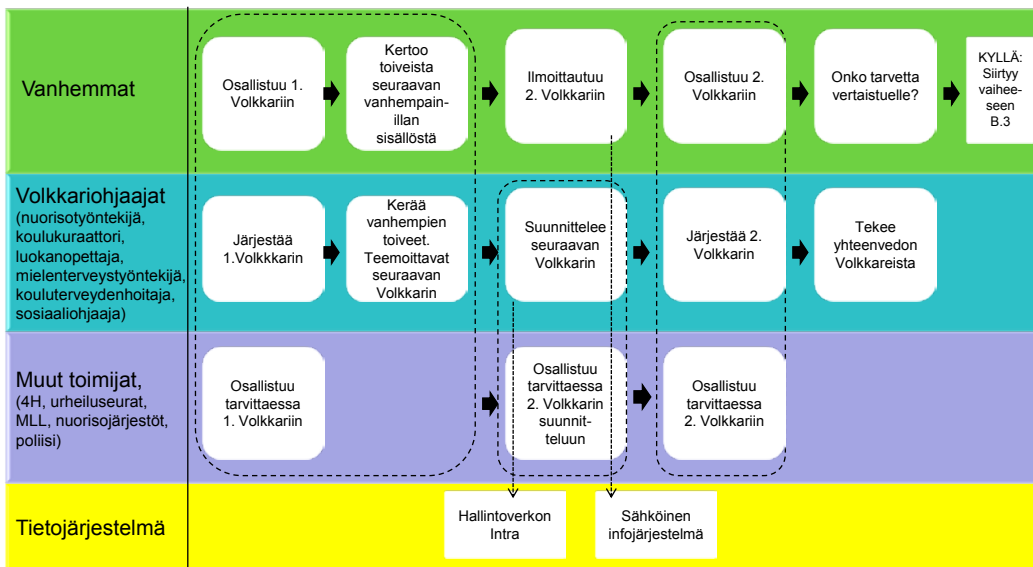
A.2 Toimintavaihe

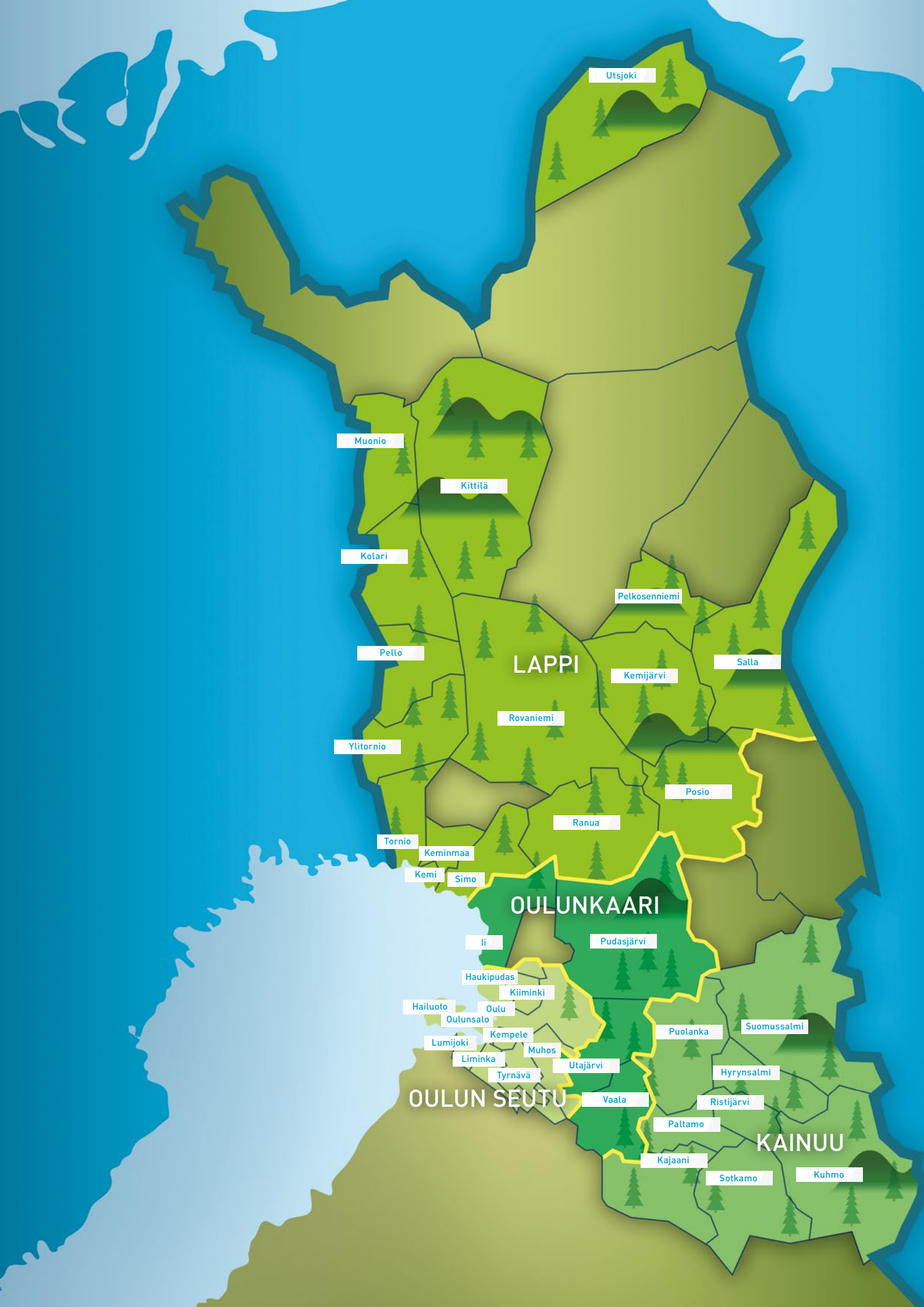

B.1 Volkkarin käynnistyminen

B.2 Toimintavaihe

Utsjoki

Muonio

Kittilä

Kolari

Pelkosenniemi

Pello

LAPPI

Kemijärvi

Salla

Rovaniemi

Ylitornio

Posio

Ranua

Tornio

Keminmaa

Kemi

Simo

OULUNKAARI

Pudasjärvi

Ii

Haukipudas

Kiiminki

Hailuoto

Oulunsalo

Oulu

Lumijoki

Kempele

Muhos

Liminka

Tyrnävä

Utajärvi

OULUN SEUTU

Vaala

Puolanka

Suomussalmi

Hyrynsalmi

Ristijärvi

Paltamo

KAINUU

Kajaani

Sotkamo

Kuhmo

Tukeva on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämisen pohjoissuomalainen hankekokonaisuus. Se on ensimmäisiä sosiaali- ja terveysministeriön Kaste-rahoituksen saaneita hankekokonaisuuksia; kehittämistyö käynnistyi jo vuoden 2008 lopussa (Tukeva 1 ajalla 1.11.2008–31.10.2010 ja Tukeva 2 ajalla 1.10.2010–31.10.2012).

Hanketta ovat toteuttaneet Oulun seutu (hallinnoija Tukeva 1 ja 2), Kainuun maakunta -kuntayhtymä, Oulunkaaren kuntayhtymä, Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä sekä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Lapin toimintayksikkö.

Tukeva-hankkeen aikana osahankealueiden kautta kunnissa ja kuntayhtymissä on kehitetty monipuolisesti lapsiperheiden palveluja eri ikävaiheisiin aina raskausajasta ja varhaislapsuudesta nuoriin aikuisiin saakka. Hanke on edennyt jo toisen hankevaiheen loppuun ja kehitettyjen toimintamallien juurruttamisvaiheeseen.

Tukeva 3 -juurruttamishankkeessa (1.10.2012–31.10.2013) juurrutetaan ja levitetään pysyväksi toiminnaksi edellisissä hankevaiheissa kehitettyjä lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden toimintamalleja ja menetelmiä.

Lapsiperheiden hyvinvointihanke

